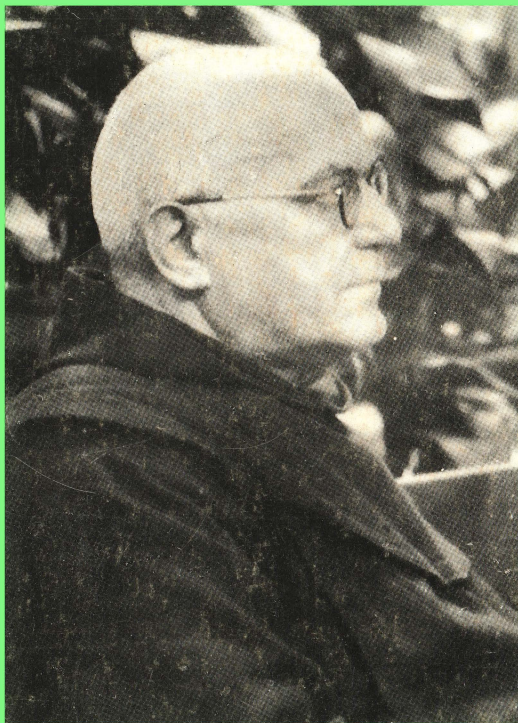

Puskely Mária

MARCELL ATYA

Puskely Mária

MARCELL ATYA

Élete és lelkiisége

*testvérpárteremtés
P. Marcell*

PRUGG VERLAG

Bécs, 1986

**Cum permissu superiorum
Minden jog fenntartva**

**Copyright by „Verlag Christliche Innerlichkeit“ és Prugg Verlag Eisenstadt. — Megrendelhetõ: Karmelitenkloster, A-4020 Linz, Landstr. 33.
Druck: Eisenstädter Graphische GesmbH, 7000 Eisenstadt, Haydng. 10.**

*Hol élt hidegszívű közöny:
voltál könnycsepp tüzes kövön –
Burkot lehántva lényegeget
kerestél, égi fényjelet –
Ahol a szív már nem remélt:
szavadnak halk csendje zenélt –
Gyűlölet ellen bomba voltál –
békét esengni térdre rogytál –
Mikor vad sors kuszált fonált,
benned a mély hit élt tovább,
s mint felleg közt a nap lemén:
sugár voltál dúlt kor egén –
ölelt ÚJ ÉLET szelleme:
valami NAGY s SZÉP kellene.
– Levél voltál s az ég a földre ejtett –
betűket rád üdvözültek lehéltek.*

Kutás Kálmán, Marcell páter emlékezete
1984. márc. 20.

ELŐSZÓ

„Szeretni a mai idők: Isten akarata!”

Húsz éve, hogy meghalt, és mégis mennyire itt él közöttünk! Ezek és ezek őrzik szívükben Marcell atya meleg mosolyát, megértő, anyaián vigasztaló, szent lelkesedéssel bátorító szavait, idézgetik tömör mondásait, irodalmi alkotásoknak nem szánt verseit, és lapozgatják tizenkilenc füzetet kitevő Naplóját. A Győrött és Budapesten működő egyszerű kármelita szerzetest ma már többen ismerik, mint rejtett élete során: üzenete terjed, lelkisége hódít, jézusi alakja ragyogóbban áll előttünk, mint valaha. Elsősorban nem büszkék vagyunk rá, hanem szeretjük. Márpedig „a szeretet soha el nem múlik”, sőt növekszik, egyre szélesebb körben sugárzik.

Mindenek előtt értünk, magyarokért élt és áldozta fel önmagát; igaz, nem látványos módon, hanem észrevétlen rejtettségben, csendes, önmagát felemésztő hétköznapi szolgálatban. Meg kell őt közelebből is ismernünk, aki néhány évtizede még köztünk járva – villamoson, buszon, a Margit-szigeti „tölgyek alatt”, a gyóntatószobájában – minden férfiben Jézust, minden nőben Máriát, minden gyermekben a Gyermek-Jézust és a kis Szűzanyát látta, köszöntötte, szerette. Egyik kedvenc szentje, Árpádházi Szent Margit példájára a lehető legnagyobb tudatossággal és szeretetenergiával építette közöttünk – önmagát állandóan odaáldozva – Isten országát. Töretlenül bízott abban, hogy kortárs nemzedéke és különösen az ifjúság alapja lehet és lesz a magyar katolikus egyház belső megújulásának.

Ugyanakkor egyetemes távlatokban gondolkodott. Együtt élt a világegyházzal, érzékeny szívvel reagált annak minden eseményére. Távolságtól és társadalmi-politikai határoktól függetlenül a lelkek millióiért harcolta a jó harcot. Nem sokkal halála előtt mondta: kezében tartja mind az öt világrészt . . .

Mielőtt vázlatosan megrajzolnánk Marton Boldizsár / Marcell atya külső és belső kalandokban bővelkedő életútját, utaljunk röviden azokra a gyökerekre, amelyekből táplálkozott, amelyek meghatározták emberi, kulturális, szellemi és lelki fejlődése irányát.

Idős kortársunk volt, aki az első világháborúban hadnagyként az albániai fronton harcolt. A második világháború idején már mint kármelita a lélek fegyvereivel küzdött az igazság győzelméért. 1950-től

1966-ig, haláláig, ismét a „világban“ élve csendes, de egészen eléggő áldozatként adta magát ezért a világnak.

Kortársai között ott sorakoznak De Gaulle és Hitler, Lenin és Roosevelt, Gandhi és Mao-Ce-Tung, Einstein és Teilhard de Chardin. Kis gimnazista volt, amikor meghalt Kossuth és Bismarck, és idős kármelita, amikor egymás után vívták ki függetlenségüket az afrikai népek. Hosszú élete során Marcell atya mindig tudatosan vállalta az adott történelmi pillanat kockázatát és felelősségét: tudta, mi történik és elkötelezetten, sajátos eszközei teljes felhasználásával vett részt közeli és távoli testvérei megpróbáltatásaiban, sikereiben.

A természetfeletti iránti rendkívüli fogékonysága ellenére fiatal korában jó másfél évtizeden át a laicizmus sodorta magával. Érett férfikorát a teljes megtérés és a kármelita klasszikusok beható tanulmányozása határozta meg. Idős korában szembesülnie kellett egy alapjaiban átalakuló társadalom problémáival, a gyakorlati anyagelvűséggel és a hivatalos ateizmussal. Győzte a felgyorsult idő rohanását, mindent integrálni tudott, hősi Isten- és emberszeretete révén mindig megszületett benne a megfelelő szintézis.

Születésekor XIII. Leó kormányozta az Egyház hajóját; fiatal kora X. Szent Piusz és XV. Benedek pápaságára esett. Érett férfiként nagy tisztelettel övezte XII. Piuszt, majd hűségesen tanulmányozta XXIII. János és VI. Pál tanítását. Együtt élt a Zsinattal, lelkesen üdvözölte reformjait. Megérte jónéhány kortársa oltárra emelését; Lisieux-i Teréz szenttéavatásának évében lépett be a kármelbe; örömmel üdvözölhette Don Bosco, Goretti Mária és Galgani Gemma kanonizálását. Hallott és olvasott Bogner Mária Margitról, személyesen ismerte Prohászka, P. Bíró Ferencet, Kaszap Istvánt¹, P. Hunya Dánielt, a pécsi kármel szentéletű perjelnökjét, Erzsébet anyát, valamint a nála egy évtizeddel idősebb Dr. Dienes Valériát.

1) 1934 tavaszán Marcell atya lelkigyakorlatot tartott a székesfehérvári ciszterci gimnáziumban. Kaszap István, aki akkor érettségi előtt álló nyolcadikos volt, naplójában így ír erről a lelkigyakorlatról: „Várakozóan léptünk a terembe. Megszólal a szelíd kármelita atya, szerényen, alázatosan, lassan-lassan fölmelegszik, tűzbe jön, gyönyörűen beszél. Hangjára szívünkben régóta portól lepett húrok csendülnek meg, lágy zsongással, bűnbánóan, bocsánatért esdeklően, Istennek zenélve. — Soha nem volt lelkigyakorlat nagyobb hatással rám, mint a Idei, melyet a kitűnő kármelita atyánknak — Marcell atyának — köszönhetek. Lelkem az életgyónásban megtisztult, akaratom megszilárdult. Arra kérem a jó Istent, hogy minél több ilyen nagyszerű lelkiatyát adjon ennek a szegény országnak. És hogy a szavuk ne legyen a pusztában kiáltó szava.” — Kaszap István akkor külön is beszélt Marcell atyával, aki megnyugtatta hivatása felől és biztatta, hogy nyugodtan lépjen be a Jézus Társaságba. (Endrődy László S. J., Életet Krisztusért, Budapest, 1942. 67. l.)

A budapesti egyetem bölcsészkarán Riedl Frigyes gyakorolta rá a legmélyebb hatást. Akkoriban úgy tűnt, az irodalom művelése lesz hivatása. Gyökerei mélyre nyúltak a magyar és a világirodalomban. Gimnáziumi óráin túl előadásokkal, cikkeivel népszerűsítette „csillagait”: Vörösmartyt, Aranyt, Adyt, Madáchot . . . Vérévé vált az irodalom. Idősebb korában vezetett Naplójában gyakran felbukkan egy-egy idézet Petőfitől, Juhász Gyulától, Illyés Gyulától is. Az ugyancsak szaktárgyait alkotó latin-görög irodalomhoz viszonylag ritkán nyúlt vissza, de akkor természetes könnyedséggel idézte Arisztotelész, Seneca, Ovidius vagy Horatius gondolatait.

Átlagon felül tájékozott volt a világirodalomban, elsősorban német és francia területen. Gyermekkorától kezdve sokat olvasott és ezt az egészséges szellemi étvágyát haláláig megőrizte. Ahogy Vörösmarty vagy Madách, úgy Dante és Goethe is beleépült szellemi alkotába. Idősebb korában is szívesen olvasta és idézte pl. Claudel, Bernanos, Mereskovszkij, Werfel, Gertrud von Le Fort, Graham Greene és Chesterton műveit. Naplójában élénken reagált Dürrenmatt, Tennessee Williams drámáira, és szívesen izlelgette a modern magyar költőket.

Útmutató csillagait természetesen a szentek és nagy gondolkodók között kell keresnünk. Jól tájékozódott a patrisztikában; kedvence kétségtelenül Szent Ágoston volt. Állandóan forgatott olyan klasszikus szerzőket, mint Szent Bernát, Ruysbroeck, Alkantari Szent Péter, Sziennai Szent Katalin, Newman, Aquinói Szent Tamás, Szalézi Szent Ferenc, Boldog Eymard; ismerte már és szerette B. Maximilián Kolbe gondolatait. A kármellita klasszikusokat betéve tudta (Keresztes Szent János, Avilai Szent Teréz, Lisieux-i Szent Teréz, Pazzi Szent Magdolna); élete utolsó éveiben sokat idézett Edith Stein gondolataiból. Böven merített kora spirituális irodalmából. Különösen kedvelte Thomas Mertont, Marmiont, P. Petit-t, Guardinit . . . Élénk visszhangot keltett benne a francia munkáspapi mozgalom, szívesen olvasta Suhard bíboros, Godin és Perrin abbé feljegyzéseit. Érdeklődése, mihelyt Krisztus Titokzatos Teste ügyéről volt szó, nem ismert határokat.

Szerzetesi életének alakulásában, amint ezt maga is megírta, Szeghy Ernő játszotta a legnagyobb szerepet. Érett, sok mindent megpróbált férfiként lépett a Kármelbe; szemlélődő volt már a világban, szinte gimnazista korától. Természetének ez a szemlélődő, bensőséges jellege adta meg további kibontakozásának irányát. Lelki vezetőjének, Anyjának, Jegyesének a Szűzanyát tekintette. Szívesen mondogatta: Per Ipsam et in Ipsa et cum Ipsa . . . A Szűzanya által, a Szűzanyában és a Szűzanyával . . . Kettős jelszava szerzetbelépésétől kezdve halálá-

ig ez volt: *Sis benedictus*¹ és *Ave Maria*! Utolsó éveit a Gyermek Jézus és a kis Szűzanya iránti gyöngéd áhítat töltötte be. A kegyelmek súlya alatt Marcell atya egészen kicsi lett. Megkapta, amit első miséjében kért: lelke legyen olyan ártatlan, mint egy két éves gyermeké.

Halála után szinte azonnal megkezdődött írásainak és a róla szóló megemlékezéseknek összegyűjtése. Életrajzának összeállításában mi is erre a kettős forrásra támaszkodtunk. Az ausztriai *Christliche Innerlichkeit* már két kiadásban is megjelentette Szépszeretet című önéletrajzi jellegű írását. Ennek visszhangja azt bizonyítja, hogy Marcell atya iránt egyre nő az érdeklődés hazájában és külföldön egyaránt.

A sarutlan kármelita rend legnagyobb fiai között tartja számon, és azon fáradozik, hogy meggyorsítsa boldoggyáavatási eljárását. Ezt a célt szolgálja ez a szerény életrajz is.

1) Légy áldott

Marcell atya élete és lelkiése

1. CSALÁD, TANULÓ ÉVEK

Az 1887-es esztendő a millenniumi előkészületek tüzeiben izzik. Húsz év telt el a kiegyezés óta, és alig három évtized hiányzik az első világháború kirobbanásához. Elhalványodtak már a 48-as hagyományok, hogy átadják helyüket egy talmi nemzeti öntudatnak.

Ebben a békés de belső ellentétekkel terhes esztendőben látja meg a napvilágot a kiskomáromi Marton család második gyermeke, Boldizsár: szeptember 9-én, a Szent Szűz születésnapja utáni napon. A két évezreddel előbb született Szeplőtelen Kislány lesz majd Bódi/Marcell testvér életének „nagy szerelme“, vezércsillaga és földi zarándokútját beragyogó Napja. A kisfiút szeptember 10-én keresztelik meg a Zala-megyei kis község templomában. Keresztlevelét Boronkay Gábor káplán állítja ki. A gyermek apai nagyapja keresztnevét öröklí.

A kiskomáromi (ma Zalaikomár) plébánia anyakönyve szerint huszonegy évvel ezelőtt ugyanebben a templomban kötöttek házasságot szülei: a 29 éves Marton György gazdálkodó és a tizenöt éves Kő Teréz. Az esketés szertartását 1866. április 9-én Csete László plébános végezte.

A Marton család ősei állítólag több évszázaddal előbb a Pireneusokból települtek át Magyarországra. Ma már nehezen ellenőrizhető adatok szerint a család francia vagy spanyol eredetű lett volna; mások viszont olasz eredetre gyanakszanak. A Marton családnév talán a Martein, Martin név származéka.

A Marton család nem szegény, de nem is tartozik a módos birtokosok közé. Egyszerű de nem közönséges emberek.

Az anyai nagyapa Renan megrögzött híve, hivatalosan is háttat fordít az Egyháznak. Asztalos és vendéglős, ugyanakkor fáradhatatlan hévvel hirdeti Renan tanait. A falu népe csak így hívja: „a vén Renan“! Halála után nem is kap másutt sírhelyet, mint a temető árkában. Nézeteit Bódi nagybátyja, édesanyja fivére terjeszti tovább most már a legnyíltabb antiklerikális magatartással párosítva.

Az édesapa, Marton György, kilenc évi olasz fogság után hazatérve veszi feleségül a nála tizennégy évvel fiatalabb Kő Terézt. A házasságból először egy kislány születik, Anna, s csak huszonegy év múlva a második gyermek, Bódi. Anna ekkor már férjes asszony, kislánya már elmúlt egy éves. Az édesapa bensőséges, hallgatólag, imádságos ember. „Állandóan imádkozott“ – írja róla később felnőtt fia. Ideje javarésztét szőleijében tölti szorgos munkában. Ebből tartja el a családot.

Közben betölti a falu vezető tisztségeit is, mégpedig példaadó becsületességgel. Egyszer súlyosan megrágalmazták: eladta a község legegőljét az esztergomi káptalannak. Sokáig viseli ezt a sebet, idő kell, míg beheged. Fiától is csak azt kívánja meg, hogy becsületes ember legyen. Bódi, akárhová indul is, mindig ezt a tanácsot kapja útravalóul.

Az édesanya, klasszikus szépségű asszony, részben apja leánya, tőle örökölte villámló eszét, hallatlan akaraterejét. Az állandóan imádkozó férj mellett ő is vallásos lesz, de csak a maga módján, mértékkel. Kemény jellem, a vallás bensőséges dimenziói mindvégig távol állnak tőle. Ámbár, ki tudja, mit rejtett szíve mélyén . . . Minden évben következetesen részt vesz az andocsi búcsún, halálos ágyán viszont csak hosszas unszolásra végzi el szentgyónását. A kisfiú rajongva szereti anyját, az ő jóságos arcán szemléli először égi Édesanyja szépségét. Az anya féltő szeretettel óvja fiát hitetlen, renanista nagybátyjától, sőt azt reméli, hogy fia egyszer majd pap lesz. Ez a hivatás biztosítaná társadalmi pozícióját, megélhetését és az emberek megbecsülését. „E fiúból pap lesz, akárki meglássa!” – Így is történt, bár nem egészen az édesanya akkori álmai szerint.

Az elemi iskola első négy osztályát Bódi a helyi iskolában végzi el, de gimnáziumra már elkerül otthonról. Szülei a keszthelyi „fehér papok”, premontreiek iskolájába iratják be. 1897. szeptember 1-én kocsiznak fel Keszthelyre. A kis Bódit elbűvöli a Balaton. Szépségre, belső csendre szomjas lelkét örökre megkapja a víztükör tiszta ragyogása. Később is képes minden erőfeszítésre, hogy legalább egy-két órát eltölthessen a tenger csöndes szemlélésében.

Bódi jól érzi magát a premontrei gimnáziumban és kollégiumban, bár nem töri magát túlságosan a tanulással. Közepes tanuló. Tisztelettel tekint fel fehér reverendás tanáraitra és örömmel vesz részt a diákélet minden eseményében. Vannak jó barátai, különösen H. Jóska, aki később belép a premontrei rendbe. Várja természetesen a szülői látogatást és még jobban a nyári vakációt! Ilyenkor ismét teljesen szabad, olvashat, barangozhat, amennyit csak akar. „Énekes miséket” tart „hiveinek”, akiket a közben el-elbőbiskoló Szere Kati néni képvisel megfelelő áhítattal. Egy-egy rémregény is kezébe kerül, de legszívesebben Jókai regényeit olvassa. Amikor hosszabb kirándulásra is engedélyt kapnak, felmásznak Csókakőre s megkeresik a híres betyár, Savanyú Jóska barlangját.

Sok ellentétes hatás éri a kisdíákot, de alapjában véve boldog és kiegyensúlyozott élet az osztályrésze. Így jut el a kamaszkor küszöbére.

A család egyik távoli rokona, Marton József, Nagyszombatba viszi Bódit, hogy jobban ellenőrizhesse tanulmányait és belső fejlődését.

Pázmány városának és benne a jezsuita kollégiumnak nemzetközi szelleme újabb távlatokat tár fel a fiatal diák előtt. Magyarok, németek és szlovákok az osztálytársai, köztük több a dzsentri származék. Mindjárt az első hetekben többen biztatják, lépjen be a Mária-kongregációba. Bódinak fogalma sincs, miről van szó, de igent mond. Alapos felkészülés után december 8-án megkapja a kékszalagos érmet. Kongreganistává avatják. Úgy érzi, eljegyezték a Szent Szűzzel és ezzel egészen új életet kezd. A kongregációt P. Bíró vezeti; a Szent Szűzről, különösen Magyarok Nagyasszonyáról szóló beszédeiért örökké hála-sak maradtak fiatal hallgatói. A jezsuita hagyománynak megfelelően a színjátszás is fejlett a nagyszombati gimnáziumban. Egyszer előadják P. Bíró Patrona Hungariae c. darabját. Bódi kapja „Hungaria” szerepét. Palástban, koronával a fején nagy átéléssel éneklí a Boldogaszszony Anyánk-at. Nyolcadikos korában ő lesz a Mária-kongregáció prefektusa. Ekkor már hosszú utat tett meg a Szent Szűz vezetésével. Hogy is történt ez a „személyes kiképzés”? Halljuk magát a főszereplőt:

Nagybátyám reggelenként fél 7 óraker szokott misézni az Orsolytík kis templomban, a főoltárnál. Ministráltam neki. A szentmisén alig voltak. Végeztével pedig csak magam maradtam az egész templomban. Egyszerűen letérdeltem itt az oltár előtt, szememet lehunytam és azonnal megnyílt a Mennysország. Az én külön mennysorságom, csak az enyém, csak az én számomra volt az. Most is e pillanatban úgy látom, mint akkor, csak nem azzal az eleven-séggel és életszerűséggel.

Végtelen líliom-mező, kimondhatatlanul szelíd, szemet nem bántó, sőt pihentető fényesség, középpűt a Szűzanya, karján a Kis Jézussal. Kedvesen, mosolyogva néztek. És én láttam, néztem őket és visszamosolyogtam Rájuk, de éreztem, hogy ez a mosoly az ő mosolyuk visszfénye arcomon, ajkamon, a szememben, a testemen, a lelkemen.

Rám mosolyogták a Szépszeretet boldogságát.

Meddig tartott? Úgy tűnik fel, 10 percig, jó negyedóráig, lehet, hogy némelykor tovább is. Mert nem egyszer volt ez, hanem számtalanszor. Szinte rendszeresen, különösen hatodikos koromban.

A Szépszeretet Anyja belém sugározta a Szépszeretetet, Jézust. És én nagyon szerettem a szentáldozást. A tabernákulum menyegzőssátor volt, ahová lelkiileg be-belopakodtam és a Szépszeretet Anyja adta nekem az Angyalok Eledelét. Vágyaimat kielégítette a Szépszeretet.

És mindenben ezt szerettem és ezt kerestem. Erre szolgáltak tanulmányaim, leckéim, olvasmányaim. Bearanyozott mindent.

Mintha benne éltem volna a Szeplőtelenben, aki Anyám volt. Köröskörül védett, vitt s ha mocsárba hullottam, kirántott. Egyszerre megtisztultam, hó-fehér lettem, s úgy jártam, mintha föld, sár, piszok nem is lenne. Benne, a Szeplőtelen Édesanyjában jártam: a Szépszeretetenben. (Szépszeretet 12-13. l)

A felsős gimnazista a lelki gyermekség útján jár, egészen a Szent Szűz vezetésére hagyatkozik. Vele szeret mindenkit. Jeles tanuló, a gimnázium önképzőkörének elnöke, de végeredményben csak egy valami-Valaki érdekli: Mária, aki édesanyja, nővére, jegyese egy személyben. Az eucharisztikus Jézusban a Gyermek Jézus az öleli magához és Szeplőtelen Anyjával együtt gyönyörködik szépségében.

Ezek a belső élmények nyilván utalnak már Marton Boldizsár alapvetően szemlélődő beállítottságára és meghatározó módon jelölik meg egész belső élete későbbi alakulását.

Amikor híres egyházi szónoktól arról hall, hogyan kell lelkükben kifragyniuk Krisztus arcképét, hogyan kell kivésniük, ki kalapálniuk Krisztus eleven szobrát, elrémül. Ő nem tud sem kalapálni, sem vézni... Hogy lesz belőle alter Christus? Aztán fut a tabernákulumhoz, hogy Édesanyja karjából magához ölelje a kis Jézust: ekkor aztán ismét megtalálja békéjét.

Érdekes módon elhalványodik papi hivatástudata; tanár szeretne lenni. Már ötödikes korában megismeri Madách Az ember Tragédiája c. művét. Szenvédélyesen olvassa, jegyzeteli, tanulmányozza. „Ember küzdj és bizva bízzál!” ezt hajtogatja magának. S hogyan tehetné ezt jobban, mint tanítással, neveléssel?! Másik kedvence Vörösmarty. Egy húsvéti szünetben éjt nappallá téve elolvassa Vörösmarty Összes Műveit. Vég nélkül jegyzetel, elmélyed a magyar romantika e zseniális képviselőjének költeményeiben, eposzaiban, drámaiban. Vörösmarty ragyogó nőalakjaiban Máriát keresi, amint hogy leányismerőseiben is.

Eszményei Gonzága Szent Alajos de főképp Szent Imre. A kamaszok kísértéseinek szakadékaik között Mária mellett az ő példájuk tartja fent.

Mire való volt ez a négy máriás esztendő?

„Mitte radices in electis meis“, bocsásd gyökereidet az én választottaimba, mondja az Úr az Egyház szerint Máriának.

Belém bocsátotta gyökereit a Szépszeretet Anyja. Alázatos hálával legyen szabad mondanom: választottja voltam.

A gyökerek akkor tüneményes gyorsasággal kihajtottak: virágba borult minden.

A virágokat az élet lekaszálta hosszú időre.

De a gyökerek megmaradtak. (Szépszeretet, 15. l)

1905-ben jelesen leteszi az érettségét, s utána beiratkozik a budapesti bölcsészkar magyar-latin-görög szakára. Egyetemi kollégái között látjuk Babitsot, Kosztolányit és Benedek Marcellt... Bódi az akkor létesült Szent Imre kollégiumban lakik, étkezni meg átjár a Molnárutcai egyetemi menzára. Hirtelen az egyetemi mozgalmak költős közepén találja magát.

Az egyetemi ifjúság egyre-másra rendezte a tüntetéseket a Darabont kormány ellen és gúnyolta a körutakon az „andrisokat” (rendőrök). Folyznak az órák a bölcsészkaron, egyszerűcsak felhangzik a Kossuth-nóta, dörömbölnék a jogászok az előadóterem ajtaján: Fiúk, gyertek! Szegény Ponori Thewrewk Emil kénytelen volt abbahagyni nagytudományú fejtegetését Cicero valamelyik beszédjéről; ki a folyosóra, zengett a nóta, az egyetemi polgárok hadonásztak botjaikkal. Az egyik folyosó-fordulónál megjelenik felindultan az egyik jogi professzor, gondolom: Balogh Jenő, a későbbi igazságügyminiszter, próbálja megállítani, jobb belátásra bírni az üvöltő, botos tömeget: – Tudják, miért tüntetnek? Van fogalmuk róla? Mit akarnak? – Hangja elveszett az üvöltésben. (Szépszeretet, 17. l)

A 48-as márciusi ifjúságot majmoló ellenzékieskedők töltik meg az egyetem padjait, máskor meg az utcákat. Itt kijut nekik nemcsak a csendesebb szemlélők elismeréséből, az ellenzéki politikusok dicséreteiből, hanem a rendőrök kardlapozásából is. Bódi hamarosan a vezetőik közé kerül, kiderül, hogy született szónok, hatni tud a tömegekre. Azonban hamar kiábrándul ebből a nemzetiszínű, kokárdás, hangoskodó társaságból. Ritkán hallott anyai trágárságot, mint azoknak a lelkes fiataloknak szájából, akik előrementek, hogy fogadják a Rákóczi hamvait hazaszállító díszvonatot. A tiszta légkörben felnőtt fiatalember ösztönösen félrehúzódik ezektől a társaitól.

Néhány hallgató Társadalomtudományi Társaságot alakít, ide még Prohászka is meghívják egy-egy előadásra, eszmecserére. Marton Boldizsár is részt vesz az összejöveteleken, de valójában nem a társadalmi kérdések, hanem az egyre szélesebb körű tudás érdeklí. Irodalmi ambícióit még növeli Beöthy Zsolt, aki egy kollókviumon nyilvánosan megdicséri, valamint az akkor már országos tekintélynek számító Riedl Frigyes, aki viszont felfedezi tanítványa írói képességeit. A fiatalember meg van győződve tehetségéről, rendkívüli adottságairól, szívacsként szívja magába a tudományt, keresi svájci, itáliai útjai alkalmával az élményeket.

Eközben egyre ritkábban térdel le „mennyországa”, a tabernákulum előtt, elmaradozik már a vasárnapi miséről is, leszokik a szentégi életről... Több mint másfél évtized következik szentgyónás és áldozás nélkül.

Alighogy megszerzi az oklevelet (1910), máris kinevezik Erdélybe helyettes tanárnak. A hegyek között fekvő Petrozsény lesz állomáshelye; a hegyeket ő írta bele kérvényébe! Egy hónapot tölt csak itt, mert behívják, s le kell töltenie katonaevét. A nagyszombati időt kivéve ezt a salzburgi évet találta fiatalokora legszebb esztendejének. A szűzi természet vonja ismét varázskörébe.

Különösebben ő sem rajong a katonai kiképzésért, szeme annál szívesebben kalandozik a távoli hegycsúcsok irányában. Az első hó-

napok után, amikor már elnyerik a káplári fokozatot, szombatonként egy-egy társával átszöknek a bajor Berchtesgadenbe, hogy megcsodálhassák a csodaszép Königs-See-t. Távolabb a Watzmannspitze csábítgatja . . .

Mosogatta lelkemet a hegyipatak kristálytisza vize és szárnyra emelte az egetverő hegycsúcs. Bolondulásig szerettem ezeket a hegyeket. Mindig éreztem: a szívem nagyon tud szeretni. Tud lángtenger lenni. Egekig felcsapni. (Szépszeretet, 20. l)

Májusban a Hohe Tauern hegyoldalaiban gyakorlatoznak. Egy napon bécsi orvostanhallgató barátjával nekiindulnak a csúcson. Barátja nem bírja, visszatér, ő azonban továbbmegy és hamarosan felér a hegytetőre.

Előttem a Dachstein, a Watzmann, az egész Salzkammergut, izzott, ragyogott a tündéni panoráma; az égboltozat hegycsúcsokat és jégmezőket csókolgató pereme elbűvölte a lelkemet.

Úgy éreztem, ami engem éltet, az a Szépség. A Természet szépsége? A lelkem sejtette, tapogatta az Örökkévalóság szépségét. (Szs. 20. l)

Meneteltünk egy nap 45 km-t, teljes felszereléssel. Az emberek kídőltek az alpesi terepen. Mikor megérkeztünk, megmosakodtam a hegyipatak gyors vizében, aztán mindjárt fel a legközelebbi hegycsúcsra, nem a rendes úton, hanem a legmeredekebb oldalán. Nem kellett kintin, nem társaság. Télen tánciskolába jártunk. Finom hölgyek . . . Ehl Szebb az Alpenglühn. A napkelte, a napnyugta, a csúcsok, a zuhatagok, a fehér hó, – a főszegecs Természet!

Az egész önkéntesi évem tisztán telt el. A bűn elaludt.

A Szeptőlételen elbűvölt a szűzi természettel. (Szs. 21. l)

1911. október elején ér vissza Petrozsénybe. Pusztulásra ítelt világ várja a fiatal tanárt: társas összejövetelek, kártya, léhaság, ivás, tánc . . . Marton tanár úr partiképes fiatalembernek számít, remek társalgó, előadó, táncos, csak egyre nem hajlandó: inni. Pedig nem hiányoznak az alkalmak, sem a szakszerű csábítás. Őt azonban most is a hegyek csábítják el, ezek között érzi otthon magát. Szereti tanítványait, azok meg rajongva követik, bárhová megy. Így aztán a fiúk társaságában indul neki a hegyeknek. Ha valamelyik 'kidől, hátára veszi, úgy mennek tovább.

Osztályában létrehozza az önévelők körét; nem is veszi észre, hogy Nagyszombatot másolja, csak éppen annak természetfeletti tartalma nélkül. Nem sugározhat hitet, mert maga is alig hisz, vagy csak intellektuális fenntartásokkal. Közben próbálják megházásítani, egyszer majdnem sikerrel. Valami-Valaki azonban közbejön, s a partiból nem lesz semmi.

Nyári szabadságát általában külföldön tölti. Párizsban egy hónapig tanulmányozza a Louvre-ot, órákon keresztül ül a milói Venusz szobra

előtt. 1914 húsvéti szünetét Thomas Mertonhoz hasonlóan Rómára szánja. Mint afféle Kulturmensch-nek első útja a Forum Romanumra vezet, nem a Szent Péter-bazilikába. Ide is betér ugyan, amint végigjárja a többi bazilikát, a katakombákat is, de csak a szépségeket keresi. Megfordul aztán Dél-Itáliában is, hol Sorrentónál, hol a Vezúv mellett, hol meg a Nápolyi öbölben élvezzi a pompás naplementét.

Az utolsó békebeli nagyvakációt Berlinben tölti el. Itt szerez tudomást a világháború kitöréséről.

Egyelőre ő még „békében“ él: 1914-ben visszahelyezik Zalába. Tanít, az I. gimnázium osztályfőnöke, és természetesen itt is a társaság központja. Ő az egyetlen nőtlen a tantestületben, ezért minden összejövetel kedvence. Szereti osztályát, a tanítás nem okoz neki semmi nehézséget. Amikor teheti, hazajár akkor már súlyos beteg édesanyjához. Egyszer lélekarang szava fogadja: édesanyjáért szólt... A felnőtt férfi vigasztalhatatlan, hetekig szinte maga mellett tudja édesanyját. Az ő emléke menti meg attól, hogy bécsi kirándulásai alkalmával a rossz környezet le ne rántsa magával a mocsárba.

Már két éve folyt a háború, amikor Apponyi Albert egy parlamenti felszólalásában azt követeli, vizsgálják felül a felmentéseket. Az iskolák is rendeletet kapnak: küldjék a harctérre a nélkülözhető tanerőket. A zalaegerszegi főgimnázium igazgatósága a legfiatalabb tanárra, egy két-gyermekes családapára gondol. Marton tanár úr azonban ajánlkozik, családost kollégája helyett küldjék őt a harctéri szolgálatra. Nemes ajánlkozását a tantestület elfogadja. Marton Boldizsár elbúcsúzik tanártársaitól, osztályától, diákjaitól és természetesen édesapjától. Bérmafia ekkor ajándékozta meg azzal a skapuláré éremmel, amelynek később megmenekülését tulajdonítja.

1916 novemberében Pilsenbe kerül; onnan 1917 márciusában Nagykanizsára helyezik át mint a 20-as Póttest tartalékos hadnagyát. 1917. április 15-én végre teljesül vágya: egy beteg főhadnagy felváltására az albán frontra küldik. Számára csak ekkor kezdődik a háború.

A kiskomáromi templom keresztkútja; Marton Boldizsárt
itt keresztelték meg 1887. szeptember 10-én.

Marton tanár úr, Petrozsény, 1912.

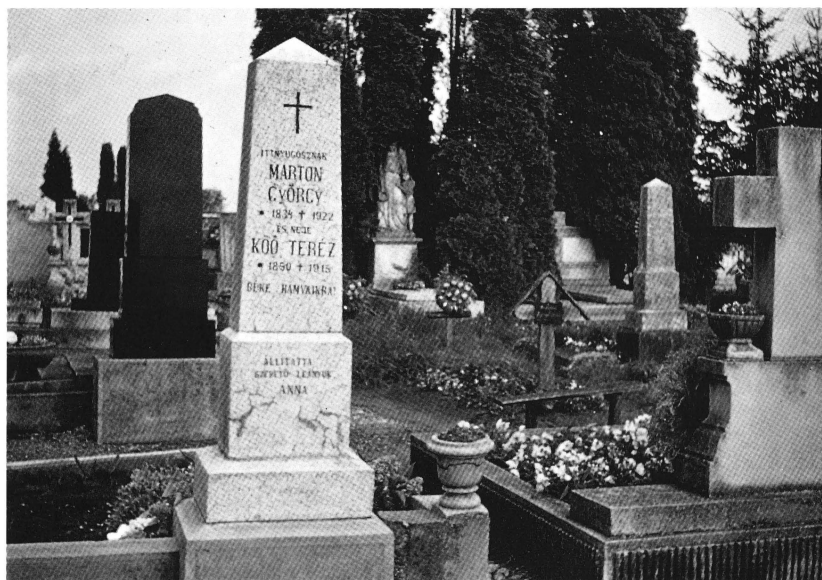
Marton hadnagy

A fronton, Castelnuovo

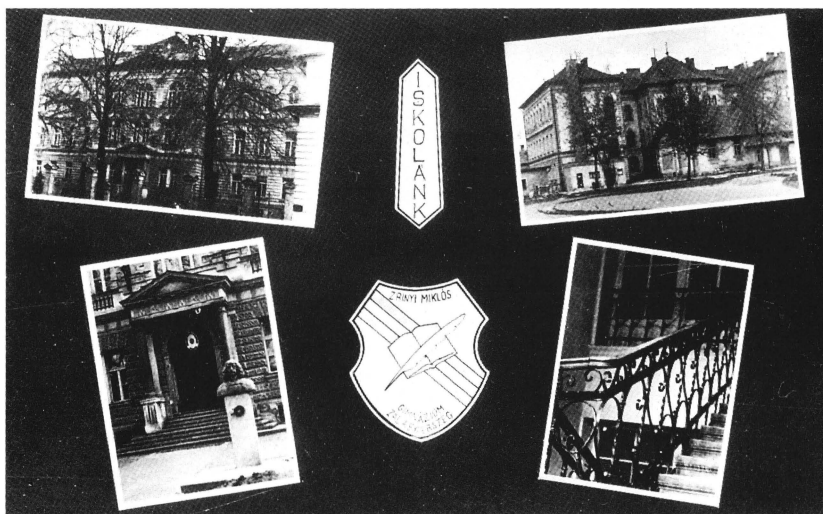
Csoportkép 1920-ból. Marton tanár úr az álló sorban jobbról az ötödik.

Szülei sírja

Csoportkép a „tündérlak” mellett; Marton Boldizsár jobbról a második.

A zalaegerszegi gimnázium

2. AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ

Marton Boldizsár világháborús élményeiről két forrásból is tájékozódhatunk. A Szépszeretet a Szűzanya köré csoportosítja az élményeket: az érett szerzetes 1950-ben természetesen más szemszögből látja a történeteket, mint az a fiatalember, aki naplófeljegyzései alapján Muzulmán sírokon címmel összefoglalta az albániai fronton szerzett élményeit. A mű 1922-ben jelent meg a „Zrínyi“ Nyomdaipari RT kiadásában, Zalaegerszegen. Marcell atya rendbelépésekor megtagadta ezt a könyvet. Mivel azonban a 28 évvel később megírt Szépszeretet lényegében ugyanazokat az eseményeket idézi fel – csak természetesen egészen más megvilágításban! – nincs okunk arra, hogy lemondjunk a Muzulmán sírokon adatairól, megkérdőjelezzük forrás-értékét. A könyv Előszavában maga a Szerző biztosítja az olvasót a leírtak hitelességéről:

A gondos naplójegyzeteket összeszededgettem, kiegészítettem meg selejteztem. Hihetetlen dolgokat láttam bennük, mesébe illőket. Elhiszi-e majd az olvasó, – az nem fontos. Én őszintének érzem a Naplónak halványuló ceruzasorait.

Marton Boldizsár Szendrey Árpád alakja mögé rejtőzik, harmadik személyben eleveníti fel 1917–18 tragikus eseményeit. A sorokon azonban titkolhatatlanul átsüt a személyes élmény tüze; a 30-as éveiben járó fiatal tiszt akkori lelkiállapotának rajzát hitelesnek érezzük.

Mi történt tehát az első világháború utolsó két évében Marton Boldizsárral? A Muzulmán sírokon alapján röviden így idézhetjük fel az eseményeket.

Szendrey Árpád, alias Marton Boldizsár tanár, tartalékos főhadnagy 1917. április 15-én megkapja a parancsot, hogy induljon a déli frontra. Izgalmas kalandokat, exotikus országokat, hangulatos tengerpartot, mérhetetlen horizontot vár. Két hetes vonatkozás után érkezik meg albániai zászlóaljához. Közben sokat hall a déli front egyik réméről, a maláriáról, de bízik abban, hogy vaseségysége ellenáll majd ennek a betegségnek is. Skutariba érve ismerkedik a varázsos kelettel: megcsodálja a mecsetek karcsú minaretjeit, élvezi a bazárok mozgalmas világát és szívesen be-benézne a rácsos ablakú török házakba.

Nemsokára láthatja majd egyetlen szerelmét, kinek valamikor örök hűséget esküdött a genovai sziklákon: a végtelen, a zúgó, a hatalmas tengert. (...) Szívesen nekimegy a frontnak, bár az életével játszik. Élet? Mit is mond Petőfi? Az ember addig meg nem halhat, míg életében egyszer boldog nem volt. S ő annyiszor volt már boldog! Ha elpusztulna is hamarosan, életének utolsó, kicsi szakaszát is a nagy Természet szépségeiben tobzódva töltené el. Miért ne legyen az utolsó pillanatig is rajongó?

Tudásra, benyomásokra szomjazó diáknak érzi magát, elragadtatva szemléli „a nagy, a fenséges Természet” szeme elé táruló csodáit. Nagyszerű képek váltogatják egymást: a terjedelmes Skutari-tó, a havas albán Alpesek, csupaszh hegycsúcsok. Skutari után belépnek Maláriaországba: Durazzo felé haladnak. Magyar szót hall mindenütt, a temetőben magyar katonák sírját látja. A malária szedi áldozatait mindenfelé. Még csak április van, de már kibírhatatlan a hőség. Iszonyodva húzódik vissza az első viperától, később azonban megtanulja, hogy közömbösen kikerülje „a vad természetnek ezt a kubista szörnyét; mi ez maláriához képest?”

Durazzo a trópusi betegségek hazája. Minden ablakból, utcaszegletről a kolera, a pestis, a malária vigyorg ki.

Marion/Szendrey ismerkedik a halállal: ezen az idegen földön soha nem tudja, mikor szalad oldalába egy kés, mikor teríti le egy gerilla lövése, vagy mikor pusztul el egy olasz vagy francia bombatámadás alatt. Egész Albániát temetőnek látja... Életkedve azonban mindig felülkerekedik, természetimádata megmenti a letargiától. Gyakran elgondolkodva nézi a hozzá beosztott katonákat: mindegyiket várja haza valaki,

csak az ő lelke volt sivár, csak az nem sírt valakiért. Ha föl is tokolódott valakinek a képe megbűvölt szívében – elnyomta, elfojtotta; oka volt rá!... Neki csak a fenséges, nagy Természet maradt meg mellette, vigasztaló, elringató jóbarátnak.

Csapatát a feladatot kapja, hogy a Skumbi folyó mentén építse ki a második védelmi vonalat. A fiatal tiszt látja a parancs értelmetlenségét; eleinte hallgat, de aztán, mivel félti embereit, kontesztál, kiabál és rimánkodik a feljebbvalóknak. Nagyképűnek, nehézfejűnek, ostobának tartja az osztrák hadvezetést, és méltán.

Az 1918. évi események fényesen igazolták természetes észből fakadó gondolkodásának igazságát. Szendrey világosan látja a magyar-osztrák hadsereg tragédiáját.

Neki a szívébe markoltak már előre azok a kis és nagy katasztrófák, fájdalmasan égették lelkét a magyar hullák, a legázolt embertömegek, az idegen földben, rideg muzulmán sírokon veszett apák, férfiak, vőlegények és gyerekek, kik áldozatai mindannyian ennek a szellemnek.

Muzulmán sírokon kivert magyarok, vérük fertőzöttek, leromlott testtel várják a halált.

Miért, miért? – kérdezte önmagától százszor, ezerszer. S nem tudott feleletet adni...

A Természetben meglátja Isten kezenyomát; mint homo aestheticus tiltakozik a „kontár, művészetgyalázó, profán, véres koncert” ellen. Manfrédnak érzi magát, de Byron Manfrédjától eltérően nem

kétségbeesett, hanem haragos, a világ és hazája sorsán töprengő. Keresi és megtapasztalja Istent.

Sokat járta a szakadékokat, kereste a mélységeket és magasságokat, és mindenütt megtalálta az Istent.

Lelke a szerzetes rajongásával kereste a délszaki erőknek hívogató magányát, a Svájcot, Tirolt, Erdélyt, Tátrát járt turista szenvedélyével a hegycsúcsokat.

A Halál országában a vasegészség élő emberpéldányaként járt-kelt, s övé volt az erdő, a völgy, a szakadék, a szeszélyesen kiformált szikla, a fényes tükrű Skumbi, övé volt a csillag, a sötétkék ég, a színragyogás, a föld és a menny, benne minden hang, fény és árny, magasság és mélység – az Isten!

Az Isten volt a magasban, Isten volt a mélyben, Isten volt körülötte és benne s mindenütt.

Mennyire személytelen ez a Természetben fellelhető Isten! Szinte azonos a fiatalember esztétikai élményeivel, legalábbis azokban ölt testet. Jézus neve egyetlen egyszer sem jelenik meg a könyv lapjain.

Május 22-én parancsot kap, hogy 50 emberrel semmisítsen meg egy rablóbandát, fogja el az Albániát már három évtizede rettegésben tartó Hasszán haramiavezért. A hetekig tartó akció bővelkedik fordulatokban: merénylet mérgezett törrel, rablótamadás, kézítusa, üldözés, gyújtogatás, törbecsalás . . . A tapasztalatlan tisztnek csak helyes ösztöne és józan esze van segítségére. Most nemcsak magáért felelős, hanem 50 magyar katonáért. Közben arra is talál időt, hogy hódoljon a maga alkotta vallás Istenének.

Pihenő óráiban fölment a legközelebbi hegycsúcsra, szokása szerint fegyver nélkül, egyedül. Figyelmeztették. Nem törődött vele. A lelkiismerete tiszta volt s szabadnak akarta érezni magát.

A kopár, csupakő hegytetőről sóvár vággyal nézte a tengert; órákig elült egy kiemelkedő sziklán, s majd beleszédült, oly epekedve nézte a kék végtelent. A tenger neki szabadság volt, férfiúságának leghatalmasabb, legféltebb tulajdona: képzeletének legkáprázatosabb birodalma volt; ez volt a mélység és a távolság; a tenger volt neki az örök mozgás, a halhatatlan élet; benne pihen az Ósnyugalom, mérhetetlen víztömegein a szent harmónia lebegett, a tenger hozta hozzá legközelebb az Istent.

A vértől, maláriától, mérges kígyóktól telt vidéken a fiatal tiszt gyakran elmerül a Végtelen szemlélésében, megmámorosodik Isten szépségétől. Alig veszi észre, hogy „puskagolyók finom füttye zizzen el mellette“. Valami vak hit hat benne, hiszi, hogy életben marad a legveszélyesebb helyzetben is.

Annál jobban féltette azonban katonáit. Nemcsak mert emberek voltak, s a drága emberéletnek értékét nála senki jobban nem becsülte, de féltette őket azért, mert magyarok voltak, s a felelősség minden csepp vérükért az ő lelkét terhelte.

Minden áron le akar számolni Hasszán dervissel. Egész lényét, tudását beleveti a feladat megoldásába. Menetelés közben szeme az ismerős csillagokat keresi az alkonyba boruló égen.

Az égnek keleti széle már elmosolyodott, s sárgás-vöröses kaftánt húzott lassacskán magára.

A Psyché csillag nagyokat lobbant s fényjeleket adott le a magyar tisztnek mindig rábámuló szemébe.

Az Isten oly közel volt, hogy Szendrey ajka áhítatos imádságot rebegett, s keresztény gyönyörrel érezte az Úr hatalmas mellének pihegését.

Az Úr lelke ott volt benne; megtöltötte minden egyes sejtjét; agya, szíve, fizikumának összes rostja – érezte és hitte! – a Szentlélek temploma volt.

Dehogyan gondolt már gyilokra, ölésre, embervadászatra!

A valóság azonban hamar visszarántja a jelen feladatához; elérkeznek a haramiavezér főhadiszállásához. Rohamot vezényel és maga vezeti az akciót. Hasszán azonban ismét egérutat nyer. Egy „Tündér Ilona” merényletet akar elkövetni ellene, Szendreyt azonban most sem hagyja el jószerecséje: a mérgezett tör földre esik, a csábító albán nő életéért könnyörög . . . Tovább üldözik a rablóvezért, akiről tudják, hogy nem adja könnyen életét, sőt bosszút esküdött ellenük. A tisztet dühíti a feladat, izgatja a felelősség. Végeredményben mi közük van az egész rablóvezér-ügyhöz?

A kivetett nyomorult magyar katonáknak minek az ő életük? Kell nekik ez a vad föld? Szomjaznak az albán vérré? Hiszen utálják valamennyien ezt a szörnyű országot! Naponta rugdálnak agyon viperákat, skorpiókat. És az agyuk már kiégeti az albán forróság. Mit kínozzák őket Hasszán elfogatásával? Ezerszerre szívesebben vannak az első vonalban rendes ellenséggel szemben. S otthon az asszony, a gyerek. Ha az nincs, az édesanya, a kedves. A magyar rónák és dombok. Az édes anyaföld. Ezért a forró sziklakőért hullassák véréüket . . . ?

Az utolsó támadás sikerrel jár, a katonák szinte darabokra szagatják Hasszánt és társait.

A szegény tiszt csak a vért látta és megrendült. Az ember megérezte az embert. És az Isten olyan messze volt. Hasszán halott volt, de Hasszán ember is volt. És Szendrey nem tudott örülni. Mikor Karucak falu muzulmán temetőjében megásatta a sírt és belefektette a nyolc komitácsit, nem beszélt, csak leterdeltette a megjuhászodott katonákat és elimádkozták a Miatyánkot. És a katonák már – emberek voltak. Megértették . . .

Egy következő napon tíz katonával járőrbe indul. Igazi célja nem hadászati pontok felderítése, hanem egy távolabbi vizesés és a vad táj felfedezése. Útközben kiszabadít egy fiatal leányt rabtartója kezéből . . . A napsugárszöke, tengerszemű leány kibontja lelkében a szerelem fehér rózsáját. A gyaur tiszt a mosolygó kaktuszok és olajfa árnyékában magyarul szólítgatja Leilát, a mohamedán leány pedig a

maga nyelvén válaszol: s mégis megértik egymást! Vrapon a leány visszaadja családjának. Este újra találkoznak.

Az Isten szeme volt rajtuk és a hold font glóriát a fejük köré, mert fiatalok voltak, jók és szentek és véghetetlenül szerették egymást. A fiú komolyan gondolta: elviszem az én angyalomat messi hazámba, megtanítom a magyar dalok édes nyelvére, keresztényé teszem és a feleségem lesz.

Amít annyiszor és oly hévvel kergetett, – Maeterlinck kék madara most már a birtokában van. El nem ereszti, magával viszi és lesz az Élet, az új élet...

Másnap reggel a járőről megtudja, hogy Leila vérbosszú áldozata lett. Valamilyik rokona, leszúrta, mivel gyaur férfit mert szeretni. Az alig megpillantott kékmadár örökre elrepült, a megkezdett „új élet” halálba fullt... Bosszút esküszik a gyilkos ellen, de a falu vénei megmagyarázzák neki, hogy ennek így kellett történnie. A fájdalomtól megbénult férfi megtartja magának a holttestet, felravatalozza és katonai díszőrséget állít mellé. Aztán este eltemetik.

Keresztet tűztek oda fejének és virágokat ültettek a sírra. Imádkoztak a lélekért és a boldogtalan férfi vallotta, hogy az elköltözött lelke nem pogány, hanem keresztény volt. Az egész szakasz ott állott négyszögben a sír körül. A tiszt térdénálva, fejét kezébe temette és hullott a könnye a sírra...

A különítményt hamarosan visszarendelik állomáshelyére, Szendreyt előléptetik. Augusztus 30-án megindulnak a frontra. A menetelő csapat hallja az olasz ágyúk dörgését, s hamarosan irányváltoztatásra kényszerül, ui. a franciák áttörték a frontot. Még nem is láttak ellenséget, máris menekülniük kell. Az hírlík, hogy a francia csapatok nagy részét szenegáliak alkotják, akik mindenütt irtózatot kegyetlenkedéseket visznek végbe. Egységében a malária pusztít, hőség majd felhőszakadás kínozza őket. A fiatal tiszt rabnak érzi magát: élvezi Kelet érdekességét, de meg is undorodik tőle. Hogy szabaduljon a kibíratatlan nyomástól, elvállalja a franciák földérintésére kiküldendő járőr vezetését. Húszan indulnak, pár nap múlva már csak öten masíroznak mellette. A többi visszafordul. Kétheti barangolás után érkeznek vissza csapatukhoz.

1918 tavaszán szorosra zárul a hurok az osztrák-magyar csapatok körül. Olaszok bombázzák a terepet és készülnek a végleges leszámolásra. Július 7-én megkezdődik a támadás.

Olasz 24-esek ontották a halálos tüzet. Az emberáradat megindult s pusztult a magyar. Irtózatos volt. A szomszéd magyar zászlóalj teljesen megsemmisült, Szendreyék jobbszárnya is belekerült a fergetegbe. A hősie kézitusa mit sem használt. A géppuska elnémult, mert az emberek elvesztek. Délután 5 órakor a front már teljesen át volt törve.

Jött a zűrzavar, a menekülés. Szaladni kellett annak, aki még állott a lábán.

Közben a parancsnokságról rémítő ukáz érkezik: kitartani az utolsó emberig! Az olaszok átkaroló mozdulatából az utolsó pillanatban sikerül kicsúszniuk. Szendrey világosan látja a hadvezetés hibáit, de nem tehet mást, mint hogy igyekszik embereit menteni. Közben a malária is pusztít: tíz nap alatt 227 katona hal meg benne. És a kökemény albán föld megtelik magyar testekkel... „Átokország!” suttogják a cserepes ajkak.

Eljött az október. Megbomlott a bolgár front, s az olasz, a francia verte ki a csapatokat. Végig egész Albánián. Délről föl, be egész Montenegróba. Szendreyék zászlóalja roncs volt. Minden fölbomlott. Az összes albániai csapatok verve, széttűllve, megsemmisülve.

Skutariban a parancsnokság külön magyar dandárt alakít, s azzal a feladattal bízza meg, hogy biztosítsa a megmaradt csapattörödékek szabad elvonulását. A parancs egyenlő a halálos ítélettel. Szendrey már zászlóaljnak fölött rendelkezik; fenyegetőzéssel sikerül kicsikarnia a menekülési parancsot. Maga Odin nevű lován száguld a menekülők között. Mintha nem fogná a golyó, csak körülötte fűtyörészne. Egy török hídon át özönlik a lerongyolódott, hallálra csigázott „vert sereg”. Azonban a híd felrobbantják, mielőtt mindenki átért volna. Neki a folyónak! A tiszt marad utoljára. A szerbek gránáttal, az olaszok puskával és ágyúval lövik a habok közt vergődő magyarokat. Szendrey átvergődik a folyón, de lova odavész. Október 31. van... Szendrey a partra érve egyedül találja magát.

Egyedül van az egész világon. És még csak imádkozni sem tudott. Azt gondolta: elhagyta az Isten. Nem is volt már lelke. Hiszen nem világitott. Csak didergő, rokkant test; egy a sötéttel. Nem ember volt. Egy darab sötétség.

A montenegrói főváros egyik kocsmájában rátalál a tisztikarra. Újból felfegyverzik, kiálussza magát, visszatér életkedve. November 4-én megjön a parancs a fegyverszünetre. Megindulnak hazafelé... Két hétig várnak valami hajóra Risanóban; Rodostónak érzik a várost. November 23-án elindul velük a „Kemény Zsigmond” nevű hajó francia parancsnokság alatt. 2495 ember álmodik a hazatérésről... Egy kártyázó, rumozgató csoport figyelmetlensége következtében tűz üt ki, s percek alatt lángbaborul a hajó egy része. A kapitány teljes gözzel halad, hogy megkísérelje a lehetetlent, elérje a spalatói kikötőt. Reggel fél nyolctól délután fél háromig mindenki halálát várja. Vannak, akik vízbe ugornak, mások megőrülnek vagy az árbócon zúzzák szét fejüket. Megtörténik a hihetetlen: az égő koporsó partot ér. Itt az éhség fenyegeti őket, a kopasz hegyek felől jeges szél fúj...

Bújdosó új Mikések! Összeszorult a szívük. Fájt a kis, gyöngén dobogó húsdarab és melegség után kiáltozott. Otthon, családi tűzhely! Magyarország, mi országunk, jöjj el, ó szent, gyönyörű, szenvedő, árva, de mi országunk! Szendrey Árpád Hungáriát látta.

Kálváriát jár a 900 magyar katona. Zára és Fiume után Gyékényesnél érnek a magyar határra. Tél van, december első napja . . .

Megjön a tavasz és a nyár. Szendrey lelke lassan gyógyul . . . Nem felejtí a muzulmán sírokat, álmában pedig gyakran megjelenik az örök-re elrepült kék madár . . .

Eddig a Muzulmán sírokon híradása. 1950-ben Marcell atya előljáróí kérésére újra feleleveníti a világháború eseményeit. A visszaemlékezések szinte teljes egészében a Szűzanya, a „titokzatos Asszony“ köré csoportosulnak. Amit Szendrey Árpád annak idején még nem tudott, azt most teljes bizonyossággal vallja az idős szerzetes: a Szent Szűz mentette meg őt minden bajtól és hozta vissza az életbe, mert terveí voltak vele. A Muzulmán sírokon fiatal szerzője után hallgassuk most meg röviden a Szépszeretet írójának ugyanerről a két évről szóló hálás vallomását.

November volt. Zuhogott az eső. Este, sötétben jöttek a kicsinyek, apró gimnazisták. Jöttek búcsúzni tőlem. Az utolsó estén aztán történt valami. Egy nekem igen kedves családnál voltam búcsúzni. Már menni készülök, amikor odasomfordál mellém kis tanítványom, egyúttal bérmafiam, és a többiektől észrevétlenül kezembe nyom egy Mária-érmet. Csendesesen, gyermeklelkének egész bájos szeretetével kér, esedezik:

– Tessék magával vinni és megőrizni!

Attól kezdve visszakaptam az elvesztett gyermekszívet és úgy éreztem: ezen a kis érmeckén múlik az én életem, halálom, boldogságom, sorsom, sorsom, jövőm, az Örökkévalóságom.

Mint valami féltett kincset, úgy tartogattam az Érmet. . . .

Végre bevonulhattam Pilsenbe. Egy beteg főhadnagy felváltására útnak indítottak Albániába.

Ez kellett csak nekem! Csupa érdekesség lesz minden! Exotikus ország! A Balkán! Nem kell a „lelkiismeretemmel“ vesződnöm. Nem befelé nézni, hanem mindig csak kifelé: a tenger, a hegyek, a mohamedánok . . . Nincs értelme, hogy háborús élményeimét leírjam, ugyanis csak egy magja van, egy a nő-tája, az é r e m . Ellenben a végét elmondom, azaz inkább szóról szóra beleveszem az emléksorozatba úgy, ahogy azt egyszer, már mint kármelita, nyomtatásba adtam egy rendi kalendárium számára.

Égő hajón

Nincs jobb misszionárius, mint a Szűzanya. Elpogányosodott, rossz keresztény fiai után elmegy idegen országokba, csataterekre, zúgó-morajló tengerekre, csakhogy megtérítse őket.

S mit használ fel erre a célra?

Egy skapulárét, egy Mária-érmet.

Még az első világháborúban történt. Egy magyar fiatalember járta bajtársai-val a sötét, vad Albánia hegyeit, völgyeit. Nem volt istentelen, nem beszélt

soha a vallás ellen, de a hit már csak alig pislogott lelke olajtalan mécsében. Legiaíbb is úgy gondolta, hogy elvesztette a hitét.

Pedig nem volt igaza. Volt, amiben hitt, amiben határtalan volt a bizalma.

Egy érem volt az, egyszerű kis Mária-érem. (...) Ott hordta egyik zsebében. Nem volt neki ennél féltettebb kincse.

Nem, nem veszhetek el, gondolta magában.

S jöttek a nehéz küzdelmek, a harcok az ellenség reguláris csapataival, a Balkán állatvilágával, kígyókkal, skorpiókkal, viperákkal, a legnagyobb ellen-séggel: a trópusi maláriával.

Csodálatosképp soha semmi baja nem történt. Egészséges volt, friss és vidám.

Az érmet látta, de Máriában bízott. Maga sem tudta, miért.

Piszkosan, megalázva, megverve érkezett meg – már a háborúnak régen vége volt másutt – Cetinjébe, Montenegró fővárosába. Egy nappal előbb még lova belepusztult a Moracsa sebes habjaiba, ő maga elvágva gyorsan hátráló csapatától, végre megmenekült: az érem nem veszett el, az a Valaki, akinek a képe az érmen volt, nagyszerűen dolgozott...

Megfenyegette őket az antant, hogy internálás lesz a vége a lassúságnak. Jöttek az újabb megszegyenyítések, a lefegyverzések a Cattarói öböl partján a 2–3 novemberi hét szörnyű várakozása, a fegyelem bomlása, a szökések, a lelket-szívet örlő kilátástalanság a hazajutásra! A Mária-érem azonban a helyén volt. Hányszor nyúlt az ujjá feléje, hogy kereste a domborulatot rajta: bizalma határtalan volt. Miben? Az éremben? Nem! Abban, Aki rajta volt. Csak a nevét nem merte még kimondani. Hajóra vártak. Ha Fiúméig eljuthatnának!

Végre jött a hajó!

A hajó a Pokolból a Mennyszigetbe. A Balkánról Magyarországra. „Kemény Zsigmond” magyar kereskedelmi hajó, francia matrózokkal, francia kapitánnyal. (...) Elkezdődött a kártyázás s folyt az ivás, jött az összeveszés.

Már virradt. Ragusa táján, künn a nyílt tengeren járt a hajó, mikor szörnyű kiáltás fagyasztotta meg az ereket a vért:

– Ég a hajó!

A hajó hátsó üregéből gomolygott a füst s magasra csaptak a lángok. Egy-mást tiporták, gázolták a menekülők a létrán. Néhányan felvergődtek égési sebekkel a fedélzetre. A többi bennégett. Hányan? Ki tudná ezt megmondani? Igen sokan! (...)

Senki sem imádkozott, egy lélek sem említette az Istent, nem is gondoltak rá.

A csodás érem?!

Gazdája már nem emlékezett rá. Ebben az örjítő órában mindent elfelede. Az érmet is. Azt is, Akit ábrázolt. Az Istent is.

Csak egy járt az eszében. A V é g .

Miféle Vég? – A Semmi.

(...) Elővette az órát. Hány perc hiányzik még, hogy vége legyen ennek a ... Nem tudta kimondani: életnek. Fagyos gúnyval gondolta inkább: semmi-nek. Az élet – semmi. Ami az után következik, az is semmi ... El kell süllyednie a hajónak vagy felrobbannia. Mindegy! A Véget már nem kerülheti el.

A Semmit várta. Azt is közömbösen. A halált, amelyből nincs feltámadás. És a hajó mégis partot ért. Egy dalmát város tengeröblébe vánszorgott be. Csónakok tömege lepte el a halálosan sebesült, kimúltni készülő hajót. A megmaradt katonákat a partra mentették.

Az érem tulajdonosa fellélegzett. Visszatért belé az élet. Az érmet, az emlékezetéből kiesettet, az elfelejtettet újra felfedezte.

Máriát is? – még mindig nem merete kimondani a nevét – a hűtlen, a tékozló fiú. De már tudta, hogy aki megmentette őt az égő hajó poklából, az a csodás érem Asszonya volt. Úgy érezte: új élet küszöbén áll. Még azon éjjel egy hitvány kis olasz hajó vontatta el őket – három napig tartott – Fiuméba. Kéihezve, megpörkölvé, piszkosan-férgesen érték el a magyar határt. Azóta évek teltek el.

A legjóságosabb édesanya fáradhatatlanul dolgozott. A hűtlen fiúból pap lett! Ma már a természetfeletti élet csodaszép hajóján tart nyílegyenesen az örök boldogság kikötője felé.

H ú s é g – egy egyszerű Mária-éremhez! – Ez az egész!

Azóta mindig azt hajtogatja hálásan, boldogan: Csak egyszer kell Máriát nagyon szeretni! S Mária nem tudja azt elfelejteni.

Ez és semmi más – a boldog élet kulcsa!

Eddig tart a leírás. Az érem tulajdonosa én voltam. Még éveken keresztül föl-fölelevenedett bennem a rettenetes emlék, különösen álmatlan éjszakákon, mikor süvített a hideg szél. A „Bóra!” – jajdultam fel akaratlanul és összerázkódtam . . .

Az érem, azaz a Titokzatos Asszony, a Rosa Mystica volt az én pajzsom, a vértem, a dárdám, a védő és támadó fegyverem.

Utólag visszatekintve kifogyhatatlan életerejének titkát is a Szent Szűzben találja meg. Már volt alkalmam megtapasztalni Jézus szavainak igazságát – „Nélkülem semmit sem tehettek” (Jn 15,5) – ezért így hálálkodik „őserejéért”:

Egyszer a hadtestől jön a parancs: önként vállalkozó tisztre van szükség, aki egy tisztí járőrrel felderíti az áttört frontszakaszt. Örültségnek tetszett a megbízatás. „Küldtek – mentem”. Jókedvvel, bátran. Talán egyéni kiválóság, velem született bátorság, különleges vitézi képesség volt bennem? Ugyan, ugyan! – nem nagyítok: legalább olyan gyáva és ügyetlen voltam, mint a legtöbb szegény bajtársam.

De vitt az éremben lappangó Erő, a Hit ereje: – Nem ér baj, „Valaki” véd, óv . . . „Valaki” szövi, fonja a sorsomat.

Embereim kétharmad része kidőlt. Két hétig bolyongtunk csodálatosan szép hegyhátakon és erdőrengetegekben. Revolverrel a kezemben örködttem kimerülten alvó legényeim álmai fölött, hogy rajtunk ne üssenek. Hatalmas teljesítmények után még külön megmásztam egy hegycsúcsot, talán magyar virtusból, meg hogy ellássak a fénylő tengerre és felfedezhessem – legalább képzelettemmel – a görög istenek hegyét, az Olymposzt. Mindezekben sok, igen sok hiúság volt, minek tagadjam?! De az erőt, a bátorságot ki, mi adta? Talán az én „őserőm”? Makacs, minden akadályon átgázolni kész akaratom?! – Nevetéses!

Egy kis vacak, tehetetlen figura voltam. Tucat-ember testben, izomerőben, Nem hősnek születtem . . .

De a hitem megnőtt. Lent, mélyen a tudat alatt már régen élt, sőt lángadozott a hit. Az ígét még nem olvastam, de életté sejtettem: Omnia p o s s u m in Eo, qui me confortat (Fil 4,13). Mindenre képes vagyok Abban, Aki engem megerősít.

Az a Valaki szállította, közvetítette számomra az erőt. Ez a hit, – a hit ebben az Erőben: volt az én harctéri életem.

Amíg az éremre gondolkodom, reá vigyázok, amíg hiszek Benne, az érem valóban misztikus, titokzatos Rózsájában, – minden sikerül.

Ki gondolta volna ott, a Podgorica síkján, már Montenegróban, mikor már meg voltak számlálva napjaink: olaszok, szerbek szorították mindjobban össze körülöttünk a gyűrűt, hogy az én kis lovamat használja fel a Szűzanya megmentésemre. Ő adta nekem is, neki is a „bátorságot”.

Odin, ez volt a lovam neve – a germán istenről. A csapatokat kellett szétosztanom, aztán elirányítanom a hídon, gázlókön át, az ellenség tüzeiben: fűtültek a golyók körülöttem. Ott száguldottam Odinnal az ellenséges támadás centrumában, vinnem kellett a parancsokat s mutatnom a visszavonulást, azaz inkább a menekülés lehetőségeit. Odin, a ló és én egyek voltunk. Összenőttünk testben, de egyet is gondoltunk, egyet éreztünk; eggyé váltunk.

Minél képtelenebbnek látszott a helyzet, annál jobban hittük: miénk a jövő! (. . .) Akkor ostobán azt „is” mondtam: Odinomnak köszönhetek mindent. Ah, dehogyl! – Az érem . . . Mária Szépszeretete . . .

A Moracska hídján már nem tudtam vele átrepülni: felrobbantották féltükben – hogy a szerbek utolérjék őket – menekülő saját véreink.

– Na Odin, most aztán hová? Hárman maradtunk az innesső parton, egy százados, egy őrmester meg én – a lovainkkal. Ketten beugrottunk egy gazdátlan csónakfélébe (. . .) és átjutottunk. Magas sziklák alatt egy félszigetfélére vetődött ki az őrmester az én lovammal. Az okos Odinnak intek, csalogatom s az „eszes” állat megindul, átjön. Közben a százados eltűnik, az őrmester is. Magam maradok a lovammal. (. . .)

Késő éjszaka nagy nehezen elértem a mieinket. Azt hitték, hogy elvesztem. Ráhullottam egy vendéglő ágyára s mély álomba merültem.

Megmenekültem. Megmentett a Mulier Fortis.

1918. november végén ér haza. Kívül: felfordult ország, belül: teljes sötétség.

3. EMELKEDÉS A MÉLYPONTRÓL

Először arra gondol, hogy elhagyja ezt a megrokkant országot, talán Ausztráliába vándorol ki. Ebből nem lesz semmi, helyén tartja a kötelességtudás. Beleveti magát a nyilvános szereplésbe és a társasági életbe. „Mint az örült úg és oly sokat táncoltam” (Szs.) Nyilvános előadásaira, „fellépéseire” úgy készül, mint egy színész, az elismeréseket, dicséretet, tapsokat pedig magától értetődően könyveli el. Cikkeznek újságokban, folyóiratokban, neve egyre szélesebb körben lesz ismert. Úgy látszott, soha többé nem tud kiszakadni önmaga bűvköréből. A zalaegerszegi gimnázium népszerű tanára ugyanakkor a legteljesebb sötétségben vívódik: önmagával, emlékeivel. Az albán fronton oly hűségesen hordott Mária-érem most is a zsebében rejlik, de Mária és egyben édesanyja képe lassanként a feledés homályába vész. Egy virágzó cseresznyefa kelti fel benne ismét a vágyat a szép, a tiszta után. 1920 és 1921-ben gyönyörű a tavasz. A hétvégeken hazalátogatva egy állomással előbb leszáll a vonatról, s mezőn keresztülvágva betér egy jó barátja, Péczely László házába. A kertben csodálatos szépségű cseresznyefa virágzik.

Tele minden ág cseresznyevirággal. De oly sűrűn mégis oly lehetetlen, hogy lehetetlen volt nem a nagy Alkotó Művészre gondolni. — Odaálltam az ágak közé és élveztem ezt a nagy fehérséget.

Mintha megszűntem volna létezni... Csak a fehér virágtenger volt. A fehér szirmok, az illatuk, a színük... Órákon keresztül álltam ott, néztem, élveztem, mosolyogtam. Azt hittem, egyedül vagyok... Pedig ott volt — Ó, a Fehér Asszony és rámborította az Ó fehérségét... Eltűnnek az emberek, a hiúságok, az egész hazug világ... Benne éltem az egészen tiszta, fehér, „álom-valóságban”. Szombat délután, egész vasárnap! — Este vissza! (Szs. 40-41. l)

A nyári vakációban kezébe kerül Mereskovszkij: Leonardo da Vinci c. regénye. Megkapja őt az örökkévalóságnak — nem gondolata, hanem — eleven valósága. Hosszú erdei sétáin ezzel az Örökkévalósággal beszélget, vagy egyszerűen elmerül csendjében. Rabja lesz ennek a valóságnak, akárcsak Avilái Szent Teréz kislánykorában, amikor nem győzte ismételtetni: *para siempre*, örökre, örökre! A kisváros lányos családjainak legnagyobb megrökönyödésére Marton tanár úr sorra mondja le a meghívásokat, a teákat, a bálakat, a vacsorákat. Keresi a magányt. Pedig ebben a magányban önmagával kell szembeülnie, fel kell mérnie, milyen mélyre zuhant. Édesanyja alakja ismét arra figyelmezteti, vesse le a ráhúzott maskarát, legyen ismét egyszerű, gyermek-önmaga. Ebben a fokozatos metamorfózisban hirtelen, váratlan segítségre talál.

Házigazdája lánya egy napon egy könyvet tesz elé: Kisdéd Jézusról nev. Teréz nővér, Egy lélek története. Arra kéri, feltétlenül olvassa

el. Marton Boldizsár meglehetősen ingerülten közli: nem kedveli a nő írókat. Nem a toll való a kezükbe, hanem fakanál. Hát még ha az illető apáca! Elhatározza, hogy nem olvassa el a könyvet. Elmegy sétálni inkább. Hazatérve azonban megint a könyvre esik pillantása; belelapoz. Aztán nem tudja letenni. Ez a „nő“ teljesen meghódítja, leveszi a lábáról. Ettől kezdve lefull róla a nagyképűség álarca, mer nyíltan szembenézni önmagával. Úgy érzi, valaki vezeti . . .

1922 nyarán hall valamit a mikófalvi passiójátékról. Hirtelen elhatározással már indul is a kis palóc faluba. Az előadáson eltűnik körülötte mindenki, csak egy alakítót lát: Jézust. A Getszemáni kertben imbolygót, a Fájdalmak Férfiát . . . Hullanak a könnyei . . . Aztán látja a keresztúton ide-oda lökdösött, kicsúfolt Szenvedőt . . . Majd a Keresztre feszítettet szemléli, akinek átdöfött szívéből víz és vér folyik . . . Lélekben ott áll ő is a kereszt alatt, de nem egyedül, hanem a Fájdalmas Anyával.

Amikor hazaér, 87 éves édesapja már a kiskapuban lesi. „Még várta“, nem akart fia nélkül elindulni utolsó útjára. És valóban, másnap, miután felvette a szentségeket, mennyei nyugalommal az arcán és szívében az örökkévalóságba költözik. „Mindig imádkozott“ – s a tékozló fiú lelkében újabb tisztító forrás fakad. Ő hogy lép majd be az örökkévalóságba? Mors bona, nihil aliud! Mit kell tennie, hogy megváltoztassa életét? Pécsre robog, szobát bérel a kilátótoronyban, s néhány napot remeteségben tölt. Részt vesz egy főpapi szentmisén, s az Úrfelmutatás pillanatában valami történik vele . . . Erről az élményéről azonban később sem tud beszélni, csak ennyit mond: eltöltötte őt a Szépszeretet békéje.

Az 1922–23. iskolaév szinte egy szüntelen szemlélődésben telt el. Contemplatio infusa, belénk öntött szemlélődés, – ez a neve. Persze én akkor mit sem tudtam, ti. arról, hogy ilyen fogalom, ilyen elnevezés létezik. Annál inkább meg kellett „tapasztalnom“. Hiszen a jó Isten irgalmas kegyelme majd egy olyan szerzetesrendbe állít be, ahol a contemplatio – potior pars, az előkelőbb, fontosabb rész. Ehhez pedig nekem akkor majd – hivatalomnál fogva is mint noviciusmesternek – értenem kell. Hogyan értsek azonban hozzá, ha meg nem tapasztalom? – Egyrészt ezért is szükségesekek voltak ezek az átélések. De mindennekfelett szükségesekek voltak, mert a lelkemet meg akarta Isten menteni. Bent volt a tervében. Kiszemelt egy feladatra, amelyet nekem a Kármel keretén belül majd be kell töltenem. Ez a feladat a Szűzanya dicsérete lesz (Szsz. 50. l).

Marton Boldizsárt eltölti a jóság, nem esik nehezére, hogy ezzel a beléöntött jósággal szemléljen embert és tárgyakat, hogy erről a jó-ságról beszéljen is.

Váratlanul megszabadul fő szenvedélyétől, az irodalom határtalan szeretetétől. Társaságban egyszer arra kéri, olvasson fel egy Ady

költeményt. Szívesen vállalkozik rá, hiszen kiváló előadóképességét csillogtathatja. Kezébe veszi a kötetet, de hirtelen zétlennek találja a művészi alkotást. Hiába próbálkozik, hogy a tőle megszokott átéléssel előadja, nem megy. Ettől a pillanattól kezdve meghal számára az irodalom, helyesebben ő az irodalom számára. Már a tanítás is nehezen megy . . . „A jóság győzött, az irodalom megbukott“ (53. l).

A húsvéti feltámadási körmeneten térdre hull az Ostya előtt és megízleli azt a békét, amelyet csak a Feltámadott adhat meg a léleknek. Húsvét vasárnap felmászik a Csobáncra, mert egyedül akar maradni Jézussal. Ennek az édes együttlétnek titkát hordozza hetekig; teljes megtérése nincs már messze.

Farsang idején halálos dőfés éri másik nagy szenvedélyét. A megyebálón hajnali 3-kor hirtelen undor fogja el a tánctól. Végigtekint önmagán, filmként pereg le előtte minden hiúsága. Egy határozott mozdulattal fölkel és hazamegy. Soha többé nem teszi be lábát semmi szórakozóhelyre, visszautasít minden meghívást.

1923 májusában többszöri nekirugaszkodás után végre elvégzi szentgyónását. Boldogsága leírhatatlan, madarat lehetne vele fogatni. A Korda könyvesboltban rózsafüzért vásárol, újra tanulja a régi imákat, így a Hiszekegyet is. Nincsenek lelki olvasmányai, a reggeli írásos elmélkedéseket is abbahagyja. Amikor egy könyvet a kezébe vesz, megragadja a mottó: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát . . .“ — és ebből él egy hónapig. Krisztus követése lesz mindennapi feladata, gyönyörűsége és öröme. Az osztrák Seckauban tölt el bizonyos időt, a beuroni bencések kolostorában. Amikor visszatér, egy volt tanártársa megjegyzi: — Barátom, nem lehet rádismerni! Egészen klerikális vagy!

Szégyenli, hogy külföldet jobban ismeri, mint hazáját, elutazik hát, hogy felfedezze Debrecent és környékét. A Hortobágyon boldogan állapítja meg: nem, élete többé már nem délibáb. Augusztus 15-én Máriaremetén találjuk a búcsúsok között. Még elegáns ruhában, de már egyszerű szívvel éneklí ő is az ősi búcsús éneket: „Angyaloknak Királynéja, tiszta Szűz, kérjed a te Szent Fiadat érettünk . . .“ A Föld kizárólagos varázsa megszűnt, eltűnt, immár örökre!

Leike égboltján teljes fényében ragyog a Stella Matutina, az igazi Hajnalcsillag. Hónapokon keresztül ismételteti ezt a két szót: „tisztá fénysugár“ . . . „Benne voltam a Szűzanyában és epedtem a tabernákulum után“. Legnagyobb boldogsága, amikor Jézust magához ölelheti és Édesanyjával imádkozhatja. Istenben van és Isten öbenné . . . Leike lilíom-tiszta, mert egészen Máriáé. Vele látja Jézust; úgy él Jézusban, mint a szivacs a vízben. A Tiszta Fénysugár világítja meg előtte ennek a mondatnak mélységét: „Szeretet az Isten, és aki szeretetben marad,

Istenben marad és Isten őbenne" (1Jn 4,16). Megtalálta Jézust, megtalálta az Életet, a Szépszeretetet!

Egészen a Szűzanyának éltem, Jézusnak, Istennek, világosságban, szent tisztaságban és nagy szeretetben. (Szsz. 64. l)

Valami azonban még sincs rendben. Hiányérzete támad: Isten vár még tőle valamit. De mi az? „Ad maiora natus sum“, nagyobbra született, de mire? Szeretne elvonulni valami magányos helyre, hogy ezt az ügyet megbeszélje Istennel. Lehetőleg külföldön, nehogy valaki itt megzavarja Jézussal való „tárgyalásait“. Kezébe akad Jablonkay Gábor két kötetes Szent Ignác életrajza. Mi lenne, ha elvégezné a szent-ignáci 30 napos lelkigyakorlatot?

Hajtott, üzött, sürgetett a gondolat: egész embernek lenni, egész szívet adni, egészen rendbe jönni... Nyugalanság nem volt bennem semmi. Teljes volt a békém. Szépszeretetben éltem. De valami – szent vágy, természetfölötti erő feszegette bensőmet: még nem elég, ahol vagyok! Több kell, többet, mindent Istennek! (Szsz 66. l)

Dr. Székely László zalaegerszegi tanártársa javaslatát fogadja el, és Mödlingbe ír, a Verbiták rektorának. A pozitív válasz után július 19-ét tűzi ki indulása napjául.

Sejtelmem sem volt arról, mi készül, mi vár ott rám. Elmegyek majd mint – világi, s visszajövök mint szerzetes, sőt mint – kármelita. Eszem ágában sem volt erről még csak ábrándozni sem, gondolni sem rá. Nem is tudtam, mi fán terem az!... Legfeljebb régebben, duhaj éjszakákon huncutkodtam a nótával: „A győri ko-kolostorban...“

Igen, a drága Szűzanya! Ez alatt az egy hónap alatt előkészített az átalakulásra, a fürdőre, a „kemencére“, a „Tűzre“, – a lélek sötét éjszakájára, a ketős éjszakára, az érzéki és a szellemi rész tisztulására. Mert ez várt rám... (Szsz 67. l)

Utazása előtt felkeresi Pápán egy ferences barátját. Július 16-án ott hall először a Kármelről. Csak úgy issza a szavakat, mint aki a leglelibincselőbb mesét hallgatja... Egy év múlva, pontosan az ünnep vigíliáján veszi majd magára a kármelita habitust. Aztán vonatra ül.

Át a határon! Elszakadni mindenkitől, mindentől, az édes Hazától is! Ne lássak ismerőst, egy magyart se! Jöjjön az új Jeruzsálem!

Bolond szerelem, mennyei örület – ez volt számomra Mödling. A Fornax, a Kemence, amelybe beledobott a Szűzanya és kijöttem belőle mint kármelita. (Szsz 69. l)

Mödlingben nagy szeretettel fogadják; Marton tanár urat egy negyed éves teológusra, Johann testvérré bízják. Életében először pillant be egy kolostor világába. Mödling a verbiták egyik kiképző központja. Abban az időben kb. 50 páter, 2–300 teológus és 5–600 szerzetestestvér lakja. Valóságos „Isten városa“ hatalmas templommal, utcákkal, műhelyekkel, nagy lelkigyakorlatos házzal.

Megveszi Szent Ignác lelkigyakorlatainak kötetét, ezt akarja afapon átvenni. A Szűzanya azonban másképp intézkedik. Johann testvér egy napon Izajás könyvét teszi elé; ebből megismeri a hivatás titkát. „Vagy – vagy“! Néhány nap múlva a fiatal teológus egy régi könyvvel állít be hozzá. Kéri, tegyen most félre mindent, ezt vegye a kezébe. Nagy Szent Teréz életrajza! Művelt ember lévén ismeri a nevet, de semmi többet nem tud róla. Elég kellettlenül fog az olvasáshoz, mint annak idején Lisieux-i Teréz önéletrajzához. Aztán ezt sem tudja letenni. A Szent által leírt imaélményekben ráismer saját tapasztalatára, és egyszerre otthon érzi magát ebben a lelkiiségben.

Mintha egy lettem volna lélekben a Szenttel, egy az egész – Kármellel! A Kármel imája az én imám! A Kármel ügye az én ügyem! A Kármel Szűze, a Virgo Carmeli – az én Anyám! (Szs 74. l)

A Szent Szűz irányításával ekkor erre a kérdésre keres választ: mit jelent a lelki szegénység, hogyan lehetne lelkiileg szegény. „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa“ (Mt 5,3). Suso nyomán akad rá a válaszra: Az a lelki szegény, akinek Isten egymaga elégséges! – Elég az Isten! Solus Deus! – ismételteti önmagának belső örömmel! De csak apránként méri fel, mi mindentől kell megszabadulnia. A Szűzanya elvágta már az irodalomhoz kötő szálait, de hogy ragaszkodik pl. a természet szépségeihez! Pedig a természet is csak teremtmény. Ne a teremtményt, hanem annak Alkotóját dicsérje! Észre sem veszi, s elszakad ez a szál is . . .

Mennyi időt, pénzt, belső energiát kívánt eddig tőle a zene! Egy-egy jó hangversenyre hogy rohant fel Pestre! Itt Mödlingben is milyen élvezettel hallgatja az esti orgonamuzsikát! És csodák csodája: egyik nap nem is hallja az orgonát, lelke egészen elmerül az egyedül szűkeségben . . . Ettől is megszabadult!

De mindez még csak a kezdet. Két héten át olyan tüzes kemencében érzi magát, hogy fizikailag leromlik, agár-sovány lesz, alig marad jártányi ereje. Szökne, de nem tud, valami megkötözve tartja. Nem tud imádkozni, csak szenvedni. Amikor üres a templom, odavánszorog a Szent Szűz szobra elé, forró fejét lábához szorítja, s hang nélkül ott vergődik. Még sóhajteni sem képes. A hatalmas kertben van egy földalatti grotta. Annak Mária-szobrát is felkeresi, megint csak hang nélkül. Néha csúszik csak ki ajkán az egyetlen szó, amit még kimondani tud: – Anyám . . .

Valami nagy térről van szó, ennyit sejt csak. És hogy valamit tennie kellene . . . De mit? Teológus barátja előtt nem szól küzdeleméről, állandó gyóntatója sincs. Csak a Szent Szűzre hagyatkozik. Párbaj ez Isten és öközött. A tét a feltétlen odaadás. Erre megy tehát a játszma!

Isteni Diktátor sugallja neki a tennivalókat. Először leteszi a tisztaság fogalmát. Ettől a pillanattól kezdve világosodik az éjszaka, teljes fényben ragyog a liliumos Szűz!

Aztán a szegénység fogadalmá következett – volna. Lemondani mindentről? Az elegáns ruháról, az étkezőkocsiról, az összkomfortról, a lakkcipőről, a szarvasbőr kesztyűről, a hangversenyjegyről, a külföldi utazásokról...? Sokat tárgyal a Szűzanyával, aztán – megadja magát. Ha Isten egyedül elég, minek a többi? Az oltár előtt leteszi a szegénységi fogadalmát.

Mit kell még odaadnia? – teszi fel magának a nyugtalanító kérdést. Valami még hiányzik, valami még hátra van. Már csak egy valamije van, a legértékesebb, a legszemélyesebb: szabad akarata. Ó, aki szabad, független úr, most tegye azt, amit más parancsol?? Iszonyatos viharba kerül. Hosszan vergődik a Szent Szűz előtt, aztán – Anyjának ajándékozva akarátát, leteszi az engedelmisség fogalmát is. A vihar elül, verőfénybe öltözik a lelke.

Akaratával, tehát valóságosan odaadott mindent. Most már nincs más feladata, mint a gyakorlatban élni ezt a hármast fogadalmat, helyesebben: hagyni, hogy Jézus élje benne az életét. A felmerülő nehézségekre egy Kempis idézetben talál feleletet:

Ha azt akarod, hogy sötétségben legyek,

áldott légy!

Ha azt akarod, hogy világosságban járjak,

áldott légy!

Ha vigasztalásra méltatsz,

áldott légy!

De ha azt akarod, hogy gyötörtessenem,

egyaránt mindenkor áldott légy!

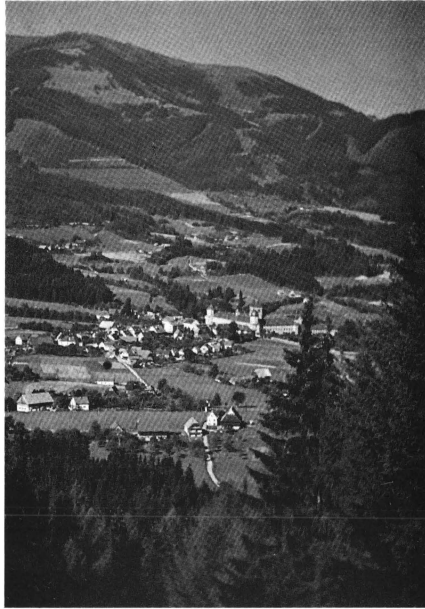
Íme! Minden nehézség megoldódik, csak rá kell mondanom mindenre: Áldott légy! Sis benedictus!

Azaz: akár szenvedés, akár öröm: Sis benedictus! Áldott légy! Akár kesztyűt, akár sikert: Sis benedictus! Áldott légy! (Szsz 83. l)

Életprogramját így foglalja össze: Sis benedictus! Ave Maria! – Hogy honnan lesz mindehhez ereje? Leendő élete egyetlen szentmise lesz, állandó áldozás, áldozat. Nem lesz más dolga, mint szeretni és határtalanul bízni a Szűzanyában. Majd Ő elintézi mindent!

Pár hét alatt „lejátszódott“ a pálfordulás.

Az én könnyűletem Uram, Jézus levágott a porba, az alázat árkába, a gőg büszke paripájáról. Megvakított teljesen a világ számára, s fölnyitotta szememet a természetfeletti világosságra. Végül átadott az Anyaszentegyháznak, közelebről – elküldött a mennyei „Damaszkuszba“, a mödlingi 40 napos teljes magányba, aztán fel a Kármel hegyére, Szent Illés barlangjába, hogy e nagy

Seckau, a beuroni bencések kolostora

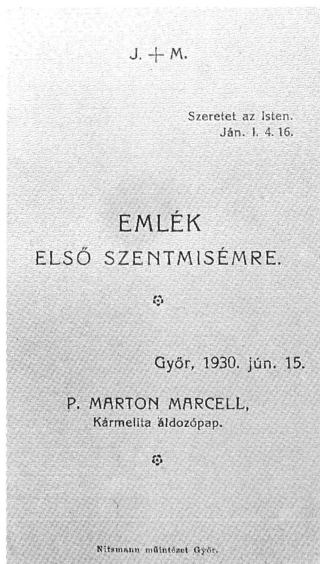
Mödling, negyven napos lelkigyakorlatának színhelye

A győri kármelita templom és kolostor

Marcell testvér 1926-ban; már fogadalmas,
a harmadik sorban, középen.

Primiciás emléklap

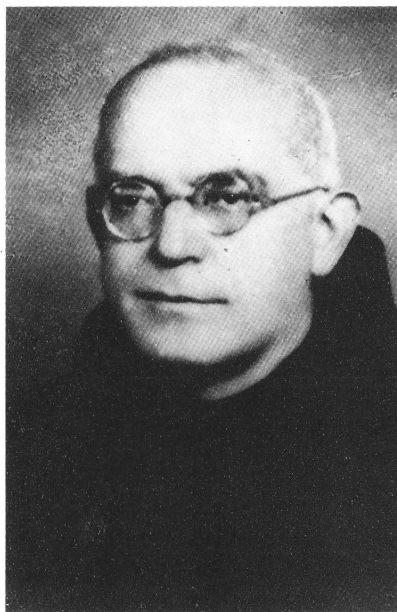
Marcell atya újmisés

Csoportkép a győri kármel udvarán. Marcell atya az ülő sorban balról a második. 1933.

A 30-as évek; Kis Teréz ráteríti köpenyét...

1933, az újoncmester

Prófétának, Rendalapítónak életét éljem, másoljam Istennek – ha lehet – nagyobb dicsőségére! Íme egy hivatás története!

Hivatásom egészen világos és biztos volt. Még csak kételyem sem támadt, semmiféle kísértés. (Szs 87. l)

Teljes 40 napot töltöttem Mödlingben, a szent Magányban. Nem volt ez így kiszámítva. A végén vettem észre: Isten édes akarata volt, hogy miként Szent Illés Atyánk 40 napig ment a kenyér erejével Isten hegyéig, ugyanezt tegye kései, gyarló, de igen boldog magyar fia is. Mintha lelkemet simogatták volna, amikor alázatosan elgondoltam: Jézus is 40 napig volt a pusztában... (Szs 88. l)

Félesztendei próba következik most. Újból beáll az iskolába, de most már egészen másképp tanít: belső szabadsággal, a Szűzanya fiaként. Diákjai órája előtt ezt mondják: – Megyünk lelkigyakorlatra.

Kis füzetbe jegyzi hibáit: egy türelmetlen mozdulat – talán csak ő veszi észre – s máris bekerül noteszébe a fekete pont. Ez a rendszeres aszkézis hamarosan kitűnő eredményhez vezet. Belső fegyelme megszilárdul. Diákjait sem kell soha fegyelmeztetnie. Az egész iskolaév kitűnő előkészület a Kármelre.

1924 októberében csatlakozik egy Lourdes-i zarándoklathoz. Azért megy, hogy a Szűzanyával megbeszélje hivatása ügyét. A Jótanács Anyját akarja megkérdezni, Tőle kapni a végleges indítást. Zsebében ott lapul régi nagyszombati imakönyve, amelynek lapjain diákkori betűivel többször ezt a mondatot találja: Filius Mariae non peribit! Mária fia nem vész el! Íme, ez az oka boldog élettörténetének! Ezért van most Lourdes-ban, s biztosan hallja majd Édesanyja döntő szavát.

Az egyik napon a zarándoklatvezető magyar Apátnak kell a szentmisét mondania a grottánál. Boldizsár örömmel készülődik, hogy ministráljon neki. Már indulnának kifelé, amikor hirtelen egy fiatal káplán vágódik oda: majd ő ministrál! Marton tanár úr arcát elfutja a melegség, aztán félreáll, átadja helyét a buzgó papnak. Győzött! S egyszeriben megérti a lemondás, a háttérbe húzódás, s főképp a nagy-lelkűség szerepét a lelki életben! A szentáldozás pillanatában pedig hallja a Szűzanya régen várt döntését: – Igen, van hivatásod. – Ezzel a biztossággal hagyja el Lourdes-t. Viszi magával az Élet Királynőjét, a Fényt, a Világosságot és magát a Szépszeretetet!

A karácsonyi szünet végén rövid zárt lelkigyakorlatot tart a Manrézában. Életgyónást végez, a gyóntatónak elmondja hivatása történetét és véleményét kéri. A szigorúságáról híres páter mosolyogva feláll és csak ennyit mond: – Gratulállok, tanár úr! – Tőle kap ajánlólevelet is, amellyel jelentkezhet a Kármelbe.

Azonnal villamosra ül, siet a Huba utcába. Itt a tartományi főnök, P. Brokárd fogadja meleg szóval: – A kis Jézus hozta, kedves jó tanár úr!

Másnap délelőtt részletesen meghallgatja az új jelentkező történetét, majd egy levéllel elküldi őt Győrbe, hogy az illetékesekkel ott beszélje meg a részleteket.

Győrött a nagy tudású és országos hírnévű magiszter, P. Szeghy Ernő fogadja. Marton Boldizsár itt is előadja történetét, – de rendkívül fagyos fogadtatásra talál. Ereiben lassan meghűl a vér, szavai akadoznak. Mintha inkvizitor előtt ülne . . . S hallania kell a hivatalos döntést, a „halálos ítéletet”: – Menjen csak vissza a világba, kedves tanár úr, ott talán megtéríthet néhány embert. Isten nem hívja ide. Nincs hivatása! (Ez az elutasítás többször is megtörtént, nem csak egyszer, amint a Szépszeretet írja!)

Azt sem tudja, hogy szédeleg ki a Kármel társalgójából. Nincs hivatása! Hát becsapta volna Isten? A Szűzanya?! Kószál a latyakos utcákon, nem érti Istent! Most hová forduljon? Elszakadt a világtól, s most térjen oda vissza? Zavarának tetőfokán, a teljes kilátástalanság pillanatában megszólal benne a belső Hang: – Ne félj! Ne csüggedj! E teremtő erejű szó nyomán megszűnik kétségbeesése, aggálya és gyötrődése. Visszatér rideg szállodai szobájába, lefekszik, de éjjel két óraker felébredve újra hallja ezt a hangot: Ne csüggedj! Megérti: próba volt az egész.

Hajnaltban már ismét a kármel felé tart. Sokáig kell várnia. És amikor kinyílik az ajtó, mosolyogva nyújtja kezét a rettegett magiszternek: – Nincs igaza, atyám, igenis van hivatásom! – Hát persze hogy van! – így a mosolygós válasz. Hiszen hogy a tegnapiak után visszajött, ez a legbiztosabb jele! Azzal meleg barátsággal megölelik egymást.

Január 6. van, Vízkereszt, egyben Marton Boldizsár neve napja. Kérésére a perjel összehívja a káptalant és elrendeli a szavazást. Az eredmény pozitív. Július 3-ra tűzik ki a belépést.

Visszatér Zalaegerszegre, folytatja a tanítást. A városban sokan ismerik, de most nem ismernek rá. Ő meg nem beszél hivatásáról. Alig tudja egy-két ember. Mindent a Szűzanyára bíz, mindent Vele beszél meg.

Nagyhéten ismét ellátogat Mödlingbe. Reggel 3–4 óraker kel, hogy eddze magát a Kármelre. De edzi őt Jézus is, nagy lelki szárazságot bocsátva rá. Sokszor alig tudja magát elvonszolni a szentáldozáshoz. Csak a grottánál, a Szűzanya társaságában tud megpihenni. Megerősödve, acélos akarattal és Anyjához simuló gyermeki lelküllettel hagyja el 40 napos pusztaságának áldott helyét.

A Pünkösödöt Pesten tölti, s természetesen ellátogat „övéihez” is a Huba utcába. A szentmisen a tartományfőnök atya lép a szószékre és beszámol Lisieux-i Szent Teréz szenttéavatásáról, amelyen részt vett május 17-én Rómában.

Az én szenzációm azonban akkor a Szentlélek Úristen volt. Alig mozdultam ki szállodai szobámból. Átéltam az első pünkösödöt és piros lett tőle minden: Jézus drágalátos Vére, a Szűzanya, édesanyjai Szíve és lángolt a Szeplőtelen Szív! Mint valami tűzfolyam ömlött át rajtam a Személyes Szeretet, a Harmadik Isteni Személy. Megértettem a csupa-tűz apostolokat, különösen azt, hogy a Pünkösöd, a Szentléleknek ez a ki- és eláradása rajtunk, bennünk, a koronája, a befejezése, a tökéletessége lelkiéletünknek. (Szsz 115. l)

Megteszi az utolsó intézkedéseket, ruháit titokban szétosztogatja, könyveit – az ünnepélyes fogadalomig – az apát úrra bízva, jegyzeteit, írásait eltüzel. Akkor áll meg egy pillanatra a keze, amikor egy jól sikerült tanulmányára, a Faust és Az ember tragédiája összevetésére kerül a sor. Csak egy pillanattig habozik, aztán azt is a tűzbe veti. Semmit sem tarthat meg magának! Most már teljesen boldog, nincs olyan vágya, ami ne Istenre vonatkoznék. Deus solus sufficit, Isten egymaga elég!

Az emlékezetes Mária-éremet visszaadja bérmafiának:

De mit tegyek a Mária-éremmel, amely még mindig hűségesen megbújt világi ruhám zsebében?!

Írtam sürgősen az én egykori kis tanítványomnak, bérmafiának, aki azóta már az egyetemi évek vége felé járt, – jöjjön, de azonnal: fontos dolgot akarok veled közölni.

– Nézd fiam, – mondtam neki – itt az érem, amelyet egykor mint kis diák nekem adtál, harctérre indulásom előtt. Nem is gondoltad, mennyire hálás vagyok érte! Megmentett – az örök életre! . . .

Mivel hűségesen hordoztam, a drága Szűzanya megjutalmazott azzal, hogy meghívott a saját Rendjébe, kármelita fiai közé. – Nekem többé nincs szükségem rája. – Visszaadom. Ezentúl hordozd te azt olyan hűséggel és szeretettel, amilyennel én tettem! Meglásd, javadra lesz. . . .“

Az érem azóta az ő zsebében van. Nem hiába! Hogy mit jelentett számára ez az érem-birtoklás, ezt csak ő tudja, meg én! Nemcsak az ő sorsa fordult rajta – a boldog örökkévalóság felé, de egy egész kis ország is megérezte annak az éremnek az erejét, amely pont az ő zsebében hűségesen meglapult (Szépszeretet 117. l).

Atyai jóbarátjától Péczely Lászlótól a következő levéllel búcsúzik:

Édes jó Laci Bátyám,

nehéz elkezdenem, még nehezebb megmagyaráznom, de talán legnehezebb egyszersmindenkorra – végleg letennem a levélíró tollat. Mire e sorokat olvasod, már bezárult mögöttem egy kapu, amelyen vissza kifelé – ha Isten is úgy akarja! – talán soha többé nem lépek. – A jó Istennek nagy kegyelméből és végtelen irgalmasságából előbbi életemnek teljesen meghaltam s új életre támadtam. Ezt az új életet próbáltam élni ez alatt az áldott két esztendő alatt, de Ő megmutatta a végleges utat is a múlt év nyarán mödlingi 40 napos szigorú magányomban. Azóta az Ő szent akaratát követtem, rálépve az evangéliumi „szűk és meredek ösvény“-re. Nekem is felelt a mi Urunk Jézus Krisztus,

mint felelt annak a bizonyos, parancsolatokat megtartó gazdag ifjúnak. Csak-hogy én nem szomorodtam el, mint az, hanem élek szentséges „tanács“-ával és – követni akarom Őt. Én is meghaltam, mint a naimi ifjú; bűnökben. Nélküle éltem, a tévelygő élet koporsójában vittek már a temetőbe, de Ő jött és megállította a szomorú menetet: Mondom neked, kelj föl! És felült, aki előbb még halott volt és szólni kezdett. – Halott voltam, s most élek, Benne, Általa, Érte, hogy örökre éljek.

Hogy jutottam idáig? Minek elbeszélnem! Miért megyek?! Mert az Úr hív s hívása parancs s ez a parancs – örökkévaló életet jelent. Semmi mást nem teszek, csak az Ő akaratát teljesítem. Ezt a szent akaratot világosan fölismertem, hiszen csodálatos jelekkel hozta azt félreérthetetlenül tudomásomra. Miért nem szóltam eddig róla, miért titkoltam?! – ezt majd megmagyarázza részletesen az én kedves barátom, a mi Jeromosunk.

Tekintetek úgy, édes jó Laci bátyám, mint aki csak testileg távozik örökre közületek, lelkileg azonban örökre Veletek van. Nagy a Családom, sok a gyermek s még nem gondoltatok rá, hogy a sok közül legalább egy teljesen az Istené legyen. Nos engem – ő nagyon is érdemtelenül! – fiataloknak mondott a jó Nagyságos Asszony, úgy tekintettem nálatok odahaza: a mi fiúnk! – legyenek tehát én az, aki Értetek teljesen oda adom magamat az Ő szolgálatára. Lesz valaki legalább a Családból – áldozat az Úr szent oltárán, azon eléggő gyertya, amely meggyújtott Isten nagyobb dicsőségére s a forrón szeretett kedves Családnak lelke üdvösségére. Én – igaz! – senki, semmi vagyok; de az a szegény Üdvözítő, Akit a getszemáni kertben és a kereszt tövében mindenki el- s magára hagyott, annak a semminek is örülni fog, mert szándékomban nincs csipetnyi önzés, csak Érte égő szeretet.

Csak Tőle tanultam, Tőle vettem, – Neki viszem.

Nem búcsúszom, mert nincs értelme. Teret és időt érzékeim már alig éreznek. Mégis forró, hálás köszönetet mondok mindazért, ami abban a drága Családban a családtagoknak oly bőségesen és önzetlenül – kijutott.

Fizetni akarok érte naponta Istennél!

Koldus leszek és mégis dúsgazdag; ki pazarul osztogatja kincseit, miket Isten szent kegyelme rakosgat a szenvedések és megvettetések koldustársnyájába. – Hogy azonban mindig adhassak, kérek néha-néha egy kis imát, mert erre nagyon rászorulok. – A hitem nagy, a reményem még nagyobb, – kell, hogy a szeretet az apostol szerint is a legnagyobb legyen. Ezért a szeretetért megyek. Mert megszerettem Azt, aki engem, tékozló fiút, nyomorult férget, végtelenül szeretett – az ostorcsapásokig, a töviskoronáig, a leköpéséig, a keresztszögekig, a teljes elhagyatottságig és a teljes kifosztottságig. Szeretetet szeretetért! Minek magyarázom? Boldog vagyok és kimondhatatlanul hálás az én Urannak és Istenemnek, hogy megkönyörült rajtam és ezért örökre éneklek az Ő dicsőségét és irgalmasságát. Megyek, hogy egy tökéletesebb élet templomában könyörögjek szünetlen azok boldogságáért, akik bűnös életem koldusszegénységében nekem a tiszta jóságot és a szeretet pazar gazdagságát jelentették. Nincs könnyem a múltért, de van szünetlen allelujám a jelenért és azért a szent jövőért, amelyet a szelíd és alázatos szívű Názáreti Ígért mindazoknak, akik Őt szeretik és el nem hagyják.

Ő áldja meg azt a Családot, amely nekem a madár puha, meleg fészkrét adta, s maradjon vele mindvégig, Irgalmas Szent Szívébe zárva annak minden egyes tagját, kicsinyjétől a nagyjáig, hogy azzal is az Ő neve dicsérettessék most és mindörökké! Amen!

Bódi

Július 3-án elbúcsúzik tanártársaitól. Kérdezik, az idén hová megy vakációra. A válasz kitérő. Csak igazgatójának és legkedvesebb kollégájának mondja meg, hogy végleg búcsúzik. Azonban senkivel nem tudatja, hová megy.

A déli gyorsvonattal utazik Győrbe. A Kármel előtt nagy lélegzetet vesz és becsönget. Aztán pár pillanat múlva becsukódik mögötte a kolostor kapuja.

1925. július 15-én, a Kármelhegyi Boldogasszony vigíliájának reggelén beöltöztettek.

Ott feküdtem a földön mezítláb, szandállal, barna csuhában – olajfoltos szegényes ruhában – fehér köpenybe burkoltan és énekelték fölöttem a Veni Creator Spiritus himnuszát.

Mikor pedig a gyönyörű szertartás végén végigöleltek valamennyien, páterek és testvérek, – kihirdették nevemet:

Frater Marcellus a Virgine Carmeli,
a Kármelhegyi Boldogasszonyról nevezett
M a r c e l l testvér.

A Szépszeretet Anyjáié lettem
ö r ö k r e !

4. RENDI KIKÉPZÉS, FOGADALMAK, ÚJONCMESTER

– Angyalkám, nem bírom ezt a requiem-hangulatot! Imádkozz, hogy fiatalok jöjjenek! – mondta egyszer Ernő atya, az újoncmester egy szál újoncnának, Szeverin testvérnek. Ez után a felhívás után érkezik meg Marcell testvér és még két fiatal. Összesen tehát négyen végzik újoncidejüket.

A 200 éves épület nem sok kényelmet kínál a fiatal kármelitáknak. Kútra járnak vízért, nincs fűtés, ruhájuk valami vörösbarna csalánszövetből készül: nyáron meleg, télen hideg. Az élelmezés is sok kívánnivalót hagy maga után: a főzelék mellé egy szál tojás, sokszor teljesen zsírtalan az étel, híg a rántás, túl gyakran jelenik meg az asztalon a bab és a krumpoli. Hozzá a rendi böjt, a hús teljes hiánya, a napi 7–8 órányi ima. Marcell testvér teljes erőbedobással kezdi noviciátusát; ebből az időből nem maradt ránk túl sok feljegyzése, azok tanúságára vagyunk utalva, akik később leírták vele kapcsolatos emlékeit.

A Kármelbe elkíséri az albán fronton szerzett neuralgia; ezt a betegségét egyáltalán nem tudják gyógyítani. Még térdelés közben is gyakran ide-oda hajol fájdalomában. Meg kell tanulnia a Kármel százféle szokását, a szertartások – meghajlásokból vagy ötféle – egész sorát. Sarkában mindig ott az újoncmester, készen arra, hogy figyelmeztesse, gyakorolja a megaláztatásban.

Hogy én mennyit köszönhetek P. Szeghy Ernőnek, hiszen ő volt a noviciusmesterem sőt klerikus magiszterem is – ahhoz egy külön könyv sem volna elegendő. Nemcsak hogy barátságára, főképp bizalmára méltatott, de mindent tőle tanultam. A lelkiéletnek ezernyi finomságát, lényegbevágó nehézségek megoldását, kitűnő, bátor aszkézist és közelről szemlélhettem egy igazán nagy embernek belső életét. Mindig támogatott, mindig védett, mindig segített. Én nem tudom neki meghálálni, de a Kármelhegyi Boldogasszony, az édes Szűzanya, akit mi ketten úgy, de úgy igazi gyermekmódra tudtunk szeretni együtt, az meg tudja hálálni. Ha már meg nem hálálta azzal, hogy hosszú étellel áldotta meg és megadta neki a kegyelmet, hogy az egész ország papjait, szerzeteseit és szerzetesnőit taníthassa, nevelhesse az igazi lelki életre, Nagy Szent Teréz, Keresztes Szent János és Kis Szent Teréz szellemében. Hamisítatlan tejet adott a – gyermekeknek (Szsz 105. l)

Marcell testvér szemlélődő imáját elsősorban a liturgia – a szentmise és a zsolozsma – táplálja. Az újoncév alatt van alkalmam arra, hogy elmélyedjen a kármelita klasszikusok írásaiban. Így találkozok ismét azzal a „növel”, akinek Önéletrajza fellobbantotta benne a kármelita hivatást, Avilai Szent Terézszel. Keresztes Szent János írásaival most ismerkedik meg behatóan. Mindezeknek megfelelő keretet ad a mindennapos újoncoktatás.

„Komoly egyéniség volt – írja róla egy rendtársa, L. testvér –, meggondolt, mégis egész valóját valami mennyei derű hatotta át, jó volt vele, a közelében lenni. Amulatba ejtett és utánzásra ösztönzött az a mindig egyforma magatartás, amit a latinok így fejeznek ki: semper idem, mindig ugyanaz!”

A noviciátusi év a csendes elmélyülés esztendeje. Nem ismerjük sem azokat a nehézségeket, amelyeken neki is keresztül kellett lábolnia, sem azokat a kegyelmeket, amelyek tovább mélyítették benne a Szépszeretet iránti odaadást. Hogy újonc éve leteltével milyen készséggel teszi le első, három évre szóló fogadalmát, arra egy később, 1944 októberében elmondott beszédéből idézünk egy részt. Mit is jelent a fogadalmak által történő teljes odaadás?

Nagy baj, ha sokszor mondogatjuk: mindent odaadtunk Istennek, és ezt el is hisszük. Sok áttatás lehet e mögött, mert határtalanul nagy bennünk az önszeretet.

A hármass fogadalom révén odaadtam: a) külső javaimat, b) testem javait, c) lelkem legjavát, akaratomat.

A szent szegénységben lemondtam minden külső jóról, birtokról, karrierról, ruháról. Tehát semmihez sem tapadok. Vajon nem is vágyódom ilyen javak után? Vagy legalább küzdök az ilyen vágyak ellen? Jézust a keresztfán megfosztották minden ruhájától, elváltatták szeretteitől, s gyalázatos halált kellett szenvednie. Gonosztevéként fejezte be életét. El tudnám fogadni mindezeket jó előre magam is, amint Krisztus is már jó előre elfogadta a Getszemáni kertben?

A szent tisztaság fogadalmában lemondunk a testi élvezetekről. De ez még nem az igazi. Mert a tisztaság a szellemi akaratban van. Annyira lemondunk a testről, hogy minden hideget, éhséget, rettenetes szenvedést türelemmel viseljük? ... Maga a szüzesség azonban még nem üdvözít. Ne feledjük, hogy a tíz evangéliumi szűz közül csak öt volt okos, fele azonban okatlan, bár ők is szűzek voltak. Legyen erős a hitem, hogy én tökéletesen Istené vagyok, s addig nem lehet semmi bűnöm, míg a Szűzanyáé, Jézusé, Istené vagyok.

A szent engedelmisségben odaadtam a lélek legjavát, az akaratomat. Tökéletesen átadom, vagyis Istenre bízom magamat teljesen, akár rövid, akár hosszú vértanúság lesz a sorsom. Előre semmit sem tervezek, hanem mindenért már előre „sis benedictus“-t mondok. Nem akarom a dolgokat, az eseményeket megváltoztatni erőszakosan, halálom nemét és módját sem kötöm ki, hanem ezt is teljesen Istenre bízom. ... Tökéletes megnyugvással akarok fogadni bármit. ...

A hit megszentelt gyertyájával megyek, járom meg földi életem még hátralevő napjait a nagy sötétségben.

Az első fogadalom után Marcell testvér megkezdte teológiai tanulmányait. A 39 éves érett, nagy műveltségű férfi régimódi latin teológiai könyvek fölé hajol és igyekszik elsajátítani azok tartalmát. Mivel más-képp nem megy, szórul-szóra bevágja az egész latin traktátust! Ezt aztán kissé fellazítva „feleli el” a következő napon. Ernő atya – kle-

rikus mestere – mindig szótlánul beírja neki a jelest. Később aztán letiltja erről a szokatlan és hősies erőfeszítésről. Pedig Marcell testvér már olyan gyakorlatra tesz szert, hogy egyszeri olvasás után akár két oldalnyi latin szöveget is elmond!

Sokkal könnyebben megy a szónoklás. Ezeken az órákon mintha kicserélnék! Ragyogó beszédeket tart, igazán elemében van. Ernő atya megbízza, tanítsa a többi klerikust a prédikálásra.

Volt újonctársa felidézi a vidám rekreációk hangulatát:

„Nagyon szerette szórakoztatni kis társait a rekreáción. Remekül utánozta a részeg embert, amint lefelé tántorog az úton: – Kadarka, ne taszigálj . . . te kadarka . . . Aztán ott volt a kis falusi fiú felelete a hittanórán. A bűnbeesést kellett fölmondania. – Ádány! – szólt le a jó Isten – hol bujkálsz? Nem gyűssz ki abbul a bukorbul? – és hasonlókat mesélt. A póruljárt kutya esetét németül énekelte, remekül gesztikulálva: Ein Hund kam in die Küche . . . egy kutya somfordált be a konyhába, s tojást lopott a szakácsról. Az fogta a nagy kanalat és kettévágta a kutyát. És a többi . . . aztán előlről kezdődött. Mint a zöld disznó históriája.“

Marcell testvér Gábor testvérral együtt 1929. július 16-án, Kármel-hegyi Boldogasszony ünnepén teszi le ünnepélyes örökfogadalmát. A következő évben, folytatva teológiai tanulmányait, egymás után felveszi a kisebb rendeket. 1930. február 10-én „cum laude” minősítéssel leteszi teológiai záróvizsgáját. Június 14-én Grösz József győri segéd-püspök két rendtársával együtt pappá szenteli. Marcell atya június 15-én, Szentháromság vasárnapján mutatja be első szentmiséjét. Újmisés mottója: „Szeretet az Isten!”

Külön római engedéllyel azonnal kinevezik újoncmesternek és alperjelnek. Tizenhárom évig nevele a rendi ifjúságot. Hivatások ügyében kell döntenie, hivatásokat kell felnevelnie, kibontakoztatnia. A jelentkezőknek elmondja, kik valók a Kármelbe:

- 1) Akik szeretni tudnak forrón, egész, osztatlan szívvel. Mindegy, hogy az előtt kit, mit szerettek, csak most és mindörökké akarják kizárólag Jézust szeretni.
- 2) A férfias jellemek: vagy ha asszonyos is a karakterük (I), ezt lebecsülik és el vannak szánva, hogy a küzdelmet élet-, halálra fölveszik. A „vagy-vagy”-jellemek, akikben van Szent Illés lelkületéből.
- 3) A gyermeteg lelkületűek: akik érzik és tudják, hogy a saját lábukon nem tudnak megállni és mindig és mindenben rászorulnak Isten támogató karjára, szóval: akik könnyen nevelhetők az aláztatosságra.
- 4) A meleg szívűek és testvéri szeretetre hajlamosak.
- 5) Akik rajonganak az egyszerűségért.
- 6) Akik szeretik Máriát.
- 7) Akiknek nincsen programjuk.
- 8) Minden szemlélődő természet és imádságos lélek.

A következőkben volt újoncait szóltatjuk meg. Hogyan látták mes-
terüket, mit köszönhetnek neki. J. testvér visszaemlékezéseiben töb-
bek között ezeket olvassuk:

„Noviciátusomat az első naptól az utolsóig az Ó vezetése alatt töltöttem. Gyorsan repült az idő boldogan és fiatalon, de azért a noviciátus-ház szigorát nagybőjtben mégis csak megéreztem. Én a bőjtöt nehezen viseltem, hisz csak 17 éves voltam, már a második újoncévet töltöttem, amikor a tél is elég hosszú volt, hát még a nagybőjt! Reggelenként az a 3 decynyi tejeskávé fél zsemlyé-
vel bizony nem volt sok reggelire. Hervadoztam is, és néha ezt ő is látta, s bizony többször megesett, amikor én is csipegettem a fél zsemlyémet és szűr-
csölgettem a tejeskávémat, félve, hogy hamar elfogy, odajött hozzám, pár ked-
ves szót sügött, majd a csészembe öntötte az ő érintetlen kávéját és a zsemlye
másik felét is nekem adta. Hiába szabódtam, pedig hát neki is szüksége lett
volna rá az erős munka és az ő üzleti betegségei mellett. Gyakran fölkelte az
asztaltól felszolgálni, főképpen nagybőjt idején, figyelt bennünket, és amelyik-
ünkön látta, hogy hervadozik, oda-odahozta a jó töltött káposztás vagy töltött
paprikás tálát, megrakta újra a tányérra, és intett, hogy csak bátorság! Naná,
hamarosan eltűnt az odarakott erősítő anyag. Nagyon ügyelt arra, hogy a Szűz-
anya rendje ne csak szellemileg, de fizikailag is ép embereket kapjon tagok-
nak. . . . Pesten történt, megkért, szieszta alatt nyírjak neki tonzúrát, mert más-
kor nincs rá ideje. Szívesen el is vállaltam a műveletet. Ahogy ott ügyködtem
körülötte, egyszer csak azt veszem észre, hogy félrebillen a széken és elveszíti
az eszméletét. Alig bírtam tartani, míg mégis csak jobban lett. Nagyon meg-
ijedtem, de ő vigasztalt és kért, hogy hozzak neki egy kis szívverősítőt. A kul-
csok nálam voltak, és boldogan tettem eleget a kérésnek, és kértem, pihenjen
egy kicsit. — Nem lehet, édes fiam, várnak a nővérek. — Lekefélttem a ruháját
és indult is valamelyik kórházba balzsamot csepegtetni a betegápolásban el-
fáradt nővérek szívére.

Noviciátusi tevékenységének ezt a fejezetet adnám: „A rongyosok hadnagya.”
— Miért? — Tudott dolog hogy a győri rendház nem volt gazdag. A másik pedig,
hogy szokás volt az új rendtagokat szegényesen öltöztetni, amit bizony a vilá-
giak szeme észre is vett és nem mindenki nézte jó szemmel a kopott, foltos
csuhát még akkor sem, ha azt aszkézisre nevelt emberek hordták. Ő maga
mesélte el az egyik üdülő órán, hogy valaki megszólította és neheztelt azért,
hogy úgy járunk az utcán, mint valami rongyos gárda. De, fűzte Ő hozzá: „ugye
kedves testvérek, nem is ez a fontos, hanem az, amihez ezek a dolgok vezet-
nek, amit mi észre sem veszünk, hogy a csuhánk kopott, a szobánk fűtetlen,
viszont oda vezet, hogy a szívünk meleg, a lelkünk pedig az ég útját járja.”

Hányszor de hányszor vitt ki bennünket Kiskútra, a városon kívül eső park-
bal Bicegve jött utánunk, s míg mi valamilyen labdajátékot játszottunk, nézte
fürge mozgásunkat, meg-megbicsaklott a lába. Amikor láttuk, hogy nagyon
nehéz neki, fűvet, vagy falevelet hordtunk össze és arra fektettük. Jól esett
neki, pedig valószínűleg nem sokat enyhített az Ő reumas, isiásos lábain. Szer-
retett bennünket olyan helyre vinni, ahol minél kevesebbet láttunk a világból,
amelyről tudta, ha ad is valamit, százszor annyit vesz el. Sétákról hazafelé
aztán mindig valamilyen kegykép felé vitt bennünket, legalábbis valamilyek
templomba, ahol el-el énekeltünk egy vagy két szép Szűzanya éneket. Nagyon

szerette a „Máriát dicsérje lelkünk, Máriát dicsérje szánk” kezdetű éneket. Nekem mindig az volt a benyomásom, hogy ennek tartalma felelt meg leginkább az Ő izzó Szűzanyás lelkületének. Sokszor kirándultunk a Cuhapatak völgyébe, itt jó helyen tudott bennünket, jó levegő volt, szép vidék. Azt is megengedte, hogy a letáborozás helyétől kicsit messzebb is elmenjünk kisebb csoportokban. Jókat nevetett, mikor vígan fogyasztottuk a táskákból előkerült falatokat, de mindig ki-kitért, hogy ugye milyen jó a Szűzanya, mennyire gondoskodik az ő gárdájáról. Ha úgy kettesben találkoztunk, még ilyenkor is megkérdezte: „gondolt a Jó Istenre édes fiam?” Ez dominált nála, hogy a lelkeket, akiket reá bíztak, annyira átitassa a kármelita élet lényegével, hogy mire kikerülnek a kezéből, legyen erejük és bátorságuk szembenézni mindazzal, amit egy hosszú szerzetesi élet hoz. Mint egy berepülő pilóta, fel-felvitte bennünket a lelkiélet legmagasabb régióiba, megmutatta mindazt, amit a magasságok jelentenek, de aztán újra csak visszahozott bennünket a földre, mert érdemszerzően csak itt lehet szeretni a jó Istent és az édes Szűzanyát. Szokta mondani: szeretni pár óráig állati dolog; szeretni egy életen keresztül emberi dolog; szeretni egy örökkévalóságon át angyali dolog. Nagyon iparkodott azon, hogy megtanuljunk uralkodni magunkon, leküzdeni az ellenszenvet és viszont a szimpátiát se engedjük szabadon. Ez velem történt szintén. A macskákat sohasem szerettem. Ma sem vagyok nagy cica-barát. Egyszer valamelyik lelki leánya hozott be egy gyönyörű szép barna cicát, amit ő el is fogadott a házfőnök engedélyével! A cica hamar meg is szokott és szemmel láthatólag jól érezte magát nálunk, főleg a kertben. Alig mentünk ki ebéd után üdülő-óra a kertbe, már jött is oda hozzánk, Ő is megcirógatta és megengedte, hogy mi is ölbe vegyük és cirógassuk. Én bizony nem nagyon tülekedtem, de csak pár napig sikerült a távolabb ülés, míg végül is észrevette és így szólt: „No azért nem kell olyan nagyon lemondónak lenni, Szt. János apostol is simogatta a galambot stb. Mire én csak mosolyogtam. Ő viszont észrevette, hogy ez más, mint lemondás. Nosza rajta, oda hozta, szépen az ölembe tette és elhangzott a parancs: kedves József testvér! ha nem is tetszik egy szép cica, azért tessék csak megsimogatni. Még a hajam is az égnek állt és attól kezdve csaknem minden üdülő-órán kaptam egy kis csemegét cica-cirógatásból, amíg csak észre nem vette, hogy már nem iszonyodom. Végül is szegény kis állat nem bírta az aszkéta-életet, valamilyen náthába esett és kimúlt. Viszont nekem jó lecke volt és amikor látta, mennyire próbálok ezen a téren uralkodni magamon, mosolyogva szokta megkérdezni: ugye, hogy mire is jó egy szép cica?!

Amíg nem kellett és a lélek nem vallotta kárát, nem szólt bele a dolgok külső történéseibe. Fogadalmaim után pár napra a sekrestyét bízza reám az akkori prior, s mivel próbáltam kitérni, egyszerűen reám parancsolt. Tessék átvenni és rendben tartani ott mindent! Így is lett. Eltelt egy jó félév és éppen valamelyik buzgó hívő akart egy szép oltárterítőt csináltatni a főoltárra. Ezt beszéltem meg az illetővel a külső sekrestyében. 19. éves voltam, még jóformán gyerek, de valaki mégis másképp adhatta le a dolgot a priornak, aki jól ismert engem, és miután az illető hölgy elment, bementem a sekrestyébe és a főnök elég keményen fogadott, kivette a kezemből a kulcsokat ezzel a megjegyzéssel: el vagy fiam csapva a sekrestyéből! Most mit csináljak?! Van munka elég a házban és a többi majd meglátjuk. Felmentem a cellámba, az-

tán elkezdtem takarítani. F fiatal voltam, gyorsan ment, két három nap alatt elfelejtettem a sekrestyét és daloló lélekkel múltak a napok. Találkozom Magiszter Atyával. „No mi az édes fiam, most mit csinál?” – Mindent Magiszter Atya kérem, válaszoltam. „Jól van, aztán a Szűzanyával majd jó lesz minden.” – Két hét múlva jön a Főnök: tessék újra a sekrestyét átvenni! Először sem volt könnyű, a történet után meg pláne nem. Végül is csendesen kopognak a cella ajtón. Marcell Atya jött, mosolygott, nyújtotta a kulcsokat. „Édes fiam tessék! Minden rendben. Majd a Szűzanya vigyáz és segít. Ő tudta, mi történt, kivárta csendben a dolgot, mégcsak elsimítani se kellett semmit, csak meg kellett várni, míg a záporosó elvonult és a nap újra kisütött.” Védte, irányította, akiket a kegyelem reá bízott, és azok voltak a legrosszabb napjai, amikor valakit el kellett bocsátani a rendből. Én kevésre voltam hivatva a Rendben, de mégis ugyanolyan sokat kaptam tőle osztatlanul, mint azok, akik sokra voltak hivatva. Azt szokta mondani: „Kedves testvérek! A cél egy, csak az utak és eszközök mások. Mindenki naggyá lehet a maga területén, mindnyájan életszentségre vagyunk hivatva!” – Ez vezette Őt, így szolgálta buzgón az Istent és a lelkeket, így vált lobogó lelkű apostolává az édes Szűzanyának. Azt az életet, amit ő folytatott, nem lehet másnak nevezni, mint az emberi szerzetespapi élet kiemelkedően hősi formájának. Az embereknek halvány fogalmuk sincs arról, hogy az ilyen élet mennyi áldozatot kíván.“

„Marcell atyának elve az volt – meséli a későbbi P. R. –, hogy egy percet se késsünk az isteni kegyelmekkel. Már pedig a beöltözés is isteni kegyelem, és ő nem halasztotta arra, hogy valamí jeles napra essék. Így sürgette, hogy azonnal kezdjük el a lelkigyakorlatot, noha két héttel később még egy harmadik újonctársunk is jött. Beöltözésünk július 4-re esett. Lelkigyakorlatunkat ő maga vezette. Tárgyát az Apokalipszisből vette; állandó mottója ez volt: „első szerzetetedet el ne hagyd . . .” és „a hűségeseknek kis követ adok egy névvel, amelyet csak az tud, aki kapja . . .”

Egyik alkalommal, amikor a heti folyosóseprést végeztük, éppen a régi juvenátusi bejárónál fejeztük be. Minden ajtó felett felírás volt. A fiúinternátus aijtája felett ez a latin felírás állott Jeremiásból: „Bonum est viro, qui portaverit jugum ab adolescentia sua!”¹ A seprés végén elolvastatta velünk a szöveget. Mi már tényleg 11–12 éves korunktól az Úr házában voltunk, eléggé szerzetes fegyelem alatt. Latin iskolánk volt. Elolvastuk és Marcell atya megkérdezte, hogy „így van?” – mire mi ketten összenézünk, aztán kissé diákosan vigyorogva azt mondtuk, hogy ez mireánk, kettőnkre áll, de Magiszter atyára nem. Hát egyszerre ránk suttozta, hogy mit is mondtunk . . . Alig végeztünk mindennel, behívott a cellájába engem. Elővette tiszteletreméltó János atyánk újoncoktatási könyvét és felolvasott egy részletet. „Vannak, akik kora ifjúságuktól Istennek szentelték életüket, de mivel sok évet töltöttek már a kolostorban, azért úgy gondolják, hogy mindent megtettek és megállapodnak, megfeneklenek. Aztán vannak, akik később kapnak hivatást és mivel úgy érzik, hogy sok időt elfecséreltek a világban, ezért nagy buzgósággal állnak neki az életszentségnek, meg nem állnak és igen magasra jutnak.” Aztán hozzátette: – Látja, igazat mondtak, de erre mindig vigyázzon, mert önnek is meglesz a kísértése, hogy majd megállapodjék, főleg amikor már fáradt lesz, mint én vagyok ebben a korban.

1) Boldog az a férfi, aki fiatalágától kezdve hordta az igát.

Mindenben ő adott példát. Pedig mi erős, izmos fiúk voltunk, de télen ő is vitt fel egy-két puttony szenet. Hiába mondtuk, hogy mi játszva visszük, mégis hátára vette és ő is vitte. Csak akkor mosolyodott el, amikor észrevette, hogy mi hátulról emeljük és nem érzi a súlyát. Mert igen szerettük és féltettük.

Télen akkor sohasem fűtött. Én a mellette lévő cellában laktam, keménynek éreztem magam és én sem fűtöttem. Marcell atya csak bölintott, hogy jól van, ha bírom. Egyik alkalommal meggyújtotta a kályhájában felgyűlt papírhulladékot. Hamar kopogott nekem a cella falán. Átsiettem és oda guggoltunk a kályha mellé és a papír lángjánál jóízűen melegítettük megdermedt kezünket. Aztán ezért a kis könnyebbségért is hálát adtunk a jó Istennek.

Ha kellett, kemény volt. Túl voltam már az újoncév felén, amikor rendszeresen ő nagy leszámolást tartott. Nem is gondoltam rá, csak behívott magához. Letérdeltem, mint szokás és megcsókoltam szent skapuláréját. Aztán elkezdte, hogy mi lesz magából... annyi mindenre képes lenne, de... maga nem eléggé férfias... puha és nem eléggé határozott... és így tovább valóságokat felsorolva annyira, hogy én a nagy és erős kamasz elsírtam magam. Ekkor rám szólt: – Ne sírjon, mert én is elkezdem. De nem engedett semmit sem!

Nevelt ő mindennel és minden percben. Mindig rajtunk volt a szeme. Leke mindig a kegyelmi életet figyelte. Egyik alkalommal az üdülő-órán, beszélgetés közben (akkor velem beszél) egyszerűen idegen nyelven mondott egy pár mondatot, közben az égre nézett. Kérdeztem tőle, hogy mit mondott. – Elmondtam Istennek, hogy milyennek látom a lelkét. – Hasonló eset volt egy késői hivatásnál, amikor nekem, mint öreg újoncnak, elmondta: – Látja, Isten ide hozta, mert ennek a lelkében túlcserélődik a kegyelem. Szinte átragad az emberre, ha hozzáér.

Próbaév alatt sokan elmentek. Ez őt nagyon, de nagyon megviselte. Egyik laikus testvérünk lépett ki, akiben nagy kegyelmi életet látott. De nem tudott alázas lenni. Nyilvános feddést is kapott. Emlékszem, hogy Nagyboldogasszony előtti nap volt. Éjjeli vonattal ment. Az éjjeli zsolozsma előtt Marcell atya maga engedte ki a portán. Amikor feljött, csak azt láttuk, hogy nagyon összetört. Másnap elmondta, hogy alig aludt. N. testvér kilépett, visszafordult, letérdelt a küszöbre, és ő még egyszer megáldotta. – De be kellett zárnom a portát. Majd meghasadt a szívem. Hogy fog ez számot adni a hivatásáról? – Napokig hallgatag volt az újoncmesterünk.

Megkívánta a külső szigort, de sohasem engedte meg, hogy az egészség rovására menjen. Bőjtöt nem engedélyezett. Igaz, egyszerű kosztunk volt és napi háromszori étkezés. Azt mondta, hogy fiatalok vagyunk, ki kell fejlődni. Döglött lóval nem lehet csinálni semmit. Keménynek lesznek a tanulmányok, majd öregebb korban lehet jobban bőjtölni. Egyelőre elég az, ha betartjuk a rendi szigort.

Még szóbelileg is ezerszer kimondatta velünk, hogy szentek akarunk lenni. Persze mindig hozzátette, hogy ne az oltár magaslatára gondoljunk. Egyik társam egyszer nehezen akarta kimondani, hogy az akar lenni. Azt felelte: – Magiszter atya, én szeretnék egy kicsit a földön is élni. Nos erre kulpázni kellett

és jött is a tanítás, hogy nem a földről kell kiszakadni, de meg kell szentelnünk a földi életet!

Sétákon szerette a jókedvet. Gyakran mentünk Győrben a kiskúti Szűzanyához. Akkor még csak egy kép volt egy fára függesztve. Ott aztán énekelünk sokat de sokat. Ő hallgatta a mi bárdolatlan fiatal hangunkat. És meg is szokta mondani, hogy mi hiányzik még. Egyszer elfelejtettük azt, hogy Istentől megáldott Szűz Ara... Hát számon kérte. Utána azt mondta, hogy tudják, ez azért fontos, mert a szövegben benne van, hogy 'Szűz, malasztal teljes, tiszta fényugár, te vezess...' Igen, mert csak a Szűzanya tud vezetni az élet nehézségein át.

Minden oktatásban benne volt a Szűzanya. Hányszor, de hányszor kérdezte a nap legkülönbözőbb szakaszaiban, hogy 'Egyedül megy?' Ha elfeledkeztünk, mert emberileg egyedül voltunk a noviciátus valamelyik helyén, és azt mondtuk, hogy 'egyedül', akkor jött is a feddés: – Nos hát milyen gyermeke a Szűzanyának, hogy nélküle megy? és szeretetteljes korholást kaptunk, hogy ez többé ne forduljon elő. Minket már meg sem lepett Mária beszédeinek sorozata, annyira mindennapos volt a Szűzanya-tisztelete. 'Mária által Jézushoz'. Ezt sokan félreértették nála és kifogásolták is."

Volt újonca, a későbbi I. atya frja:

„Mialatt klerikus volt Győrött, én juvenista voltam. Ő járt át hozzánk minden vasárnap délelőtt és tartott nekünk egy kis beszédet, amit mi mindig nagy figyelemmel hallgattunk, mert mindig szemléltetően beszélt s olyan stílusban, hogy mi fiatalok is tudtuk gondolatait követni. A juvenisták (fiatal fogadalmások) között közkedvelt volt nagy türelme és barátságos de tiszteletet parancsoló modora miatt. Emlékszem a papszentelés napjára. Úszott a boldogságtól, és mi juvenisták, akárhányszor csak találkoztunk vele aznap a folyosón, mindannyiszor kértük újmiséis áldását.

Amikor a noviciátusban voltam, őt nevezték ki – külön római engedéllyel – Novicius Mesternek. Így egy egész évet együtt töltöttünk.

Egyik fő elve az volt, hogy jól étkezzünk. Azt meg is kaptuk. Ha látta, hogy megfáztunk, azonnal ágyba parancsolt bennünket, ameddig csak rendbe nem jöttünk. Egyszer nagyon be voltam rekedve. Szerzett egy nagy zacskó mézes-cukrot, hogy azt szopogassam egész nap, még az imakóruson az elmélkedés alatt is.

Elve volt, hogy az a jó novicius, aki boldog. Mikor látta, hogy valamelyik társunk zárkózott lett, előre látta annak következményeit... azok el is hagyták a rendet.

Tőlem is megkérdezte egyszer, hogy a rekreáción miért vagyok olyan hallgató. Meg is értette, hogy ez az én természetem.

Ahogy szerette noviciusait, úgy próbára is tette hivatásukat. Egyszer Alfonz és én nagyon kikaptunk, hogy mi ketten a folyosón olyan zajjal megyünk végig, mint egy regiment katona. Nagy zavarban voltunk. Persze szandálunkon nem volt gumisarok, így a kövön visszhangzott minden lépésünk. Kínunkban rongydarabokat ragasztottunk szandálunk sarkára. Az nem sokáig maradt a helyén, s újra csak visszhangzott a folyosó a járásunktól. Három napig szóba se állt

velünk. Még a köszönésünket sem fogadta. Mi már el voltunk készülve a legrosszabbra. Három nap után megengedte, hogy bemenjünk a szobájába. Akkor megmondta, hogy ez csak próba volt. Megértette, hogy azért kemény a lépésünk, mert a gimnáziumban a katonás lépést tanították. Gondolta, ha ezt a próbát nem álljuk ki és önként elmegyünk, ez annak a jele, hogy nincs hivatásunk, mert a Kármelben a megaláztatásra fel kell készülnünk. Ki is jutott belőle bőven a későbbi évek folyamán. De abból kijutott főképpen Marcell atyának.

Soha nem láttam nála valami rendkívüli önmegtagadást. Nem is volt elve az. Az nagyon a szíve ellen volt, ha valaki a maga kényelmére kivételt kért.

Ha külső önmegtagadást nem is keresett, de a belső önmegtagadásban annál nagyobb volt. Soha nem kereste önmagát. Mindenről kész volt lemondani a jó Istenért. Szokta mondani: *Illum oportet crescere, me autem minui*¹.

Ebben látta hivatásunk célját is. Bármikor feláldozta magát rendtársaiért vagy a hívekért. Sok elfoglaltsága ellenére is mindig kész volt a gyóntatásra, egy cikk megírására vagy prédikációra, még ha nem is ő volt soron. Lábfejása már a noviciátus alatt gyötörte. Igaz, próbálta azt elrejtetni, de egy novicius szeme mindent észrevesz. Nehezeére esett neki heti sétánk vagy egy nagyobb séta. Mindig a mi kedvünket nézte, mindig velünk jött.

Amikor a szavazásra került sor a fogadalomtételre, egy páter ellenem szavazott. Talán nem is ellenem irányult a fullánk, hanem inkább Marcell atya ellen. Így akarták kimutatni, hogy nem jó novicius-mester. Mert egyes fiatal páterek őt ellenszenvvel nézték. Végül is felemelte a hangját érdeklőben és letehettem a fogadalmat.

A fogadalomra új habitust kaptunk. Egy nap megkérdezte tőlem, megköszöntem-e a Szűzanyának, hogy új ruhát adott.

Minket a legtermészetesebb gyermeki szeretetre nevelt a Szűzanyával szemben. Nagyon szeretett Róla beszélni. Meg kellett tanulnunk, hogy amikor üttött az óra vagy megkondult a harang, mondjuk: AVE MARIA!

Másik kimagasló tulajdonsága volt az Oltáriszentség iránti tisztelete és szeretete. Ha csak egy térdhajtását láttuk is a noviciátus kápolnájában, megérettük, milyen hittel tette.

Bár sokat szenvedett másoktól, soha senkiről egy rossz szót sem mondott. Ez feledhetetlen benyomást tett rám. Megtanultam tőle, amit mindig hangoztatott, hogy mindent fogadjunk el úgy, ahogy azt a jó Isten küldi és ne szűnjünk meg mondani: *Sis benedictus!* és hogy az életben akármilyen történik is, mindent nézzünk természetfeletti szemmel!

Tőle tanultam, hogy mindennap imádkozzam Szent Józsefhez, hogy segítse meg a haldoklókat."

Befejezésül ismét J. testvért idézzük:

„Marcell atya tanítása egyszerű volt és világos, másrészt jelentéktelennek tűnt vagy gyermeketeknek, de aki megpróbálja azt végigjárni, rá fog jönni arra,

1) Neki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem.

hogy mennyi hősiességet kíván ez az út, amely szinte ultramodernnek is mondható.

– Mondja, édes fiam! – kérdezte egyszer a már idős Marcell atya egy volt újoncát –, nem hibáztam én az életem folyamán azzal, hogy túlságosan jó voltam mindenkinek és mindenkivel? Szinte szíven ütött a kérdése és megdöbbenett, hát csak ez lenne bűne az én Mesteremnek? Kís gondolkodás után felelt: – Magiszter atya kérem, mint a Szűzanya... – Akkor jól van, édes fiam, akkor nyugodt vagyok.“

Ezek az „életképek“ lehetővé teszik, hogy magunk elé állítsuk az akkoriban a 40-es évek derekán járó kármelita újoncmester alakját. Mindene volt a rábízottaknak: édesapjuk, édesanyjuk, testvérük, szakavatott lelki vezetőjük, tanáruk, magiszterük, nevelőjük és példaképük. Nem annyira szavaival nevelt, vagy legalább is rem elsősorban, hanem egész Istenbe merült és állandóan a Szűzanyával együtt élő lényével. Céltudatos volt, szenteket akart nevelni a fiatalokból. Alkalmazta a megfelelő eszközöket is, következetesen, önmaga együttérzését is túllépve. Az arany középúton járt egyébként, jóllehet maga talán inkább a keménységre hajlott. Eszménye nem a külső szigor, vezeklés volt, hanem a jézusi élet, – annak minden következményével együtt. Vallotta és élte, hogy „legnagyobb a szeretet“, ezért élete alkonyán, visszatekintve pályafutására csak egy nyugtalanította: nem szeretett-e túlságosan, engedékenyen, elnézően...? Vagyis anyaszívvel, mindent megértve és mindent megbocsátva... Úgy szeretett – mint a megnyugtató válaszból kitűnik – mint a Szűzanya. Akkor pedig minden rendben van.

Volt újoncai közül még ma is jónéhányan járnak a Marcell atya által kirajzolt „szűk utat“. Az elvetett mag kihajtott és gazdag termést hozott. Hála érte az Aratás Urának!

5. VIHARZÓNA

Noviciátusi tanításait, előadásait Marcell atya könyvben is összefoglalta. Így születik meg a Kolostori Iskola a Kármelen első kötete. Nagy vonalakban és hallatlan meggyőző erővel a kármelita aszkézis alapjait mutatja be. Ez az aszkézis előkészület, elengedhetetlen feltétel az imaélet kibontakozásához. Mire azonban a második kötet megjelenne, „kitör a vész”. Sokan nem értik a szent újoncmester tanait, Szűzanya-tiszteletét túlzottnak minősítik, mások teológiai tudása elé tesznek kérdőjelet... Elhangzik az „eretnek” minősítés is. Túlzó, túlfűtött, alap nélkül gyakoroltatja a Szűzanya jelenlétében való járást, lehetetlen összeszedettséget követel a fiataloktól stb. Ha egyszer megindul a testvérek között az effajta negatív, tehát nem valós kritika patakja, szinte feltartóztathatatlanul folyóvá, folyamódagad, nincs már emberi erő, ami ezt megállítsa. A lelki fejlődésben Avilai Teréz és Keresztes Szent János írásaiból is jól ismert és kikerülhetetlen megpróbáltatásról van szó. Mindegy, milyen szakkifejezéssel illetjük: a lélek sötét éjszakája, tisztulás vagy persecutio bonorum¹. A lényeg ugyanaz: külső támadások, belső elsötétedés, szorongások, megpróbáltatás minden vonalon.

Az újoncok észreveszik, hogy mesterük gyakran kezébe vesz egy könyvet, de mintha mindig ugyanazt a szöveget olvasná: „Fiam, ha Istennek szolgálni kívánsz, készülj fel a megpróbáltatásokra. Markold meg a szívedet és légy állhatatos. Ne légy elhamarkodott a kísértések idején. Viseld el az Isten súlyát. Tűrd el, szenvedve bár, mert az aranyat és az ezüstöt tűzben teszik próbára, a kedves embereket pedig a megaláztatás kemencéjében” (Sirák fia 2,1-5).

Marcell atya megkezdene a Kolostori Iskola második kötetének összeállítását, de az már csak megcsonkítva jelenhet meg. Ki kell hagynia a nyitótanulmányt, amelyben a szemlélődő imáról lett volna szó. A kitört vihar mögött egy banális személyi kérdés húzódik. Marcell atya ugyanis illetékeseknek javaslatot tesz a klerikusok magiszterének leváltására, mielőtt annak letelt volna három éves hivatali ideje. A visszavágás, sajnos, nem marad el. A szemlélődés felé c. cikknek először a Rózsakertben kellene megjelennie. A forradalmian új nézeteket tartalmazó írást azonnal törlik a folyóiratból, s a tartományi főnök által megtiltják Marcell atyának a cikkírást. A Kolostori Iskola második kötete csak jóval később jelenhet meg, de elejéről hiányzik az említett tanulmány. Kéziratban őrzi valaki hú tanítványai közül. Mivel a cikk jól szemlélteti Marcell atyának a szemlélődésre való egyetemes meghívást hirdető elveit, most teljes egészében közöljük.

1) a Jók üldözése

A szemlélődés felé

Abban az örök-szép és kimondhatatlanul vigasztaló jelenetben, amely Jézus és a boldog samaritai asszony között Jákob kútjánál lejátszódott, mindjárt az első szavak megdöbbentenek mély tartalmukkal: „Si scires donum Dei.” „Ha ismernéd Isten ajándékát és Azt, Aki neked mondja: adj innom, te kérnél Tőle s Ő adna neked élő vizet.” (Ján 4,10) Ez az ajándék semmi egyéb, mint a szemlélődés. És az az élő víz, melyet kérni kell az Úrtól és amelyet megad nekünk, az is a szemlélődés. Tehát nem ismerjük a szemlélődést, mert ha ismernők, kérnők azt. Ezért magyarázza oly sokat a szemlélődést Szent Terézia Anyánk is, mert „e tekintetben valamennyien tévedésben vagyunk”. (Tu 16,4) Hátha még azt tudná – s valószínű, hogy tudja! –, mily nagyok a tévedések e tekintetben 350 évvel az ő halála után! „Si scires donum Dei!” Nem ismerik, nincsenek tisztában vele. Annak ellenére, hogy olvassák Nagy Szent Terézt, Keresztes Szent Jánost és Kis Szent Terézt, mégis helytelenek a fogalmaik róla. És ami a legnagyobb baj, visszatartanak másokat is ettől az isteni forrástól; hamis szállóigéket terjesztenek, amelyek semmiképpen sem felelnek meg az igazságnak – ilyeneket: a szemlélődés nem mindenkinek való; ingyen adott kegyelme Istennek, olyan, mint a prófétálás, a nyelvek adománya, a csodatevés stb. (Gratia gratis data!) Sőt óvnak tőle. Van, aki lenézi. Azokat, akik ráadták magukat erre az útra, gyanús szemmel tekintik, dologtalanoknak, hasznavehetetleneknek tartják. Vagy ami még helytelenebb, fogalomzavarukban szemlélődőnek minősítenek mindenkit, aki többet térdel, vagy igen buzgó és nagy mennyiségben számolja és pergeti a szentolvasó szemeit, ami magában véve természetesen mind nagyon jó dolog.

De hát akkor – kinek való a szemlélődés? Mindenkinek! Kiket hívott meg az Úristen erre a legnagyobb jóra? Mindenkit! Ki juthat el már e földön erre a mennyei magaslatra? Mindenki!

S valóban el is jutnak? – Nem! Csak kevesen! Miért? Mert nem ismerik Isten ajándékát. És mert nem ismerik, nem is kérik azt. – Tehát meg kell ismerni és kérni kell. Isten meg is adja mindenkinek, aki előkészül rá és kéri azt.

Én szeretném megismerni, előkészülni rá és kérni azt, – rebegek lelkesülve kis kármelita testvérem. Elméletben is meg foglak vele ismertetni, megmondom neked pontosan a legközelebbi órán¹ nagy szentjeink szavaival: mi a szemlélődés?!

A gyakorlatban azonban már ismered. Mióta idejársz a kármelita kolostori iskolába, az imádságnak erre a főiskolájára, azóta folyton a szemlélődést tanulod. Hogyan? – kérdezed s nagyot nézel. Igen! S ez Keresztes Szent János tanítása: a szemlélődés a tökéleteseknek az útja. Tehát mikor kitűzted jófeltételeidet a noviciátus küszöbén s mikor férfiasan elhatározad magadat, hogy 100 %-ban éled Jézus életét, azaz lemondasz mindenről, ami hátráltatna Jézushoz való utadon, – már elindultál a szemlélődés felé a tökéletesség útján. Mikor pedig már gyakorlatban is haladtál előre, járván Mária jelenlétében és folyton szem előtt tartván a szentségi Jézusra való gondolást, – a leg-

1) Nagy kár, hogy a cikk második részének megírására soha nem került sor.

fontosabb előkészületeket már megtette a szemlélődés isteni ajándékának befogadására. Keresztes Szent János biztosít bennünket arról, hogy az igazi szerzetes a legrövidebb idő alatt átmegy az elmélikedő, tehát következtető imáról a szemlélődésbe, azért, mert mindenről őszintén lemondott, ami pedig lényeges feltétele a szemlélődés elnyerésének. Ha már most jobban visszagondolsz a Kolostori Iskola egyes fejezeteire, észreveheted, hogy azok állandóan a szemlélődés céljait szolgálták. Az imádság, az elmélikedés – stb. fejezetek mind a szemlélődés felé vitték az iskola tanulóinak a lelkét.

De tulajdonképpen mi is az a szemlélődés? – vedd közbe szent izgalommal. Mondom, az elméletet meghallod a legközelebbi órán. Most csak annyit: nagy közelsége az a jó Istennek; megtapasztalása annak, mily édes az Úr: *suavis est Dominus!* Isten dolgozik ilyenkor a lelkünkben, hogy minél tökéletesebben egyesítsen magával, mi pedig elfogadjuk, hagyjuk magunkat és nem teszünk mást, mint szeretettel figyelünk rá. „En nézem Öt, Ő néz engem s úgy felmelegszik a szívem”, – mondta Vianney Szent János embere a tabernákulum előtt. De, aki felmelegíti a szívet, az az Isten. Ez az az eset, mikor kiesik a mankó a kezünk közül: a szentolvasó, az ima- vagy elmélikedőkönyv, mert Isten lehajol hozzánk és felemel bennünket. Nem kell a lépcsőn felmenni, mert igen fárasztó, – a lift visz fel. Addig azonban, míg nincs lift, csak másszam a lépcsőt. Azon az órán, melyen a lelki szárazságot tárgyaltuk, láttuk az erőfeszítések módjait, amelyek révén könnyen megnyerhetjük Isten tetszését és erre Ő oly szívesen, de valóban oly nagy örömmel adja az ő ajándékát. A Szeretet tüzeiben fejezetek világosan mutatták, mily csodálatos jóssággal igyekszik bennünket Isten a szemlélődés édes tejével táplálni.

Tehát a léleknek ez az édes pihenése a szemlélődés? Az az áldott rövidebb-hosszabb idő, mikor oly jól esik Istennel együtt lenni, a Szentcsaládra, a Szűzanyára, kis Jézusra vagy a Szenvedőre ráfeledkezni, – mikor az ember oly jól érzi magát s nem is tud számot adni róla, hogyan és mivel telt el az idő, csak azt érezzük, hogy sokat nyertünk vele, hogy nagyon jó, nagyon édes volt, – ez tehát a szemlélődés?! . . . Igen, igen! – Hiszen akkor én már régen benne vagyok! Iparkodom mindig az én mennyei Édesanyámmal, az Ő jelenlétében járni, igyekszem folytonosan a tabernákulum előtt lenni, legalább lélekben. Persze, persze! Ne is féj! Nincs itt semmiféle ördögi csapda!

Isten mindenkit meghívott a szemlélődésre. Téged is, engem is, minden embertestvérünket. A Mester azt mondja Szent Máténál: Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes. Mindenkinek mondja, nemcsak egyeseknek. Szent Tamás tanításából világosan kivehető, hogy az életszentséggel, tehát a tökéletesség birtoklásával, eo ipso vele jár a szemlélődés. Aki szent, aki igaz, – az szemlélődő, az élvezi a szemlélődés isteni ajándékát. Szerinte két dolgot kell megkülönböztetni a szenttéavatásnál: az érdemszerzést és a jutalmazást. Ezt a nyolc boldogság mondatainak kettéválasztásával illusztrálja. Boldogok a lelki szegények, a szelídek, akik üldözést szenvednek, stb.: ez az érdemszerzés; ebben voltak tökéletesek a szentek s azért jutalmul megkapták Istennek édes adományát, a szemlélődést, mert e kifejezések mind ezt jelentik: mert az övük a mennyek országa, mert meglátják az Istent, mert ők bírják a földet stb. t. i. már itt a földi életben részesülnek Isten élvezésében, a Vele való egyesülésben – bizonyos fokig. A szentek, az igazak, a tökéletesek –

kivétel nélkül mind – elnyerik életükben a szemlélődést. Nincs az Anyaszentegyháznak szentje, aki az életszentség fokán ne volna szemlélődő.

Az életszentségre pedig mindenki, kivétel nélkül, hivatalos. „Elegit nos, ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius.“ „Kiválasztott minket, – mondja Szent Pál az epehuzsi hiveknek, – hogy szentek és feddhetetlenek legyünk Őelőtte.“ (Eph 1.4) „Vocati sumus, ut simus in laudem gloriae eius.“ „Arra vagyunk meghíva, hogy az Ő dicsőségének a dicsérete legyünk.“ (Eph 1.12) És a nyolc boldogságot nem azért tanította-e Jézus a hegyen, hogy rácsábítson, rábiztasson bennünket a szemlélődésre? Légy csak egészen lelki szegény, ne ragaszkodjál semmihez, de igazán semmihez, légy szelíd, békeséges, tisztaszívú s tiéd a mennyek országa, azaz: élvezni fogod Istent a lelkedben. Mindenkinek szól ez, mindenkit tanít rá a szelíd Mester, nemcsak a kármelitákat, hanem a legtevékenyebb rend szerzeteseit is, a gondokkal agyonhalmazott világi papokat is. S. P. Colombière Colos nem lett-e az Egyház szentje?! . . . S a nagy aktivitásban elfonnyadó, gyóntató-prédikáló Vienney Jánost nem emelte-e oltárra az Egyház?! . . . Nem volt-e mindkettő tökéletesen szemlélődő?! . . .

Szalézi Szent Ferenc egyenesen azt mondja: a szemlélődés a célja, a vége, a befejezése a tökéletesség útjának. Ha ez a cél, azaz egyesülés Istennel, tehát maga az Isten, a Szeretet, – miért akkor a berzenkedés, az idegenkedés a szemlélődéstől és a szemlélődőktől? Miért? „Si scires donum Dei?!“ . . . Nem ismerik Isten ajándékát. Szent Teréziára hivatkoznak, hogy különbséget tett lelki leányai között: szemlélődők és tevékenykedők. Igaz! S az is igaz, hogy azt is mondta: a szemlélődés nem feltétlenül szükséges az üdvösségre. Az üdvösségre nem is szükséges, – tesszük hozzá, – de szükséges az életszentségre, a tökéletességre. Elfelejtik azonban, hogy ő vigasztalni akarta egyes leányait, látván, t. i. hogy nem adják rá a fejüket erre az áldott útra, legalább tegyenek meg mindent, hogy mint Márták buzgón szolgálják a vendég Jézust, sőt a Máriákat is. Utána azonban annál nyomatékosabban jelenti ki, hogy „ha egyszer igazán tökéletes lesz bennetek (tevékenykedő leányaiban) a lemondás és az alázatosság, Ő nem fogja ezt (a szemlélődést) tőletek megtagadni.“ S fáradhatatlan volt abban, hogy megismertesse ezt a legmagasabb rangú imát mindenkivel, elsősorban gyóntatóival és leányaival.

Keresztes Szent Jánosnál is egészen világos ez a tanítás. A szemlélődés a tökéletesek útja. Az elmélkedés a kezdők imádsága. De mert ez lényegileg is tökéletlen, nem visz nagyon előre a tökéletességben. Természetesen szinte elengedhetetlen. Később is gyakran vissza-vissza kényszerülünk térni hozzá, pl. a lelki szárazságban (ha képesek vagyunk rá), hogy segítsünk magunkon, de csak eszköz, pusztá eszköz, semmi más arra, hogy elérjünk a célt: a szemlélődést, benne az Istennel való egyesülést, a léleknek a megpihenését a Teremtőjében, tehát a tökéletességet. A szemlélődést tehát akarja az Isten, mert csak az egyesít Vele. Kétségtelen: ajándéka Istennek; s ezt az élővizet akkor és annak adja, amikor és akinek akarja. De megadja mindenkinek, aki arra előkészül, aki annak útjába akadályt nem gördít.

„Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.“ „Az Isten attól, aki megtesz mindent, ami csak tőle telik, nem tagadja meg kegyelmét.“ P. Alvarez

de Paz határozottan kimondja: „Nos certe in causa sumus, quod nunquam contemplationis ineffabilem suavitatem gustemus.“ „Egyesegyedül mi vagyunk az okai, ha a szemlélődés kimondhatatlan édességét nem élvezzük.“ Igen, mi vagyunk az okai! Mert nem akarunk egészen aláztosak lenni, nem akarunk valóban mindenről lemondani, s csak megszorítással és nem fenntartás nélkül, azaz nem 100 %-ig óhajtunk szentek lenni.

Szeretnénk, de nem akarunk szentek lenni! Ne habozzál tehát! Menj Jákob kútjához, ülj a Mester lábaihoz és kérd Tőle a szemlélődés élő vizét. Kérd és megkapod. Ez a te szent rendednek a hagyománya, ez a Szentírás tanítása és az Istennek az akarata. A Kolostori Iskolában kezdettől fogva ezt tanultad, ezt tanuld ezután is, mert a szemlélődés a legnagyobb jó a világon, Nagy Szent Terézia szavaival élve: a leggyorsabb és legbiztosabb útja a tökéletességnek. Magadra vess, ha nem lesz részed benne! De áldd a jó Istent szüntelenül, ha erőfeszítéseidet és állandó kérésedet jutalmazva megajándékoz téged ezzel a legnagyobb rendű és legédesebb, boldogító imádsággal. — Áldd Őt hálás szívvel, mert megtanultad a földön elképzelhető legnagyobb bölcsességet: a legjobb részt választottad, mely el nem vétetik tőled soha.

Marcell atya cikke, amint látjuk, voltaképp a Kármel klasszikusainak tanítását értelmezi ebben az akkortájt sokat vitatott kérdésben. Véggöveketkeztetése világos, ma már bizonyára kevesen vannak, akik nem értenek vele egyet. Ellenkezőleg, felmelegszik a szívünk arra gondolva, hogy Isten személyesen mindnyájunkat meghívott az életszentségre, mindnyájunknak felkínálja az „élő vizet“, csak rajtunk múlik, mennyit fogadunk el nyitottságunk és közreműködésünk által az isteni ajándékokból.

Ezt a jobbára elméleti jellegű vihart egy kemény, szinte érthetetlen megpróbáltatás követi. A győri kórházban az Isteni Megváltó Leányai dolgoznak. Gyóntatásukkal Marcell atyát bízták meg. Hetenként kétszer jár ki, hogy nyugodtan végezhesse 80–100 nővér szolgálatát. Amikor idegzsábája annyira rosszabbodik, hogy alig tud járni, az előjárók C. atyára bízzák ezt a feladatot. Marcell atya azonban továbbra is meg-megjelenik a kórházban, hogy kezelést kapjon. Orvosa, dr. Boros, miután sok mindent megpróbált, most Salvarsan injekcióval kísérlétezik. (Mindössze kettőt kap.) A betegápoló Siena nővér, aki látja az injekciót, elképed, mert tudomása szerint ezt a gyógyszert csak vérbaj esetén alkalmazzák. A gondolatot szó követi, elterjed a híre annak, hogy Marcell atya vérbajos! Az illető nővért C. atya, a gyóntató, kötelezi, hogy tárja fel a helyzetet az akkori, kármelita tartományi előjárónak. Félreértés félreértésre halmozódik, a „botrányos esetet“ már széle-hosszában vitatják a „jólétesültek“. Elképzelhető, hogy néznek Marcell atyára rendtársai: ő, aki állandóan a Szent Szűzről beszél, akit már szinte életében szentté avattak, akinek véleményét kikérték az előjárók, aki Ernő atya után a Rend legtekintélyesebb tagjának számított: — vérbajos! A kampány kb. egy évig eltart.

Amikor Marcell atya fülébe jut a dolog, bemegy a kápolnába és felajánlja életét a Szűzanyának C. testvééréért! Nemes bosszú, de nem veszi el a rágalom életét. Amikor van valakinek annyi lelki ereje, hogy egyenesen őt kérdezi meg a hír valódisága felől, Marcell atya csak három rövid szóval felel: – Nem vagyok vérbajos. Előjárója elvégezteti vele a szükséges laboratóriumi vizsgálatokat, s ezek világosan igazolják Marcell atya egyszerű szavait. Később az orvos egyszer megjegyzi Siena nővérnek, hogy a Salvarsan injekció nemcsak vérbaj, hanem más súlyos betegség, mint pl. az idegzsába, esetén is alkalmazható.

A rágalomban azonban az a borzasztó, hogy bármennyire kiderül is az igazság, valami mindig megmarad belőle, valami mindig ráragad a rágalom tárgyára. Sokaknak meginog a bizalma Marcell atyában, tekintélye odavan, jó hírnevének vége.

A vihar csúcspontján meg akarják fosztani újoncmesteri hivatalától: 1937-ben az egész ügyet felterjesztik Rómába. A Rend legfőbb előjárója Pestre utazásakor hosszan beszél Marcell atyával. Hogy mi történt kettőjük között, azt senki sem tudja, de a P. Generális megerősíti újoncmesteri hivatalában, sőt magával viszi vizitációs útjára.

Bármennyire meggyőző volt is a vér- és liquor-vizsgálat eredménye, Marcell atyát többen egész életében tisztátalannak tekintették. Nyilvános, teljes rehabilitálására soha nem került sor.

Még két szót az ügy két főszereplőjéről, C. atyáról és a betegápoló Siena nővéréről.

P. C. az eset után egy-két évre kilép a Kármelből, világi pap lesz – és egy piszkos rágalom szenvedő alanya. Nemsokára megbetegszik, rövidesen megvakul és állítólag agyrák vet véget életének. A győri székesegyház külső kriptájában temetik el; ezt pár év múlva lezárják. Most a templom mellett a Káptalan dombon, a szabadban egy név nélküli sír őrzi hamvait. Alig tudja valaki, ki pihen a jeltelen kőlap alatt.

Siena nővér, amikor egy alkalommal szintén meggyőződött a vád alaptalanságáról, bevallotta Marcell atyának, hogy sok szenvedésének ő az oka. – Nem oka, csak belerántották! – hangzott a felmentő válasz.

Történt még egy harmadik eset is, amely nagyon megalázta Marcell atyát és igen megtépázta tekintélyét. Ez alkalommal jóhiszeműségének lett áldozata.

Gyónói közé tartozott egy Sz. I. nevű középkorú lány. A csipős nyelvű kármelita klerikusok pironisszának, látnoknőnek nevezték. Ilonka rendszeresen közölte Marcell atyával a Szűzanya „üzeneteit”, Marcell atya pedig annyira megbízott benne, hogy még arra is megkérte, kér-

dezzem meg egy és mást a Szűzanyától. Kapott üzenetet E. atya, M. atya stb. A látnok azonban semmiképp nem volt meglepődve a ház fiatal perjelével, és Marcell atya is úgy gondolta, az illetőnek mennie kell. Hogy hogy nem, tény az, hogy a perjelt valóban leváltják. Marcell atyát közben figyelmeztetik, hogy a látnok nem él valami kifogástalan életet. A tartományi előljáró felterjeszti a látnoknő írásait P. Csávossy Elemérnek, aki azokban semmiféle természetfelettit nem lát. Ezután megtiltják Marcell atyának, hogy az illető leánnyal szóbaáljon. Az még kísérletezik egy darabig, de Marcell atya tökéletesen engedelmeskedik. Megérti azt is, hogy jóhiszeműségnek lett áldozata.

Időközben azonban Marcell atyát az a vád éri, hogy mint rendi tanácsos súlyosan vétett a szeretet ellen, amikor hozzájárult a fiatal perjel, P. J. letételéhez. Ítéletének alapja a Szűzanya állítólagos üzenete volt, a lányról viszont kiderült, hogy egyszerű csaló!

Ezt a vádat Marcell atya egy volt újonca tisztázta az elmúlt években. Idézünk:

„Az a gondolatom támadt, hogy utánanézek a dolognak és a legközelebbi alkalommal megtudakolom a valóságot P. H. M.-nál, aki abban az időben tartományi főnök volt. Ő mondotta el nekem, hogy összeült a Definitórium, ő mint Provinciális és a másik két Consiliárius (tanácsadó), akik közül az egyik Marcell atya volt. Megvitatták J. atya esetét, meghallgatták őt, utána kihallgatták a tanúkat és végül meghozták a döntést: J. atyát letették perjeli hivataláról. M. atya szerint Marcell atyának ez esetben semmi más szerepe nem volt, mint hogy a Provinciális és a másik Consiliárius véleményét osztotta, egyet értett a másik kettővel. J. atya elmozdítása a perjeli hivatalból a tanúktól hallott dolgok után történt. M. atya semmit nem említett, hogy ők a Definitóriumban bármiféle üzenet alapján döntöttek volna, amely a Szűzanya részéről a gyónóleány által jött volna és azt Marcell atya előterjesztette volna és végrehajtatta volna. A J. atya letétele utáni hónapokban M. atyának lelkiismeretfurdalásai voltak, hogy esetleg igen szigorúan jártak el J. atyával. Ezen kételyeit ő előadta a Generális atyának, aki éppen ott volt látogatáson. A Generális atya, akinek tudomása volt ezen esetről, ezt a feleletet adta neki: – Önök jól jártak el, nem tettek mást, mint a kötelességüket.

Ugyanezen látogatásom alkalmával M. atya előszedte azokat a leveleket, amelyeket J. atya küldött neki az elmozdítást követő években. Ő felolvasta nekem a leveleket. J. atya ezen levelekben úgy beszél M. atyáról, mint nagy jötevőjéről, aki íránt oly sok hálával tartozik, soha egy szót nem szól az ellene elkövetett esetleges igazságtalanságról, sérelemről és szeretetlenségről. – Ezekből a levelekből is láthatja – mondotta nekem M. atya –, J. atya mennyire beismerte, hogy súlyosan hibázott, és hogy mennyire igazságosan jártunk el vele szemben.

Ezeket a dolgokat azért írtam le, hogy fényt derítsek azon légből kapott és helytelen állításra, amely szerint Marcell atya részt vett egy olyan ítélet meghozásában, létrejöttében, amely által súlyos csorba esett a szereteten.”

Érthető, hogy amikor a Szépszeretet megírása után sokan arra ösztökélték, írja meg élete történetét rendbelépése pillanatától, nem vállalkozott erre a feladatra.

Talán ezek az élmények is visszacsengenek Legyek Jézus című, 1950 körül írt versében. Idézzük az utolsó versszakot:

Legyek Jézus!
A Golgota Szent Hegyén két lator közt,
A gyalázat fáján, Ég és Föld között.
Testben megtörve, lélekben elhagyottan . . .
Az Atya így akarta: –
Ott lett Ő a Vértanúk Királynéja,
Mária, a Szűzanya,
S lettem én az Ő Jézusa:
Mária Jézusa!

6. TERMÉKENY ÉVEK

Marcell atya ugyan sikeresen átjut a 30-as évek viharzónáján, de egyesek szemében örökre „gyanús elem”, „megbélyegzett” ember marad. Győrött 1943-ig neveletti az újoncokat; ekkor áthelyezik Pestre, a Huba-utcai kármelbe. Ebben az időben már egész sor kiadvány áll a háta mögött: 1935-ben jelent meg szentbeszédeinek első kötete Mária ruhájában, 1940-ben ennek folytatása Mária kezében címmel. Napvilágot lát a Kolostori iskola a Kármelen I. és II. kötete (1942 és 1946); tervezett egy harmadik kötetet is, de erre már nem kerülhetett sor. Rendszeresen ír folyóiratokba (Rózsakert, Papi lelkiiség). Szentbeszédgyűjteményei úgy készülnek, hogy valaki gyorsírással lejegyzí, ő pedig – parancsra – kijavítja. Az írás mellett sokat gyóntat, különféle ájtatosságokat vezet a Huba-utcai templomban. Népszerűsíti a skapulárlé-körmeneteket és a keresztthordozással egybekötött via crucis-t. Ez utóbbiban ő maga a keresztthordozó: leveti csuklyáját és saruját és vállán egy hatalmas kereszttel járja végig a stációkat. Mondanunk sem kell, hogy a templomot mindig zsúfolásig megtöltik a hívek.

Külső tevékenységéről úgy alkothatunk némi fogalmat, ha felütjük a pesti kármel rendi krónikáját. Íme néhány szűkszavúságában is sokatmondó adat:

1943. szept. 28. Marcell atya, aki 13 éven át volt a novíciusok Mestere, most, betegsége miatt hivataláról önként lemondva, elfogadta Budapestre helyezését. A győriek ünnepélyesen búcsúztatták este az ebédlőben.
1944. jan. 28. Marcell atya Egerbe utazott, hogy lelkigyakorlatot tartson.
- febr. 10–13. Marcell atya lelkigyakorlatot tartott a Salvator nővérek intézete 300 növendékének.
- márc. 11. Marcell atya elindult Érsekújvárra, hogy lelkigyakorlatot tartson az Isteni Megváltó Leányainak intézetében.
- márc. 18. Marcell atya Miskolcra utazott; 23-án tért vissza.
- márc. 23–26. Marcell atya lelkigyakorlata a Leányok Kongregációjának.
- márc. 30.–ápr. 3. Marcell atya lelkigyakorlatot adott Esztergomban a bencés atyák számára.
- ápr. 24. A háború veszélyeiben, hogy az isteni Gondviselés megvédje a templomot, a kolostort és a népet, az atyák beleegyezésével és Tartományfőnökünk jóváhagyásával elrendelték, hogy hetenként háromszor, este, a litánia után, engesztelő bűnbánati körmenetet tartsunk. Ennek rendje: Ének: A keresztfához megyek... Rövid beszéd, körmenet, fény, világítás nélkül, papi öltözet nélkül,

- kivéve a papot keresztrel a vállán, mint a mortificatió-
nál a refectóriumban. Követi a nép Boldogságos Szűz
rózsafüzérét imádkozva. A végén ének. A vezető rend-
szerint Marcell atya... Már kezdettől fogva nagy volt
a nép együttérző részvéte. Eleinte a csodálat ragadta
meg őket, később az átélés.
- máj. 25. Marcell atya szentbeszédet tartott a Rádióban a Feren-
ces Atyák Belvárosi templomában.
1945. máj. 2. Tartományi káptalan. Első tanácsos: A Kármelhegyi
Boldogasszonyról nev. Marcell atya. Alprior Budapes-
ten: Kármelhegyi Boldogasszonyról nev. tisztelendő
Marcell atya.
- jún. 11. Tisztelendő alperjel atya Máriabesnyőre távozott és
három napig a Salvator nővéreknél tartózkodott.
- júl. 6. Tisztelendő alperjel atya Keszthelyre utazott, a papi
lelkigyakorlatot vezette.
- aug. 12. Tisztelendő alperjel atya a Széchenyi-hegyen III. Ren-
dünk tagjainak lelkigyakorlatot tartott.
- aug. 25. Tisztelendő alprior atya a Pázmány Egyetemen lelki-
gyakorlatot kezdett a papok számára.
- szépt. 27. Tisztelendő alprior atya a Szervitáknál Máriaremetén
a Boldogságos Szűz Rendje Atyái számára lelkigyakor-
latot kezd.
- dec. 23. Ma K. D. jött reggelire, Tiszt. Marcell atya egykori ta-
nítványa és bérmafia, aki Őt nagyon szerette. Bizalma-
san elbeszélgettek. Ritkán történik meg, hogy ilyen
vendég látogatja meg közösségünket.
1946. jan. 16. Tiszt. Alperjel Atya 6 óraker énekes misét mondott Szt.
Marcell tiszteletére. Sok ajándékot adtak a refectórium-
ban, különösen a Salvator nővérek, akiknek Marcell
atya rendes gyóntatójuk.
- febr. 9. K. D. és felesége házasságot kötöttek templomunkban.
Az Alprior Atya áldotta meg őket. Tanúk voltak: a Prior
atya és Kajetán testvér, a kapus.
- márc. 20. Tiszt. Alprior atya Pécsre utazott.
- máj. 5. Tiszt. Alprior Atyánk a kapucinusoknál beszédet tartott
Máriáról: „A felmagasztalt anyaság mint a megváltás
sine qua non-ja, azaz elengedhetetlen feltétele.
- máj. 23. Tiszt. Alprior Atya a legnagyobb sikerrel már a máso-
dik alkalommal beszélt a Kapucinus Atyáknál. Tárgya
volt: Mária, a lelkipásztorok Úrnője.
- máj. 26. Marcell atya konferencia-beszédet tartott a Mária-Kong-
regációban és az „Angyalok” Szövetségében.
- jún. 15. Tiszt. Marcell atya Pécsre utazott nővéreinkhez.

- okt. 12. Tiszt. Marcell atya beszédet tartott a nép és a szerzetesi közösség részére: Rendünk Budapestre való letelepedése céljáról, éspedig „Angyalföldön“, ahol a legnagyobb szükség volt az alapításra.
- nov. 13. K. D., Miklós testvéréért tartott gyászmisén vett részt nálunk. A szentmisét (bérmaapja) Marcell atya mutatta be.
- nov. 25. Tiszt. Marcell atya papok számára tartott beszédet az Actio Catholica aulájában.
- dec. 1. A Salvator nővérek rendes gyóntatója, Tiszt. Alprior Atya feladta a betegek kenetét Hilária n.-nek, a Tartományi Főnöknőnek.
- dec. 3. Tiszt. Alprior Atya papok részére szentbeszédet tartott Máriáról az Actio Catholica aulájában.
1947. jan. 13. Tiszt. Alprior Atya lelkigyakorlatot tartott az Isteni Szeretet Leányainak házában.
- márc. 17. Tiszt. Marcell Atya Győrben a Székesegyházban tartott beszédet.
- márc. 23. Ma megkezdődött a Misszió: Tiszt. Marcell Atya a „Margit-körúton“.
- ápr. 18. Tiszt. Marcell Atya a Szent István bazilikában tart lelkigyakorlatot.
- jún. 24. Ma először volt Definitórium: I. Definitor: Tiszt. Marcell a.
1948. febr. 21. Tiszt. Prior és Alprior atya Szanyba utaztak, ahol szt. missziót tartottak.
- márc. 1. Tiszt. Alprior atya Sopronba utazott, ahol a gimnáziumban a lányok lelkigyakorlatát vezette.
- máj. 8. Tiszt. Marcell Atya Szegedre utazott a Mária- napokra.
- jún. 18. Marcell atya Keszthelyre utazott.
- okt. 8. Tiszt. Marcell Atya Győrbe utazott, hogy Szentbeszédet tartson a Székesegyházban, a Skapuláré napja alkalmából.
1949. ápr. 22. Tiszt. Marcell atya Sopronba utazott, hogy lelkigyakorlatot tartson az Isteni Megváltó Leányainak.
- máj. 6. Tiszt. Marcell atya Balatonboglárra utazott.
- aug. 3. Tiszt. Marcell atya Szombathelyre utazott lelkigyakorlat tartására.

Lelkigyakorlatok, szentbeszéd, népmisziók az ország minden táján, nem is beszélve az ezekkel mindig egybekapcsolt gyóntatásról, százak és százak lelkievezetéséről. Marcell atya országos hírvő szónok lesz, keresett lelkievezető. Belsőleg szilárdan meg van győződve arról,

hogy mindent a Szépszeretet Anyja tesz; boldogan simul a Széplőtelen kezébe, hogy ott és úgy használja, ahogy az Jézusnak tetszik.

1945 szeptember elején Marcell atya Pécsre utazik. 2-án a kármelita templomában a Szűzanyáról tart beszédet; 5-től 9-ig pedig a kármelita nővéreknek lelkigyakorlatot. Témái: Máriás szentmiseáldozat, a Corpus Christi Mysticum és én, Az áldozat négyféle célja; Suscipe; Per Ipsum et in Ipsa; Pactum, egység. E lelkigyakorlat lezárása egybesik Marcell atya születésnapjával. A kármelita nővérek a következő levéllel köszöntik fel:

JM. Pax Christi!

Kármel, Pécs, 1945. szept. 9.

Krisztusban szeretett főtisztelendő jó Atyánk!

Nagy-nagy örömmel jöttünk most erre a rekreációra. A kis Szűzanya, akit annyira megszerettünk ebben a rövid, de lenyűgöző erejű és szépségű lelkigyakorlatban, kis meglepetésről is gondoskodott. Hogyan, hogyan se, megtudtuk, hogy a mai nap ft. jó Atyánk születése napja. Nem is tetszik elgondolni, mennyire örültünk annak, hogy ezt most az egyszer itt ünneplhetjük a pécsi Kármel fehér falai között. Illetve nem is Főtisztelendőség ünnepli, ünnepli az ég és föld, ünnepli az édes Jézus, a Szűzanya és az égi udvar, s velük együtt mi, a Szűzanyának kis cselédkei.

Bizony hogy ünnepli az édes Jézus ezt a napot! Hiszen az Ő buzgó szolgálója, sőt Barátja, testvére az, akinek születése napja van ma. S Ő olyan hűséges, olyan áldott barát és testvér. Ma bizonyára a hófehér Ostyából nagyon meleg öleléssel, eucharisztikus Szívének forró szeretetével vonta bele Főtisztelendő Atya lelkét még jobban Szentséges Szívébe.

De ünnepel az édes Szűzanya is. Tegnap, amikor a rekreációban arról beszélgettünk, hogy ma van a főtisztelendő Atya születésnapja, egyikünk azt mondta, milyen kár, hogy egy nappal később van, s nem 8-án, együtt a Szűzanyával. Egy másik vélemény viszont az volt, hogy a jó Isten már akkor is tudta, hogy milyen buzgó lovagja lesz a Szűzanyának, s azért úgy rendezte, hogy az életbe lépése, a születésnapja, bár beleesik a Kisboldogasszony ünnepkörébe, mégis udvariasan, szerényen egy nappal mögötte maradjon. Mert Kisasszony napján a minden, a központ a kis Szűzanya. De aztán a legkisebb a pécsi kármelen is gondolkozott a dolgon, s úgy látta, hogy az újszülött kis Boldizsárt a teljes Szentháromság ajándéku szánta az egék felséges Királynőjének, az egynapos kis Szűzanyának. A kis Szűzanya bölcsőjébe tette az Atyaisten s a drága gyermek széplőtelen, tiszta kezével megfogta, megölelte, megcsókolta s azt mondta rá: ez az enyém. S ezzel az újszülött kis fiúcska sorsa meg volt pecsételve. Évek, évtizedek teltek el, forgott, kavargott az élet, s sokszor úgy látszott, hogy már más, idegen, ismeretlen hang harsogja mellette: az enyém! De nem! Akit egyszer a Szűzanya lefogalt magának, azt meg is hódítja, meg is tartja örökre. A sok zavaros, kusza hang közé, amely mind azt suttogetta, kiabálta, énekelte, harsogta: az enyém, belecsegett a kis Szűzanya bájos, tiszta, harangvirágcsengésű hangja: az enyém. S a többi hangok mind elnémultak, elhallgattak, s az a meghajszolt, megpróbált, küz-

ködő lélek tudta, hogy soha, míg az ég és föld áll, másé nem lesz ő, mást nem fog szolgálni, szeretni, más előtt nem fog hódolni, csak az Ó kis Királynője, Édesanyja és az Ó szent Fia előtt, mert az ő életét a földi életre és az örökkévalóságra lefoglalta magának a Boldogságos Szűz Mária. Ezt a gyönyörűséges enyém szót ünnepli most az ég és föld, s velük a pécsi Kármel.

Hálát adunk neked, kis Szűzanyánk, hogy kimondtad jó Atyánk életére, hogy a tiéd. Hálát adunk, hogy elhozta őt ide, s hogy egészen nekünk is adta Önmagadban és a Te szent Fiadban. Hálát adunk, hogy az ő szavai által olyan gyönyörűséges módjára tanítottál minket a szentmísehallgatásnak. Hálát adunk, hogy egy szent, lelki paktumban most már teljes egységben hódolhatunk a szentmíseáldozat által a fölséges Istennek. Hálát adunk, hogy ezzel a lelki paktumköttéssel erős, biztos eszközt adtál kezünkbe az önzésünk ellen.

Ó kis Szűzanyánk, nem is tudjuk felsorolni, mi mindenért kellene még hálát adnunk. De te ismered egészen szívünket, azt is tudod, amit el sem tudunk mondani, amire most talán rá se gondolunk.

Most mi is ajándékot szeretnénk adni neked. Fogadd el, kis Édesanyánk, egynapos kis Szűzanya az énünk, az önzésünk ellen való küzdelmünket. Ez az akadály annak, hogy a te tisztacsengésű hangod közé, amely mindegyikünk felé azt zengi: az enyém, még idegen, zavaros hangok is vegyülnek. Fogadd el törekvésünket s segíts meg abban. A Te tiszteletedre s a Te Marcell papfiad s a mi paptestvérünk papi munkájában való megsegítésére ajánljuk, mint egykor a hallgatás gyakorlatát.

Aldásodat add ránk, Édesanyánk s tedd meg, ó könyörgő Mindenhatóság, hogy a tiéd legyünk itt a földön és majd az örökkévalóságon át. Amen.

Kolostori életének szinte utolsó pillanatában kapja a parancsot, hogy írja meg élete történetét „Rendbe lépéséig, különös tekintettel arra, minő befolyása volt lelkére előző életében a Boldogságos Szűzanyának. Május 1-vel egy hónapi szabadságot adok megírására”.

Az életrajz Szépszeretet címmel el is készül. Az akkor 63 éves Marcell atya visszapillant gyermekkorára és bemutatja, milyen csodálatos szeretettel, anyai leleményességgel vezette őt a Szent Szűz, a Szépszeretet Anyja. A mű egyetlen ujjongó Mária-dicséret, Te Deum, Mag-nificat. A Befejezés „kizárólag a Szűzanyának szól”:

Szeplőtelen Anyám! Arám és egyetlen Szerelmem!

Leteszem a tollat, mert érzem: szem nem látta, fül nem hallotta és emberi nyelv ki nem mondhatja, amit Te azoknak készítesz – már itt a földön – akiket szeretsz. Nem! Tollam nem volna képes leírni, amit cselekedtél, mióta szövetséget kötöttél velem és bevezettél a Kármel földjére.

Fogadd tehát e sorokat, mint lángoló szerelmemnek gyöngye, emberi szavakba öntött vallomását. Mert Téged kerestelek, Téged szerettelek ifjúságomtól... mindig, mindenütt, mindenben, mígnem örökre a tied, szerelmed örök foglya lettem. Hiszen valóban, előbb szerettél engem. Rám ragyogtál a tiszta égboltról: Tiszta Fénysugár! Rám mosolyogtál a hófehér bércekről: Hófehér Mária! Nekem illatoztál a völgyek liliomából: liliomok Lilioma! Futottam kene-teid illata után, mert vonzottál, s megtaláltalak, mert magadhoz öleltél. Arám-

nak választottalak, de Te előbb választottál ki engem. Megsebezted szívemet, ezért szomjúhozta, – szerelmem a pecsét szívemen, karomon, s lehetetlen mást szeretnem. Eljöttel hozzám az égi Libanonról, megmutattad orcádat, hallottam hangodat, és elrejtettél Szeplőtelen Szíved sziklaüregébe.

A Te műved – szerelmed csodálatos műve minden: nagy dolgokat cselekedtél velem... ünnepi szózatból árad a szívem... (Zsolt 44,3).

Királynőm, Anyám, Arám, dalomat Neked zengem. A dalt, amelyet Tőled tanultam: Magnificat anima mea Dominum...

S a dalt, amelyet én daloltam Neked abban a mennyei órában, mikor titkos ígéket hallottam, mikor fehér kövecskét adtál nekem az új névvel, amelyet nem tudhat meg senki sem:

Leszálltál, jöttél s számomra jöttél.
Ó égből hullott Rózsa, – Üdvözlégy!
Üdvözlégy! Üdvözlégy! Üdvözlégy!
Enyém lettél örökre,
mindörökre, mindörökre, mindörökre!
Felejték mindent s mindenkit.
Odaadok mindent s mindenkit.
Szeretek mindent s mindenkit.
Csak szeretek,
így élek:
Csak neked élek!
Nem kell senki, semmi: Te kellesz
Szeretet szép pici Rózsája,
Harmatcsepp,
Gyémánt,
Szentlélek Mátkája!

Igazságnak tündöklő Tüköre:
Benned nézem magam mindörökre.
Ájtatosságnak jeles edénye,
Elefántcsonttorony,
E-világnak egyetlen Szépsége:
Mebújok Benned, elveszek Benned.
Tied vagyok egészen, egészen, egészen,
s Te az enyém vagy, – mindörökre, egészen!

Mit adjak Neked, Anyám, – quid retribuam pro omnibus, – mindazért, amit nekem adtál? Magamat? Szerelmemet?! Ó Szépszeretetet Anyja! Én Anyám! Már nem magamat és szerelmemet adom, hanem a Szépszeretetet magát, Jézust! A bennem élő Jézust! Vele, Átala, Benne szeretek. Úgy, egészen úgy, ahogyan Ó akarja: Maradjatok énbennem és én tibennetek (Jn 15,4). Ahogyan hallátusája előtt könyörgött Atyjának: ... hogy egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk, én öbennük, Te énbennem (Jn 17,23). – És úgy, Édesanyám, ahogy azt anyai Szíved szüntelenül dobogja: legyek Jézus, a Te Jézusod! Hiszen

ezért volt minden. Azért csalogattál, azért vontál magadhoz, hogy megtaláljam az Életet, Jézust. Te adtad nekem. S az Ő akarata, az Atya akarata ez: Te légy Anyám és én legyek a Fiad: legyek Jézus, – a Te Jézusod!

Anyám, ez a beteljesedés!

S ezt is Te adod nekem. Tudom, hogy beteljesedik minden. Nagyobbat már nem adhatsz: Jézus a Minden, s Ő az enyém most egészen. Ő él bennem. Azért Neked adom szívemet, hogy úgy szeressen, ahogy még nem szeretett Téged senki ezen a világon.

Mert Jézus szeret bennem,
a Te Jézusod!

Igen, „beteljesedik minden“ . . . 1950-től, a feloszlítás pillanatától, amikor el kell hagynia a Kármelt, le kell tennie kármelita habitusát, a teilhard-i „csökkenés évei“ következnek. Lelkipásztori tevékenysége ezentúl a gyóntatásra korlátozódik, a külső és belső szenvedések pedig előkészítik teljes beérését, a Megfeszített Jézussal való azonosulását.

7. „NEKI NÖVEKEDNIE KELL, NEKEM PEDIG KISEBBEDNEM“

A szerzetesrendek feloszlatása 1950-ben Marcell atya nyilvános működésére is pontot tett. Sajnos, ezekről az utolsó évekről, legalábbis életének külső eseményeiről, viszonylag keveset tudunk. Nincs más forrásunk, mint néhány ember visszaemlékezése, egy-két levél, az idős kármelita versei, valamint Naplója 1953. március 12-től 1964. november 23-ig. A „Napló“ nevet idézőjelmbe kell tennünk, ui. méretéhez képest viszonylag kevés benne a személyes feljegyzés. Olykor olvasmány-naplóvá változik, annyit idéz idegen szerzők műveiből.

A kolostorból kitett és civilbe öltözött Marcell atyát először a Cs. család fogadja be; náluk lakik 1958-ig. Ekkor a Huba utcai kármel udvarában egy lakószobává átalakított kamrában talál „otthonra“. Közben többször fekszik kórházban, gyógykezelési magát szanatórium-ban. Életét is kórházban fejezi be. Megélhetési alapját a templomi ki-segítésért juttatott összeg és jótévedőitől kapott adományok biztosítják. Evangéliumi szegénységben él.

Mint mondtuk, főfoglalkozása a gyóntatás lesz.

„Nagy élettapasztalata is képesítette erre – írja egy közeli ismerőse. Vég-telen türelemmel hallgatott meg mindenkit. Órákig is foglalkozott egy-egy lé-lekkel. Soha nem sietett. Béke és nyugalom áradt belőle. Jó volt a közelében lenni. Maga mondta egyszer valakinek, mikor az nyugtalankodott: – Ne féljen, kislányom, mert én megkaptam azt a kegyelmet, hogy amikor belép az illető, tudom, milyen állapotban van a lelke. – Sokszor előre megoldotta az el sem mondott nehézségeket. Papok, püspökök lelkivezetője volt. Az ország minden részéből fölkeresték. Megtörtént, hogy átvette mások szenvedését: egy nővér tüdőműtéten esett át. Sokat fulladt utána is, és ez halálfélelemmel járt. Így vigasztalta: – Ne félj, kislányom, majd én megfulladok helyetted! – Ettől kezd-ve nem volt félelme soha. Kb. 25 év múlva halt meg alvás közben, mosolyogva. Marcell atyán viszont halála előtt gégemetszést kellett alkalmazni.“

Keresztes Szent Jánoshoz hasonlóan lelki-vezetettjeinek gyakran ad egy képet vagy papírlapot rövid, szentencia-szerű mondatokkal. Pl. ilyeneket:

A Szűzanyával! Mindent Vele, semmit nélküle!

Csak szeretni, Mindig szeretni, Mindenkit és Mindent szeretni –
a bűnt kivéve!

Mi az igazi tökéletesség?

„Mások hibáin fenn nem akadni, gyarlóságaiakon nem csodálkozni,
Ellenben legkisebb erényükön is örülni.“

Csak a szeretet számít:

A Szűzanya szeretete Jézus íránt... Nekünk csak szeretni szabad!

**Az én Utam – Jézus. Az én Igazságom – Jézus, Az én életem – Jézus,
Édes-Anyám pedig Jézus Anyja, az áldott Szűzanya.**

Amire a Szentlélek indít:

A színtiszta, egészen őszinte Én-mentes Isten-szeretet.

Átváltoztatja, konzekrálja lelkünket.

Tehát mindent ebből a szeretetből!

Egyetlen eszköze: a belső hallgatás . . .

A gyakorlati lelkiembernek

1) az legyen egyetlen gondja, hogy ne legyen gondja!

2) Egyetlen jelszava: Majd a Szűzanya! Azaz: Ave Maria!

3) Egyetlen név boldogítsa: Jézus! Az Isten Fia!

Szeretetének tárgya: Isten és felebarátja.

Ez a boldog lelkiélet titka! Alleluja!

E hármat kérem Szt. Marcell pápától:

1) Tökéletesen teljesítsem Jézus akaratát.

2) A szent állhatatosságot.

3) Bármely, de igazi vértanúságot.

Ezt kérem azoknak is, akiket szeretek.

Papokért mindent! szívet, életet, minden áldozatot!

– Édesanyjukhoz, Királynőjükhöz, –

Jézus legfőbb érdeke: a lelkek, a lelkek! (1954. karácsony)

Jézus siet, siet, siet,

Mint tolvaj, úgy jön el,

Boldog, kiben teljes a szeretet. (1957. jan.)

A Ma élete: Jézus.

A Ma világossága: Jézus.

A Ma menedéke: Jézus.

A Jövőé – Jézus.

Mindig – Jézus!

és a Szűzanya?

A gyermek boldogsága:

Általa, Vele, Benne

Előre az Új esztendőbe! (1957. jan. 8)

Nagybőjtre:

1) Vidám önmegvetés.

2) Apró önlegyőzések – sűrűn.

(A szemek, a nyelv, a képzelet, a vágyak megbőjtöltetése)

**3) „Ne hagyd magad legyőzni a rossztól, te győzd le a rosszat jóval!”
Szeretet! Szeretet! Szeretet!**

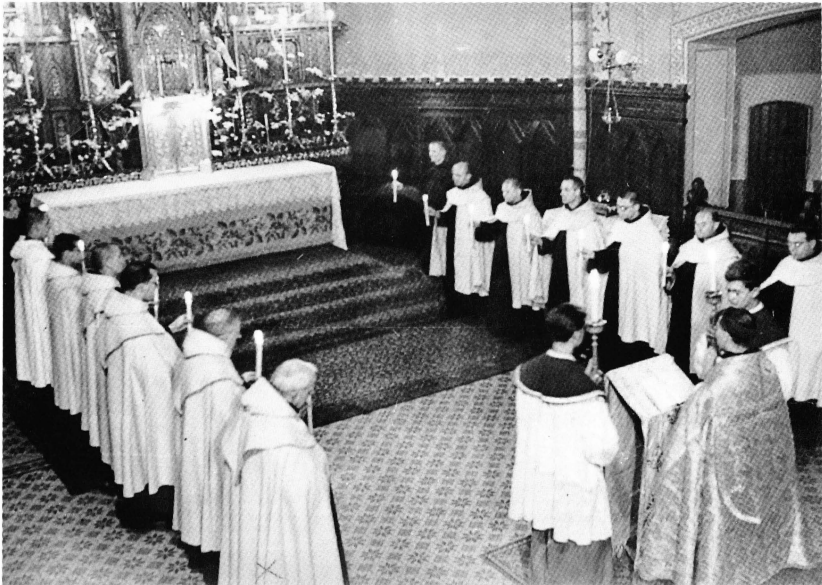
Ave Maria! Immaculata!

Mindig áldani: Istent, embert és mindent!

De különösen Jézusért, a Szűzanyáért és az áldott Keresztékért (1959).

Miklós atya ezüstmiséje 1946-ban; Marcell atya balról a negyedik.

Salve Regina a Huba-utcai kármelben, 1949-ben; Marcell atya balról az első.

Marcell atya 1950-ben

Bérlet-kép 1950-ből

Kedvenc pihenőhelye a János-hegyen

A fájdalmas Szűzanya oltára, ahol Marcell atya rendszerint misézett (Huba utca).

Szeret az Isten. Zs. 7. 4. 16.
 Ove Maria!
 1930-1955.
 Ezüstmisén emlékére
 —————
 az életem minden
 napján.
 Attyapustán,
 1955. jún. 15.

Ezüstmisés áldás

Mindig befelé
 lelkünk Belső várkastélyába!
 Hiszen a Krisztus Építő.
 Ugy lesz!
 1955. II. 27.

Épül a „belső várkastély” ...

Az igazi gyermek tövisek között is
bánatában, könnyei között is mindig imádkozik.
Éljen a szentolvasó minden titka bennünk! (1959. okt. 17)

Valóban: Ő a Mindenünk! – Jézus!
Aki hozza – adja, az az Ő – Anyja!
És mindig hozza, mindig adja . . .
Ezerszer áldott legyen az édes Szűzanya!

Szabadnak lenni, – függetlennek! De hogyan?
Légy készséges rabja Istennek, Jézusnak, Szűzanyának! (1964. márc. 25)

Ave Maria Parvula! Nagyon nehéz az élet,
de pehelykönnyű és édességes a Kis-Szűzanya mosolyával! (1964. nov. 11)

Tegnapelőtt Szt. Margit, holnap Szt. Ágnes.

Az első él és meghal minden magyarért,
Ágnes életét, becsületét adja Jézusért.
Micsoda szent, csodálatos Nagylelkűség!
Áldozat mindkettő. Mily hősiesség!
Számunkra eleven Hít, Lángoló Reménység:
Miénk lesz az Ég, a Boldogságos Végtelenség! . . . (1963. jan. 13.)

Mindent, de mindent megér:
Magyarnak lenni és Krisztusért élni-halni!
Nagy, igen nagy a mi hivatásunk!
Mint Ők, Margit, Ágnes, mint az Isten Fia:
Egészen elégő áldozatok vagyunk! Alleluja, Alleluja! (1965. jan. 20.)

Ave Maria!
Egyszer volt, igaz volt: az Oltárhoz lépve,
szívet cseréltünk a kis Szeplőtelenel! Így lettem az Ő szerelmese.
S így lett a kis Szeplőtelen a lelkem Egyetlene!
Az Ő Szívével szeretek . . .
Aranyszív, nem tud mást: csak szeretni!
Szeretet az örök élet értelme!

Az aradi nagyok a Szabadság hősi vértanúi.
Legyünk mi is a lelki szabadság kis vértanúi.
El mindennel, ami rabbá tesz!
Főként: önakaratunkkal!
Egyszerű a módja:
Isten és testvérszeretet!
Az igazi szabadság:
Uralkodni a világon, a Gonoszon,
– önmagunkon!
Vértanúság, de megéri! (1965. okt. 6.)

Az Evangélium – örömhír.
Ahol nincs öröm, oda vígy örömet,
S meglásd, öröm lesz belőle! . . .

Örömet a szemekbe, szívekbe, az életbe!

Ezt dalolja az Új Idők Új Szele.

Ezt dudorássza majd az ember lelke!

Így lesz húsvét az öröm ünnepe!

Feltámadunk! Alleluja! (1966. húsvét)

Marcell atya, a gyóntató és a lelkipásztor sokakkal kötött „paktumot”. Ez azt jelentette, hogy az illető részt akar venni szentmiséjén, a miséző viszont mindig őt is a paténára helyezi és hálával felajánlja érte az aznapi szentmisét. A szövetséghez a Kármelhegyi Boldogasszony miseszövegének ez a mondata adta az ihletet: „Expendi amictum meum super te et iuravi pactum tecum; Reád adtam ruhámat és szövetséget kötöttem veled.” „Együtt engeszteljük az Atyát és mentjük egymást és a lelkeknek – miért ne? – millióit.”

A Szentmise ilyen átélése és a Szeretet diadalának megvalósítása gyakorlatilag három nagy dologra kötelez:

1) Minél mélyebben alázatos érzületre-lelkületre.

2) Elszánt harcra az önakarattal, önszeretettel szemben, hogy azt mindig és aztán végleg legyőzzük.

3) Együttélésre a Szűzanyával.

A cél: A Szeretet diadala bennünk, életünkben, halálunkban!

Az eszköz ehhez: a Szentmise boldogan komoly átélése s annak folytatása kint az életben.

Nem tudjuk, hány lélekkel kötötte meg ezt a paktumot; tény, hogy a gondolatra vissza-visszatér; a szentmise ilyen értelemben is élete főtengelye marad. Ezt a közös áldozatbemutatást átmenti az örökkévalóságba is, amit pontosan két héttel halála előtt így fogalmaz meg:

... Paktum? – A halálban vége, de beérik mennyei gyümölcse, – örökre! Egyszerű s leghatásosabb helye a paténa és a kehely. Az átváltoztató szavak pedig hulljanak az egész emberiségre. A szentáldozásban aztán mindig legyünk – egyek...

Ez az én szerény gyakorlatom is, a boldogságom egyik fő forrása.

A lelkekért! A lelkemért!

+

Most pedig megkíséreljük, hogy Naplója és versei, valamint lelki-gyakorlatos jegyzetei alapján bemutassuk az utolsó másfél évtized nem annyira külső, mint belső eseményeit. Naplója 19 füzetből áll, ún. „versei” (nem tartotta őket irodalmi alkotásoknak, inkább csak afféle könnyen megjegyezhető ritmikus prózának) vaskos kötetet alkotnak.

1953-ban még dátum nélkül vet papírra egy-egy idézetet, gondolatot. A feljegyzések rövidek, az idézetek hosszabbak.

Mi kell nekem? A keresztút.
Az I. stáció: hogy elítéljenek.
A II. stáció: a kereszt, az elesés stb. stb.

Vive moriturus!¹

Mit számít?

Sem a test, sem az évek száma:
Csak a tiszta szív s lelkemnek örök ifjúsága!
Isten bennem van és én Őbenne vagyok.
Nem félek; nem lehet semmi bajom.
– Ó nagy dolog az igazi bizalom!

Isten bennem és én Benne!
Mint szivacs a vízben.
Lelkem tele Vele!
Soha nem lesz vége!
Áldott öröm és örök Béke!
Enyém Krisztus Szent Lelke!

Az én gazdagságom – Jézus.
Az én levegőm – a Szűzanya.
Mit szívok be tőle: az Oxigént.
És még? – az ő alázatát . . .

Jézus nagyon félt attól, hogy megfélekedznénk Róla, – azért közöttünk vett lakást, otthont . . .

Keresztrefeszítve egész éjszaka: (az idegzsába okozott neki túrhetetlen fájdalmakat)

Fulget Crucis mysterium!²

Áldott megaláztatás!

A Keresztút a megaláztatások sorozata.

Szemlelmi érdeklődése tágas horizontját többek között a következő nevek jelzik: Szt. Ágoston, Szt. Mechtild, Szt. Gergely, Newman, Olier, B. Colombière, B. Eymard, Szt. Tamás, Keresztes Szt. János, Szalézi Szt. Ferenc, XII. Piusz, Alacoque Szt. Margit, P. Petit, Lisioux-i Szt. Teréz, Szt. Bernát, Marmion, Szt. Brigitta és Prohászka. Igen gyakran idéz a Szentírásból, a napi liturgiából; különösen szerette a zsolozsma szent szövegeit. Ilyen értelemben együtt lélegzett az Egyházzal, belső élete ritmusát a liturgikus év határozta meg.

1954 és 57 között megsokasodnak a személyes feljegyzések, de a Napló túlnyomó többségét most is olvasmányai alkotják. Otthonos az egyházatyák írásaiban, rendszeresen olvas egy-egy részt Scheeben műveiből.

1) Élj úgy, mint aki halni készül!

2) Ragyog a Kereszt titka!

1954. szept. 8. 9. 10.

Cor mundum crea in me Domine, et spiritum rectum innova in me – in omnibus singulis momentis.¹ – Jézussá lenni!

1954. szept. 25.

„Az én Kis-Királyom
és az én Kis-Királyném.“

Ők uralkodnak rajtam.

Ők dirigálnak. Ők győznek.

Ők parancsolnak. Ők szeretnek.

Kis-Királynőm! Kis-Királyom egész birodalmát adom Neked: a szívemet.
S vele minden lelket.

Egész sor idézet és feljegyzés a szelídség, a türelem, a belső hallgatás, a teljes Istenre hagyatkozás erényét sürgeti. Sejtjük, hogy élet-körülményei nem lehettek rózsásak... Kereszt és szeretet: ezt a két szót halljuk ki a Naplóból.

1955. febr.

Ő szeret bennem, szereti az Atyát és ellenségeimet, akiket „én” nem tudok szeretni... Ő dicsőíti meg folyton az Atyát bennem...

Ez az azonosulás...

Egy pénteki keresztyén:

Jézus a szeretet bilincseiben van. Hagyja magát megkötöztetni, kínozni, hurcolni – önként... „én” is otthon, mindenütt a Szeretet bőrtőnében... ez a világ. A kolostor a szabadság otthona volt.

1955. febr. 25.: Keresztútjárás:

Tehát: ne ítélj! Csak szeretnünk szabad...

Jézus azonosítja magát „vele”.

1955. máj.

A Szűzanyáé vagyok, tehát – Jézusé!

1955. jún. 3.

Csak az Ő akarata a szentség! Du. átéltem a Szentháromság zsolozsmáján Isten mérhetetlen nagyságát.

Kinn az erdőben utána: hálát adok, hogy nem érzek semmit, hogy olyan vagyok, amilyen vagyok.

Ezüstmiséjére tíz napos lelkigyakorlattal készül. Elvonul Attyapusztára; „társasága” az Atya, Jézus, a Szentlélek és a Szűzanya. Több könyvet visz magával: Keresztes Szent János nagy műveinek két kötetét, Kis Szent Terézt, Eymard-nak az Eucharisziáról szóló elmélkedéseit és Garrigou Lagrange Sacerdotium c. művét. Lényegében azonban csak Keresztes Szent Jánost forgatja. Végigelmélkedik A Kár-

1) „Tiszta szívet teremts bennem Istenem, új és erős lelket önts belém” — minden pillanatban.

melhegy útját, A sötét éjszakát és a Szellemi páros éneket. Személyhez szóló üzenetként értelmezi a napi miseszöveget is.

Néha beszédes, néha meg alig pár sort vet papírra. Mindenek előtt engedni akarja, hogy a Szent Szűz és a Szentlélek átvilágítsák és így feltárják legrejtettebb hibáit is. Mivel a feljegyzések kizárólag saját maga számára készültek, talán soha nem olvasunk tőle ilyen leplezetlenül egyszerű diagnózist. Miben marasztalja el magát? A Lélek a szemére veti apró ragaszkodásait, a haszontalan, szétszóró gondolatokat. Hogy is élhetné meg a szeretet folytonosságát és teljességét, ha gondolatai ezerfelé kalandoznak? Úgy tűnik, kényes még a becsületére, él még benne a hiú önszeretet. Legfőbb hibájának a kevélységet tartja, ezt a luciferi titkos gögöt. Elmarasztalja magát a testvéri szeretet hiánya miatt; olykor menekül az emberektől ahelyett, hogy nagylelkűen szolgálatukra állna. Konkrét esetekre hivatkozik, s könnyörtelenül vizsgálja azt a „röntgen-képet“, amelyet a Szentlélek és a Szent Szűz állítanak elé.

Visszhangoznak benne a nagyszombati gimnazista élmények: neki kellene vajon „kifaragnia“ magából a Krisztus-szobrot? Ezt most is oly lehetetlennek tartja, mint annak idején. Tudja, hogy a lélek mestere a Szentlélek, Ő alakítja majd „Jézussá“. „Hagyd, hogy Ő cselekedjék“ – ismétli magának a régi alapelvet.

És megtudunk valamit, amit csak ebben a lelki gyakorlatban olvashatunk ilyen világosan megfogalmazva: áldozatul adta magát a magyar papokért, a magyar szerzetesekért és a Krisztus-Test tagjaiért.

A lelki gyakorlat végén boldogan ismeri el, hogy lelke egészen kiüresedett, nincs más célja, mint hogy Jézus és a Szent Szűzet mindenki szeresse, hogy „győzzön mindenkiben a Szeretet!“ Utolsó szava a Szűzanya hálaéneke: Magnificat!

Ave Maria!

Sis benedictus!

Attyapuszta

Lelki gyakorlat, 1955. jún. 6–15.

Jún. 6. Első nap. A Szűzanyáé vagyok, tehát Jézusé, azaz Isten gyermeke. – A Szűzanyáé: Íme a te Anyád, – fiad. – Jézusé: birtokába vett megtestesülése, megváltása, szenvedése. Ez által leszek Isten gyermeke: Abba, Pater! . . . örökös: Jézus társörököse. – Szeretet! (Isten fölsége, szentsége: Estote Sancti . . . Ego sum, qui sum¹. A teremtés. A bűn.)

1) Legyetek szentek . . . Én vagyok, aki vagyok.

Akadály. Az őszinte önismeret hiánya. — Önakarát. — Leplezetlen, kíméletlen önismeret. — Remedium: de seipso nihil tenere et de aliis semper bene et alte sentire. Magna sapientia et perfectio¹ (Kempis).

Ez teljesen elég. — Törekedni a teljességre. Totalitas! Ne csak úgy valahogyan!

Keresztes Szent János: szokásszerű tökéletlenségek. A ragaszkodások. Erősége és dicsősége. — Az ember célja: ennek az Istennek a dicsérete. A közvetítő, a dicsérő: Jézus, Mediator.

Keresztes Szent János: szokásszerű tökéletlenségek. A ragaszkodások. Erős vagy vékony fonál, cérnaszál. „Krisztus az út. Ez az út annyit jelent, mint meghaladni természetünket mind érzéki, mind szellemi tekintetben.“ Ad nihilum redactus sum et rescivi“ (Zsolt 72,22). Semmivé lettem s mitsem tudtam. „Minél jobban megsemmisül Isten kedvéért mind az érzéki, mind a szellemi téren, annál jobban egyesül Istennel.“ — Elérni az aláztatosság legmélyét. Ámbár feneketlen az! . . .

1955. jún. 7. Második nap

Összeszedettség. Ez Jézus, a Mediator. Mindent közvetít bennünk az Atyának: állapotot, helyzetet, mozdulatokat, testi-lelki megnyilvánulásainkat. Ő emel az Atyához. A szentmisében, foglalkozásaink közepette. — Azonosítja magát velünk. Minden Ő! — S mindez benne, a Szűzanyában történik. Ő folyton imádkozik, ajánl Jézusnak, s szűri mimagunkat Szívén át isteni Fiának.

Akarod a keresztény örömet, vidámságot? 1. Szeresd az igazságot, az aláztatot, a megalkuvás nélküli önismeretet. 2. Gyűlöld a bűnt.

Mit tesz Isten, a „bonus et rectus Dominus“² azokkal, akiket szeret, akik aláztatások? Ps. 24: Dirigit humiles in justitia, docet humiles viam suam³. — Mindig humiles, humiles . . . Omnes semitae Domini gratia et fidelitas iis, qui observant foedus et praecepta eius⁴. — Szerettem az igazságot, gyűlöltem a gonoszságot, azért, propterea — halok meg száműzetésben (VII. Gergely).

Tartsd meg a parancsokat! . . . Általában az emberek gondolnak a tízparancsra, az Egyház parancsaira, de teljesen elhomályosul bennük a 2. főparancs.

Bántanak a „rossz szokások“, a tökéletlenségek, a haszontalan kíváncsiság, érdeklődések, a felesleges szavak; az apró, „szükségszerűnek“ ítélt ragaszkodások könyvekhez, jegyzetekhez! . . . Mit csináljak? Megvan: szököm . . . Hová? — Jézushoz Anyámmal. — Hogyan? — „Sőtétben s biztosan, Egy titkos lépcsőn, áruhában . . .“ Hitben s mindig hitben, bizalomban, szeretetben. — Az eleven Hit útján járok. „Uram, ha akarod, megtisztíthatz engem.“ Bélpoklos vagyok. — Csak Te tisztíthatz meg.

1) Orvosság: Magadat semmibe venni, másokról mindig jól és fennköltén gondolkodni: nagy bölcsesség és tökéletesség.

2) A jó és igazságos Úr.

3) Igazságosságban vezérli az aláztatásokat, az aláztatásokat megtanítja útjára.

4) Az Úr minden útja kegyelem és hűség azoknak, akik megtartják szövetségét és parancsait.

Van Hitem, van Bizalmam, Te adtad. S Te vagy az én Szeretetem.

Szökní, szökní, szökní – Hozzád, Anyámmal. Mindig szökní. Tehát mindig hinní. Mindig remélní, mindig bízní, mindig szeretní. Csak szeretní! Jairusnak mondtad, én Jézusom: *Noli timere, tantummodo crede!* Pusztán csak higgy! – Ezzel a hittel biztosítva vagyok az ördög cselfogásai ellen. Teljesen igaz! Ker. Szt. János: „Ha valaki olyan szerencsés, hogy a hitnek sötétjében járhat, s felülemelkedve minden természetes képzeleten és észbeli okokon, a hitet választja vezetőnek, akkor nagyon biztosan halad előre. „Sötétben s biztosan, Egy titkos lépcsőn, álruhában . . . Ó boldog pillanat! Sötétben és rejtőzve, bújva, Mikor házam már elpíhent.“

De én akkor is szököm, amikor felfordulás van „otthon“. Talán ilyenkor még jobban. Jairus! – Az orvodász fűtyle! Majd lesz egyszer belőle a Pásztor fűtyle! Jézusé! Addig az én fűtlyöm. Huncutság! De segíték magamon. – Ker. Szt. János: „Minél kevesebbet tesz a lélek saját képességéből, annál nagyobb biztonsággal halad, mert annál inkább van a hit útján.“

Ez kell nekem! – a gyermek! – Ker. Szt. János: „A hittudósok szerint a hit a léleknek biztos, de sötét készsége. Sötét pedig azért, mert elfogadtat az emberrel olyan, az Úristen által kinyilatkoztatott igazságokat, amelyek teljesen felülmúlják a természetes felfogási képességet, s aránytalanul magasabban állnak mindannál, ami az emberi ész körébe tartozik.“

Ker. Szt. János: „Nagy akadály az Istennel való magasztos egyesülés útján, ha a lélek ragaszkodik valami tudáshoz, érzelméhez, képzeletéhez, akaratához, vagy valami szokásához, vagy bármí más egyéb saját dolgához: s ha nem képes azokról teljesen lemondani és azokból kivetközni.“

Tehát: Érdektelenség . . . Ó Istenem: háború, politika, események stb.! Solus Deus! Tu solus Dominus!? – Minden vágyat, érdeklődést összpontosítani Istenrel Minden értéktelen salak Istenhez képest!

Ker. Szt. János: „Az a lélek egyesül jobban Istennel, amely előbbre van a szeretetben, vagyis amelyiknek akarata jobban megegyezik az Ővével . . . Minél több van valamely lélekben a teremtményből és annak tehetségeiből, minél több érvényesül ezekből vágyaiban és szokásaiban: annál kevésbé alkalmas erre az egyesülésre. Ugyanis nem engedi át magát teljesen Istennek, s nem hagy neki szabad kezét abban, hogy természetfölöttivé alakítsa át.“

1955. jún. 8. Harmadik nap

Pont a holnapí Úrnapjára: Keresztes Szent Jánost utolsó óráiban Antal provinciális atya vigasztalni akarta, hogy most megkapja jutalmát sok fáradozásáért . . . Erre: „Ilyesmire nem emlékszem, tisztelendő Atyám, csupán nagy bűnéimre és hibáimra, és hogy ezeket jóvátegyem, nincs más eszközőm, mint az Édes Jézus Szentséges Vére és érdemei. Kizárólag ezekben bízőm.“

1) Ne fájlj, csak higgy!

2) Isten egyedüll Te vagy az egyedüll Úr!

1955. jún. 9. Negyedik nap

Nobis datus, nobis natus ex intacta Virgine... Circumdabo altare tuum, Domine, cum Matre mea dulcissima¹. Aztán Ker. Szt. János: Az emlékezet (remény) kiüresítése. Megkapóan reális: talál, megfog, tisztít, teljes pucolás. Aztán az akarat!

1955. jún. 10. Ötödik nap

A 4. nap végén: Summa summarum² nem marad más, mint a legutóbbi idők kikristályosodása: 1. A bélpoklos: „Domine, si vis, potes me mundare.”³ 2. Fuge in Aegyptum.⁴ Szökni, mindig szökni – a hit titkos lépcsőjén Jézushoz a Szűzanyával. És ma? Az este? A reggel? Ker. Szt. János meg Kis Teréz Keresztútjának Szeretet-állomása! Könyörtelen igazsággal bevilágítanak a lelkeembe: Hol a Szeretet, Jézus totalitása bennem? – Csak a szeretet számít! Enélkül semmi vagyok. Csak, csak, csak! – És tegnap a találkozás az erdőszélen azzal a fiatal férfival? – Miért siettem, miért futottam? Miért féltem? – A szeretet nem fél! És a rejtőzködés! Az ingerült kerülgetése az embereknek! ... A temető felé?! ... Aki fél, az még nem tökéletes a szeretetben. A szeretetben nincs félelem. A tökéletes szeretet nem fér össze a félelemmel, mert a félelem gyötrellemmel jár. Heu, heu!⁵ Szeretet az Isten! ... És aki szeretetben él, az Istenben él, és Isten öbenne. – És mit féltem a jegyzeteimet, a könyveimet, a pénzemet?! – Az okosság? – Heu, heu! Hej, hej! Jaj, jaj! Jaj nektek, képmutatók! Megszűrtek a szúnyogot, lenyelitek a tevét. Máté 23! – Mennyi, mennyi számítgatás! Kerülgetem a dolgok lényegét. Ker. Szt. János: „Ne akarjunk a más szívében becsül bérni!” – A Szeretet jézusi totalitása hiányzik. „Az egészet akarom!” S gyöttrődöm a „marékka!“. A Szeretet kifosztottja lenni! Kocsner Oszkár! – Mily keveset tettem neki. S hogy fizetett Isten – nekem!!! – a halálával! Hát ilyen gavallér az Isten?! Azért a kis Semmiért! S milyen jól esett a győri özvegy halálja! S hányszor bosszantott a két követelődző?! A férfi meg az asszony! ... Futok a Szeretet elől. Jaj, jaj – Jézus elől. Jézus üldöz, kopogtat, sürget különböző „kéregetők” szemtelen, szerénytelen koldusok és nem-koldus követelődzők képében ... És oly nehezen nyitok meg Neki, a Szeretnek, Jézusnak. Számítgatok. Fukarka vagyok, a Mécs László téma-kereső költője. Pedig az EGÉSZET kell adni. Egész szívet, egész szeretetet MINDENKINEK! Totális szeretet. – Jézus nekem mindent odaadott. A becsületét is. A Keresztútját. Az Anyját. Az Életét. A Golgotát. Az Egyetlen Szentmiséáldozatát és minden Szentmisét.

Papjává tett. Akkor is kitágította a szívemet. Ó, hogy adtam! Hogy ömlött belőlem a – Szeretet! Jézus! Aztán megszűkölt a szívem. Keztem visszavenni ezt is, azt is: a becsületet, az érzékeket. És ma? az Ezüstmise előtt? Kezd újra kitágulni. Eduxit me in beatitudinem. Et salvum me fecit. Quoniam voluit

1) Nekünk adatott, nekünk született az érintetlen Szűztől... Körülveszem oltárodát, Uram, az én legédesebb Anyámmal.

2) Végül is, mindent összevetve.

3) Uram, ha akarod, megtisztíthatasz engem!

4) Fuss Egyiptomba.

5) Jaj, jaj!

me¹. – Ne engedj, Jézusom! A Szűzanyával kérlek! – Kényszeríts szereteted könnyű és édes ígájába. Feszítsd magadat bennem a Szeretet Keresztjére. Feszítsd meg érzéseimet, akaratomat. Csak Te légy! ... Kiszolgáltatni magamat. Szabad kezet engedni Neki. – a Szeretetnek, – Jézusnak. – Nagylelkűen! – Nem, nem, én ezt mind nem tudom. Csak Te tudod, Uram: Ha akarod, megtisztíthatasz engem. Bélpoklos vagyok a papod, a Szeretet papja. Csak Te tudsz megtisztítani. Szabad kezet engedek. Ehhez is Te kellesz. Anyádra, Anyámra kérlek. Cor mundum crea in me, Deus!² Áldozatul adtam magamat a magyar papokért, szerzetesekért – a Krisztus-Testért. Hallod, Jézusom, tudod, Jézusom?!

Pazarlónak lenni a – Szeretetben. Ez volt Jézus is velem szemben. Pazar módra adta kegyelmét.

Mennyit bajlódom! Nincs semmi értelme. A kis Consolata kapucinus nővér († 1946) – úgy látszik – a Szűzanya utasítására egészen helyre hozott azzal, amit Kis Teréz és Ker. Szt. János után folyton tanítottam. Csak szeretni kell. Hát persze! De azért mégis csak baj van. S mi az? E pillanatban rájöttem: a Szeretet nem állandó, nem folytonos bennem. Megszakítja sok minden. Különösen a haszontalan gondolatok. A lélek kimegy magából, elcsavarog, magára hagyja a benne élő, lakó Istent. – A baj tehát: a szeretet folytonosságának hiánya. Az „élő szeretetláng” ki-kialszik. Sokszor nem lobog. Nem lett habituálissá. Mondhatom? – „Minden gondolatom Jézus!”? Nem, nem! „Kell mindig imádkozni és soha meg nem szünni”, mondja Jézus. Ez csak úgy lehetséges, ha a lélek állandóan törekszik emelkedni Isten felé. Ascensio mentis in Deum³. Ezzel minden megoldódna. A „ragaszkodások” is.

1955. jún. 11. Hatodik nap

Abban maradtunk tegnap este Jézussal, hogy figyelek a szeretetaktusok folytonosságát kiharcolni. A legkülönbözőbb haszontalan gondolatok, képek, elfeledkezések, reflektálások hírekre, személyek viselkedésére, ostoba kíváncsiságok, mind, mind „a kis rókák”, amelyek lelkem szőlőjében a legnagyobb kárt teszik. Hogyan legyen termés?! Tehát a leghősiesebb fokon: érdektelenség. Jézusra gondolni, Őt szeretni, Vele foglalkozni, Vele egy lenni! De hogyan? A Kis Boldogasszony szentmiséjén megmutatta az áldott Szűzanya: az Ő Szeplőtelen tisztaságos Szívén, mint szűrőn át minden szeretetem – Jézushoz. És valami végtelen, leheletszerű finomsággal ölelt magához: a szívére és így, Vele egy-szív egy-lélek – jutok Jézushoz s egyesülök Vele. A második szentmisén, amelyen ministráltam, megmutatta Jézus: ugyanúgy ölel Szívére, s szűr át, mikor a Szűzanyát szeretem. Megoldva a „szeretet-probléma”. Jöjjön a folytonosság gyakorlata. Tehát egy vagyok Jézussal a Szűzanyában. Csak hinni kell és – gyakorolni! Gyakorlat teszi a mestert. Tehát kivégezzük a kegyelem segítségével a haszontalan gondolatokat, a kíváncsiságost polití-

1) Boldogságra vezetett és üdvözített engem, mivel önmagának akart engem.

2) Tiszta szívet teremts bennem, Istenem!

3) A lélek felemelkedése Istenhez.

kára, személyekre. A hiúságot, a lustaságot. A hanyagságot. A „hóhér”: a szeretetaktus.

Sötét nagy éjszakán, A szeretet tüzében égve, Ó boldog pillanat! Kisurranék csöndben, titokban, Mikor házam már elpihent. S nekem mindig szöknöm, kisurranni kell! Sötétben s biztosan, Egy titkos lépcsőn, álrühában. Ó boldog pillanat! Sötétben és rejtőzve-bújva, Mikor már házam elpihent.

Titkos lépcső: a hit. – Ami a lépcsőn készlet: a szeretet. A Kis Szűzanya ajándéka a mai nap. A szív-szűrő! A Szűzanya Szeplőtelen édes Szíve szűr át engem – Jézusnak, Jézushoz, Jézusba. A „Szürés” módja, ó ez valami végtelenül finom dolog: magához von, ölel, egészen átszűr mindenestül, s már Jézusé vagyok. Ott „pihenek” anyai szívéen, kifejezhetetlenül tökéletesen nem-anyagi, hanem kimondhatatlanul – ineffabiliter – mennyesien, szellemi módon. És már Jézus Szívéen pihenek. Ó szűr át, hogy a Legédesebbet szeresse. János vagyok ilyenkor. Ó, hogy szereti bennem Anyját! ... Ó boldog pillanat! Csak a gyakorlat! Mindig szöknöm, mindig kisurranni! Mindig a Hit, mindig a Szeretet! Ez az, – hogy Szeretemben élni, ott maradni! Szeretet az Isten, és aki ... Maradjatok az én szeretetemben, Ó, Jézusom! Ott maradni, ott élni! Igen, ehhez kell a gyakorlat. A folytonos aktus, a hit, a bizalom és a szeretet aktusa. De én: a bélpoklos! Csak mondom: Ha akarod, megtisztíthatok engem! Ahogy Neked jólesik. Tetszésed szerint. Én? – Quantum potes, tantum aude! ... Szerelmi bírkózás ez veled, én Szerelmem! Én Egyetlenem! De úgy, hogy egészen átadom magamat! Kényszeríts rá! Vedd el egészen akaratomat. Rád hagyatkozom. Ó, mennyire kell nekem a Szűzanya! A Kis Szűzanya! A fájdalom, a nagy! A Kis Boldogasszony! Kicsike, tiszta gyermek! Mindig Imádkozni és soha meg nem szünni. Az az én lelkem, amelyet megérezkít a Kis Szűzanya képe. Stella Matutina!² Dalolj, dalolj, lelkem! Megtalálta az én lelkem, akit szeret. Teneo et non dimittam!³ Hogyan történt? – Qui me invenerit, inveniet vitam!⁴ ... S miért kell nekem az a titkos lépcső? Mire való es a hit? Miért? Mert „a szeretet tüzében égek”. Ezért kell kisurranni, szöknöm – a Kedvesemhez! Sötét nagy éjszakán, a szeretet tüzében égve. Ezért kell a hit, a titkos lépcső, a rejtőzve, bújva.

A boldog éjjelen, Titokban, hogy ne lásson ember, S ne lássak én se mást! El, el, el, futni, szöknöm, surranni, röpülni az én Kedvesemhez, Jézushoz! ... Utamra egy tűz szórt világot, Az, amely szívemben ég – lobog. S irányította lépteim Verő napfénynél biztosabban, A helyre, hol már várt rám Az, Akit jól ismerek, S hol rajtam kívül nem volt látható más. El, el a „más”-sal! Éjbe, éjszakába velük! Ime az „érdektelenség”! ... Senki, semmi! Csak Ó! Ó, éj, te hű vezér, Ó éj, a hajnalpírnál kedvesebb vagy, Ó éj, te egyesítéd Szerelmesével a szerelmemet, Ki már az Ó képre alakult. Kell ez az éjszaka! Másként nincs egyesülés! A boldogságnak mámorában Feléje fordítottam arcomat, S eltűnt előlem a világ ... És minden bút, gondot feledve Leroskadék a liljomok

1) Amennyit csak tudsz, annyit merészelj!

2) Hajnall csillag.

3) Megragadom és el nem engedem.

4) Aki engem megtalál, az Életet találja meg.

közé. – Nem! Nem! Az éjszaka nélkül lehetetlen az egyesülés. Boruljon rá tehát mindenre az éjszaka. Morte all'io, evviva Dio!

Szellemi páros ének 35. Magányban élt, És a magányban rakta fészékét; És a magányban senki más őt nem vezérli, mint csupán a Kedves, Akin szint'ott ütött a szeretet sebet. Hát nem így jártam Attyapusztán?! . . . De ez a Magány ott lesz a lelkemben az emberek közt is!

1955. jún. 12. Hetedik nap

Befejeztem a Szellemi rész éjszakáját.² Ezek után én is csak azt mondhatom: semmi lehetetlenség nincs abban, hogy az ember szent legyen. Csak legyen mélységesen aláztos, mondjon le mindenről, „amiye van“, és merüljön el a – Szeretben. S mindez legyen benne – folytonos. Itt volt tehát a bibi! A folytonosság hiánya. A hullámvölgyek és a hegyek! Az élő szeretetláng! Mikor már a lelket mindenben és mindig a Spiritus Dei agit³. Hogy is lehetne másként Isten gyermeke. Kizárni a világot, az ördögöt, s mindenekfölött – a testet. De úgy, hogy ez a test valódi temploma legyen Istennek, hordozza és dicsőítse meg Őt. Ut in omnibus honorificetur Deus per Christum Dominum nostrum⁴.

És Jézus? Az én édes Jézusom? Zörget, betér és mindig vár rám ott bent. Hozzá menekülök mindig Anyámmal édes pásztorórára. Mit csináljak tovább a nap folyamán? Jön a Szentlélek. Dehogy volt tervem! Elő A szellemi páros éneket! Ó mily könnyedén megy a megértése, sőt az élvezése! A Szent magyarázata mily világos, s mennyire nekem szól: „Hová rejtőztél el Szerelmem?“ Hiszen világos, hogy ennek kellett következnie. Mindig keresni, futni, szökni Hozzá. Keresni a lelkünk rejtekében! Quaerite Dominum, quaerite faciem eius semper. Semper⁵, míg meg nem találjuk.

Az én dolgom ezentul a 3. versszak: Szerelmesem keresve bejárom a hegyiséget (erénygyakorlatok), partokat (önmegtagadás). Kezem nem tép virágot (lemondás), Nem félek a vadaktól (a világ folyton támad). Utam nem állják erősek (ördög) és határok (test).

Jézus Jákob kútjánál a hitet forrásnak mondja, melynek vize buzogni fog az örök életre. Jn 4,14. – És Jn 7,39: Aki hisz Bennem, annak szívéből . . . az élő víz forrásai fakadnak. Ezt a Lélekről mondta, melyben a benne hívőknek kell részesülniük. – A szellemi páros énekekben igen fontos a XX. és a XXI. fejezethez írt előzetes Megjegyzés. Előkészület a lelki házassághoz.

1955. jún. 13. Nyolcadik nap

Tegnap estefelé nagy zavar, kétségeskedés támadt a lelkemben. Előtte a legszebb és legszellemibb egyesülés Jézussal. Aztán belemásztam annak fejezetébe, hogyan is végezzem el az általános gyónást papi életemről. Ami-

1) Halál az énre, éljen az Isten!

2) Keresztes Szent János, A lélek sötét éjszakája c. művéről van szó.

3) Isten Leleke ihletl.

4) Hogy mindenben megdicsőíttessék Isten a mi Urunk Jézus Krisztus által.

5) Keressétek az Urat, keressétek mindig az ő arcát. Mindig.

lyen nyugodtan kezdődött a lelkiismeretvizsgálat, épp olyan észrevétlenül folytatódott bele egy hallatlan chaoszba. Már kezdtem egészen tehetetlen lenni ezzel az örült kavargással szemben, mikor hirtelen a Szentlélek — kihez félórával előbb a legnagyobb összeszedettséggel és vigasztalások özönében énekeltem a tabernákulum előtt a Veni Creator-t — ragyogó villanással belém világított: hiszen ez az ördög! Ő a zavarteltő, a bajkeverő, az irigy, a gonosz sátán! Abban a pillanatban elmúlt minden zavar. Teljes harmónia és erő szállt belém.

A neuralgia dolgozik. Fizikai közérzetem rossz. De annál szellemibb az egész lelki világom. Csupa hála vagyok. Olyan „eucharisztikus“ ... Jézus egy velem és én egy vagyok a Szűzanyával. Jézus az, aki szünet nélkül árad ki az én nyomorult lelkemből az Atya felé, kiáramlik, özönlik, felszáll fölfelé, beborítva mindent lényével, szétterülve, elfődve az egész világot, mindenséget, mint egy folytonosan emelkedő — hála-felhő: engesztel, könyörög, imád. Belőlem! S én csak nézem és sokszor leborulok az egész nagy Krisztus-tesztel, az Egyházzal és „adoremus, adoremus.“¹ A Szűzanya pedig anyai szívére ölel és „át-szűr“ Jézusnak.

Reggeli alatt, sőt előtte már, a hálaadásban hirtelen teljesen leszögeződött bennem leglényegesebb bűnöm: a luciferizmus titkos, de most egészen napfényre került kevélysége. Az eredendő bűn: titkos vágy a megbecsültetés után. És eszembe jutott Szent Teréz anyánk: „Kényes arra, hogy megbecsüljék! Ez az egész!“ — És Keresztes Szent János: Más szívében beccsel bírni. — Hajszálgyökerek csak? Vagy vakságomban észre sem vett burjánzás? — Mindegy. Bennem van! De mi lúgozza ki végleg? A szenvedés?? — A szeretet! ... Ennek kell megnövekednie, teljessé, tökéletessé lennie. Csak szeretet. — Most jut eszembe, mily forrón kértem az alázatosságot, de igazit, meggyökeresedve — a Szentmisém folyamán! Mintha arra lett volna válasz ez a nagy megvilágosítás. Hányszor hangsúlyoztam magamnak, másoknak Szent Ignác alázatosságának három összesűrt fokát. A második: mások is olyanak tartsanak. S a harmadik: úgy is bánjanak velem. Azt hiszem, őszintén kívánom. Majd a Szűzanya Szívén! Hiszen a Kis Szűzanya az ideálom! Azért mégis csak így van: Uram ha akarod, megtisztíthatz engem. Ó, én, a bélpoklos: ha akarod! ... Érdekes! Hogyan akarja ezt a lelkigyakorlatot, azaz ezt a végső kitűgozást elvégezni (ez az Ó dolga, meddig tart; de most mi a módja?). Egészen az Ó elgondolása volt: a Kis Teréz! S mindenképpolyan folytonosan a Keresztes Szent János. Csak ezt kellett olvasnom. Először A kármelhegy útja II. könyve. Aztán nem hagyott békét a III. könyv. Gondoltam, befejeztem, megértettem. Így lesz, ahogy ő mondja. — De nem! Jött a Lélek sötét éjszakája. Egymásután az érzéki s különösképpen a szellemi részé! De most már vége lesz! Jöjjön az Eymard. Meg Garrigou-Lagrange a Sacerdotiummal. Mégis így volna illőbb! ... De nem! Nem! Jönnie kellett A szellemi páros éneknek. S mennyire megértettem, élveztem, éltem. S mennyire az én lelkiállapotom. Így kell mennem a Szeretet Hegyének csúcsára. A szeretetnek végleg diadalmaskodnia kell. A Szeretet isteni teljességében meghalni. „Csak kevesen érik el“ — mondja Keresztes

1) Imádjuk, Imádjuk.

Szent János! Miért ne lehetnék én a kevesek közt?! ... Tehát: nem a papi méltóságról meg a papságról szóló nagyszerű elmélkedés a lényeges, a fontos, hanem az, hogy én teljesen megtisztuljak, s végre akadálytalanul éljen bennem Jézus! Az én édes Jézusom!

Még jobban megvilágosodott az én önszeretetem. Menjek? S adjam Jézust? Már mint én? S Jézust! – Mi lesz akkor „Jézus“-ból? Mit adok belőle? Hogyan adom? Mennyi lesz „Abból“ az Én? Hogy meghamisítom, átalakítom, beburkolom, át- meg átszövöm magammal?! – Mi marad Jézusból?! „Magamat“ adom végtére: nem Őt. – Nem így, nem így! – Adja magát JÉZUS – énbőlőlem úgy, ahogy Ő ott van, ahogyan Ő akarja, amikor akarja. Én csak hagyjam, engedjem. Ime a „laisse moi faire“¹. Ő akarja magát adni, csak engem használ fel. Az én lelkemet, az én szívemet, az én számat. Hagyni, engedni Jézust élni bennem, szabad kezét engedni Neki: rendelkezék velem. Hogyan legyen másként bennem: Isten, szuverén Uraság, az én Uram, az én Istenem?! Az én Mindenem?! Ha nem tehetné azt, amit Ő akar, nem élhet szabadon bennem, az Ő elgondolása, az Ő szentséges akarata szerint. Különben hogyan egyezzek meg az én akaratom az övével? „Krisztust alakítani ki bennünk“! Hogyan? Mi alakítsuk ŐT ki? Mi? Hogyan leszünk mi Jézussá?! Ki tudná ezt megcselekedni? Mi alakítsuk át magunkat Jézussá? Mi „faragjuk ki“ a Krisztus-szobrot magunkból? Na hiszen! Lesz is abból valami! Valami torz, igen! De nem Krisztus! „Sugározzuk Jézust!“ – Nem frázis ez? Mi sugározzuk? Mindig „mi“, az „én“. – Hagyjuk, engedjük, hogy Jézus sugározhassa magát belőlünk! ...

Tele vagyok „magammal“. A hiú önszeretet... Lúgozz ki, Uram, a te mód-szered, akarated szerint! Hagylak, engedlek. Légy bennem Te alázatos! Hagylak, engedlek, csak add hozzá kegyelmedet. Légy Te bennem a Szeretet!

Jöjj el Szentlélek Isten! Etiam venio cito, Amen. Veni Domine Jesu!²

1955. jún. 14. Kilencedik nap

Főszentelésem 25. évének emléknapja.

Kifogyott a tinta. Üres minden. Nem tudok írni. Semmit se tudok. Jöhet – Isten. Betölthet... a Spiritus Sanctus, a Szentlélek! Valóban „kiüresedtem“. Mi a kívánságom? Egy! Isten akarata. De ezt mindenekfölött, lángolóan akarom. Mi az óhajom? – Az Ő óhaja. – Több nincs – De igen! Az, hogy ne legyen képes ellenállni Neki! Jézusnak! S még valami! – Lelkek! Mindenki szeresse. Mindenki imádjá. Hogy megismerjék az Atyát. S akit küldött. S hogy mindenki Edesanyjának vallja, tudja, érezze, tapasztalja az Ő Anyját. Hogy győzőn mindenki a Szeretet! Hogy mindenki daloljon, énekeljen, örüljön, hogy mindig örüljön. Mikor lesz már egészen üres ez a toll?? Már-már! S még mindig van valami! Nem így-e az én lelkemben, szívemben is! De most már nincs?

1955. jún. 15. Tizedik nap
Magnificat!³

1) Hagyj engem cselekedni.

2) „Igen, hamarosan eljövök. Amen! Jöjj el Uram Jézus! (Jel 22,20)

3) Magasztalja lelkem az Urat ...

1955. június 15-én Attyapusztán mutatja be ezüstmiséjét.

Az ezüstmise gyümölcse: az én nyomorúságom az én jogcímem Jézushoz. (Eymard)

Az ezüstmise ünnepére kikristályosodott egészen lelkemben: ez az én jogcímem s már szököm, futva Anyámmal – Jézushoz.

Az ezüstmiséért a Szűzanya énekelhette el a Magnificat-ot, helyettem, belőlem . . .

Mindent majd Ő . . . és mindig Ő helyettem.

Ó, az én Édesanyám!

Ó, az én Kis Szűzanyám!

Soha vissza nem nézni! Ekeszarva! (Pl. az előbb föltartottak haszontalanságokkal. Ne bosszankodjál miatta!) Mindig derült, egyenletes lelkiállapot.

Megemlékezik beöltözése 30 éves fordulójáról is:

Érdemes volt? – Megérte!

Fiatalos lendülettel talál mindig újabb motívumot az újrakezdésre:

1955. okt. 28.

Az ötéves korszak befejezésével ma megkezdtem az új korszakot, egy új Epochet, a kizárólagos szeretet új életét. Ezen a napon ott álltam a keresztút előtt, s mondtam: mire képes a szeretet!! . . . Mit el nem visel a szeretet!

1955. nov. 4.

Megszilárdítani az akaratot a Szeretetben, rögzíteni hozzá:
ez most minden törekvésem.

Ezt az állandó belső lendületet fedezi fel Passzionista Szent Gábor szavaiban: „Mamma mia, fa presto!” Anyám, tedd meg gyorsan! A széldséget a hétköznapi apró megpróbáltatásai közepette Lucie Christine írásaiban találja meg. Az idézett szerzők között feltűnik Thomas Merton, Schopenhauer, Chesterton és Bernanos is. Élénk visszhangot kelt benne a rádió egy-egy híre, a Vigília és más folyóiratok cikkei. Korában él, a korral él. Élete mottóját április derekán így foglalja össze:

Tied vagyok, ó Szűzanyám, hogy Jézusé lehessenek – az Atya dicsőségére.

„Misztikus“ élményei gyakran a szentmisével vannak kapcsolatban:

1956. júl.

Múltkor egy egész szentmisén végig élveztem, hogy tart engem létben szüntelen a jó Isten. Ó, mily jó volt ezt megélni, mily boldogság! Csak hagyjam Őt!

1956. júl. 6. Első péntek

A gyalázatokkal tetézett Szív!

Szentmisében a kis Úrfelmutatás körül: Odaadni egészen becsülete-
met, mindenestül, gyökerestül, hajtásaival, mellékágaival együtt!

A hajszálgyökerekkel! – Hallatlan vágy támadt bennem a teljes ki-
üresítés után . . . A lényeg: a Becsület!

Kicsit félek, de nagyobb bennem hál' Istennek a vágy, mint a féle-
lem.

Csak így lehetek igazán áldozat papokért, szerzetesekért, az enyé-
mekért, népémért, a lelkekért. – Használj föl, Jézusom!

A fájdalom állandó „kenyeres pajtása”:

1956. júl. 8.

A tegnapi nap – egy szenvedés volt: neuralgia! Ó de boldog voltam!

Közeledik első fogadalmi 30. évfordulója. Alapos lelkiismeretviz-
sgálatot tart; és ezt gyakran megismétli.

1956. júl. 14.

A tegapi beszélgetések nyomán (rendi elmúlt állapotok, képtalanok,
magiszteri magatartás: teljes értéktelenség): igazán nem süli ki a
szemem? Ilyen volt az Electus élete?

Reggel: az Officium! Az összeszedettség teljes hiánya! A testtartás!
30 éves fogadalmi jubileum: a kis Kármelhegyi Boldogasszony lelki-
ismeretvizsgálatot tartat velem. A sokoldalú slendriánság, sokszor
hajmeresztő felületesség emléke, sőt belémrögzöttsége most a ke-
gyelem fényénél rámtör és bocsánatot – Eget kér!

1956. júl. 19.

Aszkézis sűrűn: abbahagyni, amikor szenvedélyessé lesz a dolog:
azaz amikor átadja magát az érzelmi kívánságainak: evés,
ivás, olvasás, nézés, hallás stb.

1956. szept. 5.

Jézusom, nem félek. Pedig volna miért. A szabálytalanságok, a ha-
nyagságok, a mulasztások, a vétkeim, a vakmerőségem. S nem félek!
Csak bízom, remélek . . . Neked kell cselekedned! Szeretlek!

Születésnapján megismétli első miséje kérését; olyan legyen lelke,
mint egy kétéves gyermeké . . . Megünnepli, hogy belépett 70. évébe.
Fogyolykiváltó Boldogasszony ünnepén azért könyörög, hogy kiszaba-
duljon én-je, természete rabságából.

Szent Teréz tanítása nyomán gyakran visszatér a becsületvesztés
kérdésére. Úgy látszik, a mindennapi élet kiváló alkalmakkal szol-
gált . . .

1956. okt. 9.

Becsületvesztés lépten-nyomon. Hol itt, hol ott. És ez Jézus sorsa
is a tabernákulumban! Akarja, ez az ambíciója, hogy hasonlítsak
Hozzá. Hogy Jézussá legyek!

Megritkulnak, rövidülnek a feljegyzések. 1957 februárjában megemlékezik Erzsébet anyja (Birnbauer Mária) haláláról. Tizenöt évig állt vele „szerződésben“, 1943. febr. 2-tól. Önmagát szigorú ellenőrzés alatt tartja. A „Kicsikéktől“ — a Kis Szűzanyától és a Kis Jézustól — reméli mindig az új életet. Sokat jár ki a Jánoshegyre, a Normafához és a Margitszigetre. Édes testvére most a természet; a patakok, a fákat, a virágokat, a madár hangját — mindent felajánl a benne élő Istennek. Minden teremtmény testvére. Bármerre jár, mindenről a Végtelen Isten és a maga semmi-volta jut eszébe. Szeretne, akar szívből alázatos lenni, és megtapasztalja, hogy Isten ezt az alázatos Arcát hozza létre benne. Ezért van ereje mindig előlről kezdeni.

Úgy tűnik, minden érdeklő. A szovjet műhold, a brüsszeli világkiállítás, a modern technika vívmányai, a célszerű étkezés/diéta, a modern magyar irodalom, a pápa beszédei, olvassa a Nagyvilágot, — de mint az inga, mindig visszalendül nyugalmi állapotába, a két „Kicsikéhez“. Az Ő társaságukban van édes otthona, nyugalma és békéje. Örömmel forgatja Thomas Merton: Senki sem sziget c. művét; kedvenc gondolatára, a Titokzatos Testben való szerves összetartozásra ismer benne.

A feljegyzések arra is fényt vetnek, hogy sejtje: sötét éjszakában jár, de abban is biztos, amennyire sűrűsödik a köd és a sötétség, annál inkább közel van áldozata beteljesüléséhez. Olykor számolja az éveket; mennyi várhat még rá? 1958. decemberében már egy nyolc éve tartó sötétségről, lelki éjszakáról beszél... És ismét becsületének elvesztését ajánlja magának Keresztes Szent Jánossal („Ne akarjunk más szívében beccsel bírni“) és Avilai Terézzel („Kényes arra, hogy megbecsüljék!“). Éljen az alázat és a szeretet! — vonja le a következtetést. — Egy-egy szentmiséjét teljesen a Szűzanya „ködén“ keresztül éli meg; ezekből a „ködös“ áldozatokból nagy vigasztalása származik. Megismenkedik a francia táncosnő, Gabrielle Bossis írásaival, egész oldalakat másol ki magának. — Sokat sejtetnek az ilyen s hasonló sorok:

1959. ápr. 25.

A keresztenl Tombolt a neuralgia éjjeli 1-től du. 4-ig, s még tovább a következő éjjel.

1959. máj. 14.

Nagyszerű éjszaka, a neuralgia násza velem. A reggeli ébredés: Anyám bemutat két kezével hordozva, áldozatul. Homályos, de főséges pillanat. Egész napra, egész életre, mint Kis Jézusát.

Júniusban latin verssel köszönti a két „Kicsikét“:

1961-ből

Pillanatkép 1964-ből: eteti a kutyát.

„Nem szentkép!”

Vis. ra a Ferra's hor,
Ferus hor:
a Kereset kivelo!
Abbit lass az
Alleluja!
hmm
1964. m. 29.

1964. márc. 29.

Marcell atya sírja a győri kármelita templom kriptájában

Hátatáblák

Ave Maria! Imn.

1966. márc. 19-ne.

Kesereget, hogy nem vagy még elég aláértos?!?

Ite ad Joseph! Kenj Horra!

Van an ő csüvében, kény Töte!

Súe kéte an ő teljes aláértosát.

Konrad kérsomab: Itt van, job an ő alá-ért.

És Jézus - elégszett lesz.

Bárhóval, hogy jövevébelise nem sikerülne?!?

Konrad kérsomab: Nérd helyesen S. József.

S kérsomab elvagyója újulatosa.

Rösterkedet - nyelved miatt?!?

könd: Itt van, job, kérsomab, a keny Kallagóval.

kegláid: Jézus kérsomab élal.

tehad semmiel sínes. De kéhi, S. Józsefnek

- mindene van. Úrdal el Töte, s adal

kérsomab. Köndel kéhi:

Gardag van, job. Van csüvében, van buszán,

vere kérsomab an én gardám!

Kérsomab, hatatlan a kertészem.

Hog? hog??!?

Kérsomab: a kérsomab aláért an Öthönm!...

Szent Józsefhez; halála előtt jó két hónappal írta.

O Jesu Parvule,
 Puer suavissime!
 Salutem Te, adorat Te in me et pro me
 Parvula Maria,
 Rosa Mystica! Pulcherrima.
 Accipe Cor eius immaculatum,
 Non autem cor meum, corpusque
 corruptum et desolatum.
 Accipe illius animam dilectissimam.
 Ne respicias iniquitatem meam.
 Oculi tui semper videant
 Mariam Parvulam, Dulcissimam!
 Mariam Devotissimam!
 O Jesu Parvule,
 Puer suavissime!

A júliusi feljegyzések a neuralgia újabb rohamairól számolnak be, hozzá érgörcs és egyéb fájdalmak. Tudatosan éli a szentpáli elvet: kiegészíteni testében, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik a Titokzatos Test javára. Közben fáradhatatlanul ajánlja magának az önküresítést, az alázatot és a szelídséget, — és mindegyre csak most, a titokzatos jelen pillanatban van alkalma. A cél: a szeretet teljessége a halálban; a gyakorlat a jelen pillanat. Ezért viszont mindent fel kell áldozni. Mindig misézni akar, áldozatot bemutatni. Részletek:

Megyek az utcán, a villamoson, — emberek között. Mint a k k o r Jézus, most én, de Ő bennem. Kelek hajnalban: most én, de Ő énbennem. Misézem, misézem, misézem. Készülök rá. Mint Ő... Megyek ki az Oltárhoz feláldozni magam, miként Ő...

Egy vagyok Vele.

Utána a hálaadásban, a gyóntatószékben, pihenésben, ebédnél, szenvedésekben.

És kézen vezet Anyám. És kialakítja Jézusát!

1959. nov. 18.

Áldozatul hozni egész lényünket, életünket, testünket, szívünket, de főképp a becsületet, tehát a megbecsültetést és az önbecsülést. Mindent feláldozni. Az idegeket is. De mindig az önakaratot.

Áldozatnak lenni a legapróbb részletekben.

1960. jan. 6.

Szentmisén már a lépcsőimánál szívet cseréltem a Szűzanyával. O admirabile commercium!² És a gyóntatás! Aztán a déli rosszullét! És a rózsafűzér a szívcserevével!

-
- 1) Ő kicsi Jézus, legédesebb fiúcska! Bennem és helyettem a kis Mária, a titkos értelmű Rózsa, a legszebb köszönt és Imád téged. Ne az én szívemet, megromlott és vigasztalan testemet fogadd el, hanem az Ő Szeplőtelen Szívét. Fogadd el az Ő nagyon szeretett lelkét. Ne tekints az én gonoszságomra, szemed a kicsi, a legédesebb Máriát lássa, a legodaadóbb Máriát! Ő kicsi Jézus, legédesebb Fiúcska!
 - 2) Ő csodálatos cserel

Nagybőjtre a külső és belső hallgatást ajánlja magának és azt, hogy még csak véletlenül se mondjon ítéletet senkikről. Az őt körülvevő élet jelenségeire (gy reagál):

Mai élmények:

A 15-ös villamoson a végállomáson elaludt egy gondozatlan, talán züllött, elkallódottnak látszó nő!

A 6-oson a vak, aki olvas Braille-betűs könyvet, olvas az ujjával. Istenem! Milyen különbség!

Megértem Jézus szeretetét, az isteni részvétet az ember iránt!

Most még inkább szeretem az embert!

Nem utálni kell – szeretni!

Más az ember és más a bűn!

1960. márc. 13-ról 14-re virradó éjszaka:

Szeretet

Mindent megold és diadalt arat.

Az előbb pont éjfelet ütött az óra.

Megvan! Heuréka!

Micsoda?

A szeretet forradalma! . . .

Én – Archimedesz:

adatok nekem egy pontot,

s sarkalból fordítom ki a világot.

Hogyan?

Hallgatni és szeretni!

Csak hallgass!

A többit bízd a Szűzanyára!

És sarkaiból fordul ki a gyűlöletnek a világa!

Én vagyok a Szeretetnek nagy forradalmára!

Hol kezdődik a szeretet? – veti fel a kérdést. Otthon! Könnyű ui. szeretni távoli népeket, ismeretleneket. Elsősorban házunk népét szeressük. És örüljünk, ha elveszítjük előttük becsületünket. Ennek előfeltétele pedig Jézus szeretete. Marcell atya felajánlja szívét a „Szenvedő Szeretet”-nek édes pihenőül. „Szabadon rendelkezhetsz velem Jézusom, pihentetni foglak”. „Nem én, hanem a Szeplőtelen Szív! Jöjj, Uram, Szenvedő Szeretet – pihenésre vár – a Szeplőtelen Szív!” Ezt a felajánlását Minden héten legalább egyszer megújítja.

1960. jún. 13. – 1930. jún. 15.

30 éves pap vagyok. Sis benedictus! Ideál: O beata Trinitas!²

Olyan legyen a lelkem, mint egy 2 éves ártatlan gyermeké, mint a Kis Szűzanyáé. Szívét cseréltem a múltkor Vele egy Szentmisém lépcsődimáján.

1) Megtaláltam! (gr.)

2) Ó boldog Szentháromság!

Hosszan elmélkedik Saint-Exupery Kis hercegéről, Bernanos: A sátán árnyékában c. regényéről, idéz Suhard bíboros és a munkáspapok írásaiból, Az ember tragédiájából és a Faustból. Vissza-visszatér G. Bossis gondolataihoz, de szívesen ragad ki egy gondolatot Gorkij, Schütz Antal vagy Chesterton írásaiból is. Az Olimpiára így reagál:

1960. szept. 1.

A Margitszigeten.

Olimpia (Rómában). Olimpiai bajnok. Öttusa verseny. 40–50 fokos melegben.

Kik az Egyház olimpikonjai? A szerzetesek. De vajon azok-e?

1960. szept. 16.

Öttusázók: lovaglás, vívás, lövészet, úszás, futás.

Öttusázó vagyok. Győznöm kell az öt érzék elleni harcban.

Szakadatlanul folyik az edzés. A siker? – Jézus kezében.

74. életévemben!

Naplójában behatóan foglalkozik Maximilián Kolbe életpályájával és eszméivel – közel áll hozzá, hiszen mindketten a Szeplőtelen Szűz lovagjai – továbbá az újonnan felfedezett focolarini mozgalom lelki-ségével. Hosszú idézeteket ír ki Werfel: Halljátok az Igét c. regényéből és utána a Bernadette-ből. Megismerkedik Edith Steinnel és megtalálja életükben a párhuzamos mozzanatokat.

Az 1960-as esztendő t Jézus szavaival zárja: – Mit törődsz te más-sal? Te csak jöjj és kövess engem!

1961. január elején visszatér kedvenc gondolatához:

Teljes áldozattá lenni! Szeresd a te Uradat... teljes szívedből!

Misézni! Mindig!

Áldozatul hozni a tetszészvágyat!

Csak Jézusnak tetszeni Önmagáért!

Áldozatul hozni a megbecsültetés utáni vágyat!

Nagyböjti gyakorlata: A Krisztusnak való maradéktalan odaadás Mária által, valamint a temperantia, a mértékletesség erénye.

1961. márc. 16.

A szenvedés nagy kincs! A testi is! Ma átváltoztatás után a fájdalmas neuralgiát adtam Jézusnak. Azaz: „Kiegészítem testemben azt, ami hiányzik Krisztus szenvedéséből, Teste, az Egyház javára” (1,000,000!)

1961. jún. 14. Szentelés

Tulajdonképpen – mindent akarok, mindent kérek,

mindent megkapok – in omnem plenitudinem Dei.¹

Semmit sem remélhetek magamtól: én vagyok a teljes nulla,

1) „ut impleamini in omnem plenitudinem Dei”, „hogyan beteljetez Isten egész teljességével” (Ef 3,19).

Mi volt Illés, Elizeus titka?

Egészen Istené lenni – vagy-vagy!

Enyéme az elfekvő kórházak betegei, azaz szenvedéseik.

Minden rákos beteg.

Minden kínlódó, haldokló.

Milyen tanácsot adjak magamnak, másoknak?

Hic et nunc¹:

Ne féltsd a becsületedet,

ne tartogasd a jó-vélekedéseket,

aztán, aztán:

ne féltsd az irhádát!

Ne akarj semmit – csak Istent.

Ez a teljes kiüresítés!

1961. jún. 17.

Mi a föltétele a teljes bizalomnak?

A teljes bizalmatlanság saját magunkkal szemben.

Gyakran betér a Belvárosi templomba, hogy ott imádkozza el a keresztutat. A stációknál annyira egybeforr Jézussal, hogy utána szinte folytatása lesz Jézus életének. Az utcán, a villamoson Ő szereti benne az embereket, Ő bocsát meg és irgalmaz. „Ő él bennem az Atyáért!” A szentek élettanítása egyöntetű: senkit el nem ítélni. Ezt mondta Jézus is a házasságtörő nőnek: „Én nem ítélek el!” – Mennyi elesettség húzódik a meggyönt és gyónatlan bűnök mögött! – sóhajt fel a tapasztalt gyóntató. És máris SOS hívja a mentőket: a Kis Jézust és a Kis Szűzanyát. Ők elháríthatnak minden akadályt a lelkek megmentésének útjából. Amikor pedig magára tekint, csak sóhajt és a következő kórképet és gyógymódot írja le:

Mi lesz a hiúsággal? Mert ennek legszélesebb körű a területe.

Hihetetlen mélyen gyökerezik ez a kevélység, hatósugaraí szinte az Űrbe futnak. Végső, igazi gyógyszere:

Feledd magadat és feledezzél rá Istenre, Jézusra, Szűzanyára, a Kicsire, a Nagyra, – a természetfeletti világra.

Örülj, mindig örülj nyomorúságodnak, aljas voltodnak, mert így egészen rászorulsz – Jézusra.

Hát nem gyönyörű?!

Kis Jézus, Kis Szűzanya,
mentőorvos, mentőorvosnő,

Édes Kicsikém, Nektek kiáltom diadalmasan, bizalommal:

O m n i a p o s s u m i n E o ,
qui me confortat!²

1) Itt és most

2) Mindent megtehetek abban, aki engem megerősít.

A „sötét hit“ útján halad még mindig. Magát kis fekete pontnak látja. Elrejtőzni Krisztusban, hagyni, hogy Ő éljen: ez az egyetlen törekvése. Bármi éri is – és érte – a hallgatást ajánlja magának, hogy egyedül Jézus jusson szóhoz: Chi in tutto tace, in tutto trova pace (Aki mindenben hallgat, mindenben békét talál). Körülötte, benne pedig egyre mélyül az alázatosság völgye.

Gyakran visszatér az Egyház, a katolicizmus helyzetének elemzésére. Kemény bírálatot mond, dilettánsnak minősíti a háború előtti „kereszténységet“. „Nem, nem szabad visszatérnie annak az úri korszaknak. Ez volt a rák!“ Ki gyógyítja ki ebből a társadalmat? Krisztus Igazsága és élete. – A hivatások rákfenéje is ez a dilettantizmus, jelentkezzék ez papban vagy szerzetesben. A gyógyszer a „szintiszta Igazság és a tiszta Szeretet“. Megoldja-e az atomenergia a föld lakosságának égető problémáit? Válasza:

1961. aug. 10.

Csak az a fontos, hogy lelkünk megmaradjon Isten szeretetében. Bármennyi energia szabaduljon fel az atomok rombolása alkalmával, az sohasem fogja elérni az én energiámat, amely arra vonatkozik, hogy csak akarnom kell, s már Isten barátja vagyok. Egyetlenegy pusztán elgondolt pillanat milliómodrészében egy gondolati aktus tetté lesz, és én már Isten barátja vagyok.

Soha még ily világos nem volt előttem – a Historia! Egyének, népek, világ sorsa! Lucifer és Mi-chael (Ki olyan, mint az Isten?!). Kettőjük küzdelme leszállt a földre. Minden ezen dől el: alázat és kevélység!

Különös tapintattal védi a nőket. Mint gyóntató hány eltévelyedésnek lehetett tanúja! Áhítja, hogy minden nő a Szűzanyáé, és így minden nő az övé is. Nem akar senkit elítélni, remélve, hogy még Mária Magdolna vagy Kortona Margit lesz belőle. Hogy lenne joga arra, hogy bárkit elítéljen, akit Krisztus halála árán megváltott! A villamoson meztelenséget lát, felébred benne a természetes bosszankodás, – s egy pillanat múlva szinte látja az illető mögött a Szűzanyát, és máris előnti a megértő jóság. Máriáé ez a nő, fiatal lány, Krisztus érte is meghalt! – Így tanulgatja a tiszta, egyetlenes felebaráti szeretetet. Mindenki Jézusé és a Szűzanyáé és ilyen alapon az övé is. Csak szeretni lehet őket! – 1961. okt. 30.:

A Szeretet Óceánja

Ebben az Óceánban mondom a Misét.
Ebben az Óceánban „élek, mozgok és vagyok“.
Ebben az Óceánban szeretek.
Ebben az Óceánban a Tiéd vagyok.
Ebben az Óceánban élek és halok.
Mindent ezzel borítok be,
és mindent Ebbe zúdítok,

mindenkit Ebbe dobok.
Ebből élek, Benne dalolok.
S Vele mindent megoldok.
Nincs Benne tegnap és holnap.
Csak az örök Jelen, az örök Ma!
Ennek az Óceánnak,
Ennek a Szeretetnek se vége, se hossza.
Csak feneketlen mélysége,
csúcstalan Magassága.
A Szeretet-Óceán az én Életem örök boldogsága.

A Napló feljegyzései szaggatottá válnak: egy hír a Magyar Nemzetben, Teilhard egy mondata, rövid gondolatok Mikszáthtól, Madách-tól, mai magyar költőktől, Kierkegaard-tól, Fekete Istvántól, Dürrenmattól, reflexiók a magyar történelemről, korunk égető erkölcsi problémáiról, az anyagelvűség megnyilvánulásairól, a fiatalokról – valami belső erő állandóan arra ösztönzi, hogy szívébe fogadja az egész világot és szeretettel orvosoljon minden fájdalmas sebet. Mindennap megküzdi azért, hogy önmagában elrendezze a látottakat és önmagában megtalálja az egyetemes szeretet szintézisét.

Májustól rövidítésekkel teliik meg a Napló; a XI. füzet ezzel a két idézettel zárul:

Őszbe csavarodott a természet feje,
Dérré vált a harmat, hull a fák levele.
(Toldi Estéje)
Kell Uram, hogy m a szeresselek!

8. A HALÁL ÁRNYÉKÁBAN

1962 júniusában egy éjszaka rosszul lesz. Nagy fájdalmak között még elmondja reggeli szentmiséjét, de aztán nem bírja tovább. Orvost hívnak hozzá, aki azonnal beviteti a Szent István kórházba. Prostatával operálni kell.

1962. jún. 19.

A Kórház! Különleges szenzáció az első napon és éjszakáján: a Szeretet kiáradása... diffusa est... Már otthon az első segélynél s utána kezdődött.

S jött a „szédületes“ kereszt! Az Ég megcsapolta magát az Eget s áradt a Lélek; a kórház is csapolt és jött a szenvedés.

1962. jún. 21.

Eddig megmutatta Ő a jóra való teljes képtelenségemet, most megmutatja a fizikai tehetetlenséget, az actióra való képtelenséget.

Uram! nagyon Rád szorulok – Mindenben és mindenkor. Épp ezért nagyon szeretlek! De igazán – hiszen ez a Szeretet is a tied. Hogy tudjuk mi betegek szeretni azt, aki a legcsekélyebbet teszi nekünk! s hogy ne szeressünk Téged, aki mindig és mindenben: kicsiben és nagyban jót tesz velünk.

1962. jún. 23.

Még mindig bizonytalan a Pr. sorsa!

A „Nagyokosságú Szűzet“ nagyon megkértem, hogy Dr. O. G. belgyógyászno okosan döntsön.

Szenvedélyesen, lángolóan szeretni Isten akaratát!

Vigyázat! Ne befolyásoljam az illetékesek intézkedését!

1962. jún. 26.

Tegnap megvolt a kis műtét. Mindenesül gyönyörű volt.

Ma ezzel ébredtem: Veni facere voluntatem tuam Deus!¹⁾

1962. jún. 27.

Minden előkészület megvan az operációra!

Kiüresítés!

A következő feljegyzés egy hónappal később kelt. Közben a halál árnyéka borult rá. Annyira nincs remény életbenmaradásához, hogy maga a főorvos ajánlja, vegye fel a betegek szentségét. A műtét következményein túl kínozza a zsába és a váratlanul fellépő vesemedencegyulladás. A válságos éjszakán, amikor már halálát várják, valaki szívére tesz egy szirakuzai könnyekkel áztatott vattadarabot. Ő maga sem veszi észre. És a Szűzanya meggyógyítja. Több mint egy hónapos kórházi kezelés után szanatóriumba kerül, és csak szept. 29-én haza.

1) Azért jöttem, Istenem, hogy megtegyem akaratodat!

1962. okt. 15. Első szentmise! Ülve. Lassanként állva. Aztán dec. 1-től a sekrestyében. Mit akar Jézus? „Kilúgozni“! Hogyan? Lemondat a fülemről, a gyóntatószékről, a lelkekről is? Nem! Csak az irányításukról!

A teljes kiüresedés felé, elhagyatottság!

A Szűzanya dolgozik a lelkeken, készít elő a halál órájára, hogy ne a purgatóriumba, hanem az Ő ölébe hulljak!

Mily kitüntetés! Mily boldogság!

Az erős gyógyszerek miatt megromlik a hallása. Hogyan fogadja ezt a kemény megpróbáltatást?

1963. jan. 10.

2 drága ajándéka Jézusnak az Újévre:

1) zsába,

2) Süketség.

Nagyon megbecsülöm mindkettőt. Nem titkos. Nyilvános. Lehet mutogatni, mint az ékszerdobozt. Jókedvűen, hálálkodva. Alleluja!

1963. jan. 23-án tér vissza kórházi tartózkodásának élményeire; elmondja, hogyan élte meg a keresztfeszítést és lépett egészen a halál mezsgyéjéig.

Az a „krízis“ július végén (1962) nem volt képzelet. Valóságos volt: Isten erős tenyerén vergődtem. De nem a lelkem, csak a – testem. Teljes ki-fosztottság, mezítelenség volt az.

Ki nem lehet fejezni, mily állapot volt az. Testem roppant gyenge volt, abszolút tehetetlen, de lelkem Istenben – élt.

Ez volt a valóság.

Minden leszakadt rólam, minden földi eltűnt, éltem – Istenben.

Keresztre feszítettem. Isten akarata adta az erőt, hogy rajta maradtam, s nem kívántam mást, csak ezt az akaratot.

Minden eltűnt, minden elmúlt. Én magam is. Hová lettem? – Ott éltem Isten szerető tenyerén.

Áldozat voltam s vagyok.

Jézussá lettem ez által.

Bizonyos ez? – Igen. Az áldozat igazi, ha Isten akaratából történik.

Ő gyönyörű megsemmisülés, mily csodálatos újjászületés!

Valóban nem kellett már semmi: Jézusé voltam egészen. Azaz Jézus.

Visszaepedem a júliusi forró napokat, órákat, éjjeleket!

A gyertya az áldozati oltáron elég. Csonkja azonban megmarad. Én is az áldozati „csonk“ maradtam. Ennek a „csonk“-nak is meg kell tisztulnia. Minden salaknak el kell tűnnie!

A legszebb volt az Örökkévalóság partja, a „krízis“, az áldozat teljességé- nek közelsége.

A teljes kikapcsolódás az evilágból és benne – Istenben.

Aztán megint a „Kórház“ gyötrelme! Az „emberek“! Szerettem őket, értük maradtam meg. De Ők agyonszerettek! Jöttek s nem kíméltek.

Elfogadtam s szerettem őket. Azaz Téged, Jézusom. – Süket vagyok!

Most tudom, milyen nagy kincs a „hallás“! ... Még nagyobb ajándék az el-

vesztése. Mekkora penitencia! S mily édes az Úr! mikor elveszi, amit Ő adott. S mily kitüntetés ez az Ő akarata!

Még többet, Uram, még többet! Az étkezések, a gyóntatás! A megszegényülések! A lúgozás, a gyalu! S mindezért boldog Sis benedictus!

Magnificat Anyámmal!

Perdidi omnia, sed inveni vitam – animam tradidi, sed vivere mihi Christus, mori lucrum.¹

Fiat Voluntas Tua!²

Meddig élek fizikailag? Ameddig Te akarsz, Uram!

Meddig? – Örökké!

Jézus tőlem: Mit akarsz?

Téged akarlak!

Többet mondj: Lelkeket Neked, Uram!

Miért akarsz még e földön élni?

– Mert Te akarsz. Közelebbről: Lelkekért. Hogy Neked legyen dicsőség. Öröm! Vigasztalás! Mindent akarok, amit Te akarsz.

Szeretni akarlak, végtelenül. De ezt csak a Te szereteted valósítja meg bennem.

Jézus: Adj oda mindent! Engem is! Az Atyának! A lelkeknek, a szegény bűnösöknek! Képes vagy rá?

Persze, Veled mindenre. Anyám imádkozik értem. Csak tégy nagyon kicsivé! Ó kis Jézusom! Hallgasd meg a Kis Szűzanyát!

Uram, mindent akarok, amit Te akarsz!

Jézus: Mit kívánsz tőlem?

Én: Bármit küldesz, mindazt a legnagyobb ajándékként fogadjam!

A megvetetést is? – Igen, – igen! –

A kinevetést is? – Még inkább! –

Minden fájdalmas vagy szégyenletes apróságot, mindent, úgy, ahogy küldöm, ahogy adom?

Mondom, Uram: igen, igen!

Ábrahámmal kezdtem papságomat, Ábrahám akarok lenni, felajánlani, ahány „Izsák“-om van, mind! Csakhogy Te el légy ragadtatva a „hit“-től, amellyel adom, de melyet Te adtál nekem. Szabad mondanom: hogy megáldd a nemzedéket, amely belőlem született a Te irgalmadból. Hogy én teljesen eltűnjem Benned mindörökre, s az ENYÉMEK MIND, mind üdvözüljenek kivétel nélkül. Úgy, ahogy mutattad a szentmiséimen a tömegeket, s hozzám osztottad az ENYÉMEK-et, akikre csak hullattam drágalátos Vércseppjeidet meg a Szűzanya könnyeit. Mind, mind a világrészek vadjai vagy elámitottjai, az istentelenek, a pogányok, a szegény k.-ák, a bűnösök tenger-népe . . . mind, mind üdvözüljön, –

hitem: alázatosságom, testi, lelki vértanúságom árán.

A fekete pont, az idomtalan kis négyszög vagyok a Golgotán, de éppen ezért üdvözítsd őket, hiszen Hozzád csatoltam magamat egészen, Hozzád

1) Elvesztettem mindent, de megtaláltam az életet — odaadtam lelkemet, de nekem az élet Krisztus, meghalnom nyereség.

2) Legyen meg a te akaratod!

tapadtam – adhaesi –, egy-lélek vagyok Veled, én, a semmi, a féreg a Mindennel. Édes, édes Jézusom, használd ki, facsarj ki, mint a citromot szokás, önts Véred kelyhébe, talán megízeseedik a szegény bűnösök számára.

Te akarsz, hadd segítsek Neked nyomorúsággal s azzal a lángoló hittel, bizalommal és szeretettel, amit Te gyújtasz ebben a kis Semmiben, ebben a nagy Semmiben!

Ezzel a lelkiürettel hálálkodik halála megromlásáért:

1963. ápr. 6.

Ó áldott, igen áldott Süketség! Nem hallok. Nem kell hallgatnom másokat, mert nem is tudok. Nincs kedvem, alkalmam beszélni! Ó áldott Süketség! A világ eltűnik. Az Én is! De feljő a Hold, a Nap! Ki az, aki feljő kedvesére támaszkodva? Ó szent Süketség! Ó gyönyörű öregség! Csak Isten. Sufficit!

Szenvedéssel telt napok, fájdalommal telt éjszakák. Nagycsütörtökön ezt jegyzi Naplójába:

Virrasztottam egész éjszaka. Akartam? Semmiképp. De Ő akarta, s nagy örömmel Igen-t mondtam. A Kereszten voltam. A tövis, a Kenyeres Pajtás, a Zsába rég nem tett ki magáért annyira, mint tegnap délután óta! „Remekelt!” Hiába volt minden próbálkozás az elhárításra. Lelkigyakorlat volt ez, különösen a Hallgatás megtartására. Szinte állandó jelenléte volt az Istennek, Jézusnak, kis és nagy Szűzanyának.

Húsvét után megint arra gondolnak, hogy kórházba kell szállítani. Azonban ismét haladékot kap . . . Marcell atya mégis lassanként hazafele készülődik . . . Vége lenne a hosszú lelki éjszakának, tisztulásnak?

1963. máj. 11.

A lelkem májusban van. A tél elmúlt, a zápor felhői elvonultak, a szőlő virágzik. Előttem a gyümölcsérlelő nyár.

Nincs azonban megelégedve önmagával, mintha még mindig nem adta volna meg magát teljesen a kegyelemnek. Ettől fél, ezt kéri magától számon. Nehezen viseli el önmagát, a maga-ácsolta keresztet. „Nagy süket csendjében” gyakrabban felfigyel „hitvány művoltára.” „Röppenj fel lelkem!” – biztatja ilyenkor saját magát. Mit érdekelnek ezek az apró kellemetlenségek! Tiéd az Ég, az örök boldogság! „Játszva győzi le” emberi természetét. Szárnyalását egyetlen motívum ihleti: egyesülni Jézussal. „Szárnya”, „liftje” a Kis Szűzanya. Gyakran vall Neki szerelmet és kéri, hogy lélekhalász lehessen. Övéinek tartja a lelkeket szinte határtalanul:

1963. jún. 10.

Nagyon szeretem őket, a tisztákat, a szüzeket, a bűnösöket, az ingadozókat, a hűtlenkedőket, ó de mennyire az elhagyottakat, a betegeket, a szenvedőket, a fertőzötteket, a „rák”-osokat, a bűnben, az érzékiségben fetrengőket, a bűnösöket! Szeretem, nagyon szeretem a kétségbeesés

szélén állókat, az idegbetegeket, a meggyötörteket, a meghajszoltakat, az idegroncokat, az idegösszeomlásba jutottakat, a bolondokat, eszüket vesztetteket, mind, mind, akiknek kilátástalan a lelkiéletük, akik makacsul kitartanak aggályaikban, nem engednek vesszőparipáikból, a rögeszméseket. Kivetem a hálót, Jézusom, a Te szavadra. Halászok.

Mérhetetlen vágyat érzek: földrészeket menteni, tömegeket: megszámlálhatatlant.

Egy év telt el mütétje óta, egy éve romlott meg teljesen a hallása. Nagy örömmel tartja, hogy azóta „megvetve szenvedhet“! Csak arra kell vigyázni, nehogy közben valaki felett ítéletet mondjon. „Távozz Sátán!“ – kiáltja, ha megszólal önszeretete. Morte all'io! – És a számadás? A kikerülhetetlen számvétel? Elhatározza, hogy „kibújik alóla“, arra kérve a Bírót, ne az ő érdemtelenségét nézze, hanem a Szűzanya erényeit. – Ez a gondolat megnyugtatja. – Egy rohamokban, görcsökben eltelt iszonyú éjszaka után, Szent Teréz szívsebzésének ünnepén, hajnalban a következő sorokat veti papírra:

Hajnalban
A teréziás „Szívsebzés“ ünnepén
Dialógus rendi Anyámmal.

- Mondd! Hol voltál?
 - A Kereszten!
- Egész éjjel?
 - Teljes teljességgel.
- Birtad?
 - Nem volt nálam boldogabb soha!
- Titkod?
 - Szerelem!
- Hm! . . . 76 éves korban?
 - Igen! Igen!
- Meg vagy te bolondulva?
 - Jobban, mint fiatalon valaha!
- S ki a te „szerelmed“ tárgya?
 - Édes kis Csöppség, bölcsőben bepólyázva.
- A nevét! A nevét!
 - Anyám! Hát ez a Kis Szűzanya.
Hivatalosan: a Kisdéd Mária.
- S mi a szerelemnek, azaz a te örömdnek oka?
 - A mosolya! A mosolya! A mosolya!
- Csak az?
 - Semmi egyéb. — A Gyermekek mosolya.
Aki Neked adta, az a mennyel Atya.
Így lett Ő az Isten Anyja. Aki miatt kapta, az az Ő legdrágább Jézusa.

- S te — te? Mi vagy te?
 — Az Ő citerása, regőse, énekese, szerelmese, koboldja, bolondja — mindene.
- S mi lesz a „kereszt“-tel, amelyen „egész éjjel“ feküdtél, vergődöttél?
 — Belőle lesz a muzsika, az új ének, az örök új Ave, Ave, Ave Maria!
- Csak ez?
 — Ha akarod, az én „keresztm“ még paripa, amely röpít a mennyországba, minden nappal, minden éjszaka!
- Mi a te kereszted?
 — Mikor — hogy?!!!
 Most éppen a Csalán és a Zsába, életemnek kenyeres pajtása!
- *
- Mondd, hol tanultad, honnan veszed mindezt?
 — Tőled, Anyám!
- Nem értem!
 — Téged is megsebzett, szíven ütött a kis Szeráf dárda!
 — No és?!
- Engem meg a legédesebb Csöppség:
 a Kis Szűzanya mosolya! . . .
- Most már értelek! Akkor hát együtt ünnepeljünk!
 Én a szeráfi dárdát, te meg a Kis Szűzanya mosolyát!
 Ave Mater mea Theresia!
 Ave, ave, ave Maria!
 Parvula mea dulcissima!

Hosszú megfontolásokkal reflektál a zsinat első híreire. Ő is tele van várakozással. Helyesel egész szívéből, amikor a felszólalók az Egyház belső megújulását sürgetik. Üdvözlí a liturgikus reformot, hiszen „nincs a világon fontosabb dolog, mint az imádság“. Ugyanilyen élelénkséggel válaszol VI. Pál karácsonyi üzenetére és békefelhívására.

1964 elején ismét kórház fenyegeti. Fejét felütő emberi félelmére ezekkel a sorokkal válaszol:

Tegnap megrettentem: nem volt kedvező a vérkép.
 Jaj, csak ne kórházba! . . .
 Este sötétben föl a lépcsőn:
 „Mit félsz? Caesart viszed!“
 És én?! — Császáromat, Istenemet,
 Mindenemet, Jézusomat „viszem“ —
 Miért féljek? — S megszűnt a félelem.

1) Üdvözlégy Teréz Anyám, üdvözlégy Mária, legédesebb Kicsikém!

Caesar meus et Dominator Dominus:
Iste est hic Parvulus meus.
 Et saepe dixi: Nihil sum, sed tuus sum.
 Deus meus, Deus meus et omnia!
 Tu es meus Parvule dulcissime! . . .
 Quomodo nominaris lingua italiana?
 — Bambino!
 Quis es tu, Bambino?
 Dominator meus Dominus.
 Deus meus et omnia!
 Dico ergo canticum novum:
 Morte all'io, evviva Dio!
 Morte all'io, evviva Bambino!
 Et Parvula mea dulcissima?
 Nominatur: Bambina!
 Sic oritur versus novus:
 Morte all'io, evviva Bambina!
 Etiam nomen novum:
 Parvula nostra Domina augustissima!
 — Ego Te diligo, Tibi cantare semper
 volo, O Domina, Parvula mea! . . .
 Te praedico, Te annuntio omnibus hominibus:
 Deliciae meae,
 Parvula Pulcherrima!
 Te contempro, Te respicio
 semper et ubique fruor!
 O Immaculata Parvula!
 Indesinenter eris mea Dilecta!
 Et tegis me sicut nebula,
 O Parvula Nubecula!
 Mane, mane in domo mea!
 Prospere procede ad villam meam!
 Mane, mane et regna, regna super me
 in saeculorum saecula!
 Parvula suavissima Bambina!
 Haec est Parvuli nostri Jesuli
 Voluntas — in aeterna!
 Parvulus et Parvula, ambo estis
 Beatitudo mea,
 estote benedicti in saecula!¹⁾

1) Ez a kicsi Gyermekek Cézárja és uralkodó Uram. Gyakran mondtam magamnak: semmi vagyok, de a tied vagyok. Istenem és mindenem! Te vagy az, legédesebb Gyermekek! Hogy is hívnak olaszul? Bambino! Ki vagy te, Bambino? Uralkodó Uram, Istenem és mindenem! Új éneket mondok tehát: Halál az én-re, éljen az Isten! Halál az én-re, éljen a Gyermekek! És a legédesebb Kicsike? Nevezzük őt Kislánynak (bambina). Így keletkezik az új verssor: halál az én-re, éljen a Bambina! És új név is: legédesebb kicsi Úrnőnk! — Szeretlek, neked akarok mindig éne-

Mintha ismét „éjszaka-zónába“ került volna. Senki sem próféta a maga hazájában; neki is meg kellett küzdenie a testvéri szeretet diadaláért. Erről tanúskodnak a következő sorok (1964. febr. 8.):

Szörnyű a kísértés:

a testvér-szeretet és miegyéb forog kockán.

Nincs kiút, el kell buknod

e rettentő élettornán!

A szentség hiú álom csak,

amit pozdorjává tör az „ádáz tusa napja“,

nap mint nap — csaták csatája!

Minden kísértő a sarkamban,

lobogóm, vitorlám a sárba rángatja.

Most! Pont a végén! Közel a Célishoz!

ezer ördög fújja trombitáját.

Nekem esnek, hogy előre ne nézzek,

ami mögöttem van, arra forduljak.

Látó szemem vakká legyen,

Táborhegyre föl ne jussak!

Vigyor, ördögbugyor, amerre csak fordulok.

Veszve vagy! — kiáltja millió torok!

Nincs hát menekvés?! Szabadulás?!

Hirtelen — amint megyek ki a Misére,

hallom a szót, megrázót és megnyugtatót:

— M i n d e z I s t e n A k a r a t a !

S eltűnik pokol, minden gonosz,

marad a tiszta szív, a — Béke:

az Édes Kicsike tükör-szeme.

Ragyog már az Igazság Napja

Eltépett számomra az Igaz Élet

Koronája!

A Napló prózában ugyanerről a naponta megújuló küzdelemről vall:

1964. ápr. 4.

Ezen múlik minden:

a testvér szeretetén!

S testvérem mindenki.

kelni, ó Úrnóm, drága Kicsikém! Terólad beszélek, téged hirdetek minden embernek, Gyönyörűségem, te legszebb kicsi Leány! Téged szemléllek, terád tekintek, mindig és mindenütt benned gyönyörködöm! Ó Szeplőtelen Kislány! Te leszel szüntelenül az én Kedvesem! Beborítasz engem, mint a felhő, te kis Felhőcske! Maradj, maradj a házamban! Jöjj el házamig! Maradj, maradj velem és uralkodj fölöttem mindörökké, te legédesebb Kislány! Ez a mi kis Jézuskánk akarata — örökre! Te Kisfiú és Te Kislány, ti ketten vagytok az én boldogságom, legyetek áldottak, mindörökké!

Ne rajtam múljék tehát, ha nem teljeselek az Úr parancsa.

Mert az elég. – Vigyázz hát! Mire?

A nyelvedre! A gondolataidra. Te nem vagy feljogosítva az ítéletre. Azt az örök Bíró tartja fenn magának. Tanuld meg végre-valahára: istenszereteted a felebarátin múlik.

Légy szegény! S mindig csak szeress!

Hallgass! A szeretet nyelvén kívül más nyelvet ne ismerj.

Légy igazán, szívből alázatos!

A 3 fokot jegyezd meg:

1. Én vagyok a leghitványabb ember.

2. Őszintén óhajtom, mások is pont így gondolkozzanak rólam.

3. Őszintén kívánom, hogy így is bánjanak velem.

Ezután már ne sújtson a szörnyű kísértés a felebaráti szeretett ellen.

1964. máj. 26.

Néri Szt. Fülöp szentenciája változatlan:

Hálát adok Neked, Istenem, hogy megint a Te elgondolásod szerint mennek a dolgok . . .

S ezt is mindig felajánlom, ó Uram, a Te szeretetednek!

Az utolsó nagy megpróbáltatásokról van szó, olyasfélékről, amelyeket Keresztes Szent János ismert meg halála előtt Ubedában. Éjszaka van tehát ismét . . .

Kiáltás az éjszakába
(Veszedelem a kísértés idején)

Minden nehézségben s kísértésben

Hozzád futunk s kiáltjuk:

Ave Maria! Segíts most és mindörökké!

Vagy latinul: Ora pro nobis

n u n c et in hora mortis!¹

Elesve, megverve, szörnyű kelepőcében:

bizalommal szálljon a fohász,

Ég felé kiáltás: Ave, ave, ave Maria!

Képzeteled csak nem nyugszik,

bent minden rend felbomlik.

Oda becsület, lelkiélet s béke! . . .

Ne! Ne ess kétségbe!!

Van, aki segít s nyújtja hófehér kezét!

Anyánk tudja, hogyan és hol vagy!

Egy kiáltás kell, egy pillanat,

s már mentve vagy! . . .

Amit építettél, összedőlt, rom minden s pusztulás.

Lehullottál, elvadultál.

Minden veszve,

nincs menekvés, szabadulás!

1) Imádkozz értünk most és a halál óráján!

Pokol torkát tátja,
Mennyországna se híre, se hamva.
Minden erőlködés hiába!
Júdas lettél, vissza nem találsz, véged mindörökre!

Stop! Halt! Állj! – Nézz és láss:
Kéz nyúl utánad a mélybe! Hófehér, szeplőtelen!
Ne félj, hogy bepiszkítod: alig érinted,
már tiszta vagy!

– A Szűzanya gyermeke vagy!
Hidd el gyermeke, hidd el,
a bizalom csodákat művel! . . .
Csak légy alázatos, kicsi, mint a gyermek!
S neked szolgál ég, föld s minden ember!
Győztél, azaz győzött a kéz,
A Szeplőtelen, Anyád, a Hófehér!
Nem te, – de pokolba hull, aki kevély . . .

*

A mi utunk a Kereszt útja,
Vár, vár ránk a Golgota.
De nyílik, nyílik már
a Mennye kapuja!
Ave, ave, ave Maria!

A Napló megtelik Thomas Merton műveiből vett idézetekkel. Mellette Keresztes Szent Jánost forgatja. Kedvenc témái: alázat, az énről való teljes megfeledezés, átalakító egyesülés a szeretetben. Nagyt-hallása sok kényes helyzetet teremt, van alkalma elmerülni az alázatban, megvetésben. Hányszor kinevetik, hány kínos helyzet áll elő! Fizikailag nagyon sokat ront állapotán, hogy egy kis, jéghideg helyiségben gyóntat; a gyóntatószékben úi. rossz hallása miatt már nem tudja folytatni ezt a szolgálatot. – Süketsége elrejtí őt az emberek elől, s arra „kényszeríti“, hogy Urával, Szerelmével folytasson állandó belső párbeszédet. „Gyötrellem a testben, gyönyörűség a lélekben“ – ezzel jellemzi mindennapi életét.

Nyögdécsenek és elepedek – amore languo, mint rendi anyám.

Ó ha ez a szívsebzés lenne! . . .

Ubi caritas . . .¹

Itt van! Itt van! Hordozom, imádom és naponta újra meg újra meghalok . . .

Quotidie morior!²

Ki tudja? Senki. Csak Isten! Csak Jézus!

Csak Anyám! Csak a Parvula dulcissima!³

1) Ahol szeretet van . . .

2) Mindennap meghalok!

3) Legédesebb Kisleány!

Hogyan lehet segíteni azokat a fiatalokat, akikben kétségtelenül felismerhető a hivatás csírája? Egy diák levelét olvasva Marcell atya a következő választ adja:

A levél írója vajúdó lelkű mai fiatal. Jól látja ezt a világot, amelynek hatását el akarja hátrítani, mert amire vágyik, az szebb, jobb és igazibb. Küzdelme megható. Lelkületében egészen őszinte, s lehetetlen észre nem venni benne a hivatás erőteljes csírát.

Biztatni kell, különösen 2 dologra: 1. A kíméletlen önismeretre, 2. A felebaráti szeretet szünetlen, elszánt gyakorlatára. Örömmel túrjön minden megvetést, mint Mintaképe: Jézus, és szeressen mindenkit – kivétel nélkül!

A mély alázaton múlik nála minden. Istent s ne önmagát keresse!

Próbálja ki magát s éljen már most úgy, mintha szerzetes lenne. Várja ki a forrongás tisztulását, állandóan imádkozzék a Szentlélek megvilágosításáért, s tapasztalja meg: tud-e kirtartani, valóban állhatatos lenni. Mindenekelőtt azonban vesse magát a Szűzanya Szívének oltalmába, Akit, úgy látszik, nagyon szeret.

Aztán olvasson! Legyenek lelkiolvasmányai, Kempis, Szentek!

Legyen mindig jókedvű, s szívből szeressen örülni s másoknak is örömet szerezni.

Figyelje meg jól önmagát: vajon valóban a Szentlélek ösztökéli-e, vagy pedig a saját elgondolásai, önszeretete, önakarata?! Van-e komoly hajlama – áldozatokra, le tud-e mondani mindenről, főképp – önmagáról?

S csak ezek után nézzen jól körül, hívja-e Isten és hová?

Addig is és azután is: Bátorság! Summa Summarum: Úgy látom, érdemes ezt az ifjú lelket segíteni, érte imádkozni!

A diák levele felidézí benne saját fiatal korát. Megünnepli, hogy 64 évvel ezelőtt lett a Mária-kongregáció tagja, tehát már ennyi ideje Mária tulajdona! Hatvannégy év . . . Vajon hány van még hátra a menyeyei érettségig? Most Kis Szent Terézt olvassa, hogy vele tanulja az önküésítést, a mindennapi kellemetlenségek türelmes elfogadását, önmaga következetes megalázását és nyomorúságán érzett örömet. Boldogan ül ő is a „bünösök asztalánál“, addig, ameddig csak Jézus akarja. Sötétben él, mégis fényár veszi körül. Maga sem érti ezt az ellentétet: sötétség – fény, elhagyatottság – boldogság. Megint csak a maga sajátos ritmikus prózájában próbál számot adni erről az állapotról:

„Megszállott“

A hit éjszakájában bolyong az én lelkem.

Egyetlen gondolatom Te vagy, Egyetlenem!

Oly sötét van s oly zúrzavar,

Nincs ki nyitját tudja,

Nincs magyarázója,

E káosz mindent eltakar.

Honnan kerül elő, honnan jó a Sugár?

Nem tudom! Csak rám hajlik valami sötét fényár.

Édesen, bátorítón mondd:

Ne félj, ne kételkedj!

Én vagyok! A tiéd egészen a Gyermek!

S az éj sötétjében megvillan valami,

Ami a lelkeket oly igazán betölti,

Hogy kiszorít minden mást,

És békét ad s megnyugvást.

Mi ez? — Mosolyod? — Nem!

Hiszen nem látlak, s nem érzek!

Szemed tán?! — Mintha nem volna!

Hangod, szavad? — Süket vagyok!

Mi hát?! — Beborít! — Szeret! — Őlel!

A Lényed maga! Tenmagad!

S én csak mondom: Te vagy az, Te vagy az! . . .

A káosz pedig, mint a Fárosz,

Világít — sötétben, a Hit fekete éjjelén.

Suttogom! Nincs a teremtésben — vesztes?! —

Nem! Nem! — boldog, boldog, csak én!

Az Ő „megszállottja.“

Tudja, hogy közel a hazatérés. Annyi testi nyavalya gyötri, oly ki-
mondhatatlanul sokat szenved, annyira hit homályában él, hogy már
nem lehet messze a virradat, az Örök Hajnal. Most már csak a „Ho-
gyan?“ számít. S tudatosan kiaknáz minden pillanatot, övéért. Szom-
jazza a lelkeket: hazájában, Európában és az egész földkerekségen.
Már nem tud tevékenykedni, de Keresztes Szent János tanítványaként
tudja, hogy ha a tiszta szeretetben él, összehasonlíthatatlanul többet
tesz az Egyházért, mint akármiféle tevékenységével. Gyakran felvillan
benne fiatal kora egy-egy kegyelme, visszatekintve még világosabban
látja, hogyan bontakozott ki életútján Isten csodálatos terve. — Még
elvoncsolja néha magát valamelyik Mária kegyhelyre, a két „Kicsiké-
hez“. Egy ilyen alkalommal meséli el a következőket. Egyszer Pécs
mellett bányászoknak tartott lelkigyakorlatot. Szabad idejében kiment
az erdőbe sétálni. Egyszer csak karjában tartotta a Kis Szűzanyát.
Arra a kérdésre: — Beszélgettek-e?, ezt válaszolja: — Nem, csak mo-
solyogtunk egymásra. Az újabb kérdésre, mennyi ideig tartott, azt vá-
laszolta, fogalma sincs róla. — A Szűzanyával való „eljegyzését“ pedig
beöltözése kegyelmével hozta összefüggésbe. — Hogy hogyan történt
szívcsereje a Kis Szeplőtelennek, azt már elmondtuk.

Mindez nem jelenti, hogy elszakad az őt körülvevő élet valóságá-
tól. Követi az újság által a politikai eseményeket, valaki elmondja neki
a zsinat híreit, rendszeresen olvas folyóiratokat és irodalmi műveket.
Május 1-én könyörög az árvíz sújtotta lakosokért; „miért hogy mindig a
nyomorult szenved“? Tanulmányozza egy Kanadában élő magyar pro-

fesszornak a stresszről írt könyvét, nagy kedvvel olvassa Benedek Marcellt (ő is Riedl-tanítvány volt!). Sok emberrel van kapcsolatban, tanítványainak – ide tartozik a drága „Doktor néni“ is! – kis csoportja veszi körül. Ez az írásbeli rövid szentenciák aranykora is. A tollat változatlan frissességgel forgatja.

Július 15-én megünnepli beöltözésének 40. évfordulóját.

40 év a Kármelen

Negyven esztendeje, hogy beöltöztettek.
Hol a ruha, melyet rám vetettek?
Hol a 38 éves férfi, kit eltűntettek,
Mindenestül a koromsötét múltba elsüllyesztettek?

Ez a múlt valóban elmúlt.
Sorsom azóta nagyot fordult.
De hová? de merre?! – Kikeletre?
egy szebb, egy áldott, tökéletes Jövőre?

Igen, igen, – válaszolom:
Hacsak meg nem változtok,
S lesztek, mint a gyermekek,
Lesztek, mint a kicsinyek,

A Mennysorság nem adatik nektek!

És tökéletesen megváltozott minden.
Az ember, teste, lelke, ruhája, a szemefénye.
Megváltozott, elűtött a gondolata, a lelke!
Lett, lett a Szűzanya engedelmes kisgyermek.

A Kármel nekem adta a mennyet,
Mert megismertem Jézust, az Istent.
Magszerettem a Sorsát, a Szívét, a Keresztjét.

Úgy éltem a Kármel hegyén, hol a Csúcsán, hol a Völgyén,
Mint a mesék királyfia az elvarázsolt kastélyban.
Ahová belopták, becsukták, s ott hagyták magában.

Úgy elbújt őt esztendőre, teljes remeteségre,
Hogy mikor kiküldték portyázni a világ terére,
Embert, vitézt, katonát sorozni az Isten aklába,
Úgy forgatta a fegyvert, mintha mindig ezt tanulta volna.

Persze, ezt a fegyvert a mennyben kovácsolták,
S őlt ugyan, de mindig a régi embert,
S mint ő maga, mindegyik már csak új embert ismert.

Nem is annyira verbuváló szava,
Mint őszinte, szelíd alázata fogta a lelkeket horogra.

Ki tudná mindazt elmondani,
Ami harmincöt év óta történt veled!
Csak a tény érdemes a följegyzésre:

Úgy, ahogy bement a belső várkastélyba,
Ugyanúgy kint is megmaradt, mint – kármelita.
Mindezért pedig Istennek, Jézusnak
A Kármelhegyi Boldogasszonynak
legyen dicsőség és örök hála!

Fr. Marcellus
a Virgine Carmeli

Szíve mélyén sejti már, hogy közeledik a Beteljesedés. Készül az örök élet érettségijére. Egyik számvetés a másikat követi.

Érettségi!

Az örök élet érettségije,
a Szeretet Érettségije.
Le kell tennem – kitűntetéssel!
Törekszem rá teljes szívemből – lelkemből,
– elmémből és minden erőmből.

Elynerem:
a szüntelen szeretetindulat és
testvérszeretet állandó,
nem szakadozó gyakorlatával.

Eszköz: a Türelem.

Tankönyv: az Evangélium és a Levelek.

Gyakorlóterep: a mindennapi élet.

Életminták: Szent Illés, Nagy Szent Terézia,
Keresztes Szent János és
Kis Szent Terézke.

Mottó:
El kell nyernem mindenáron,
a szent vértanúság pálmáját,
ha nem lehet vérrel, – se szeretettel, –
akkor mindenképpen
határtalan bizalommal,
a két Kicsikével:
a Kis Jézussal és a Kis Szeplőtelennel!
A lelke mért . . . A lelke kért! . . .

Amen!

Emberi élet

Ó mily édes az emberi élet:
mindig és mindenütt
csak hálálkodni! . . .
És a nehézségek?! Az ellenkezések?!
A szörnyű korszellem?! És a kísértések?! . . .

Meg aztán: a sikertelenségek, amikor
nincs semmi bátorító, semmi biztató, senki
sem kiált ránk: — Föl a fejell

Mikor képtelen vagy mindenfajta jóra,
nem tudod magad összeszedni,
és unod az egészet, magadat,
környezetedet, lelkiéletedet,
s eljutottál a képtelenség, a tehetetlenség
„konkrét“ birodalmába,
mikor hallod az ígét:
térj vissza első buzgóságodhoz,
frissüljön fel benned első szereteted,
mikor teljes csőd az egész lelkiéleted,
s megütik a dobot feletted ellenfeleid,
vagy rossz emberi természeted;
mikor az örökös mellőzés,
a jóbaráti negligencia, az ajkbigyesztés
fitymáló lenézéssel odalőkött
az elhanyagolt, félreeső,
szinte csupa-kosz-szemétdombra,
s ott vakarod le a vart égő bőrodról,
s még hozzá csak egy tekintetre se méltatnak
„régimádóid“, legfőljebb
— messze tőled felállítják pillanatok alatt,
hirtelen kiásott s betemetett sírodon
a lapos deszkajelet a fölirattal:
Végre meghalt,
Aki élni akart.
Célját elérte:
Eltemettük örökre! . . .

Nos?! Mit teszel akkor?! . . .
Sírsz, zokogsz vagy átkozódsz,
Avagy csöndes rezignációba burkolódsz?!
Talán „könnyed se perdül“,
Talán „Jajod se hallik?“

Mondd, mit teszel?!
Mondva mondom:
Te Deum laudamus¹,
S Anyámmal dalolom:
Magnificat anima mea Dominum!²

1) Téged Isten dicsérünk.
2) Magasztalja lelkem az Urat!

1965. szeptember 8-án utoljára ünnepli meg ebben a földi életben a Kis Szűzanya születésnapját. Trubadúrként énekel a „Kicsike“ mellett, nem tud hová lenni szelíd örömeiben. Ebben a hónapban jelenik meg a Mysterium fidei kezdetű enciklikka. Marcell atya az Osservatore Romano tartalmi összefoglalását magyarul beleírja Naplójába. Hosszan idéz VI. Pálnak az ENSZ-ben mondott beszédéből. Aztán két hónapig nem ír le egy sort sem.

1965. október 26-án rosszul lesz; most nemcsak a zsába kínozza, hanem előveszi ismét az urémia. Semmiféle fájdalomcsillapító nem használ. Éjszakánként egyik kedves ismerőse virraszt mellette. Nappal is állandóan segítségre szorul. November 19-én ismét nagyon rosszul lesz. A „Doktor néni“ naponta kétszer is jön, hogy megnézze, mit tehet érte. (Ő is lelki vezetettjei közé tartozott.) December 7-én Marcell atya elmondja, milyen nagy élményben volt része. A jó Isten megmutatta neki a poklot és ő elszenvedte annak gyötrelmeit. Másnap, december 8-án a szentáldozás után így szólal meg: – Megint meggyógyított a kis Szeplőtelen! És hálája kifejezéséül kezecskét csókol a Doktor néninek!

December 21-én veszi ismét kezébe a tollat, hogy lejegyezzen valamit Naplójában.

Régen volt az utolsó bejegyzés!

Okt. 26.-a óta

megelevenedett rajtam, bennem
a Golgota!

Örökre áldassék Isten szent
Akarata!

Az év utolsó napján különöset álmodik. Mintha láthatatlan kezek egy tálat nyújtának neki, amely telistele van csodálatosan friss és mosolygó cseresznyével. Közben mintha ezeket a szavakat hallaná: – Nézd, ez életed termése. Annak idején (1922) a Péczely-féle „Tündérlak“ mellett a cseresznyefa virága indította el az új életbe. Most itt a termés... „A tied! Vedd! Hálálkodj!“ – Egy másik álma: fiatal leányt lát, aki boldognak mondja azokat a papokat, akik 40 éven át hordták az Úr igáját. Felébredve meghatottan tudatosítja, hogy 1966. július 16-án lesz 40 éves fogadaalmas-jubiláns. De ezt már majd a mennyben ünnepli...

Fokozatosan kezd erőre kapni. Gyertyaszentelő Boldogasszony napján misézik először:

Ma miséztem először okt. vége óta, fűtött sekrestyében ülve. Utána órákon keresztül élveztem a test és lélek tökéletes harmóniáját Anyám színe előtt. Mondotta, az igaz hitből él.

Hát én miből élek? Meggyőzően mondhatom:
hálálkodásból!
Ne hálálkodjam a mai „Primiciáért“?
Okt. vége óta először!

Te Deum! Magnificat!
Az egész napom: egyetlen édes nyugalom
és Boldogság: tudok misézni!
Sis benedictus! A hála és hálálkodás
embere vagyok. Ki kapott annyit, mint én?
Kinek néztek el annyit, mint nekem?
O felix culpa!
Semper et ubique!¹

1966. febr. 3.

Álmomban a kis Szűzanya megmutatta az Ó gyönyörű két szép szemét.
Csak a két szemet láttam egészen közelről. De ebben a két szemben
minden volt: anyai gondosság, roppant figyelem, vizsgál, utasít s vég-
telenül szeret.

Oly kifejező volt, hogy gondossága páratlan valósággal hatolt belém.
Mintha mondta volna: Látod, én szüntelen veled vagyok, vigyázó szem-
eim mindig rajtad.

Ezt követően környezete heteken keresztül hallja a boldog vallo-
mást: — Látom, mindig látom! — Állapota igen lassan javul, de még
nem tud állva misézni. Szíve is meggyöngyült, igen fáradékony.

Február 16-án írja meg Önátadás c. versét. Prófétaí előrelátással
jelzi a hamarosan bekövetkező eseményeket. Pontosan három hónap
múlva ezen a napon éri a tragikus kimenetelű baleset.

Mit adjak Neked, Jézusom?

— Add önmagadat egészen!

De hiszen csupa nyomorúság vagyok.

Ezt akarod?

— Igen! Mindenestül!

Egészen saját — magadat!

Ez volt fő vágyad a sötét november szenvedéseiben,
a betegség gyötrelmeiben, az áldozati oltáron,

Vágyaid vágya volt:

egészen odaadni sajátmagadat.

— Úgy?! . . . Gyöngeségeim légióját,
mulasztásaimat az önmegtágadásban,
meg a többit! . . .

Van ennek értelme?

— Persze! Hiszen mit tudnál adni egyebet?

Maga vagy a megtestesült nyomorúság.

Add oda magadat egészen.

Nem kell más!

1) Ó boldog bűn! Mindig és mindenütt!

— Igen, Jézusom! Mindenre: Igen!

De helyettem fogadd el a kis Szűzanya Szívét.
Cseréltem Vele. Úgy vedd, hogy Ezt
nyomorúság-magammal együtt adom örökre,
az Ő Szívét!

Olyan egyszerű az egész! . . .

Úgy, ahogy vagyok, úgy vagyok egészen a Tiéd!

A lelkemért! A lelkekért!

Áldozat vagyok értük. Elfogadod, Jézusom?

— Jöjji! Főládozlak értük, a lelkekért!

VÁRLAK A GOLGOTA TETEJÉN!

Nagy erőfeszítéssel ugyan, de mindennap elmondja szentmiséjét, a rá jellemző nagy összeszedettséggel. Utolsó percéig mélyül alázata, mert utolsó percéig küzdenie kell a testvéri szeretet megtartásáért. Gyakran olvasgatja Jézusnak Benigna Consolatához intézett szavait. Ő is a szeretet vértanúságát élte. „A mennyek országa erőszakot szenved, és az erőszakosok szerzik meg” (Mt 11,12); erről a mondatról így elmélkedik:

1966. márc. 5.

Eljutok oda enyéimmal együtt — bízom határtalanul Jézusban. De én már a földet földi életemben Mennyországgá akarom tenni. Lehetséges ez?

Regnum Dei intra vos est!

Mennyország az én életem.

De hiszen rengeteget szenvedek!

Annál inkább Jézus szenvedéseinek kellős közepette nem hordozta-e a Mennyországot? — Még csak akkor igazán! . . .

Mennyországgá tenni a „számkivetés helyét, a „siralom völgyét” — számomra és mindazoknak, akik egyek velem.

Laisse moi faire! — „Kierőszakolom”, hogy Jézus cselekedjék bennem. Ez az, hogy erőt veszek magamon, erőszakot a természetemen. Legyőzöm éneket. Megtagadom magamat. Qui vult venire post me, abneget . . . Abnego memetipsum . . .²

Jézus mondta Konz.-nak, de nem is olyan régen (1935. nov. 18.):

„Ha magad erejében bíztál volna, vagy kizárólag valamely teremtményre bíztad volna magad, hogy felérj a magaslatra, csak csigalassúsággal haladtál volna. De egyedül Jézusban bíztál, a Mindenható támogatott téged, ezért csodálatosat viszek végbe benned. Mi óriásit repülünk!”

És a Szűzanya? — Mindig egy Jézussal. Csodálatos megvilágítás erősített napokon át beteggyámon, mikor vártam a szentáldozásra:

1) Isten országa közöttetek van!

2) Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát . . . Megtagadom magam!

„Dominus tecum!“¹

Ma a Szűzanyára támaszkodom, birtokba veszem Jézust; hiszen Ő mindig Vele, Anyjával van.

Nihil impossibile credenti!²

Itt kell elkövetnem az erőszakot természetemen. Akadálya ne ütközzék Jézus Akarata.

Halál az én-re, az önszeretetre, a saját akaratomra.

Morte all'io, evviva Dio!³

1966. márc. 6.

A mai Evangélium: „Őt hallgassátok“!

Őt hallgatom szüntelenül.

Sűrűn megkérdem:

– Mit mondasz nekem most, Jézusom?

S azt cselekszem.

1966. márc. 9.

Nagy vigasztalás számomra életem utolsó szakaszában Kis Szt. Teréz azonos tapasztalása:

„Rádöbbsentem, minél jobban előremegyünk a tökéletesség útján, annál jobban érezzük, hogy messze vagyunk a Céltől. Most már beletörődtem, hogy nem vagyok tökéletes, örülök neki.“

1966. márc. 13.

Ef. 3,19:

„Megismerni Krisztusnak minden ismeretet felülmúló szeretetét és belteni Isten egész teljességével.“

Erre törekszem!

1966. márc. 25. Annuntiatio

Halálunk pillanatában örökre eldőli a sorsunk. Eljő az éjszaka, amelyen már senki sem dolgozhat.

– Cuius regni non erit finis.⁴

Ünnepli ma az egész diadalmas Egyház is a Szűzanyát és a szentek óriási serege,

Jézus, Isten!!!

Haladása akkor gyors a léleknek, ha nem tesz mást, csak – szeret!

Szeret fölfelé, szereti Istent,

szeret lefelé, – az embert!

A szenvedés hetében

Ma: Hozsanna, holnap: Feszítsd meg!

Ez a – Föld! S aztán – Jézus feltámad és a mennybe megy!

1) Az Úr van teveled!

2) A hívőnek semmi sem lehetetlen!

3) Halál az én-re, éljen az Isten!

4) Országának nem lesz vége!

Vele a földön és együtt az Égben:
e kettő „egy“-re megy.
Zarándok út az előbbi, de örök Otthon követi,
Egyszer megérkezünk, Igazságban és
Szer. ben boldogan pihenünk!

1966. nagyhétében

Magamnak 1966. húsvétjára

„Ahol nincs szeretet . . .” (oda vess szeretetet és szeretetet fogsz aratni“

– Ker. Szt. János) mintájára:

Ahol nincs öröm, oda vígy örömet,
s meglásd – öröm lesz belőle.

Örömet a szemekbe, örömet a szívekbe,
az egész emberi életbe.

Rendi Anyjának, Szent Teréznek írásai mindig keze ügyében vannak. Húsvét utáni feljegyzésében közvetve és rejtetten ugyan, de igen fontosat árul el belső életéről. Szent Teréz ún. lelki számadásaiban vázolja lelke állapotát. Az utolsóban többek között elmondja, hogy lelke szinte állandóan a Szentháromság boldog szemlélésében van elmerülve. Hiányoznak a nagy érzelmek, elmaradtak teljesen a rendkívüli jelenségek, állandó, biztos alapokon nyugvó belső derű és csendes összeszedettség jellemzi. Nos Marcell atya ezt a lelki beszámolót olvasva a következő sokatmondó sorokat jegyzi fel:

1966. ápr. 12.

VI. lelki számadás. Lelkiállapota élete végén. De az enyém is, csak megfelelő „kicsiny“ kiadásban.

És a Fohászok! Ezek is tükröi az én nyomorúságos lelkiéletemnek.

Miniatűr kiadás.

Életem végén lelkiállapotom, mint Rendi Anyámnál, csak persze kisméretűen, nekem megfelelőleg.

És az elvesztegetett idő? Hogyan számol el ezzel? – Hány szentnek volt ez utolsó nagy aggodalma, kísértése! Ismét Rendi Anyját idézi:

N. Szt. Ter.: „Szerezd nekem vissza, Istenem, az elvesztett időt azzal, hogy kegyelmet adsz a jelenben és jövőben, hogy menyegzős ruhában jelenhessek meg Előtted. Mert hiszen, ha akarsz, meg tudod tenni.” (Fohászok)

Leprás vagyok: Ha akarsz . . .

Betyárnóta: Lerovom az adósságom . . .

Én?! Dehogy: megkérem Jézust,
rója le Ó! Csak hinni kell.

Íme, az elvesztegetett idő kérdése
megoldódott, per Ipsum . . .

Visszanézzek, hátra?! Holott kezem az eke szarván!

Nem, Uram nem! . . .

Felejttem, ami mögöttem . . .

Jézus elengedi az adósságot. Megbocsátatnak.

1966. ápr. 13.

A halál pillanata:

Egy a szükséges!

Aki ezzel mindenek felett törődik,
az a jobbik részt választotta.

A modern ember szerencsétlensége . . .

A „Kicsike“, a kis Szűzanya két szemének varázsa tartja őt fogva
éjjel-nappal. Soha erősebb ellenőrzést!

Két szem

Csak a két szemét láttam – álmomban.
Azóta mindig látom örömben, bánatban.
A szem a lélek tüköre:
A lelkével vagyok tele! . . .
Úgy sugárzik rám reggel, nappal és este,
Mint az eleven napsugár a szegény földre.
Minden ragyog, s megújul,
Fölszakad, ami elborult,
Kítisztul zavart lelkem belseje,
S benne tündöklük két gyönyörű szeme.
Egészen közelben, s előttem
Úgy néz, figyel, kísér,
Mint az igazi édesanya,
Akinek fia az egyetlen gondja.
Egy lépés nem sok, amit tehetnék,
Le nem veszi rólam soha a szemét.
Próbáljak csak elkalandozni,
Szavamra, nyelvemre nem vigyázni,
A két szem komoly sugara rám villan,
S hangja hangtalan érzékemen ott csattan.
Nem tudok szabadulni tőlük, de nem is akarok!
Elbújni sem előlük! De szívesen jajgatok:
Hát mi lesz a Szépszeretettel,
A lángoló égi Szerellemmel?!Talán vége az Énekek énekének,
Nincs Ara meg Jegyes?! . . .
Becsukták a „borospince“ nagy ajtaját,
Nincs, ki rendezzen benne szeretet-lakomát?!Végre is régesrég szövetséget kötöttünk,
S oly édes múlt lángadozik mögöttünk,
Amely nem ismer egyebet,
Csak szerelmet, s újra szerelmet, –
Csupa mosoly volt a Kicsike arca,
Senki emberfia nem volt nagyobb bolondja,
Mint én, aki egyszer rátalált,
S azóta szüntelen fújta a nótáját:
Hogy nincs több ilyen gyönyörű Gyermekek! . . .

Mindenki más egyszeriben a semmibe veszett,
 Mert Ő lefoglalta örökre egész valómat,
 S biz' lehoztam volna Neki a ragyogó csillagokat.
 S most, n^é csak ni! Még csak egy mosolya sincs,
 Csak a komoly két kerek csoda-szeme;
 Úgy rám sugárzik, hogy megremegek bele!
 Nem tudom mire vélni a mennyei Zsinatot,
 Mely rámolvasta e komoly határozatot:
 Ezentúl másképp lesz! Megkezdted a reformot:
 Vége a lelki dárídónak, a fura szerelmeknek,
 a pajzán borkóstolónak,
 Az idő rövid, az életpaták gyorsan beleszalad
 az örök Óceánba,
 El kell jutnom – nem a Styxbe – hanem a
 boldogságos Boldogságba!
 Ezért vigyáz a komoly szempár:
 El ne vesszen, ami ott rám vár! . . .
 Jól ismeri szerelme könnyű vérét,
 Azért hát megszorítja laza gyepelőjét,
 Kézbe fogja minden sejtjét, porcikáját,
 Nem tűr semmiféle melléfogást.
 A csúcs már nagyon közel!
 Visszacsúszni?! Bukfencezni?!
 Még csak az kéne!!! . . .
 Amit ezerszer megígért a pásztorórán
 Azt viszi teljesedésbe
 A Legédesebb Kicsike
 Gyönyörű, de komoly két csodaszeme!

Az örök élet kapujához közelítő idős kármelita nem érzi későnek,
 hogy megkezdje élete reformját. Közelítve az annyiszor megálmodott
 „csúcshoz“, minden erejét összeszedi, hogy vissza ne csússzon. Való-
 ban, élete utolsó percéig küzdenie kell, „szeretetet vetnie“, hogy majd
 egyszer learathassa kemény fáradozásának termését. Fiatalos lendülete
 egyenesen csodálatra méltó; úgy ír egyetlen szerelméről, Vele megélt
 kalandjairól, mint egy ifjú szerelmes.

Május első hetében valaki figyelmezteti, hogy vasárnap lesz Anyák
 napja. Nem örvendeztetné meg a Kicsikét egy verssel? Marceli atya
 szívét-lelkét beleírta ebbe – akkor még senki sem gondolta – az utol-
 só költeményébe. Az édesanyák Édesanyjához szól hatyúdala.

Ave Maria! Mundi Regina!

1966. május hó

AZ ÉDESANYA

A gyermek elcsatangolt, tilosba tévedt.

Aki megtalálta, visszahozta, –

az édesanyja volt.

Egyszer el is vészett – testében, lelkében.

Aki megmentette, –

az édesanyja volt.

Sokszor pottyant ki a könnye;

Hideg volt, éhes volt. –

Aki letörölte könnyes arcát, –

az édesanyja volt.

Hányszor elvesztette kedvét,

édes humorát, vígságát!

Aki visszacsalta arcára régi mosolyát, –

az édesanyja volt.

Nekiment a bolond világnak, fejjel a falnak,

Aki helyreigazította megtépett ruháját,

S fejét megmosván, a jó útra terelte, –

az édesanyja volt.

S mikor pedig megtámadta a három vadállat:

A góg oroszlánja, a kék párduca s

a kapzsiság nőstényfarkasa,

Aki diadalra segítette a roppant küzdelemben, –

az édesanyja volt.

Aki szemmel kísérte foszladozó ruháját,

barátainak kétes társaságát,

Aki megmentette megtámadt becsületét,

S egyenesbe hozta „romlásnak indult hajdan

erős“ fiát,

A Hit sziklájára állította egyetlen magzatát,

az is, ő, az is –

az édesanyja volt.

Aki kiimádkozta jövőendő életpályáját,

Aki lelkével-szívével mindig mellette volt,

S ott virrasztott halált váró betegágyánál,

ő volt az is, ő . . . az édesanyja.

Aki mindig szerette – botlásaiban, jómódjában,

Aki soha el nem ítélte,

Aki mindig csak jót akart neki,

S nem tudott mást tenni:

Csak adni, mindig csak adni!

S ezért semmit sem várni!
Ez volt az ő Édesanyja!
Egyetlen, de igaz, még ha fájdalmas is,
Egyetlen, egyetlen boldogsága,
Hogy fiát szeret h e t i ,
sőt, hogy szeretni t u d j a !

Utószó:

Kinek a Földi, kinek az Égi,
Kinek a Választott, kinek a Mindennapi:
– Csak Édes-Anya legyen!

Vele Ég-Föld, Család,
Minden ország, az egész Világ
beteljen, beteljen, beteljen!
Amen!

A Napló és a versgyűjtemény ezzel lezárul. Élete utolsó két hetének krónikáját hűséges barátok, lelki tanítványok visszaemlékezései alapján idézhetjük fel.

Május 15-én nagyon határozottan, erőteljes hangon magyarázza valakinek: „Kezembem tartom Európát, Afrikát, Amerikát, Ázsiát és Ausztráliát.” Szavait élénk mozdulatokkal kísérté. Életáldozatát tudatosan embermilliókért vállalta.

Május 16-án hétfőn, Stock Szt. Simon¹ ünnepén felkísérik a sekrestyébe. Állva keresi ki a misekönyvből az aznapi szövegeket, s utána – ahogy megfordul – meginog és elesik. – Biztosan combnyaktörésem van – mondja sziszegve, amikor próbálják lábra állítani. Leülni nem akar, kéri, hogy öltöztessék fel a szentmiséhez. Aztán mélyszégyenűl, összeszedettséggel elmondja – utolsó miséjét. Mintha semmi fájdalom sem lett volna! De aztán már egy lépést sem tud tenni. Visszatámasztják szobájába. Kegyetlen fájdalmak vesznek rajta erőt. Nemsokára orvosért telefonálnak. Beviszik a baleseti kórházba. A hordágyon állandóan ismételteti: *Sis benedictus!*

A kórházban Dr. Sch. térd alatt átfúrhatja lábát, így húzzák, hogy az összecúsúzott csontok ismét a helyükre kerüljenek. Ez lenne különben a két nappal későbbre tervezett műtét előkészítése. A VI. emeleten a 601-es kórteremben fekszik, kilenc ágyas szobában, a terem közepén. Az állandó huzatban tudógyulladását kap, erre pedig radikális gyógyszerelés a válasz. Tetránt adnak neki, ami rövid időn belül fel-

1) Stock Szent Simon († 1265) 1245-től a kármelita rend legfőbb előjárója. XIV. századi feljegyzés szerint ő kapta meg a Szűzanyától a kármeliták jellemző ruhadarabját, a skapulárét. A kármelita rend május 16-án tartja ünnepét.

borítja szervezete nemrég helyreállított egyensúlyát. Kiújul az urémia. Az orvos megígéri, hogy majd ebből is kigyógyítja.

Kedden, teljesen kifeszítetten, könny jelenik meg a szemében, amikor senki sem hozza neki az annyira óhajtott Oltáriszentséget. Aztán ezt mondja: — Az előjáró akarata számomra mindig Isten akarata. Igent kell mondani és megköszönni. — A szerdára tervezett műtet egy másik súlyos eset közbejötté miatt elmarad. Erős fájdalomcsillapítókat kap, ezek azonban nem annyira hatékonyak, hogy a zsába okozta éles fájdalmakat is enyhítenék. Végül is áldozócsüörtökön operálják, az eltört csontot öt szeggel rögzítik.

A kórház légköre és a betegellátás éppen nem a legkiválóbb. Marcell atya szeretetét és bizalmát azonban már semmi sem képes megingatni. Többször kifejezi: Pazzi Szt. Magdolna közbenjárásával azt kéri, hogy „lángolóan tudja szeretni Isten akaratát“! Amikor a látogatók arról beszélnek neki, nemsokára hazamehet, így válaszol: — Semmi vágyam sincs. Nemsokára vége lesz . . . — Minek? — A betegségnek. Majd hozzáteszi: — Nem félek a haláltól. — Valaki megkérdezi tőle, most is olyan nagy lelki sötétségben van-e, mint novemberben. Azt válaszolja, hogy nem. Keresztes Szent János szellemében a sötét, a puszta hit útján jár. — Ez az igazi! Ebben nincs fantázia, ez valóság! — állapítja meg. Egy napon ezt hallják tőle: — Sajnálom, hogy terhére vagyok másoknak . . .

Már az operáció napjának délutánján kiültetik az ágy szélére, másnap meg már néhány lépést is járhatnak vele. Az urémia miatt teljesen erőtlen. Kálváriajárást jelent minden egyes lépés.

Át kell szenvednie a X. állomás gyötrelmeit is . . . Áldozata a teljes kiszolgáltatottságban éri el csúcspontját. Egyszer azért fájdalmas arc-kifejezéssel megkérdezi: — Miért nem a Széher útra vitték?

Iszonyú fájdalmában is másokra gondol. Egyik ismerősének névnapjára szóban üzenetet küld és másnap rákérdez, átadták-e az illetőnek jókívánságait. Vasárnap, május 22-én erős hidegrázás veszi elő. Így tart ez látogató időben is. Amikor az letelik, így szól tőle búcsúzó gyónógyermekéhez: — Most mindent belefoglalunk. Imádkozz el egy Miatyánkot és Üdvözlégyet, hogy az én áldozatom teljes legyen. Aztán nagy nehezen elmondja a feloldozás szavait és áldást ad. Ez volt az utolsó alkalom, hogy valakinek szentséget szolgáltatott ki.

Még ugyanezen a napon valamelyik látogatója ezt hallja tőle: — Elrepülök, itt hagyalak benneteket. — Hová? az Égbe? Mikor? — Ha majd a Kicsike értem jön, válaszol csendesen. Arra a kérdésre, nagyon hiányzik-e a szentmise, megdöbbenően egyszerű választ ad: — Most is misézek; magamat áldozom fel.

Május 25-én délután alig tud beszélni, arca kínosan vonaglik. – Nagy jó lesz ebből, sok lélek fog fölszabadulni! – mondja később. Naponta négyszer kap vénás injekciót, az infúziót pedig lába fejébe vezetik be. Mozdulni sem tud, úgy ki van feszítve.

Május 26-án, csütörtökön meglátogatja egyik rendtársa. Kölcsönösen megáldják egymást, majd Marcell atya ezzel köszön el tőle: – Viszontlátásra az Örökkévalóságban!

Mindenért mindenkinek hálálkodik. A szentségi Jézust este viszik be neki. Éppen szendereg. Amikor felébresztik, hálásan megcsókolja a pap kezét e szavakkal: – Ez a legédesebb ébredésem!

Pénteken délelben leviszik az V. emeletre. Aznap este már nagyon nehezen tudja lenyelni a Szentostyát. Még mindenkit megismer, sőt résztvevően érdeklődik egy testvére egészségi állapota felől. Kínosan, kapkodva lélegzik. Este fél 9 körül egyik rendi testvére feladja neki a betegek szentségét. Mély áhitattal követi a szertartás minden mozzanatát. A pápai áldást öntudatos keresztvetéssel fogadja. Végül hálás tekintettel mond köszönetet.

A következő éjjel fájdalmai egy percnyi pihenést sem engednek neki. Hajnali 4-kor keresztet vet és szokásához híven megkezdí reggeli imáját.

Másnap, május 28-án felmetszett gégével találják látogatói. Hörög, kínosan küzd minden lélegzétvételért. (– Ne félj, kislányom, majd én megfulladok helyetted! – mondta évekkal ezelőtt egy halálfélelemtől szenvedő nővérenek!) Elérkezik pünkösdi vigíliája. Az ajkát úgy mozgatja, mint aki a sírással küszködik. A külvilágot már alig érzékeli. Este fél 9-kor jön ismét pap barátja a Szentséggel. Marcell atya kinyitja a szemét . . . , áldozni természetesen már nem tud.

Arcán a szenvedés különböző kifejezései jelennek meg. Többször felnyitja a szemét és felfelé néz. A mellette virrasztó nővér így könyörög: – Szűzanyám, vedd már magadhoz, hiszen Jézusnak is csak három óráig tartott az agóniája!

Pünkösdi ünnepére hajnalodik. Kint vihar tombol, tépi a fákat, veri az ablakot. 6 óra tíz perckor utolsót dobban Marcell atya szíve. A két „Kicsike” hazavitte őt az Atya házába.

Sis benedictus!

Ave Maria!

Alleluja!

*

Június 2-án, csütörtökön mutatják be érte az ünnepélyes requiemet a Huba-utcai kármelita templomban. Ugyanazon a napon 1 órakor a Farkasréti temető ravatalozójában Szabó Imre püspök beszenteli földi

maradványait. Búcsúbeszédében többek között ezeket a prófétai szavakat mondja: „Szentet temetünk! Nem érte, hanem hozzá kell imádkozni!”

Június 4-én szombaton Bánk József akkori győri segédpüspök tart érte szentmisét a kármelita templomban. Beszédében többek között így méltatja Marcell atya lelki nagyságát:

„Itt állunk egy egyszerű, de hatalmas lelkű kármelita szerzetes koporsójánál. Drága Marcell atyánk, búcsúzunk tőled! Az Úristen hívott téged el a tanári katedráról, otthagytad a fényes állást, és visszavonultál a Kármel elhagyatott szegénységébe, letetted a tollat a kezedből és kezembe vetted Krisztus keresztjét. És azóta ebben az elrejtettségben, ebben a szegénységben és szerénységben nagy, magasatos voltál, mert Marcell atya fogalom Budapest lelki életében. Százak és ezrek térdeltek a te gyóntatószéked előtt, éjjel és nappal, világi hívek, fiatalok és idősebbek. A papoknak és a híveknek hozzád tóduló nagy tömege feloldozást, vigasztalást, útbaigazítást várt és kapott tőled. Drága Marcell atya, itt vagy most előttünk a kármelita léleknek egyszerűségében, derűjében és a Skapuláris Szűzanya forró szeretetében.“

Bánk József püspök végzi a temetési szertartást is a templom kriptájában. Rendtársai a dicsőséges rózsafüzért imádkozzák a friss sír mellett.

A koporsót rejtő kis fülke elé hamarosan márványlap kerül, aztán lassanként megjelennek körülötte a Marcell atya mennyei közbenjárásáért hálálkodók márvány-táblácskái.

Marton Boldizsár, a Kármelhegyi Boldogasszonyról nevezett Marcell atya megkezdi – nem! folytatja! – az egyetemes Egyház, a Titokzatos Test, szeretett magyar népe szolgálatát. Együtt a két „Kicsikével“, elválaszthatatlanul!

Marcell atya írásaiból

LEVELEK

Marcell atya néhány levele rendtársaihoz, volt újoncaihoz.

J + M

Pax Christi!

Győr, 1938. jan. 12-én

Kedves jó B. Testvér!

Levele igen megnyugtató. De leginkább az a pár szó, amelyet benne áthúzott: t. i., „hogy nem kívánkozik vissza a noviciátusba!“ Tudja-e, Édes Fiam, mit jelent ez?! . . . Azt, hogy mindegy: hol vagyunk! A Szahara sivatagán, vagy a Jeges-tengeren, a Riviérán vagy a ködös Albionban . . . Sancta indifferentia!¹ Kegyelem, nagy kegyelem! Áldassék érte az Édes Mediatrix Omnium Gratiarum!² A kegyelmet azonban vissza is veheti Isten. Ezért kell semper orare et nunquam desinere³. Igenis! Együttélni drága Anyánkkal és azonosulni szerelmesünkkel, Jézussal! A lelkünk szünetlen ott legyen a tabernáculum előtt! Ha ide visszakívánkozna, ez annyit jelentene, hogy szentimentális, érzelgős lett az életszentsége. Ettől pedig Isten ments! – Annak is örülök, hogy „semmi sem zavarja“. Még a mostani évszám sem. Hát ne is! Először is, amire gondol, Édes Fiam, az még messze van. Másodszor meg ne is gondoljunk évszámokra. Aki egész szívvel nekivágott az Örökkévalóság végtelenbe vesző útjának, annak számára már nem számít az „idő“, pláne nem az időpont, egy évszám. Az már a földön éli, vagy legalább kezdi élni az örökkévalóságot. Az Istennel egyesülés időtlenséget jelent.

Erről jut eszembe, Édes Fiam – az egyszerűség! Kedves leveléhez, abban megnyilatkozó szép lelkületéhez ez az egyetlen szerető észrevételem: mindenekelőtt első helyre tegye ezt az igazi rendi erényünket, az egyszerűséget. Egészen úgy lássa, mint Szt. Illésben, Szt. Elizeusban, Keresztes Szent János atyánkban és ahogyan tökéletesen, mennyeién kivirágzott Kís Szt. Terézben. Ez legyen szent ambícióinak szinte egyetlen tárgya. És kérje! Megkapja . . . Még a Szűzanyával való együttélést is gyakorolja, így az azonosulást, ó így, egészen így, egyszerűen a közeli s távoli adorációt. Az egész szerzetesi élete legyen egyetlen szentmise, de oly egyszerű, mint amilyen egyszerű volt Jézus és Mária élete.

1) Szent közömbösség!

2) Minden kegyelem Közvetítője.

3) Mindig Imádkozni, soha abba nem hagyni.

Édes jó Fiam, a tabernákulum előtt mindig találkozhatunk. És ott melegen szívve öleljük egymást. Ugye nagyon szeretjük, kis Fiam, egymást?! Mert nagyon szeretjük Jézust és Máriát! Örülök, hogy olyan jól megy a tanulás. Klempa t. úrnál érdeklődtem. Ugye a tanulás is imádság?! ... Ezer üdvözlöt mindnyájuknak! Szeretettel öleli Fr. Marcellus a V. C.!

Győr, 1937. júl. 8-án

Kedves jó Gy. Testvér!

Tanácsaimat kéri kedves lelki beszámolója végén. De hát mit tanácsoljak?! Amikor fölveti az egyes kérdéseket, mindjárt meg is felel azokra. Még pedig egészen jól, egészen úgy, ahogy azt a jószágos Szűzanya elvárhatja az ő drága gyermekétől. Lehetetlen meg nem állapítanom kedves soraiból, hogy Jézus uralkodik a lelkében, Ő vezeti, irányítja. Ő él a lelkében. Boldog fia Máriának, akinek most már nem kell egyebet tennie, csak szünetlenül kérnie mennyei Édesanyjától a kitartható nagy kegyelmét és azt, hogy fönnakadás nélkül növekedjék napról-napra a szeretetben.

Mit se törődjék azzal, Édes Fiam, hogy gyávának érzi magát a rekreáción, mikor sor kerül mások mulattatására! „Tegyen úgy, mintha bátor volna!”, biztathatom Kis Szt. Terézünkkel. A fő az, hogy derűt csaljunk testvéreink szemébe, arcára. A szeretet mindennél többet ér! S emelkedik az értéke, ha nehézségek közt jön létre, — ha erőfeszítésünkbe kerül. S mikor szenved, — s mikor nem szenvedünk?! ... hálálkodva, szellemi könnyekkel gondoljon arra, hogy azok, akiket annyira szeretünk: Jézus, Mária, — mennyit gyötrődtek értünk! A szeretetet csak szeretettel lehet megfizetni. A szenvedést csak szenvedéssel lehet meghálálni. És a kísértések?! „Mit tud az, aki meg nem próbáltott?” Csupa érdemmé teszi az, aki legyőzi őket: Jézus kegyelme és Mária örökös szeretete.

Nagyon örültem kedves levelének, mert ékes bizonyítéka annak, hogy jó úton van. Legyen az egész élete, Édes Fiam, egy szünetlen Magnificat, mert Az, Aki hatalmas, nagy dolgot cselekedett az ő kis szolgájával: fölemelte és most eteti a szeretet erős kényerével. Testi gyöngesége se aggassa. Tervei vannak vele az Ú. nak. Bocsássa azt is egészen az ő rendelkezésére! Igen melegen öleli Mária drága kis fiát

Fr. Marcellus a V. C.

1) a Virgine Carmeli, a Kármelhegyi Szűzről nevezett ...

Hévíz, 1938. VII. 22.

Kedves jó Gy. Testvér!

Nagyon köszönöm mindkettőjüknek, Önnek és kedves A. testvérnek szíves érdeklődését szükségleteimre vonatkozólag. Igen jól el vagyok látva, hála Istennek, itt az Anna-villában mindennel. Megvan a csend, a magány látogatók nem háborgatnak. (. . .)

Szeretettel üdvözlöm kedves A. testvért. Bízunk mindannyian drága Szűzanyánkban, aki sorsunkat irányítja, szerezzünk neki sok örömet, s köszöntsük Őt fáradhatatlanul minél több Ave Maria-val!

Meleg szeretettel ölelem az összes kedves testvéreket! Kitartás és szeretet! legyen a jelszavunk. Imádkozzanak buzgón értem! Csak 8-án este érek haza. A viszontlátásig is Jézus bőséges kegyelmét esdi imáiban kedves Gy. Testvérrre, papi áldását küldve, szerető testvére

Fr. Marcellus a Virg. C.

Bp. 1939. VIII. 20-án

Drága jó Gy. Testvér!

Bocsásson meg, hogy kedves levelére, amelyet őszinte örömmel és teljes megnyugvással olvastam, oly nagyon soká válaszolok. Ott-hon nem igen érek rá, gondoltam, majd Hévízen! De aztán hogy jártam! Július 20-án értem ide, s mindjárt az első éjszaka mindkét szemem bedagadt s azóta hatalmas kötőhártyagyulladásal vesződtem. Áldottam a jó Istent, mert se írni, se olvasni nem tudtam, ki se igen mehettem, tehát elmélkedhettem sokat a folytonos borogatás közben teljes fizikai sötétségben a mennyei világosságról. Most már azonban meggyógyult, de vigyázni kell rá. A lábam, hála Istennek, sokat emlékezett bűnös voltomra: rendületlenül fáj. Az orvos szerint ez igen jó s majd télen annál jobb lesz. Én azonban mégiscsak a cellánk föllíratával gondolkodom: „Itt égess, vágj, Uram, csak odaát örökre megkímélj!”

A. testvér a múlt hetekben már Keszthelyre került. Holnap jön ki hozzám, majd jól megszapuljuk a kedves Gy. Testvért. Helyette fölvetünk egy másikat, — fővárosi tanítót, aki előreláthatólag szintén igazi hivatás!

(. . .) Változások vannak, lesznek, hol örömkre, hol bánatunkra, de mindig a jó Isten akaratára! S ezért mindig is dicsérjük Őszentfel-ségét. — Nem is hiszi, mennyire örülök neki, hogy Rómában oly nagyon elégedett. Az édes Szűzanya kimondhatatlanul szereti az elégedett szíveket.

A melléklet a kedves R. testvérnek szól, szíveskedjék neki átadni. Édesatyai és testvéri meleg szívvel ölelem őt és a kedves T. testvért,

aki annyi szeretettel és önfeláldozással törekszik a talljánok lány nyelvét megkedveltetni egy szittya-magyarra! Kérem szerető és állandó imáikat, hogy a tökéletesség hegyének ne csak szelíd lejtőit, hanem vad meredkeit és a legmagasabb csúcsait is becsülettel és megfélemledés nélkül mielőbb megmászhasam. Nem leszek érte hálátlan!

Aug. 30-án megyek haza. (. . .)

A jóságos Szűzanya tartsa mindig édes karjaiban, s adjon sok türelmet és ki nem apadó vidámságot az idegen talaj szeretetére.

A legmelegebb szeretettel öleli hűségese testvére

Fr. Marcellus

Bp. 1961. XII. 22.

Drága jó Gy. Testvér!

Nem is hiszi, milyen boldoggá tett a küldött Directóriummal! Nagyon hálás vagyok érte. Valamint a kedves üdvözlétért is a lapon. Éppen készülünk az ünnepekre. Nagyon együtt leszünk majd a Jászolynál. Könyörgünk egymásért és versenyzünk: ki szereti Öt jobban! Ha nem tudnánk Neki mást adni — s mit is tudnánk?! —, megajándékozjuk Öt Édesanyja érdemeivel.

A mellékelt képen a másik Kicsikét küldöm, az édes Kis-Szűzanyát. Nagyon szeretem. Öt. Mindent megtesz nekem, bármit kérek Tőle. — Nagyon ajánlom gyermeki szívébe a csupa-mosoly Kicsikét: szeresse Öt egész szívével, nem fogja megbánni, és a Kicsi Jézusnak is igen nagy örömet szerez vele. Tény, hogy minél jobban szeretjük a Szűzanyát, annál lángolóbb lesz szeretetünk Isteni Fia iránt.

Kívánok én is igen boldog ünnepeket és egy új esztendőt tele kegyelemmel.

A legmelegebb szívvel áldja és öleli

hálás testvére, Marcell

*

Marton tanár úr és bérmakeresztia kapcsolatát jól jellemzi ez a meleg hangú levél:

Zalaegerszeg, 1919. jan. 29.

Kedves Keresztfiam,

szíves megemlékezéset kicsit későn, de annál melegebben köszönöm. Leveledet Kiskomáromból küldték utánam. Én már 7-én elutaztam hazulról, s azóta úgy beletemetkeztem rég látott könyveimbe, mintha más egyéb nem is léteznék számomra. Sajnos, szénhiány miatt, az előadásokat még mindig nem kezdetjük meg. Pusztán a VII. és VIII. osztály jön be febr. 1-étől kezdődőleg. A VIII.-ban vagyok érde-

kelve heti három órával (filozófia). Lesz március közepe, mire a többi osztály is megkezdheti munkáját. Régi osztályfőnökségemet megtartom az V.-ben, magyar s latinnal. Ezentúl tanítok még a IV.-ben latint.

Igen örülök, hogy egyes témákat óhajtasz kidolgozni. Küldd el. Majd annak idején, mikor a fiúk bejönnek előadásra s lesz kedvük az Ötnevelők Körében újra működni, — majd felolvastatjuk, megbeszéljük és megbíráljuk; a jegyzőkönyv erről szóló részének másolatát pedig majd elküldjük Neked. Ha azonban sürgősen szeretnél dolgoztaiddal valamit csinálni, — én nagyon szívesen és részletesen megbírálok s visszaküldöm. De természetesen a szigorú és igazságos kritikától félned nem szabad. Örülök, ha vele kedvet önthetnek Beléd. Azt hiszem, e tekintetben jól ismered a jóindulatomat és felfogásomat is.

Itt a világ csöndes. Persze az emberek nehezen tudnak beletörődni a nagy változásba. Mindenki kétségbe van esve akkor, mikor a legtöbb türelemre s bizalomra van szükség.

Édes Tiedről nem tudok semmit. Most készülök írni Gulácsra. Elmenni persze nem tudnék: nem olyan az időjárás, de a vonatközlekedés is gyatra. A húsvéti ünnepeken azonban megnézem a kedves emlékü Gulácsot s benne az annál fájdalmasabb emlékü temetőt, hol édes jó Atyád porladozik.

Egyebekben szeretem hinni, hogy az iskolában és a konviktusban, ami Kettőtöket illet, minden a legkifogástalanabb rendben megy: szorgalmasan dolgoztok, s ernyedetlen munkával meg jómodorral s -indulattal igyekeztek becsületére válni a K.-névnek. — Ha valamire szükségtek van, akár tanácsra, akár bármilyen más egyébre, úgy fordulj mindig a legnagyobb bizalommal hozzám. Meg lehetsz róla győződve, hogy nálam a szereteten kívül megértésre is találsz. —

Szíves, melleg szeretettel köszönt és ölel

Öszinte Keresztapád s Bódi bátyád.

Ezt a levelet Kármelbe lépése előtt fél évvel a „Tündérlak“ tulajdonosának, Péczely Lászlónak feleségéhez intézte.

Nagyságos Asszonyom,

nagyon megszoktam már, hogy azon a sokszorosán ünnepelt januári napon szóval is kifejezzem együttérzésemet, mélységes tiszteletemet és hálámat kedves Személye és Családja iránt. Kérem, legyen kegyes ezt ezúttal is elfogadni, hiszen — szívből jön és szívhez szól.

A jó Isten, akinek nevében kopogtatok s köszöntésemet elmondom, éppúgy jelen van soraim között, mint lenne, ha személyesen adnám

át őszinte gratulációm. Az Ő nagy kegyelme ez, hogy – leggyaribb ember létemre – tiszta szívvel tudok jókat kívánni, s nagy kegyelem az is, hogy tudom, hogy ezzel – ha még oly csekélységnek látszik is, – de adok valamit. Ez a valami, – nekem minden, mert tiszta s mert az Isten akaratának megfelel. – Sok gondjában, aggodalmaiban, eredménytelennek látszó fáradozásaiban, el-elszomrodásaiban, ó, oly sokszor ott vagyok lélekben, s miként ezen a ritka sátoros ünnepen, – a szürke hétköznapokon is mindig kérve-kérem a legfőbb Jóságot, az örök Szeretetet, legyen gondja azokra, kik oly sok s nehéz keresztel tiporják lábvérző útjukat, s adja legbőségesebb áldását annak a kedves Családnak mindenegyes tagjára, a legkisebbjéig, melynek édes árnyékában oly panaszatlanul meghúzódhattam, felüdülhettem, s hideg életnapokon megmelegedhettem.

Születés- és névnap ajándéokra koldustarisznyámból nem sok telik, legfellebb imádság. Fogadják szívesen! Az imádság – rózsa s annál illatosabb rózsa, minél szegényebb valaki, aki osztogatja. Én már Isten nagy kegyelméből eljutottam a koldusszegénység országáig, mivel-hogy semmi sem kell ezen a világon, csak a jó Isten. Az imádság ezért napi kenyerem, amiből élek, s amiből másnak is szívesen adok. Ő, de szívesen azoknak, akiket igazán szeretek.

Volt idő az én gonosz életemben, mikor, én botor, megszólítam az imádkozókat. Most tudom, hogy nélkülük nincs – élet, nincs Krisztus és nincs a léleknek nyugalma! A munka is csak akkor Isten akarata szerint való jó-munka, ha imádsággal kezdik, imádságként folytatják s imádsággal végzik. Így megy jól a munka, másként nem igazi munka a munka. Ora et labora, és nem megfordítva. És nem is külön-külön, hanem együtt. Mégis először – ora!

Budapesten gyönyörű napokat éltem át. Szeretnék mindenkit hozzájuttatni a kincshez, amit az evangéliumi szántóvetővel jóideje megtaláltam. A kincskeresők aranymezőket találhatnak a lelkigyakorlatok áldott talaján! Még csak Kaliforniába se kell kimenni. Csak három napra visszavonulni lelkünk házának zajtalan csendjébe, hogy először életünkben – teljesen magunkra találjunk. Az én vakáció 40 napom Mödlingben engem teljesen megfordított, rá – Isten igaz útjára, az egyetlen igazságra, az egyedül helyes életre. Jézus az, aki az út, az igazság, az élet. Nincs más! – Egyszerű, de mily fontos, amikor ezt a valóságban csakugyan éljük is – kinevettetés, ajkbiggyesztés és lesajnálás ellenére.

Utánanéztam a női lelkigyakorlatoknak. Bármikor tarthat bárki, egyedül is, külön vezetéssel, vagy gyakran közösen többedmagával, teljesen zárt helyen, minden kényelemmel ellátva, kevés költséggel, az Örökimádás-zárdában (Üllői út 77). Csak ily címre kell írni: Ország-

gos Központi Oltáregylet, Budapest, Üllői út 77. Bővebb felvilágosítást mindig adnak.

Ha Laci bátyámat érdekli, s esetleg gondolna rá, megírom a legközelebbi férfi-lelkigyakorlatokat a jezsuitáknál. Az egyik febr. 1., 2., 3., a másik a bűnös farsang utolsó napjaiban: febr. 22., 23., 24. Mindig az előző nap estéjén fél hétkor kezdődik s az utolsóra következő nap reggelén végződik. — De nagyon kérem, ne tessék e vallásos ömlengést egyúttal erőszakoskodásnak venni. Csak fölvettem, a többit a jó Istenre bízom. Kérem is, hogy levelem tartalmát kegyeskedjenek diszkréten felfogni. Ez az a talaj ugyanis, hol könnyű a súlyedés és súlyesztés, akár egy elegáns kézmozdulat avagy gúnyra ferdülő szájszöglet idézze is azt elő, — lelki kárára egyként a gúnyolódónak és a jóhiszeműnek. — A jó Isten útjai csendesek, észrevétlenek, a modern emberéi zajosak és autóbűzősek.

Lacika ügyében Berkes Ottó főig. urat is kérve figyelmessé tettem. Hiszem és tudom, hogy sok függ tőle. A minisztériumban pedig feltétlenül lesz támogatója.

Bocsásson meg, Nagyságos Asszonyom, a hosszú levélért, s kérem, legyen kegyes soraimat jószágos szívével szívesen fogadni.

Az egész kedves Családot szerető köszöntéssel üdvözölve vagyok a legmélyebb tisztelettel

és őszinte ragaszkodással

hálás és alázatos szolgája

Bódi

Péczy László halála után írja az özvegynek:

J + M

Pax Christi!

Győr, 1938. máj. 2.

Drága jó Nagys. Asszony!

Mikor a gyászjelentést megkaptam, úgy éreztem, hogy feledhetetlen Laci Bácsi az én halottam is. Az örökkévalóságban nincsenek távolságok. Hamar létrejött kettőnk között az összeköttetés, azt hiszem, mindörökké szétkapcsolhatatlanul. A földön is már oly jól meg tudtuk egymást érteni. S oly nagyon, de nagyon szerettük egymást. Mennyei-vel tisztább és tökéletesebb most a szeretet! Sokat társalogva, beszélgetek vele; a szentmisém Mementója minden alkalommal hívja őt s könyörög érte. Tudom, a jó Laci Bácsi vár rám odaát! . . .

1) Krisztus békéje!

Ami fájdalmat okoz és szomorúsággal tölt el, egyedül – a Család szenvedése. Elveszítettek valakit, aki szívvel-lélekkel, egészen s nemcsak kötelességszerűen – a Családjáé volt. Mivel azonban a jó Istennek áldott, szent akarata volt az ő távozása, bizonyos, hogy ebből is valami nagy jó háramlik majd a földön maradottakra. A Halott nemes szíve erkölcsi értelemben nem porlad el, hanem tovább dobog övéért, s segít – a küzködőknek.

Egészen együtt vagyok a gyászoló családdal, s igen boldog volnék, ha valóban őszinte részvétem legalább egy cseppet enyhítene mérhetetlen fájdalmukon.

A régi családtag igaz hálójával és forró szeretetével osztozik mély-séges gyászukban s buzgón kéri a Fájdalmas Szűzanya édesanyai Szívét: tudjon a kedves, szeretett Családnak mindenegyes tagja bízó lélekkel tekinteni az örökkévalóságba: a boldog viszontlátásra!

az Édes Jézus irgalmas, Szentséges Szívében

édes testvérük

P. Marcellus a V. C.

kármelita.

*

1947-ben egy újfajta „remete“-szerzetesközösség volt születőben Dunántúlon. Köztük volt Marcell atya egyik lelki leánya, akivel az elkövetkező három évben több levelet vált. (Az illető előzőleg a Salvator nővérek kongregációjához tartozott.) Marcell atya jó két évtizedes szerzetesi életének számos tapasztalata visszhangzik ezekben a remekbe szabott írásokban. Alap gondolatai ismertek: a Szent Szűz iránti feltétlen bizalom, az én teljes megtagadása és kiüresítése, felelősség Isten országa építéséért, a magyar haza odaadó szeretete és minden ember üdvösségére irányuló vágy.

1947. VIII. 31.

Pax Christi!

Drága Leányom!

Ma érkeztem haza két heti távollét után. Kedves levele, beszámolója várt rám. Időm nincs, de az én kedves Testvércémnek mindig lesz pár percem egy-két rövid üzenetre.

Levelét gyönyörűséggel olvastam. Újra meggyőzött, hogy telke nincs tévedésben. Tiszta, szép hivatás bontakozik ki belőle. Az a „kínzó sötétség“ – Isten kegyelme: „Akkiket én szeretek azokat megfenyítem...“ Tisztogatja az Úr lelkének szellemi részét oly igazán és oly szeretettel, hogy öröm nézni. Hozzáfogott lelkének „megmunkálásához“.

Engedje csak, fogadja el tökéletesen. Így jó.

Uram, öregbítsd bennünk a hitet.

Növelje, szítsa magában napról-napra a csodákat művelő bizalmat. Ne akarja nagyon megfejteni, kielemezni lelkiállapotát. Csak elszántan — bízni, bízni, bízni Anyánkban. A pusztá hit! Ez az ideális! Csak hinni, bizalommal telisdetele lenni!

A magány rémeit én is átéltem belépésemkor. Félelmetes valami, de elmúlik, s nagy, igen nagy a tisztító ereje.

Mert azért van az egész: a tisztulásért. A lélek roppant sokat nyer vele. Állja, szeresse és hálálkodjék érte. — Azt látom soraiból, lelke nagyot haladt.

Burkolózzék bele a Szűzanya szellemébe, öltse magára, öltözzék bele az Ő szentségébe, — elég ehhez a pusztá hit, tegye csak ezt állandó állapotá.

Persze hogy segíték, Édes Leányom. Segítsük egymást szívvel-lelkekkel paktumunkkal. Beöltözésén lélekben ott leszek. A Szeretet Lelke vezesse be ennek az új, szépséges, Isten Szíve szerinti Alakulatnak noviciátusába. S vigye mindig tovább . . .

A régi meleg szeretettel és papi áldással!

P. Marcell O. C. D.

Pax Christi!

Cegléd, 1947. XI. 17.

Kedves Mária Soror, Édes Leányom!

Nagyon köszönöm kedves levelét. Még jobban, azaz egészen meggyőzött: odavaló! Hála Istennek! Hogy a lelkiállapota olyan, amilyenek leírta, — annak én szívből örülök. Miért? Mert világosan látom benne az édes Jézus nevelő kezét. Meri — tetszése szerint lelkét megmunkálni. Ne, ne tartsa vissza az áldott isteni kezet, inkább mondogassa Kis Szent Terézünkkel: „Anyám, mondd meg Nekí, hogy ne kí-méljen!”

Azt írja, Édes Gyermelem: „Könnyebb elviselnem azt a gondolatot, hogy nyomorult bűnösnek ismernek, mint azt, hogy jellemtelenek tartsam magamat.” — Nem így! Nem így!

Viselje el ujjongva, ha jellemtelenek tartják, s még inkább ujjongva, ha önmagának is így kell vélekednie saját magáról. Ki kell fosztatnunk magunkat fenékgig, s még egy morzsa se maradjon bennünk, amit jónak tarthatnánk. Semmi sem a miénk: csak a rossz, a gonosz-ság. A legkisebb jó is, ami bennünk van: kegyelem. Ebből pedig igen sok van az én kis Testvérkémben. Ismerje csak el, lássa és köszönje, mert az édes Szűzanya érdeméből van, akinek, lám, a drága nevét is megkapta: Ave Maria!

A „Fortitudo“¹ Önnek nincs, de az Édesanyja a Mulier Fortis². S lám a leánya is immár: Filia Fortis³. Az egész leveléből meglátszik ez az erő, ez a gyönyörű bátorság, – nem baj, hogy nem látja, annál jobban élvezem én.

Jézus él a lelkében. De mennyire! Hiszen már ott látszik lenni a Golgotán, a Kereszten, ahol az Egyedüli, az Isten is távol van, s nincs segítség se égen, se földön. Hát nem ez az, ó boldog Keresztrefeszített: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?!“ – Úgy „látszik“, mondom, mert még majd jön a többi, azaz az egész, a teljes...

Igenis: a sötét hit, a golgotás, nagyszerű Magnificat, a Szűzanyás Mosoly mindenre, keresztre, öröme, mindig, mindig.

Den Herrn walten lassen, immer und immer, wenn es noch so schwer kommt.⁴ Mindennek, ami van a lelkében – kijelenthetem – nem az Ön „vétkes hanyagsága az oka“. De ha úgy érezné továbbra is, nem baj, – Isten akarata!

Szépséges dolgokat írt külső életéről is. Minden nehézségen felül tud emelkedni, egészen „közömbös számára minden munka vagy besztás“. Lássa, Édes Leányom, micsoda erő a lélek! Omnia possum in Eo, qui me confortat⁵: nincs lehetetlenség Isten előtt. S azt rajtunk mutatja meg, tehetetleneken, csupa-gyarláság-figurákon. Csak hitünk legyen élő, eleven, hegyeket mozdító! És bizalmunk! És – Szeretünk!

Igen, igen jól esett olvasnom: még eddig nem tapasztalta ott, hogy valaki is csak egyszer tudatosan vétett volna a testvéri szeretet ellen.

Hát ez az ismertető jele az igazi szerzetesi életnek. Gratulálok!

Lassanként majd, de feltartóztatlanul jő az új világ, új szellem aztán majd végül – az egység.

Kell jönnie erre a kis országra, de az egész világra is. Jön az igazi kereszténység. Ennek „áldozatai“ Önök ott mindnyájan.

Én most Cegléden „apostolkodtam“. Ma megyek haza, tovább bele a munkába: meghordozni az Ő nevét, a drága Anyánkét, azaz Fiáét. Ugye segít benne?!

A Kis Jézussal áldva a Szűzanya öléből és köszöntöm százszor, ezerszer a legtestvérőbb szeretettel!

Fr. Marcellus a Virgine Carmeli

1) Erősség

2) Erős Asszony

3) Erős Leány

4) Bármilyen nehéz legyen is, hagyni mindig, hogy az Úr működjék.

5) Mindent megtehetek abban, aki engem megerősít.

Pax Christi!

Csongrád, 1948. I. 21.

Édes Gyermekek!

Nagyon köszönöm jókívánságait, de talán méginkább lelkiének őszinte feltárását. Oly sok örömet okoz vele. Látom, mily szent komolysággal és határozottsággal veszi lelkiéletét, és ezért a tiszta jószándékáért mily kegyelemzárórral felel egyetlen szerelmese, az Édes Jézus. Őnzetlen szeretetre törekszik, meg is adja tehát a módot rá: szeretheti Őt a sötétségben, elhagyatottságban. Ad belőle eleget.

Lám, hogy eligazodik mindenben. Irányítja a Jótanács Anyja.

Nem baj, ha gyakori – legjobb szándék mellett is – a sikertelenség. A szentek egyedül a sikertől féltek. A szent őszerep az kérte pusztán az Úrtól: tegyék nagyon sok jót, csak ne tudják róla!

Amire megkért (zsoltosma éneklése, liturgia stb.), nagyon szívesen imádkozom, sikerüljön úgy és akkor, amint Őszentfelsége azt akarja.

És legyen egészen nyugodt, Édes Leányom, nem árnított sem engem, sem más a múltban. A múltban is az volt, s még inkább a jelenben: a Szűzanyáé és az Édes Jézusé. (. . .)

Képzeld csak el, a múlt héten két kármelita apáca (Erzsébet anya és a M. főnöknő huga) volt napokon keresztül vendégünk. A nővérek többségére igen nagy hatással voltak. Budafokon alapítandó kolostor felkelt nézték meg.

Segítsen engem, drága Testvércém, továbbra is a Szűzanya-propaganda útjaimon. Bőséges legyen az aratás, de én ebből többet ne merjek tudni, mint azt, hogy ez az életlen, rozsdás kasza – a Szűzanya kezében van, mindent Nekí tulajdonítsak, még tudatalatt is! Jó az Ő korszaka. A Szeplőtelen Szív győzni fog. Legyünk mi a Szeplőtelen Szív tökéletes áldozata.

Paktumunk töretlen! . . . Sok áldást küld, s nagy szeretettel köszönti
P. Marcellus a Virgine Carmeli

Pax Christi!

Csopak, 1948. jún. 11.

Édes Leányom!

Állandóan magammal hurcoltam Laetare vasárnapján írt kedves levelét – „mielebbi“ válaszra. S lám, már június közepe felé tartunk. – Azóta egy szigorú orvosi vizsgálat megállapította, hogy – megnagyobbodott a szívem (dilatatum est cor meum, kitágult a szívem, ó mennyire örültem ennek a diagnózisnak: a Szűzanya szeretete propagandájának fizikai eredményei!), nagy-nagy pihenésre volna szükségem. Ebben most benne is vagyok, nem is nagyon távol Önöktől,

Csopakon, az Angolkisasszonyok nyaralójában. 20-ig maradok, azután újra bele a munkába. Mondják, hogy majd ezután jobban kímélnék. Eszembe jut Kis Terézünk: „Mondd meg Neki, Anyám, ne kíméljen engem!”

Mielőtt idejöttem volna, Máriabesnyőn Mater Hilláriával együtt töltöttem az ő utolsó napjait. Nagyon megható volt: mindig a Szűzanyáról beszélgettem velem . . . (. . .) Valóban, ez az egy a szükséges: a jó halál. Mindent megér! Sors bona, nihil aliud!¹

De térjünk a tárgyra. Az én drága leányomnak, Krisztus jegyesének a lelkére.

Igazán őszintén, nyíltan fel tetszett előttem tárni mindent.

A lélek sötét éjszakája. A szellemi részé. Igen, igen! Nagyon tisztogatja Jézus.

Hát csak állja, örüljön neki és hálálkodjék: Sis benedictus! – szüntelen!

„A szeretet MINDENT eltűr, MINDENT elhisz, MINDENT remél, MINDENT elvisel.”

Nagyon szereti az Édes Jézus. S úgy veszem észre az egész beszámolómból, feltűnően edződik. Erős lélek. Ami erős benne, persze az a letagadhatatlanul záporozó sok-sok kegyelem. Elmondhatja, dabolhatja is az Énekek énekével: Fortis ut mors dilectio, dura, sicut infernus, aemulatio. Erős, mint a halál, a szeretet, kemény, mint a pokol, az igazi szerelem.

Csak Jézus, kizárólag. Nem nézni senki és semmi mást. Deus solus sufficit².

De az Édes Szűzanya ott legyen mindig, mindenben. Akármily éjfél legyen is a sötétség. – Ave Maria! meg-megvillanjon! . . .

Nem volna jó Kis Szent Teréz szellemét sűrűn kézben tartani?! Azt gondolom, ennek jó hasznát venné! Segíts magadon, az Isten is megsegít! – Jézus mondta 120 évvel ezelőtt egy kiváltságos léleknek: Leányom, naponta kérd tőlem az okosság kegyelmét, hogy több szenvedést, keresztet ne végy a válladra azon túl, amennyit neked szántam. – Elegendő az is!

Az új alapításhoz szívből gratulálók!

Drága Testvérkém, búcsúzom, de csak papíron. Együtt vagyunk Szentmiséimben, s mindennekfőltt Anyánk Szeplőtelen Szívében. Segítjük egymást az Egy-Lélekkel. Árad Az bőségesen. Szűzanyánk hívja számunkra helyettünk is: Veni Creator . . .³ – Bocsásson meg a kései válaszáért. Lélekben azonnal feleltem. Sok-sok áldást küld és atyai-testvéri szeretettel a legmelegebben köszönti

Fr. Marcellus a Virgine Carmeli

1) Jó halál, semmi más!

2) Isten egyedül elég!

3) Jöjj, Teremtő Lélek . . .

Pax Christi!

Bp. 1948. szept. 1-én

Édes Leányom!

Igazában csak ma olvastam el kedves levelét, amelyet már aug. 15-én megírt. 24-én kerültem haza, azóta pedig ilthon nem jutottam hozzá.

Szeretnék nagyon segíteni. Csakugyan még van valami lényeges hiány a lelkében. A sokat emlegetett határtalan kisterézes bizalom. A szentpáli sperare contra spem¹. Szerezze meg, imádkozza ki, – higgye, hogy egyszer megkapja. Addig pedig szüntelenül gyakorolnia kell: „Az én bizalmam olyan nagy, mint az égboltozat, s ha van valami nagyobb, mint az égboltozat, hát az az én bizalmam.”

Látja, hogy gyenge, erőtlén. Ez óriási előny: abszolúte nem bízhatik önmagában. Az erő az erőtlenségben fejlődik ki. Tehát: Jézus az én erőm. „Mindenre képes vagyok az által, aki nekem az erőt adja.” Nincs lehetetlenség, mert Jézus az én erőm, mindenem. Abszolút bizalmatlanság tehát önmagammal szemben, abszolút bizalom Jézus iránt!

De ezt gyakorolni kell szüntelen – fohászokkal, érzülettel, cselekedettel. A csüggedést pedig nem tűrni, azonnal visszautasítani.

Kis Szent Teréz mindig kéznél legyen! És az Ave Maria! Meg a Sis benedictus! És Jézus, Jézus, Jézus! ... Nem lehet megállni, mert azonnal visszaesik.

Elméletileg pompásan érti a lelkiéletet, de – „zöld az élet aranyfája”. Gyakorlati!

Az a gondolatom, hogy a hazai, a Huba-utcai hírekről nem írok semmit. Mit érdekelheti ez a kedves Mária nővért?! Legyen a mindentől való elszakadás teljes. „Aki mindenről le nem mond...”

Amik történnek Önnel, Édes Leányom, az mind Istentől van. Tehát a fogadalomtétel eltolódása is. Szükséges a kitűnő előkészület. Jézus, a várakozó Jézus nem tűri a dilettantizmust.

Ujjongó, hálás lelkületet kíván mindenre: szűzanyás szellemet a héttőr dőféseire is.

Máriával élni, halni, Benne elveszni: ez a lelkület egyesít gyorsan és biztosan és könnyen – Jézussal.

Gratulálok szépséges névnapjára, meg az esztendő dátumra. Ez

1) Remélni a remény ellenére.

lesz a jelszó a következő félesztendőre: soha ne keressük magunkat, ellenben „Quaerite faciem eius semper!”¹

Ebben is együtt tartok Önnel, Kislányom, és a Szentmiseáldozat fölséges oltárán mindennap mosolyogva találkozunk.

Sok papi áldással és igaz szeretettel

Fr. Marcellus a Virgine Carmeli

Pax Christi!

Sopronbánfalva, 1949. I. 4.

Édes Leányom!

Kellemesebb hírt nem hozhatott volna számomra a posta: Mária nővér megszületett (jan. 9.) az Örökkévalóságra.

Szívemből gratulálok. Most már végleg: Morte all'io, evviva Dio!²

Halál az Én-re, éljen az Isten. Most a „Regina Mundi”³-ban Ön, én pedig a „Regina Decor Carmeli”⁴-ban leszünk Édesanyánk Szeplőtelen Szívének tökéletes áldozatai. E Szívnek győznie kell gyorsan. „A testvér, kit testvére fölsegít, mint az erős város.”

Éljen a mindenén diadalmaskodó SZERETET!

Fortis ut mors, dilectio dura, sicut infernus, aemulatio...⁵

Nem sajnáljuk magunkat, odaadjuk teljes áldozatra,

Jézusnak per Mariam

et cum Ipsa et in et pro Ipsa

Ave Maria! Magnificat!⁶

Sok áldással és örvendező szeretettel

P. Marcellus O. C. D.

1) Keressétek mindig az ő arcát!

2) Halál az én-re, éljen az Isten!

3) Világ Királynője.

4) Kármel ékessége és Királynője.

5) „Mint a halál, olyan erős a szerelem, olyan a szenvedély, mint az alvilág.”
(Én 8,6)

6) Jézusnak Mária által és Máriával és Máriában és Máriáért. Üdvözlégy Mária! Magasztalja — lelkem az én Uramat!

A következő rövid leveleket egy lelki leányához írta 1964. dec. 22. és 1966 húsvétja között.

Ave Maria! Mater Ecclesiae!¹
Bp. 1964. XII. 22.

Édes jó Leányom!

Nagyon köszönöm igen kedves sorait. Úgy látszik, a jó Isten sokkal jobban szereti, hogy sem elvonná — keresztjeit. Mi már csak Mesterünkhöz hasonlíthatunk: keresztben kell meghalnunk! ... Áldjuk érte irgalmas Istenünket, hiszen mi nemcsak magunkért szenvedünk, hanem a drága lelkekért!

Nagyon köszönöm a Vigiliát is, mindenekfölött azonban azt a nagy szeretetet, amellyel engem, érdemtelen, — vallósággal elhalmoz. Iparokodom viszonzni paktumunkkal s minden áldozatommal. — A kis 'karácsonyi előkészület rövid fejtegetését szíves figyelmébe ajánlom. S gondoltam: örömet szerezek a két fényképpel, s így állással felbízthatom az én drága Testvérkémet és igen kedves Leányomat a buzgó ima-segítségre. A kis Jézus adja meg szép lelkének 'karácsony teljes békéjét és boldogságát.

El nem múló szeretettel áldja és 'köszönti

Marcell a.

Bp. 1965. ápr. 12.

Drága Leányom!

A kedves csomagot hiánytalanul megkaptam. Nagyon hálásan köszönöm. De különösen azt a szeretetet, amellyel készült.

Sajnálom, hogy személyesen nem üdvözölhetem, de a magunkfajta szegény betegek mindennek szívből tudnak örülni, ami onnan felülről jön. S még ha nélkülözünk is kell a legéltetőbb szertartásokat, nekünk mindég a legnagyobb kincset jelenti Istennek szentséges Akarata.

Együtt vagyunk, s egyek vagyunk mindenkor — lélekben. Oly egység ez, melyet maga az Úr kovácsolt össze. Széttöredezhetetlen! Magam is gyengén vagyok, különösen a szívemmel és az idegszába is hatalmaskodik, de mindenekfelett éltet Isten nagy ajándéka: a Hit; ebből a — Hitből élek s ez boldogan derűssé teszi öregségemet. — Sokat imádkozom az én feledhetetlen Leányoméért, s bemutatom és felajánlom naponta testét-lelkét Anyámmal az Ő Fiának.

Sok áldással és szeretettel

Marcell a.

1) Az Egyház Anyja.

Ave Maria!

Bp. 1965. aug. 10.

Édes jó Leányom!

E pillanatban kaptam meg kedves sorait. Rögtön válaszolok is rá. Őszinte részvét árad a lelkemben, s nem is tudom, mit adnék érte, ha úgy máról holnapra meggyógyulna. De aztán a szívem után a józan eszem után kapok, s már mondom is: ahogy azt a Jó Isten szent Akarata elhatározta! . . . Mindamellett nem szűnöm meg kérni a mi Édesanyánk Irgalmas Szívét: legyen az én drága Nővérem hathatós segítségére!

Egészen bizonyos, hogy nekünk minden javunkra válik, s ki tudja, hány léleknek segíthetünk szenvedéseinkkel! Meg azután a golgotai tan vérükké vált: — Ave Crux, spes unica!

Mellékelem versben írt elmefuttatásomat az én Szentmisémről. Vigasztalásként is küldöm, meg segítségért is esedezve a drága paktumos Testvérhez, hogy bőségesen hulljon onnan, a „Török alól“ a friss isteni Vér a lelkek kiszikkadt talajára. — Fájdalmas Anyánk Édes Szívét török járták át; boldog volnék, ha ott a „Török alatt“ megvigasztalódva tekintene alá hűséges gyermekei áldozatára.

Nagyon köszönöm, hogy lelkemben mindig ott tetszik lenni velem és szerető szívével oly készségesen segít nekem, a szegény öreg „bojtár“-nak az isteni Pásztor aklába teregetni a széledező és el-eltévelyedő juhokat.

Azért is igen hálás vagyok, hogy oly őszintén és kedves gyermekdedséggel tetszik feltárni szépséges lelkivilágát.

Mindenért kárpótol bennünket a mi Édes Urunk. Boldogság Benne bízni és minden reményünket belévetni. De amiért nem tudunk soha eléggé hálát adni Neki, — nekünk adta mindörökre

„Élet, Édesség, Reménység“ — Édesanyját!! . . .

15-én és 22-én boldogan szárnyal ajkunkon:

Magnificat!

Sok-sok áldással és nagy szeretettel köszönti

Marcell a.

1) Üdvözlégy Kereszt, egyetlen remény!

Bp. 1965. XII. 19.

Drága Leányom!

Köszönöm k. levelét s a – Vigiliát. Okt. 26.-a óta súlyos betegséggel fekszem az ágyban. Most kezdek lassan javulni. Együtt dicsérjük tehát az Urat az Ó Szentséges Akaratában.

Mindig és mindenért áldott legyen, Anyjával együtt, Aki újra szívünk kellős közepébe teszi Drága Újszülöttjét.

Vigadjunk együtt minden jóakarató emberrel.

Nagyon köszöntöm, áldom az én Drága beteg Leányomat, s kívánok szívből

igen-igen boldog ünnepeket!

Marcellus

Mellékelten egy most készült vers.

Ave Maria! – Sis benedictus!

Itt a Karácsony!

„Készítsétek az Úr útját és tegyétek egyenessé ösvényeit!”

A Két Kicsi születésnap emlékének
(minden hó 8.-a és 25.-e!)

helyes megünneplésére a legkitűnőbb előkészület:

Elfojtani minden szeretetlen,
minden megszóló,
minden rágalmozó,
minden dicsékvő és kritizáló
szót és beszédet!

Mi más ez, mint

hallgatni és szeretni!

Azaz – megszerezni a fundamentumot:

a szívbéli, mély alázatosságot,

melynek első eleme:

lelkünk bátor önismerete!

„Az idő rövid”: legyen gyökeres a megtérés!

Kezdjük el ma, s ne hagyjuk abba soha!

Ez az Úr útja, az egyenes ösvény: a pusztában kiáltó szava:

– Önismeret! Önismeret! Önismeret! –

Ó Isteni Kisded Jézus,

ebben áldj meg minket!

AM.! Imm!'

1966. Húsvét.

Édes Leányom,

húsvéti kedves köszöntését nagy örömezzéssel fogadtam, de egyben szomorkodtam is betegsége miatt. Viszont áldanunk kell Jézusunkat, hogy az Ő szenvedéssel teli életét élhetjük. Vele együtt szenvedünk, de Vele föl is támadunk!

Boldogság Őbenne a földi élet. Én már nem tudok úgy működni, mint valaha. Rámparancsoltak, hogy vigyázzak! Meg is teszem. De azért mindennap reggel 1/2 7-kor misézem a sekrestyében, – ülve.

Kimondhatatlan boldogság, hogy mindig és mindenben a Jó Isten Akaratát teljesíthetem. Hamar kifáradok, de a lelkem friss és száll az Ég felé.

A mellékelt két vers azt a kis kuckót énekl meg, amelybe szinte illésként beveszem magamat.

Imádkozunk csak igen buzgón egymásért! A Szűzanya áldott kezét el nem eresztve, egyszer csak ott tudjuk magunkat igazi Hazánkban! – Sok áldással és nagy szeretettel köszönti

Marcell a.

Marcell atya utolsó éveinek egyik leghűségesebb kísérője, segítője az őt kezelő orvosnő volt. Több gyermekes családanya, egyben Marcell atya „leánya“. Kapcsolatuk sokszínű voltát jól megvilágítják a következő levelek.

1961. júl. 21.

Édes Leányom!

Éppen jókor jött a kedves levél. Péntek déli van. (A levél kelezése a mi nagy ünnepünk.) Előtte való nap, a nagy „nagycsütörtökön“, hogy parkodott Bethániából, szinte sietett – mondják –, még az Arca is kipirult. Ment szenvedni! A Keresztút második stációján elébe megy a Keresztnek, kitért karokkal... Lám, milyen könnyű a válasz!!

Fogadja csak „kedves“ csivitelő vendégeit tárt karokkal, tudatosan, örömmel, jókedvvel (most e pillanatban ez az Isten akarata, vagy legálabbis „megengedése“). És a negatívumból pozitívum lesz, a szükségességből haszon, és nagy-nagy erény: türelem, amely első és utolsó tulajdonsága a Szeretetnek.

1) Ave Maria! Immaculata! Dvözölégly Mária! Szeplötelen!

Age contra!¹ A bosszúságot cserélje fel jókedvvel, az önszeretetet önmagának pazar szétszórásával és könnyed, magyaros gavallériával. Nevetve, vagy legalább mosolyogva disputálja magára: pont most, e vendégözönben egyetlen „boldogsága” a vendégfogadás. Jézust fogadja – kitörő örömmel bennük . . .

Nincs más megoldás! S ez az igazi. Aztán csak mosolyogva mondogassa mélyen bent: „Hálát adok neked, Istenem, hogy már megint nem az én elgondolásaim szerint mennek a dolgok” (Néri Szt. Fülöp).

Szóval szívből gratulálok a sok látogatáshoz. A csudanagy, 13-i balatoni viharhoz is! Lám, mily jó Őszentfelsége! Nagyon változatossá teszi ezt a földi életet. Varietas delectat². S mondja még valaki, hogy ezt a siralomvölgyet meg lehet unni! Nem! Itt mindig csak hálálkodni kell: Sis benedictus! Meg mindig – örülni, és nekünk csak szeretnünk szabad.

És hogy mit szólok a kenet-telenséghez?! Kis Teréz lelke ezt mondja: „Az én vigasztalásom az, hogy nincs vigasztalásom!” Jelen esetben, hogy nincs kenetességem³, hogy minden száraz, semmi sem megy. Akit Ő nagyon szeret, azt nagyon megpróbálja . . . Itt semmi más nem segít, csak a nagy türelem. De az rózsát terem! Tessék rózsateleppé varázsolni! Alsóbélatelepet; s mindennap újra meg újra meghívni rózsaszüretre a Két Kicsikét: a kis Jézust meg a kis Szűzanyát. Az lesz aztán a mulatság! . . .

Egyebekben pedig az áldások mennek arrafelé megszámlálhatatlanul és nagy szeretettel kicsinyeknek, nagyoknak egyaránt.

A legszívélyesebb üdvözléssel

M. a.

Keltezés nélküli levél, válasz egy lelki beszámolóra:

Be kell látnunk, környezetünket mi nem tudjuk megváltoztatni. De igen: Isten, a Kegyelem! – Mi a főhiba?

Megtaláljuk Merton következő szavaiban: „Servite Domino in laetitia!”⁴ Hogy a kelleténél lanyhabbak vagyunk, annak egyik oka az, hogy túl komolyan vesszük önmagunkat, s ezáltal legyöngítjük lelkünket. Túl sokat várunk önmagunktól; Istentől kellene várnunk mindent, hiszen Tőle függünk teljesen.

1) Tedd az ellenkezőt!

2) A változatosság gyönyörködtet.

3) ti. érezhető áhítat.

4) Voltaképp zsoldáridézet: Szolgáljátok az Urat örvendezve!

Salutaris medicina⁵: Bízzak, sőt csak bízzak! S kire bízzak mindent? Vajon önmagamra?! Nem! Megint csak Merton: A Szentlélektől elárasztott héten újra megéreztem valamit abból az örömből, hogy önmagamban semmi sem vagyok és mindenben a Szűzanyától függök. Ez a kulcsa a belső élet legkönnyebb és legegyszerűbb útjának: Nem vágyakozni a nagyságra vagy szentségre vagy jelentőségre, mint valamire, ami a sajátunk lehetne, hanem teljesen az Ő szeretetére és védelmére bízni magunkat, jól tudva, hogy a megfelelő pillanatban ki- eszközözlí számunkra a kegyelmet, hogy véghezvihessük mindazt a jót, amit Isten tőlünk akar.

Ettől fogva az egész lelki életben nem kell mást tennünk, mint bizalommal Rá tekintenünk, s mindent hűséggel elfogadnunk, amiben Általa részesülünk anélkül, hogy ahhoz ragaszkodnánk, vagy mint sajátunkat meg akarnók tartani, s anélkül, hogy magunk felett tépedődnénk.

Ecce! Fiat! Majd a Szűzanya!⁶

Mutter wird schon sorgen!⁷

Ave Maria! Immaculata!

Ime az igazi Édesanya!

A Szepiótelen! Az Egyetlen!

A mienk! . . .

Gyermekségét is szeressük és köszöntsük:

Egészen szép vagy, ó Mária!

Tégy engem is egészen széppé

Ó Szepiótelen Kis-Szűzanya!

**Sok áldással és pünkösdi szeretettel az én drága kis Doktornőmnek,
igen hálás páciense**

Marcell a.

Levélrészletek:

1963. VI. 23.

Egészen jól „spekulál!” Csak fogadja el magát olyanak, amilyen! Titkos önszeretet, vágy: szeretnők tökéletesnek látni magunkat! Ebből csak „odaát eszünk” . . . Fáradt, ki kell pihennie magát!

A gyerekeket jó észrevétlenülül lemondásra szoktatni.

Nagyon jól van a lelke. Jézus uralkodik ott! Gratias!⁸

5) Odvösséges orvosság.

6) Ime! Legyen!

7) Majd az anya gondoskodik róla!

8) Hálal

A földi Édesanya ellensúlyozásaképpen – még jobban, még határozottabban, még gyermekibben – átadni magát a Szűzanyának. Mert a „Bizalom“ csodákat művel! S csakis a fönntartás nélküli bizalom! Ami most van, erre kitűnő alkalom, ti. a begyakorlásra. Nekünk kell megváltoznunk, nem „ellenfelünk“-nek. Aggódni pedig nem szabad. Majd a Szűzanya!

A levélrészlet elején olvasható sorok a munkával kapcsolatban adódó problémákra utalnak:

... teljesen a helyes középutat megtalálni – nehéz. Ezért imádkozni kell és bízni, hogy a Szentlélek majd indítja és ösztökéli. A fő, hogy életünk gépkocsiján a volánnál Ő üljön, s mi csak asszisztáljunk.

Nagyon ajánlom a felebaráti szeretet gyakorlásának önzetlen ambícióját, különösen ezzel az erénygyakorlatfélével: a jóindulatú gondolatok táplálása másokról...

Egészen jó úton halad, csak fogja a Szűzanya kezét mindig, Jézus szeretetébe pedig nagyon bemelegít – az Ő mindenütt jelenlétének édes Valósága. Erre biztatta Ő az egyik Szt. Katalint: „Gondolj rám, s én gondolok rád. Foglalkozzál Velem, s én foglalkozom veled.“

De Bossis Gabriella színésznő feljegyzései is elősegíthetik ebben. Ezért mellékelek egy füzetet. A fő: „Kell mindig imádkozni és soha meg nem szünni! Semper gaudete!“

A. M! + S. b.!

Bp. 1963. július 2.

Medica mea Dulcissima!²

Nagyon köszönöm a kedves levelét. Egészen az íróját tükrözi. Nyaralási diagnózisát pompásan ki lehet belőle olvasni. Sajnálkoztam szívemből, de méginkább elégedetten megállapítottam: Ez az én Kisleányom! Hiába tud annyit és annyifélet, és hogy hivatásának – anyai, gyermeki, felebaráti és orvosi hivatásának magaslatán áll, azért mégiscsak legeslegelsősorban – Isten gyermeke, a Szűzanya szeretetreméltó leánya! Tehát az enyém is!

Képzeld csak, ma 1/2 10 tájban beszól hozzám Főnököm a kis hivatalos helyiségbe: Vár rám az illés-barlangban a T. doktornő édesapja. Persze iparkodtam le, s jól eltöltöttük az időt 1/2 11-ig. A vége confessio lett, a szabadakarat legcsekélyebb sérelme nélkül.

1) Mindenkor örvendjete!k!

2) Legédesebb Orvosnőm!

Nagyon szeretetreméltó volt, akárcsak a lánya. Behintőporozta bal karomat, mert „a csalánba nem üt ugyan a ménkű”, de az utóbbi napokban a csalán felvette a „ménkű” szerepét. Ahogy el tetszett utazni, rázendített szinte éjjel-nappal. Állom, mert a nagyon lecsökkentett zsábát mégiscsak pótolni kell valamivel. A hőség is nagy, na, meg a spirituális élet is jobban mehetne, kell tehát, ami egyensúlyban tartson: az ösztöke, – a tövis!

Bizony, nagy a kedvem a dalra, hiszen a Magnificat ünnepe van. Tehát mindig – Magnificat!

Quia respexit humilitatem pueri = servi sui, et ideo sum beatus simus³.

Ennyit magamról, de ez elég is!

A szeretet pedig csak árad, eláraszt mindenkit. Jaj, csak el ne iszaposodjék! Gondolom, nem engedi a Kicsi! Majd tessék Őt kérni, hadd hullámozzon el belőlem mindennap egészen Bélatelepig, továbbra is. Mert szállnak ám az áldások, és nincs megállás mindaddig, míg minden be nem teljesedik . . .

Kívánok nagyon jó üdülést és hozzá: magis et magis abundantiat⁴ egészségben, szeretetben és Magnificatban, kicsinyeknek, nagyoknak!

Igen hálás, tehetetlen paciense:

Marcell a.

*

A. M! Imm!

1963. VII. 12

Medica mea Dulcissima!

Megint csak rácsúszott tollamra ez a kedves megszólítás. Szívemből jön. – Sorait nagyon köszönöm. Az egész levél egy őszinte gyónás. Meg is adom rá a feloldozást. Örülök annak is, hogy az érthető feszültség megszűnt, s szabadon, független tetszik evezni a gondok tengerén és még gondtalanabban lubickolni a Balaton hullámaiban.

Valamit azonban múltkori levelemben elfelejtettem megírni, pedig fontosnak tartottam.

A „keresztből” tetszett írni, hogy azt felismeri, elfogadja és hálálkodik érte. Rendben van, de ezt én nem így mondtam, hanem így: miután a keresztet felismertem, s határozottan megállapítottam róla Istentől kapott ajándék-mivoltát – azt szívesen vállalom! Már pedig ez sokkal több az „elfogadni”-nál. Ámbár ez sine qua non-ja a vállalásnak!

3) Mert ránézett fia, szolgája alázatára, és ezért vagyok boldog.

4) mind nagyobb bőséget.

Tehát minden szenvedést – keresztet örömmel vállalni: ez a derűs szenvedés! Ez a Kármel! Biztosan így is tetszik felfogni! Csak hát nem azért voltam tanár, hogy ne korrigáljak és újra meg újra ne hangsúlyozzak! Mille fois pardon! . . .

Mindjárt rá is térek a magam „váll”-ára! Nemde vállaltam, ha nevetve-jajgatva is, a zsábát, az áldott Kenyeres Pajtást?! Nemde az én drága kis Doktornőm azt lecsökkentette szinte a minimálisra! Pár napon keresztül ugyan – az időváltozáskor jó erős volt, de azóta meg se mukkan. A csalán? Két nap óta híre-hamva sincs. Pedig igen erős volt. Két angyali nővér erőszakkal elvitt egy János-kórházi bőrgyógyászhoz, aki a Suprastinnal, de főleg a Pipolphennal nyakára hágott a kiütéseknek. Igaz, szédelegtem tőle, de aztán az adagolást igen lecsökkentette, megtiltotta a málnát, sajtot, kakaót és csokoládét és – azután (s ezen igen jól mulattam) fölírt egy Menthol folyadékot, amely bámulatomra ugyanaz volt, mint Dr. T. M. keveréke. Ez utóbbit elővettem, s nagyon bevált. Hogy miért hagytam abba akkor, nem tudom. Utólag nagyon köszönöm.

Szóval, minden rendben látszik lenni! Igen jól érzem magamat. Egy hete kb. a sekrestyei kisszobában rosszul lettem. De egy jó adag fekete helyrehozott.

A levélpapírral a tollam is kimerült, azért írok most egy másikkal. Így voltam a hallókészülékkel is ugyanott. Kisült, hogy a zsinórdrót elkopott; szerencsére volt tartalék. Mindjárt megvolt a hasonlat: a Szűzanya közvetítő szerepe. Várom is epedve gyönyörű ünnepét 16-án, s dalolgom: Tu gloria Jerusalem, tu laetitia Israel, tu honorificentia populi nostri!² A búcsúra talán már haza is tetszik érní?! Nagyon várjuk a Szűzanyával együtt, a Kicsinnyel, Naggyal egyaránt.

Addig is igen hálás köszönet a gondoskodásért! A három Kislányt drága Édesanyjukkal együtt áldja s köszönti a rossz paciens

Marcell A.

*

A. M! + Sis b.!

Bp. 1963. VII. 22.

Medica mea Suavissima!

Ma du. kaptam meg kedves értesítését, hogy még maradni tetszik a Magyar Tenger partján. Sietve, de nem sietve írom e pár sort. Talán még odaér. Főcélja azonban a levélnek az, hogy a mellékelt 4 képecskét a 4 „Kicsi” (a negyedik a Mamájuk) kézbe kapja azzal a

1) Ezer bocsánat!

2) Te Jeruzsálem dicsósége, te Izrael öröme, te népünk ékessége.

„forró“ kérelemmel: „langsam und deutlich“¹ elolvassák. A 3 üdvözlégyre utalás elmaradhat. A Szeplőtelen velem együtt igen-igen hálás lesz érte. Az egész kis „munka“ naponta – félperc.

Csak elolvasni! Ennyi az egész! Ha pedig már betéve is tudják, ne hagyják abba: folytassák mindhaláláig. Édes sport! De megéri. – Hogy erre biztatok, részemről mélyről jövő Szépszeretet! E nap jubileum nekem, történetét majd elmondom.² Meg a többit is! Most jött éppen valaki.

Lélekben nagyon együtt vagyunk. Várom, mint a legkedvesebb nélkülözhetlent!

A Kicsinyeket is, a környezettel együtt szívből üdvözlöm.

Sok-sok áldással

az igen hálás páciense

Marcell A.

A. M! + S. b!

1963. XII. 25.

A kép „pünkösdi“ ugyan, a Szentlélek azonban mindig aktuális. De mennyire – Karácsony éjjelén!

Ő súgja: mondjam meg, hogy Ő mindig illabitur – besurran szívünkbe, valahányszor hívjuk: Veni!³ Ellég egy árva sóhaj is feléje, s már ott terem, hiszen a sóhajt is Ő sóhajtja belénk.

Nos, sürget, kérem csak: árássa szeretetét a Kisdeden és anyján keresztül az én drága kis Doktornőmre, egész házanépére, és hogy ne merészeljem soha feledni, amit tőle kaptam, s meghálálni az ő nekem nagyon kedves Személyét, a bizalmas közlések tiszta óráit, végül nagyon megköszönni ritka s meg nem érdemelt segítő készségét.

Sok áldással és nagy szeretettel

igen hálás páciense

Marcell a.

*

1) Lassan és érthetően.

2) Egy évvel előtte gyógyította meg a Szűzanya csodálatosan. Naplójában írja: „1963. máj. 3. A syracusai anyai könnyek! És tavaly ott a kórházban, a krízis éjszakáján — valaki odalopta a syracusai könnyekkel áztatott vattát az utolsó óráit élő beteg szívére. Észre se vette akkor. És az anyai könny öreg gyermeke megmaradt, éí! . . . Azóta is ott a szívén éjjel-nappal a kis könnyes vatta . . .”

3) Jöjj!

A. M! + Imm.!

Bp. 1964. jún. 22.

Medica mea dilectissima¹,

cum gaudio accepi scriptum Vestrum, Gratias ago. Patiens inobediens attamen studet obedire et diligenter frequenterque bibit – aquam. Neuralgia in satis bona amicitia vivit mecum.

Hic pluit multum! Maxima cum caritate cogitat ad vos omnes, optat dies fucundissimos et salutem in pulchra fidelitate

Marcellus.

*

A. M! + S. b.!

Bp. 1964. jún. 26.

Drága M!

Igen-igen sajnálom, hogy oly nagy gondja van kislánya felől. De hát kellene a „bajok“ különben nem bírna velünk az, Aki küldi őket. Nem baj! A kicsikét majd meggyógyítja a „Kicsike“, csak Rá kell bízni! Itt van aztán a legnagyobb kislánya! Micsoda pompás, ügyes kis teremtés! Kisüli, hogy művészi hajlamai vannak. Tegnap délután itt rajzolt az udvarunkon egy oszlop-romfejet. K. nem győzi dicsérni. S nekem is nagyon tetszett. – Lehetetlen, hogy a fölvetel ne sikerüljön! Nagyon neki-buzgókodunk az Égieknél! Persze, ugyanezt tesszük a kis Beteggel is!

Azért csak tessék nagyon ráhagyatkozni Arra, Akiben egyedül érdemes bízni, s jelszavunk sűrűn koppanjon az Ég érokapuján: Sis benedictus!

Mindig és mindenért hálálkodjunk, s megnyertük az Ég kegyét! ...

Ami engem illet, kicsit megszeppentem, főleg azok miatt, akiket oly nagyon szeretek, s akik engem, érdemtelen, oly nagy gonddal – szeretnek. Szokatlan volt, már rég nem jelentkezett: tegnap rózsaszínre festett folyadékot „produkáltam“. Okát biztosra veszem, s megtaláltam egy kis meghülésben. Mindjárt neklláttam a melegebb öltözködésnek. S lám, az éjszaka, s most reggel normalizálódott a szín! Különben kitűnően érzem magamat. Pompás nyári cipővel prezentált meg egyik leányom, gondolom, ez is jó „orvosság“ lesz a Kenyeres Pajtás garázdálkodásaira. „Ki“ különben is elég kíméletes mostanában ...

1) Legdrágább Orvosnőm! Örömmel vettem írását. Köszönöm. Az engedetlen beteg azért törekszik az engedelmességre és gyakran iszik – vizet. A neuralgia meg lehetőszen jó barátságban él velem. Itt sokat esik! A legnagyobb szeretettel gondol mindnyájukra, igen kellemes napokat kíván és hűséges köszöntését küldi.

Most csak arra fektetem a fősúlyt, hogy jól tudjak imádkozni az Égi Enyéimhez, hogy gyorsan és hatásosan megsegítsék a földi Enyéimet! Nem utolsó sorban röppent el az én Sas-szárnyam (Dante) a messi Balaton partjára.

Azért csak hát semmi aggodalom! Biztos úton járunk: A Teljes Bizalom betonútján! Vezetőnk pedig igen örül, hogy segít h e t ! Az Ővéi vagyunk egyszersmindenkorra! Ebben maradunk tehát, s azért az én drága. M.-at ezer áldással köszöntöm s szeretettel várok a találkozás boldog pillanatára:

Marcellus.

A. M!

Biztos, hogy mindezen egyedül csak a jó Isten tud segíteni!

De Ő – ez bizonyos – tud és akar segíteni!

Föllármázzuk az Urat alvásából?

A hajó hánykolódik, de el nem veszhet!

Hiszen az Úr rajta van! . . .

Hogy merünk akkor hitetlenkedni, mi kishitűek?

„A bizalom csodákat művel!”

A Golgotán látszólag minden kudarcba fulladt.

S a Szűzanya? – Stabat. . . .¹

De a gyerekek, – a családi élet, békesség stb.?!

Nem mi vagyunk a felelősek? – Ha valóban rábízunk mindent a Szűzanyára, Jézusra, Istenre – akkor – nem!!!

Omnia possum in eo qui me confortat!²

Fortis ut mors dilectio, sicut infernum,
aemutatio!³

Spera contra spem!⁴

Még a neve is M! – Legyen a bizalma, a hite is a Szűzanyáé! Akár-hogy van, s lesz, mindenből nagy jó lesz.

Mienk a jövő, de a gond – Istené!

„Isten maga műveli bennünk jóakarata szerint a szándékot (az akarást) meg a végrehajtást is.”

Nihil sollicit sitis! Deus solus sufficit.⁵

A mi egyetlen dolgunk, hogy higgyünk Neki, miként Anyánk is ezt tette . . .

Az igaz a hitből él!

1) Állt . . .

2) Mindent megtehetek abban, aki engem megerősít.

3) Mint a halál, olyan erős a szerelem, olyan a szenvedély, mint az alvilág (Én 8,6).

4) Reménykedj a remény ellenére!

5) Ne legyetek aggodalmaskodók! Isten egyedül elég!

Egy beszámolóra röviden ezt a választ küldi:

Bp. 1965. IV. 4.

Összegezés! Mindennek ellenére – a Szentlélek vezérli. Tud elmélkedni s az Írást magára alkalmazni. De írni betűkkel, pláne olvashatóan, – azt, úgy látszik csak mások számára találták ki! – Hála Isten, – kibírjuk!

O crux ave, spes unica!

M. A.

A. Ml + S. b.!

Bp. 1965. VI. 23. du.

Medica mea Fidellissima!¹

Kínban-gyötrelemben kaptam kezembe az elébb igen kedves levelet, éppen lejövet az ebédről; nagyon hosszan nyögtem a hálálkodó jaj-t, mikor olvastam, de boldogan is, hiszen mindjárt megköszönhetem . . . Jó, jó, igen jó ez a Kenyeres Pajtás, mintha csak „édesen“ bejelenteni akarná: Itt a – Kánikula! Föl is ajánlottam azonnal vizsgázó drága férje-uráért, az Egerbe készülő Máriaéért, akinek egyébként mellékelten küldöm a Kis-Szűzanyát: titokban, rejtve vigye magával a Kicsikét, s ha nem úgy mennek a dolgok, mint szeretné, csak nézzen Rá s mondogassa: Majd a Kicsike! Meg: Ave Maria! Végre is Neki köszönheti a csillagos 5-öst!

Szóval! – ez a zsába friss története. Egyébként nagyon jól vagyok, erőben, egészségben, vig-jókedvben!! . . .

De először lerázom az aktuális híreket! Vasárnap este megvolt a fényes ezüstmise. Repesett volna az örömtől, ha hallhatta volna, mily lelkesen énekelte az egész hívő tömeg a Pater Noster-t együtt a jubilánssal. A vacsorán én untattam őket a hosszú rigmusokkal, valóságga! összeroskadtam a fáradtságtól. Ott is hagytam a társaságot, s utána nem győztem élvezni a Villa Parvula édes, szent magányát, folyton hajtogattam volna:

O beata solitudo! O sola Beatitudo!²

Ámbár sűrűn látogatnak jámbor módon, de ez nem fáraszt úgy, mint a hang-„tumultus“ . . . Azalatt itt volt a C. s oly nagyon kedvessé bővülte-varázsolta a kis szobát, hogy azt kellett mondanom: A Mater Amabilis³ járt itt. (. . .)

1) Leghűségesebb Orvosnőm!

2) Ó boldog magány! Ó egyedüli boldogság!

3) Szeretetméltó Anya.

Erről jut eszembe: (lám, az egoista!) szüntelen benne élek a legkorlátlanabb és legáldottabb „Szabadság”-ban. Eszembe se jut, hogy talán a r r a szükségem volna! Hiszen az élet vizén, szabad tengeren siklik közel 80 éves rozoga életbárkám, oly biztosan, félelem nélkül, mintha baj se érhetné többé! De nem is én viszem azt, hanem — qui me confortat.¹ A Szűzanya karjai körülfonják ezt a tehetetlen „gyerek”-et. Már csak így van: minden édesanya a leghitványabb gyermekét szereti legjobban. Ez az abszolút hitványság, ez az én drága kiváltságom! — Az előző mondatok hencegően hangzottak, ezért kifogyott a tinta!

Ez így nem lesz jó! Kicserélem a tollat. Most már bátran ki a mondokámmal! A térden írott sorokat nehezményeztem. De vigasztaltam magam Arany Jánossal: „Szegénynek drága kincs a hit — tűrni és remélni megtanít.” S lám a levél vége felé egészen megszépültek a sorok, s az én kis M.-ám írása folyékonyan olvasható lett. De azért a többit is el tudtam olvasni, csak közbe nyögdécseltem: „s néki, míg a sír rá nem lehel, stb.” De ez már ez esetben nem áll.

A kis Zs.-nak oda csúsztatok egy kis német szöveget. Mikor rá gondolok, a misztikus Suso Henrik jut eszembe. A kis K.-t meg oda tettem a Kis Jézus báránykái közé.

Itt a nagy áradás. Szerencse, hogy a Balatonon nincs „szökőár”, különben féltene kellene az „Enyémeke”. (Ugye jól mondom?! In-kább azt kívánom, hogy áradjon a Lélek!

Nagy szeretettel és sok áldással

Marcellus.

*

A. M! Imm.!

Bp. 1965. jún. 29.

Drága kis M.!

A kiadós levél-beszámolót nagyon köszönöm. Annak is örülök, hogy egyházi személy lett, s sekrestyés, sőt harangozó állást is vállalt, szert tévén tehát a veszedelmes „állásahalmozó” címre. Mikor jut azonban akkor idő a kitűnő Marmion-könyvek olvasására? Fő a jóakarát, az pedig megvan! Bizonyíték az olvasható írás, ámbar a vége felé még mindig kajlán hányódnak azok a doktori recept-betűk. Igaz, ritkábban!

Képzeld csak! Tegnap 8–9 tájt itt volt az édesatyja: kikémlelni — mint elárulta — drága hogyléteket! Na, nem lehet panasza. A zsába eléggé meghunyászkodott, és egyébként is nagyon jól, valóban egész-

1) aki engem megerősít.

ségesnek érzem magamat. Jól alszom és az összes szervek dicsérete-
sen funkcionálnak.

Én nem győztem kiemelkedni az isteni Szív megrendítően nagy
Irgalmát. Ennek a terméke félig-meddig a mellékelt hálaírás! Nehe-
zen tudok belenyugodni az emberi hálaatlanságba és a „stupid“ rész-
vétlenségbe, a kétségbeejtő közönybe, amely Őt eliszapolja! . . .

Sokat foglalkoztat a lelkek sorsa, szinte kínosan szenvedek lélek-
ben értük, akik ezt a drága földi életet elherdálják – semmiért, s vesz-
ni hagyják az örök értékeket. Viszont érdekes, mindez még jobban
növeli a Hitemet s hajt erősen Isten akarata szerinti áldozatok szíves
vállalására.

De nem akarok nagyon, s érthetetlenül komolykodó lenni. Az öröm,
a derű állandóan ott mosolyog a lelkemben, s szeretne mindenkit be-
ragyogni! Ezért van nekem oly nagy szükségem az édes kis Parvulára.
Nélküle, a Gyermekek Mosolya nélkül, semmire sem tudnám vinni. Így
azonban az áldott optimizmus mindig velem jön, s osztogatja, amit
„onnan“ kapok.

Drága kis M! Bevallom, döcögve megy az írás! Fáradt a fejem.
Most mentek el a Cs.-ék s előtte egy nagyon súlyos lelki ügyet kellett
gyorsan, s mégis óvatosan elintéznem.

– Gyakran tapasztalom, szellemileg hamar kifáradok. De üdít a
gondolat: jól vannak a Balaton mellett, kedves férje vizsgálja is jól si-
került, sőt a kis M. is közelebb került: Gyöngyösre. A két kislány pe-
dig csak hadd dalolja a nótákat. Tessék vigyázni a Balatonnal! –
„Nincsen gerendája.“

Számtalan üdvözlettel és áldással igen hála-pacien-
se:

Marcell

1965. okt. 15.

M!

Az Isten szerelmére

k e z d j e m á r ! ! . . .

Jézusért, a Szűzanyával, , szeretetből !

Ezek a sűrű ujjgyakorlatok kellenek, különben elnehezednek a ke-
zek, s a szegény lélek-zongorára, a húrjaira ráesik a – rozsdas, amitől
Isten ments!!

Gyakorolni, s ha kell, mindig újra kezdeni, és jókedv meg határ-
talan bizalom!

A lélek-kard nem függhet a fogason, különben rozsdas marja, nem
ragyog! . . .

Harcba vele saját maga ellen!

És azután először is, meg azután is, meg utoljára is: mélységes alázat, folytonos megalázódás. Ez az alap erős, mély fundamentum. Igazi szeretet nincs mély alázat nélkül, de igazi alázat sincs szeretet nélkül. A kettő mindig, de mindig együtt jár!

Végre igazában belefeküdni ebbe a munkába! Megéri!! ...

A fundamentumon

kezdni s folytatni!

Mint minden épületet. ...

Alázattal lesz az ember független a környezettől, – Istenhez menekül ...

*

1966. ápr. 24.

Ave Maria!

Mater Admirabilis!¹⁾

Életünk nagy csodája, hogy az összevisszaságnak e világában, ezer és egy baj meg veszedelem között megmaradtunk hűen Égi Anyánk oltalma s védőszárnyai alatt.

A Mater Admirabilist kérve kérjük, ne engedjen ki kezéből, tartson ott Magánál, s zárjon be véglegesen bennünket anyai Szívének édes börtönébe!

Ő a mennyországunk a földön, s Ő biztosítja azt nekünk az Égben! ...

Hálás szívének teljes szeretetével imádkozik pro medica prudentissima et filia dulcissima Matris Nostrae Admirabilis, ut per Ipsam, et cum Ipsa et in Ipsa custodiatur semper felicissime – mihi patienti non obliviscenti, etiam familiae peramabili! –

Marcellus

iam non aegrotus

cum neuralgia quidem decoratus

attamen magna cum beatitudine immerito donatus

Ad multos annos!²⁾

*

1) Csodálatos Anya!

2) a legbölcsebb Orvosnőért és Csodálatos Anyánk legedesebb leányáért, hogy Ő általa, Ővele és Őbenne mindig szerencsésen megmaradjon nekem, hűséges betegének és az Igen szeretett családnak! – Marcellus, aki már nem beteg, a neuralgiával azonban kitüntetett és mégis – méltatlanul – nagy boldogsággal megajándékozott. Isten éltesse!

Részlet egy 1965 első felében írt levélből; szokatlanul sokat mond el önmagáról:

Neki eresztem tollamat, hadd írja, hogy a lelkem mennyire szeret: Istent, embereket, mindeneket, de különösen az én kis Húgomat! Hiszen Egy-et gondolunk: Jézus! Szívünk is Egyet dobban: csak szeret!

S oly jó — belemártani a Szeretet-óceánba életünk fekete tollát, hadd írja le: csak szeretni érdemes e földön, hogy csak szerethessünk mindörökkre megunthatatlanul, változatlanul az Égben!

Bolondja vagyok mostanában újra meg újra ennek a Szépszeretnek, s mindig erre lyukadok ki a török alatt főképp, s a napi élet ezer meg ezer változatában.

Csak itt-ott ébredek fel belőle, s elámulok, mennyi de mennyi a fizikai bajom, szinte észre se veszem, csak a ráébredés pillanatában látom világosan, hogy a vértanúság hosszú, keserves útján vezet a — Fény, s ennek csodaszép Sugara . . .

Mindezeket miért is részletezném: hiszen mindegyikből az lesz, hogy a „Tiszta Fénysugár“ gyógyítgatja, — Neki ad munkát, s nekem édes gyönyörűség tudnom, hogy Ő — törődik velem, — hogy édes, bár haszontalan fia vagyok, és — hogy, Istenem, mi lenne velem, ha emberi fizikumom nem adna okot a velem való foglalkozásra! . . . Az Ő édes, anyai Keze nyúl hozzám és ugyancsak édesanyai gondja szerez meg — beteg, öreg-kamasz, de tehetetlen fiának mindent, amire csak szüksége van! Előteremti azt, ha kell, még a föld alól is, s szolgálatára állít egy sereg jólelkűt, akik boldogok, ha rajtam keresztül Neki szolgálhatnak!

De ez csak a testem! Mily édes és igen nagy gondja van azonban — a lelkemre! — Hogy el ne vesszen, hogy kitarson, hogy lángoljon, hogy ne élhessen más abban, csak az Ő Jézusa!

Sokfajtajú, meglepetésszerűen támadó kísértések! Azt gondolom sokszor: majd elvesztem! — Ilyenkor mutatja meg, mennyire szeret! . . . s föléled a 90. zs. vége.

Nem egyszer jut eszembe: hisz ez már nem is az „Édesanya“, hanem a „Kedves“, az „Ara“, aki féltékenyen siet beburkolni az Ő Szep-tételenségének „Köd“-ébe, hogy ne lássak, s ne lássanak, ne halljak, s ne halljanak, hogy csak egyetlen lélegzetem legyen:

Őt szeretni: a Szépszeretetet
— Anyjával együtt!!

*

Ezt a levelet Marcell atya M. atyának küldte, akitől gyógyteákat kapott.

A. M! + Sis benedictus!

Bp. 1966. II. 2.

Drága jó Főtiszt. Atyám!

Priscilla 5-én Sárpentelére irányítja lépteit, — ezért alkalomilag néhány sort! Kimondhatatlanul hálás vagyok, hogy orvosi s zsoldáros lelkével, amely szent papságából fakad, már ennyire helyre jött az egészségem! Ma az áldott, igaz és istenfélő Simeon napján miséztem először okt. vége óta. Persze, a fűtött sekrestyében és — ülve. A mennyország volt az nekem. Utána órákon keresztül a test és lélek szinte tökéletes harmóniáját élveztem az én édes Szeplőtelen Anyám színe előtt. Nem győztem hálálkodni: sacerdos sum secundum ordinem Melchisedech.¹ Többször mondtam a hűséges K.-nak, akire ráarkta a Szűzanya sok nagyszerű tulajdonságát: iustus ex fide vivit² a Szentírás szerint, én a haszontalan, mihaszna kármelita: a hálálkodásból élek! Mindig hálálkodom, s mindenért, de különösen azért, hogy olyan nagyon tökéletlen vagyok. Isten, Jézus, Szűzanya ennek okáért nem hagyják magukat fölülmúlni, s úgy látszik, igen hálásak ennek a nyomorultnak.

Oly gyönyörű ez a földi élet: élni a Szentháromság dicsőségére, Jézusunk örömeire, Anyánk gyönyörűségére: a lelkekért!

Ezt hosszú betegségem alatt nagyon megértette velem az én Uram-Mindenem. Értük kell tovább élnem!

És minden beteljesedik, ami eddig nekem mondatott! . . .

De talán elég! Csak éltem az alkalommal, s a legmelegebb szeretettel akartam köszöntenéi az én Doktoromat, Testvéremet, s „igaz és istenfélő“ jóbarátomat, hogy együtt köszöngessük Édesanyánk öléből az Úrnak a consecratio szent pillanatában, hogy megintcsak karjainkba adta a legédesebb Anya drágálatos Jézusát . . .

Igaz szívvel és nagy hálával

Marcellus.

*

1) pap vagyok Melchizedek rendje szerint.

2) az igaz hitből él.

Részlet Marcell atya utolsó leveléből, amelyet egy lelki beszámolóra küldött. (Akkor még nem tudhatta, hogy ezek lesznek utolsó sorai.)

1966. máj. 14.

..... Paktum?! – A halálban – vége, de beérik mennyei gyümölcse,
– örökre.

Oekumenikum?! Egyszerű s leghatásosabb helye a paténa s a
kehely. *Az átváltoztató szavak pedig hulljanak az egész emberiségre.*

A szentáldozásban aztán mindig legyenek – egyek . . . Ez az én sze-
rény gyakorlatom is, és boldogságom egyik főforrása.

A LELKEKÉRT! A LELKEMÉRT!

IMÁK

Ave Maria!

Sis benedictus!

Suscipe

Fogadd el, Uram, ezt a tiszta, szent és szeplőtelen áldozatot, melyet szentséges Fiaddal való tökéletes egyesülésben akarok bemutatni, az édes Szűzanyával, Vele teljesen azonosulva a Golgotán, azaz együtt az Ő legártatlanabb és legszentebb Lelkével, az Ő Isten- és ember-szeretettől lángoló, mindeneket fölülmúló édesanyai Szívével, ez egyetlen áldozatot tökéletesen megértő és elfogadó Értelmével, azzal az Ő semmit sem ingadozó Akaratával az Atya imáadásában és dicséretében, amely számára tökéletes engesztelő, könyörgő és különösen kedves hálaáldozattá tette a mi Urunk Jézus Krisztus minden csepp Vérért, értünk harmatozó keresztthalálát, hogy per Ipsam et cum Ipsa et in Ipsa, – Általa, Vele és Benne: a Mater Dolorosa révén egyik leggyünk magával az áldozatot bemutató Főpappal, aki egy és ugyanaz mint maga az Áldozat: az isteni Bárány egységben Per Ipsum, et cum Ipso et in Ipso, azaz per Christum Dominum – Corpus Christi Mysticummal, annak minden egyes tagjával, de különösen egyesülten azokkal, akik választott testvéreink égben és földön, és mindazokkal, akik Neked, Uram, valaha a legtetszőbben mutatták vagy mutatják be az újra és újra megújuló fölséges Szentmiseáldozatot!

Amen!

Édesanyám!

Itt állok a Szentmiseáldozat Offertóriumában Szeplőtelen Szíved liliumkelyhe előtt, amint eltűnt Benne az aranypaténa s mindaz, amit reá raktam: bűneim, hanyagságaim, mulasztásaim, a Golgotán lemezelenített, keresztre húzott isteni Bárány, kedveseim, enyéim, minden keresztények, élők és holtak, Krisztus Titokzatos Testének minden sejtje, fontos és jelentéktelen ügyeim, örömeim és minden szenvedésem, bánatom, emberi nyomorúságom és az a temérdek jószág és aján-dék, amellyel elhalmoztál,

nyújtom fölfelé a Te égi két szép kezeddal ezt a tündöklő szent Grál-kelyhet, Szeplőtelen Szívedet, és szívemből kicsordul a hála tiszta patakja: mit adjak, Anyám, – quid retribuam pro omnibus, – mindazért, amit nekem adtál?

Fogadj el tökéletes áldozatul Szeplőtelen Szent Szíved számára. *Áldozatul*, hogy ez az édes, alázatos, tisztaságos, legszeretőbb édesanyai Szív meghódítson minden emberi szívet! *Tökéletes áldozatul*,

hogy ez a hódítás, győzelem, diadal gyorsan bekövetkezzék, az Atya dicsőségére, Jézus vigasztalására, a lelkek megmentésére.

Ezért odaadok mindent, ó Édesanyám, a Te Szepiőltelen Szívednek: becsületet, emberi tekintetet, jóvéleményt, életet, halált, sikert, egészséget, mindenkőfőlt az Én-t érzékenységgel, igényeivel együtt, minden de minden vágyamat, egyet kivéve: a Krisztus keresztjén való áldott megfeszítettést a végső, diadalmas felkiáltással: consummatum est, – beteljesedett Isten akarata!

Ezért élek, halok s leszek tökéletes áldozatod, ó Édesanyám Szepiőltelen Szíve! Amen.

Ave Maria!

Sis benedictus!

A Szenvedő Szeretet Pihentetője

Jézusom!

Te vagy a Szenvedő Szeretet a Kereszten és mindenütt és mindenkor, jártadban-keltesben, szünet és pihenés nélkül. Szenvedsz Titokzatos Tested tagjaiban, sokszor kegyetlenül, még többször résztvétele nélkül, mint egykor a Keresztúton, kezdve a Getszemánin, befejezve a Golgotán; s mégis folytatva megállás, enyhülés, felüdülés nélkül, míg a világ világ lesz s végre eljő a vég, hogy idő nem lesz többé.

Jézusom, megértettem, hogy mindez értem és testvéreimért van. Megértettem, hogy Te előbb szeretted minket, s hogy az Atya annyira szerette a világot, hogy érte Egyesülőt Fiát, Téged adott, s megértetem azt is, mit jelent az, mikor ezt a valóban isteni Szeretetet nem viszonozzák.

Ó örök Szeretet nagy mélysége! Szeretnék elmerülni ebben a Szeretetőceánban, a Te Szeretmedbe, mint egyetlen szeretetcsepp, amelynek nincs más rendeltetése, mint a szeretetet kolduló Szenvedő Szeretnek pihentetője. Pihentetője ajánlkozni megpihenő nyoszolyául, édes rejtékhelyül, úgy, hogy még a neve is titok lenne s egyedül Te tudnád:

a Szenvedő Szeretet pihentetője.

Tudom, hogy ez a legtöbb, amit ember adhat: szenvedni úgy, hogy abban sohasem a magam, hanem mindig a Te Szent Akaratod jusson teljesen diadalra a Te legszentebb tetszésed, elgondolásod, terved és óhajod szerint; szenvedni a legkisebb ellentmondás nélkül, még a leghalványabb „Miért?” se merjen soha egyetlen-egyszer sem feltolakodni, a panaszos zokszó pedig ismeretlen fogalommal zsugorodjon össze nemcsak az ajkamon, de még az emlékezetemben is.

Egyetlen vágyam ez: édesen pihenj meg földi utadon, valahányszor a kereszt millió meg millió ellensége elűz, vagy kifogásokat emel vagy panaszkodik.

Szabadon rendelkezhetsz velem Jézusom: pihentetni foglak. S hogy ne kételkedhessél elhatározásomban s magamat se árátsam, avagy ábrándokba ne ringassam, hogy délibábokat ne kergessek nagylelkűségőtl gyakran feszülő lelkemben,

kijelentem ünnepélyesen,

hogy magamévá teszem egyszersmindenkorra az Édes Szűzanya Szep-lőtelen Szívét, egészen kicserélve a magaméval, a Vértanúk Király-néjának, a Fájdalmas Anyának lelkületét, szeretetének a Te drágalá-tos Véredbe mártott bíborát, s valahányszor jössz keresztjeiddel, meg-próbáltatásaiddal, most még talán elképzelhetetlen törökkel, testi-lelki szenvedések sommás látogatásaival, mindannyiszor e pár szót hallod tőlem:

Íme a Szep-lőtelen Szív!

Ő fogad, Ő köszönt, Ő hálálkodik, Ő – pihentet. Őt, – az övét ta-lálod az én szívem helyén, s a Szenvedő Szeretet nem fog csalódni, Jézusom, a Szűzanya maga lesz a biztosíték. Én csak *Reá mutatok*:

Íme a Szep-lőtelen Szív!

Ezt mondom, ezt suttogom, ha kell, kiáltom, ellenkezzék bár énem, természetem mégoly tiltakozólag. Térj be csak hozzám, Szenvedő Szeretet: Anyám Szep-lőtelen Szíve fogad, imád és pihentet. Nekem nem lesz más dolgom, csak Reá mutatni:

Íme a Szep-lőtelen Szív!

Jézusom, nem teszek fogadalmat, de az Édes Szűzanya Szep-lőtelen Szívére a leghatározottabban megígérem, hogy azt a megajánlá-somat a lehető legtöbbször megújítom, miközben kimondom vagy leg-alább gondolom:

Íme a Szep-lőtelen Szív!

Minden héten pedig legalább egyszer egész terjedelmében lassan, ünnepélyesen, teljes megfontoltsággal és a mindenre kész szent aka-rat erejével, tüzével és eltökéltségével elmondom:

Erőm, biztosítékom ez: Nem „Én“, hanem a – Szep-lőtelen Szív!

Jöjj, Uram, Szenvedő Szeretet, – pihenésre!

Vár – a Szep-lőtelen Szív!

Ecce, Cor Immaculatum!

ELMÉLKEDÉSEK

Mi a szentmise?

Hogyan fejezi ki a lelki élet egyes szakaszait?

Erről szól a következő tömör összefoglalás.

Mi a céloom? – Egyesülés Istennel.

Hol érem el ezt tökéletesen? – Az Égben.

S itt a földön? – Még leginkább – a Szentmisében,
a szentáldozásban,

Nincs a világon ennél fontosabb esemény.

Mi a Szentmise?

Az egyetlen, véres keresztdozatnak vértelen meg-
újulása.

Hogyan lesz minél tökéletesebb egyesülésünk Jézussal a szentáldo-
zásban?

Ha minél jobban átéljük a szentmisét.

A Szentmise a szeretet élete, amely az
egyesülő szeretetbe torkollik a szentáldozásban.

Hogyan jutok el idáig?

Az önfeláldozó szeretet árán. Ez, s csak ez consecrálja,
változtatja át a lelket. (A földbe vetett magnak meg kell hálnia, csak
úgy hoz bő termést. Meg kell hálnunk a kereszten; a szenvedés con-
secrál.)

Jutalma: az egyesülés; Isten visszaadja a Neki feláldozott Jézust.

Mi szükséges, mi készíti elő az önfeláldozó szeretetet? –

A lemondó szeretet, másképp – kizárólagos szeretet.

Ez a felajánlás, mert ezzel bocsátjuk az áldozati tárgyakat (kenyér,
bor, önmagunk, a lelkek, ajándékaink, bűneink, stb.) kizárólag Isten
rendelkezésére. Tehát szeparáljuk, elkülönítjük magunkat a világtól,
mindentől, azaz ezekről tökéletesen lemondunk.

Ez a 3 stációja a szeretetnek az igazi Szentmise.

Ez egyúttal az ún. via unitiva, az egyesülés útja, azaz a szeretet
élete, mert a szeretet a vinculum perfectionis – a tökéletesség
köteléke.

Mi a forrása ennek a szeretetnek?

Isten szent Akarata!

Ezt teljesíti Jézus kereszthalálával tökéletesen: consummatum est
(„beteljesedett“). Születése, élete, halála – engedelmesség.

Aki Isten akaratát teljesíti, az engedelmes, s aki engedelmes, az
szent.

Igy függ össze elválaszthatatlanul

szeretet és engedelmisség.

Hogyan tudok eljutni erre a fölséges elhatározásra, azaz – az offertóriumig?

A lendítő erények segítségével. Ezek az isteni erények:

hit (remény), bizalom. Átmenet az egyesülés útjára.

Erre bőséges alkalmat ad a katechumenek miséje, az Introitus az Off.-ig. Minden ellenállhatatlanul sodor az áldozatra.

Kinek van azonban erős hite, határtalan bizalma?

A tiszta szívú és alázatos embernek.

Alaperények tehát: tisztaság, alázatosság. A szent szövegek az öltözködésnél, s később is, aztán maga az öltözködés, a kimenet, a lépcsőima a Confiteorral a központban, különösen figyelmeztetnek a két erényre.

Ez a via illuminativa, a megvilágosodás, az erényszerzés útja. Átéleti velünk a szenvedés mozzanatait (Getszemáni kert, főllekés, keresztút).

Hogyan menjünk a szentmisére? – Megtisztulva. (Via purgativa) Azaz: a test, a szemek kívánságától és az élet kevélységétől, tehát a 3 fővágytól – élvezet, birtoklás, hírnév vágyától – megtisztult, érenyes étellel menjünk mindennap a Golgotára. Kivel? Máriával.

Tehát az átélés kerete:

- I. Alaperények: tisztaság, alázatosság. (Öltözködés, kimenet, lépcső-
ima).
- II. Lendítő erények: hit, bizalom. (Introitustól Credóig.)
- III. Lényeges erény: szeretet (engedelmisség).
 - a. Föltétele: a lemondó szeretet. Ennek eszköze: egyszerűség: csak Isten! (Offertóriumtól a Praefatióig.)
 - b. Az igazi szeretet: az önfeláldozó szeretet. Eszköze: nagylelkű-
ség. (Praefatiótól a Pater Nosterig.)
 - c. Az önfeláldozó szeretet következménye: az egyesülő szeretet.
Eszköze: a testvéri szeretet. Gyümölcse: a béke!
(Pater nosteről a Postcommunióig.)
- IV. A szeretet kiáradása. Apostolkodás = Ite, missa est. Az átélés
következménye. (A mise befejező része.)

A testvéri szeretet jelszava:
Tőle mindent, érte mindent!
 Ti. Testvértől mindent elviselek,
 Testvéremért mindent odaadok.

A keresztrefeszített Szeretet

(Testvéri szeretet)

Mi a szeretet? – Jézus!

Kicsoda Jézus? – A keresztrefeszített Szeretet.

S mi a testvéri szeretet? – Ugyanaz.

Szentírási alapja:

1Ján. 1,3,16.:

„Abban ismertük meg Isten szeretetét, hogy Ő életét adta miérettünk; tehát nekünk is életünket kell adnunk testvéreinkért!”

2Ján. 1,4,11:

„Szeretteim! Ha Isten így szeretett minket, nekünk is kell egymást szeretnünk!”

A testvéri szeretet 3 eleme:

1. Önkéntes szeretet. Nincs benne kényszer.

Izaiás, 57,3.:

„Fölküldözött, mert ő maga akarta, és nem nyitotta meg száját; viszik, mint a juhok ölésre, és mint nyírója előtt a bárány, meg nem nyitja száját.”

2. Önatadó szeretet. Ime, az Isten Báránya!

Péter 1,2,23.:

„Mikor szidalmaztatott, nem szidalmazott, mikor szenvedett, nem fenyegetőzött, hanem átadta magát az őt igazságtalanul elítélőknek.”

3. A keresztrefeszítő – a testvérem. Tehát:

tőle mindent, érte mindent! (Jézus példája.)

Ez a testvéri szeretet lényege.

Testvéri szeretet – Szépszeretet.

Üdvözlégy Szépszeretet Anyja!

Ave Mater Pulchrae Dilectionis!

Hogyan tartsunk egy napos lelki megújulást? Erre tanít Marcell atya a következő elmélkedéssel.

Ave Maria!

Sis benedictus!

J. — M.

Bp., 1946. okt. 20-án.

Recollectio (Magábaszállás)

Előhang:

Járj eszmények magaslatán
S felülemelkedve a magad baján.
Az ember hegyre fölmenőben
Lent hagyja cókómkóját a völgyben.

„Pusztulással elpusztul az egész föld,
senki sincs, aki szívébe szálljon.“

Jerem. 12,11

Mindinkább elhatalmasodik a vágy a lelkeken: recollectiót tartani!
De nehéz hozzájutni. — Segíts magadon, Isten is megsegít.

Válasszunk ki minden hónapban egy napot, s tartsunk magunk magunknak. De hogyan?

Először értsük meg a lényegét. Mi az?

A szó. Recollectio: — ha szétboncolom (etymologizálok), híven segít kifejezni, megérteni a lényegét. Ebből a latin szóból származik: re-colligere. Még pedig: legere — olvasni, gyűjteni, szedni; cum — le-gere (együtt: colligere) — összeszedni; re— újra, ismétlően; tehát re-colligere — összeszedni magát. Mit szedjen össze az ember? Ami szanaszéjjel van: a külső és belső érzékeket (szem, fül, nyelv, képzelet, emlékezet, szenvedélyek, vágyak) és a lelki tehetségeket: értelmet és akaratot. — Ezek mind a lelken kívül csatagóznak, a világban, szórazóznak, elszórazóznak, mert eltávoztak hazulról, azaz saját lelkükből, önmagukból! (szórazottság, lelki zűrzavar, kuszátság, káosz); most a teendő: szedjük össze, gyűjtsük őket össze (re-colligere), azaz eddig kifelé, a világ felé fordultunk, most forduljunk befelé, szedjük össze magunkat!

Honnan származik ennek a befelé fordulásnak a szüksége?

Jeremiásnál (12,11) döbbenünk rá a Szentlélek félelmetes hangjára: „Pusztulással elpusztul az egész föld, mert senki sincs, aki szívébe szálljon.“

És elvonul előttünk a világtörténelem legszörnyűbb katasztrófája. Az ok világos. Nincs, aki szívébe szálljon. Gondolkozunk el csak rajta . . .

És most vissza az első teremtményekhez, az angyalokhoz.

Egyszer az Égben szörnyű harc volt. A kevélység és az alázat harcolt egymással. Lucifer és Mihály. Az elsőnek jelszava: olyanná lenni,

mint az Isten! Persze, a saját erejéből. A másik: Kicsoda olyan, mint az Isten?

És ez a küzdelem leszállt a földre. Százszor meg ezerszer és számtalanszor megújul. Népek, nemzetek, emberek, egyesek életében, magában az egyénben szinte szüntelenül. A jó és a rossz harca bennünk. Az agyalé és az ördögé. Melyik győz? Ez a kérdés.

Mi a harc ütközőpontja?

Kicsoda az Isten és ki vagyok én?!

Lucifer: én olyan akarok lenni, mint Isten. Azaz az „én” – minden.

Mihály: alattvaló vagyok, – semmi, – Isten – minden.

Hogyan dől el a harc bennem? Melyik fél lesz a vesztes?

Hogyan? – Ha magamba szállok: Ki vagy Te, Uram, s ki vagyok én?

Így jön létre a recollectio szüksége.

Ha nincs meg az összeszedettsége a léleknek, ha nem száll magába, lassanként, s a végén elveszíti örök üdvösségét.

Szeretném összeállítani a recollectio technikáját.

A recollectio központja, centruma: legyen a szentségi Jézus. (Centripetálás – központkereső irány). Mégpedig 1) a legfontosabb legyen a szentáldozás; 2) legyenek szentséglátogatások, legalább – távoliak; 3) legyen minél több rá gondolás az Eucharisziára. (Ki vagy Te, Uram, s ki vagyok én?)

3 pillére van a recollectionak:

1. érzékek fékezése.
2. Magány.
3. Mária jelenléte.

2 könyve: a. Kempis

b. Keresztút.

1 témája-tárgya: alázatos magábaszállás

A 3 pillér (mi a pillér? A híd szerkezete. A biztosíték: a pillér.)

1. Érzékek megfékezése. Ezzel kell kezdeni. Szigorúan fogjam magamat. Felteszem magamban: vak, süket, néma leszek egy napon keresztül.

- a. Egy teljes napom van: vajon tudnék-e tökéletes szemfékezést gyakorolni? . . . Egyszer valaki, egy férfi, sírva így kiáltott fel: hogy ennyire sülyedhettem, annak oka, hogy nem fékeztem a szememet. – E nélkül nincs igazi, intenzív lelki élet, nincs összeszedettség, lehetetlen a magunkba szállás. A lélek szabadsága vagy rabsága részben ezen múlik. Rabja lesz a lélek apró, hitvány dolgoknak.

Szilárdan elhatározom: vak leszek egy napra. Szemem Márián.

- b. Nem figyelek hangokra, beszédre. Becsukodom. Süket leszek. Fülelem is a Szűzanyáé, átadom Neki.
- c. Mindenek fölött azonban – néma leszek. Nyelvem a Szűzanyáé. Rögtön látjuk, mennyit vétettünk ezekkel. A lelkiismeret megszólal. Így szolgálja az érzékek megfékezése az egyetlen témát: a magábaszállást.

2. pillér: a magány. E nélkül lehetetlen a magunkbaszállás, az öszszeszedettség. Ha kénytelenek vagyunk emberek között lenni, legalább szívünkben biztosítsunk egy kis, jól megvédett, körülbástyázott zugot a magány számára, ahol minden pillanatban találkozhatunk Jézussal. (Ennek begyakorlása. Föltétlenül szükség van rá. Ne hagyjuk el!)

A magány annyira nélkülözhetetlen, mint szónoknak az a bizonyos idő, melyet gondolatainak az összegyűjtésére használ fel.

Elvonulni! Ahogy elvonul a szerzetes a világból. Vagy: Jézus a tömegtől, s menekül a hegyre. – A manréza sikere – a magány lenyűgöző hatása. A lelkek három napra megszabadulnak a gondoktól, a világtól. (K. Szt. János: kiüresítés, vacare et videre . . .) – Csak az elmélkedés lesz a fontos: „A pusztába viszem őt és a szívéhez szólok.“ A magány, nincs más, s ez lesz a puszta. – Nincs érintkezés – senkivel. Egyedül az Istennel. Homo solitarius – a magányos ember – és Deus solitarius – a magányos Isten.

Rátapintunk e fölséges igazságra: Deus solus sufficit – Isten egy-maga elégséges. Odajuthatunk a magas Isten-Hegy tetejére? Talán megérezhetjük, talán „tapinthatjuk“ az Istent, ha Ő akarja. Ezen az egy napon kizárólag csak a lélek élete számít, hogy együtt lehessen, egyesülhessen Istenével.

O beata solitudo – o sola beatitudo!

Ó boldog magány – ó egyetlen boldogság.

Mindebből az következik, hogy el kell távolítanunk vagy kerülnünk mindent, ami elszórakoztatna. (Személyek, alkalmak, újságok, szórakozások stb.)

3. pillér: A Szűzanya jelenléte. Semmire sem megyünk Nélküle. A kegyelem kincstárnoka, kiosztója, s hozzá – Édesanya. Most ne lássuk, mikor éppen most szorulunk rá a legjobban? Mária Jézus mellett ott a keresztúton is. A kis gyermek el akarna menni a templomba – egyedül?! . . . Mily bámész, tudatlan volna, s mily eredménytelen lenne az ott tartózkodása! Nem tudná, mire való az örökmécses, merre van a tabernákulum stb. . . . A templom fontos, sőt lényeges neki, de az Édesanya jelenléte nélkülözhetetlen.

Mily biztos vezetés, mily édes megnyugvás, mily siker! Per Mariam ad Jesum!

A két könyv:

a. Kempis (25 ezer kiadást ért; régen katonák tarsolyában.) Nélkülözhetetlen. A Szentírás, Jézus ígéje hangja benne. Varázsa van. Elmélyít. Megfelelő hangulatot ad. Jól érezzük magunkat olvasására. Ez a recollectio levegője. Mint a középkori csúcsíves dóm, – komoly hangulatot ad, s a magasba visz.

b. Keresztút. Ebben a „könyv“-ben két élet olvad egybe: Jézusé és az enyém. Ez adja meg a (szellemi) könyvek ajándékát és a szeretetnek a forrását.

Végül az egyetlen téma: a magunkba szállás. Kitűnő szó. Leszállás a mélybe, a sötétségbe, elrejtett, felszínre nem hozott területre, hogy – ellentmondásnak látszunk, pedig így van: megvilágosodjék a szemünk és lássunk. – Nem maradunk a „felület“-en, mélyre szálltunk. – A búvár tapasztalata. Az Óceán mélye. A mélyből vágyakozás a magasba. – Önként kívánjuk az Eget, a napot, a fényt, – Istent.

Eredmény: alázatos önismeret.

Az alázatosság két alkateleme: önismeret és Istenhez fordulás. Az életszentség útja ez. Valami nagy, szent vágyakozás sarjad ki a recollectióból Isten felé. A nagy, mély, sötét nyomorúságból fölfelé a nagy világosság, az örök Nap, a Szeretet Istene felé. – Önutálat fog el bennünket s megtelünk Isten-szeretettel.

Szt. Ágoston: szeretni Istent az önmegvetésig. Megvetni önmagunkat Isten szeretetéig!

Ez a végső eredmény. Kikerültünk a recollectióból Mihály angyal szerepében: Quis est Deus, kicsoda olyan, mint az Isten? A bátorság megnőtt bennünk, erősek vagyunk: készen mindenre. Jöjjön a hétköznap, az élet, a Sátán: Győzünk!

KERESZTUTAK

+

Ti, kik általmentek ... A Szűzanya volt az első, aki a keresztutat megjárta. a tökéletes, a tiszta, az önzetlen szeretet: a Szeplőtelen Szív. Ő volt velem a Jákob kútjánál, a Getszemáni kertben stb. ... Az Ő szívével, lelkével, értelmével, akaratával járom végig a

k e r e s z t u t a t i s.

I. Stáció:

Elítélik. Kik? A szenvedélyes, bosszút ílhogó zsidók, a gyávagyöngge Pilátus, a közömbös-bamba katonák. E három fajta én vagyok. Lázadó súlyos, bocsánatos vétkeim: a 3 vágy. Gyávaságom, gyöngeségem. Pilátus vagyok: mosom a kezemet. Közömbösségem. Jézusom: itt a Szűzanya. Szeplőtelen. Mulier Fortis. — Mater lacrimosa.¹ —Téged lehetett elítélni, engem nem?! Az én viselkedésem a Te helyedben. Szeretet. Isten akarata. Enged.

II. Stáció:

Fogadja a keresztet. — Mi a kereszt? A gyalázat fája.

Gonosztevőké. Mily megszégyenítés!

Siet elibe. — Az én keresztfogadásaim.

Mária: Ecet, a hét tőr! S mindezt szeretetből.

III. Stáció:

Elésik. Mily szégyen! Nem bírja. És sajnálatraméltó. Miért esik el? Az én eleséseim miatt. Bűneim alázzák meg. Én takarom az eséseimet, mentegetem hibáimat, fájnak a megalázások, kikerülöm őket.

Őt lehetett, engem nem? — Mária Szíve!

IV. Stáció:

Találkozás Máriával. A vigasztaló mozzanat. Anya és Fia éppen a keresztúton. Mily fájdalom: csak rövid időre, újra elszakítva s ily állapotban! — Az én találkozásaim Jézussal. Inkább szeretem a Táborhegyét. — Pedig a keresztutat Ő akarja. Lássam meg másoknál: Jézus van ott.

Édesanyát nekik.

V. Stáció:

Cyrenéi Simon. 1.) Kényszerítve. 2.) Belenyugszik. 3.) Szívesen. (Szent lesz.) Az én keresztthordozásaim.

Jézus adja, tehát az Ő keresztje, — hogyan viszem?

Mária keresztthordozása: MAGNIFICAT. Kitüntetés. Csak ez tehet szentté.

VI. Stáció:

Veronika. — Mily finom figyelmesség! Hogy hiányzik ez bennem. Különösen Testvéreimmel szemben, — tehát Jézussal szemben. — Pedig mily hálás a legcsekélyebbért. Egy pohár víz, egy kendő, egy mosoly, jó szó, szívesség ... Föjlajánlom Mária összes szolgálatait. S én? Ha nekem szívességet tesznek? A hála.

VII. Stáció:

Újra elesik. Az én bűneim kényszerítik földre.

Mária e r é n y e i .

VIII. Stáció:

Sírató asszonyok. Magatokat, a fiaitokat s bűneiteket. Helyesek-e a mi könnyeink? Önmagunkat síratjuk. Elég-e csak a könnyhullatás, de utána szeretetlenc vagyunk.

Mária k ö n n y e i .

1) Erős Asszony. Könnyező Anya.

IX. Stáció:

Harmadszor is elesik. Végláthatatlan bünsorozat. Nem javulok. Lanyhulásom. Résztvéltlenségem.

Hol vagyok a lelkiéletben? Jézus szemrehányása: Van ellened valamim . . .

Hűség a jóban, Jézushoz, ne a bűnhöz.

Mária kitartása.

X. Stáció:

Levetkőztetik. Az érzékiség. Itt beborítom orcámat s előtérbe a Szűzanyával: Immaculata Conceptio¹. A liliom. Az emberiség bűne. Minden.

Mit teszek ezért? A liliom.

XI. Stáció:

Keresztrefeszítik. A szegek, a kínzás, a kíméletlenség.

A fogadalmak. A test!

Az önmegtágadások. Őt lehetett, engem nem?!

XII. Stáció:

A kereszten. A célnál. Nagyobb szeretete . . .

Mater dolorosa². A vigasztalanság: Én Istenem . . .

Az én halálom: szeretetből. Remélhetem? A Szűzanya ott lesz.

XIII. Stáció:

Leveszik. Pieta.

XIV. Stáció:

Eltemetik. A földbe vetett mag. Elrejtőzés.

Az élet titka. Mária kifosztottsága. A nagypéntek éjszakája. – Miért mindez?

Isten akarata.

Szeretet.

Propter nostram salutem³.

Ó, örök Szeretet nagy mélysége!

Ave Maria!

+

Sis benedictus!

Szeretteim, szeressük egymást. Aki szeret, Istentől van. Isten szeretett minket és Egyszülött Fiát küldte a földre, hogy Általa éljünk. Leküldte engesztelésül a mi bűneinkért. – Csak a szeretet számít. Szeressük Istent, mert Ő előbb szeretett minket. Járjuk a keresztutat szeretetből – a Szűzanyával.

I. Elítélik. Hogyan viselkedem én, mikor elítélnek? Van-e bennem szeretet? Az Atya így akarja. Ó, örök engedelmesség!

II. Fogadja Jézus a keresztet. Örömmel, kitárt karral siet felé. S én hogyan fogadom? Jézusom, nézd, itt a Szűzanya, ő mindent szeretetből tesz.

1) Szeplőtelen Fogantatás.

2) Fájdalmas Anya.

3) Odvösségünkért.

- III. **El esik.** Nem bírja a keresztet. Ő viseli a szégyent. Őt lehetett – engem nem lehet megalázni. Odatartom a Szűzanya együttérző Szívét.
- IV. **Anya és Fia együtt a keresztúton.** Mily fájdalom! Az én keresztutamon is ott lesz a Szűzanya. A keresztutat Isten akarja. Találkoznom kell a szenvedő Jézussal. Találjam meg a keresztúton mindig a Szűzanyát.
- V. **Cirenei Simon.** Ő, de nagy tanulság nekem! Hogyan kell a keresztet hordoznom. Szívesen vigyem. Jézus adja, tehát Jézusé. *Sis benedictus!* Minden keresztet kitüntetésnek tartok. Csak az tehet szentté.
- VI. **Veronika.** Mily finom figyelem! Hogy hiányzik ez bennem Jézussal, azaz testvéremmel szemben. Jézus – Veronika szívébe – örökre bevési Szívét.
- VII. **Újra elesik!** Újra átgondolom az első elesést.
- VIII. **Sírató asszonyok.** Milyenek az én könnyeim? Magamat siratom. Elég ez? Milyenek Mária könnyei? Ezt ajánlom Jézusnak: tekintsd Anyám könnyeit.
- IX. **Harmadszor is elesik.** Bűneimet lássam, melyek ezt okozák. Hibáim végtelen sorozatát. Hallom Jézus panaszát: hová tetted első szeretetedet?
- X. **Levetkőztetik.** Mi vetkőzteti le Jézust? Az érzékiség. Borítsam be orcámat és rejtőzzem el a Szűzanya mögött: Íme a Szep-lőtelen! A liliumok liliuma.
- XI. **Keresztre szegeznek.** 3 szeg: 3 fogalom. Szeretem-e a szegeket? Áldom Jézust, hogy azokat adta? Őt lehetett, engem nem?
- XII. **Meghal.** Jézus a célnál van. Szeretett engem, s önmagát adja értem. Az én ambícióm is ez legyen: mindent Neki adni – szeretet-ből halni érte.
- XIII. **Levétél a keresztről.** Mint az érett gyümölcs, úgy hullik le a keresztről a Szűzanya ölébe.
- XIV. **Eltemetik.** Úgy kell nekem is elrejtőznöm. Naponként meghalni a világnak. Látom a Szűzanya teljes kifosztottságát.

Hogy miért mindez? Érdemes stációt jární? Egyiket sem engedi el az Úr Isten, ha üdvözülni akarok. A keresztutat szüntelenül járjam. Ellenkező esetben sok állomás elmarad az életemből. Minden sikerül, élvezem a föld örömeit. Isten mentsen meg ettől! Legyünk inkább szegények, sújtottak, száz meg száz kereszttől megáldottak. De a keresztutat mindig járjam!

Ó, örök Szeretet nagy mélysége!

Ave Maria!

Sis benedictus!

+

Kis Szt. Teréz szellemében
dióhéjban

- I. stáció: Hadd ítéljenek el az emberek!
Jézust lehetett, engem nem?! . . .
- II. stáció: Elébe megyek a keresztnek és átölelem.
- III., VII., IX. stáció: A bűn súlya földre kényszeríti.
Vele együtt térdre hullok – töredelmesen.
Így fölsegítem.
- IV. stáció: Anya és Gyermeke.
Egyetlen vigasztalás mindenkor ez a találkozás.
– Melyik szenved jobban?
- V. stáció: Minden keresztet azonnal vállalok;
mint a Cyrenei, – nem húzódozok.
- VI. stáció: A szeretet találékony . . . ; Veronika leszek.
- VIII. stáció: Nem elég a siránkozás: magamba szálllok.
- X. stáció: Minden szegényt magamra veszek; elviselek.
Megfosztották ruháitól Őt a – meztelenek.
- XI. stáció: Ráveretem magamat a keresztre;
moccanni se tudjak; akár a fogadalmak szegével,
de le ne szálljak, rajta maradjak.
- XII. stáció: Nagylelkű szeretet: aki életét adja . . .
Ez a Golgota értelme, a kereszt ereje,
– a testvéri szeretet. Ez konzekráció . . .
- XIII. stáció: Mint érett gyümölcs hullok Anyám ölébe.
– A nagyszerű Pieta –
az Örökkévalóság hallgatása.
- XIV. stáció: A földre ejtett mag . . .
Rejtett élet: Halál az Én-re, éljen az Isten:
Főlséges termés! Jutalma:
a húsvét hajnala, –
Krisztus maga:
– a Föltámadás és az Élet! –

Igy végződik a Kereszt királyi útja.

Ave Maria!

Sis benedictus!

A Szeretet Keresztútja

A Szeretet

- I. Stációja: A Szeretet engedi, hogy elfitéljék.
- II. Stációja: A Szeretet nem válogat a Keresztben. Szereti. Elébe megy.
- III. Stációja: A Szeretet vállalja a szégyent, mikor esik alatta.
- IV. Stációja: A Szeretetet semmi sem tartja vissza. Egyetlen vigasza, Anyja sem.
- V. Stációja: A Szeretet hálás a segítségért. Tűri a szégyent és jutalmaz: Cyreneit szentté teszi.
- VI. Stációja: A Szeretet hálás nemcsak a nagy, hanem a legkisebb segítségért is. Veronikának a szeretet fotográfiáját adja.
- VII. Stációja: A Szeretet nem ránt vissza az újabb megszégyenülésektől.
- VIII. Stációja: A Szeretet önzetlen. Nem magát keresi, másokat sirat.
- IX. Stációja: A Szeretet a végletekig engedi, hogy eltapossák, mint egy férget.
- X. Stációja: A Szeretet eltűri, hogy ártatlanságát megszégyenítsék.
- XI. Stációja: A Szeretet keresztrefeszíteti magát.
- XII. Stációja: A Szeretet életét adja, teljes áldozat lesz.
- XIII. Stációja: A Szeretet mint érett gyümölcs hull le a keresztről.
- XIV. Stációja: A Szeretet elrejtőzik, megsemmisíti magát . . .
s azért föltámadott örökre.

A Szeretet mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél,
mindent elvisel: (I. Cor 13.)
ez a Szeretet a Keresztúton,
a krisztusi türelem piros Rózsája,
életet adott értünk, életet nekünk.

Máriabesnyő, 1949. X. 19.

Írások Marcell atyáról

Összeszedtünk egy csokorralalót olyan írásokból, amelyek sok szempontból kiegészíthetik Marcell atya eddig megrajzolt portréját. Egymás után szólalnak meg volt tanártársai, tanítványai, majd rendtársai, akik egyrészt újoncai voltak, másrészt – mint M. a. – előljárója. Ettől az utóbbtól összefoglaló értékitéletet kapunk.

Különös figyelemre tarthat számot volt orvosnője hosszú visszaemlékezése; ezt egy győri ápolónővér írása egészíti ki.

Megszólal Marcell atya volt bérmafia is, valamint századunk egyik legkiemelkedőbb nőalakja-gondolkodója.

Bemutatjuk a visszaemlékezések tükrében a lelkivezetőt is. Szmélyre szabottan ugyan, de voltaképp Marcell atya szívének legrejtettebb gondolatait halljuk vissza. A Kis Szűzanya „lovagja, trubadúrja” a Szépszeretetet hirdeti: Jézust. Az Üdvözítő Jézus Marcell atya életének altája és omegája, boldogsága, öröme, élete. Őt adta mindenkinek, Őhöz vezetett mindenkit.

Az idézett tanúságtételek is ezt bizonyítják.

A florilegiumot néhány érdekes levél, valamint dokumentum egészíti ki. A legutolsó Pro memoria Jegyzőkönyv 1983. április 6-án készült.

VISSZAEMLEKEZÉSEK

Tanítványai, tanártársai

Egy volt tanítványa, K. F. 1975. március 29-én ezeket írta:

Az Új Ember 1973. júl. 22-iki számában a tárcarovat helyén . . . egy rövidke kis mozaik jelent meg „Marcell Atya” címmel, az egykori szentéletű kármelita Atya életéből.

Ezt olvasva önkéntelenül elevednek fel bennem annak a kornak és időnek eseményei, amidőn Marcell Atya, az akkor még Marton Boldizsár gimn. tanár Zalaegerszegre került az Állami Főgimnázium tanárának Petroszényből, ahol addig működött.

Én abban az időben, 1914 őszén, III. vagy IV. osztályos tanuló lehettem. Bár engem nem tanított, mégis igen megszerettem, mindig mosolygós, közvetlen, kedves, mindenkire udvarias modoráért. –

A megismerés, érintkezés annál közvetlenebb és könnyebb volt, mert idehelyezése után, az ősi családi házunk egyik szobájába költözött, s így szinte naponként találkozott, érintkezett a családdal.

Ekkor már folyt a világháború. – Édesapám régi katonaember, 45 évi katonai szolgálat után, katonai téren szaktekintélynek számított, s mint ilyen több alkalommal megvitatták a Tanár Úrral együtt, – ki tartalékos tiszt volt – a háború sorsát, esélyeit és annak időtartamát.

No, de én nem is az apró eseményeket akarom említeni, hanem az Ő rendkívüli Istenhez térését, s annak a mérhetetlen nagy erős hitnek előzményeit.

1916-ban őt is behívták, mint tartalékos tisztet, s itthon a család nehézzel szívvel búcsúzott tőle. Egyedül ő volt víg, jókedvű és úgy viselkedett, mintha csak egy kis kirándulásra menne.

Édesanyám, aki buzgó, vallásos, istenfélő asszony volt, azzal búcsúzott tőle: „Isten vele, Tanár Úr, a jó Isten majd visszahozza, mert majd sokat imádkozunk érte.“ S a Tanár Úr az ő szokásos, kedves modorában köszönte meg az érte való imádságot a következő szavakkal: „Nagyon szépen köszönöm Kováts néni a fáradozását, bár annak nem sok köze lesz esetleges visszajöttömhöz.“

Ő elment, a háború tovább tartott, a küzködés az életben mindig nehezebb lett, egyedül Édesanyám nem rendült meg soha egy percre sem az imádságba vetett hitében.

Néha-néha egy-egy lapot is kaptunk, amiben soha nem volt panasz, jaj, de egyre jobban kimaradt az ateistáknak csak önmagukban bízó öntudatossága.

Végre a háború is, – mint minden egyszer, – véget ért. Egy nap, úgy alkonyattájban, megérkezett a mi Tanár Urunk is. Gyűrötten, elég piszkosan, de a régi törhetetlen kedéllyel, mely azonban már nemcsak külszínként mutatkozott nála, hanem inkább befelé fordult.

A család itthon együtt volt a nagy konyhában, s a nagy örömben mindenki elfeledkezett a legelemibb etikett szabályokról, úgy annyira, hogy nem gondolt senki másra, csak az őszinte, rendkívüli öröme, hogy íme megjött, itthon van.

Ő pedig csak beszélt, mintha csak az iskolában a tanítványainak beszélne és adta elő soha el nem felejthető, rendkívüli élményeit, az égő hajón való utazással kapcsolatosan, melyet aztán később a „Muzulmán sírokon“ című könyvében meg is örökített.

Beszélgése közben egyszercsak odafordult Édesanyámhoz és azt mondja: „Külön megköszönöm Kováts néninek az imádságait, mert most látom, hogy azok nélkül, az Isten különös segítsége nélkül soha haza nem kerülök. – Hogy megmenekültem, egyedül az Úristennek köszönhetem.“

Az iskolai katedrát elfoglalta, a gyerekeket nemcsak tanította, de nevelte, és úgy, hogy egyetlen tanítványa sem volt, aki érte tűzbe ne rohant volna. – Osztálya tehát kiváló, sok tekintetben kitűnt a többi közül, mint Ő maga is.

Az állandó továbbtanulással, olvasással, önmaga képzésével, mindig jobban és jobban elmerült az Istenhitben.

Eleven példája volt Pascal Blaise azon megállapításának: „Mivel sokat tanultam, olyan a hitem, mint egy bretagne-i paraszté, de ha még többet tanulok, olyan erős hitem lesz, mint egy bretagne-i parasztasszonynak.“

Elhatározására évekig készült, s végre 1925 nyár elején csendben elbúcsúzott, elvonult novicius évének megkezdésére.

Egy volt diákja a született nevelőnek és a kivételes képességekkel rendelkező magyar tanárnak állít emléket:

„Cvikkeres volt“. Zömök termetű. Igen gyakran térdnadrágot viselt. Általában mosolygó, kedves modorú volt.

Minden diákja rajongott érte. Nagyon szerettük. Ő szerettette meg velünk a tanulást, különösen a magyart.

A rendet szigorúan megkövetelte. Az egészségtan órára, a tanár bosszantására szándékosan rossz tollat készítettünk és azt elfelejtettük kicserélni. Nagy kínnal, de szó nélkül beírt vele az osztálykönyvbe, majd a katedra elejére állt, kezébe vette a tollszárt és úgy kezdett beszélni: „Szemléltető oktatás a zalaegerszegi Deák Ferenc reálgimn. VI. osztályában arról, hogy milyen legyen az eszményi toll.” Ezután a hetesekhez szólva az osztály előtt beszélt a kötelességteljesítéséről.

Notesze nem volt. Feleléskor jegyet nem adott. Minden órán úgyszólván mindenki felelt. Egy elmondta, mi volt a lecke. Alig hogy elkezdte, már rámutatott valakire: „Folytasd!” Így oda kellett figyelni. Minden óra elején jelentkezni kellett annak, aki nem készült. Még a lustaságot is elfogadta kivételesen mentségül. Aki nem jelentkezett és készültsége kiderült, azt igen súlyos erkölcsi leprásnak tekintette. Aki jelentkezett, annak a következő óra elején jelentkeznie kellett az utólag megtanult lecke felmondására.

Minden órájára alaposan felkészült. Nekünk jegyzetelni kellett. A lényeget kihangsúlyozta és azt szó szerint lediktálta. Otthon a jegyzet alapján tintával írott irodalmi füzetet kellett vezetni. Így az odafigyeléssel, jegyzeteléssel és annak alapján elkészített irodalmi füzet munkájával, megtanultuk az anyagot. Könyvből csak fontos szöveget tanultunk, illetve olvastunk és verset. Igen sok verset kellett megtanulni. Főleg Petőfi, Arany és Vörösmarty verseiből. A VII. osztályban Illés tanár úr, aki utódja lett, azt mondta a jegyzetanyagra, hogy ennyit még érettségire se kell tudni.

1924–25-ben naponta járt a kora reggeli misére és a legtöbbször áldozott is.

Riedl Frigyeset igen nagyra értékelte. Egyszer azonban mégis kritikát gyakorolt felette. Arra az írására, hogy a reneszánsz korban a korábbi szűk látókörű szerzetesi gondolkodás helyett a humanista szemlélet került előtérbe, – azt mondta: itt Riedl téved, mert az Isten felé fordulás mindent magában foglal és az a helyes szemlélet.

Könyveit olvasásra átadta és az kézről-kézre járt. Végül ezeket és a szerzetesi életben nem szükséges ingóságokat, ruháit is a diákoknak ajándékozta.

Az irodalmi házi feladatokat alaposan megbírált írásban. Erdemjegyei: Kítűnő! Jeles. 1, 1, Jó, 2, 2/a, a gyenge munka: „alig elégséges”.

Mint tanárnál, „becsületre ment a játék!”

A zalaegerszegi gimnáziumban kollégája volt többek között Sz. L. hit-tanár. Emlékeit a következőkben idézi fel:

Marcell atya a zalaegerszegi gimnáziumban volt magyar-latin tanár. A tan-testület kellemes és értékes együttes volt. Jószellemű. A tanárok között teljes volt a kollegialitás szelleme. A diákok sem voltak léhák vagy nyeglék. Marton ideális pedagógus volt. Csupa finomság és szeretet tanulóival szemben. Később is, ha két vagy három diákja találkozott, az első pár mondat után már volt szeretett tanárunk, Marton Bódi került szóba köztük. Tanártársaihoz is fi-

nom volt és udvarias, de amikor lazaságot tapasztalt és a szellem romlását, bátran és határozottan emelt szót konferenciákon az esetleges kötelességmulasztások ellen.

Többször elbeszélte, hogy a nagyszombati gimn.-ban végzett, ahol nagybátyja tanárkodott. Egyszer szóba hozta, hogy keveselte a hazafias szellemet és hiányosnak találta a testnevelést. Ezek csak odavetett szavak voltak, ha arra került volna a sor, hogy teljes képet adjon volt intézetéről, bizonyosan több szépet mondott volna el róla. Ha jól emlékszem, kiemelte P. Biró Ferenc imponáló, tüzes magyarságát.

Tanári működését Petroszényben kezdte. Itt jegyességben járt egy lánnyal. Filozopter lelkesedéssel beszélt neki tervbe vett itáliai nászútjukról, s hogy előkészítse a csodálatos látnivalókra, sokat beszélt a múzeumok, képtárak értékeiről. Közben váratlanul egy pillantást vetett a menyasszonyára, s elkapta egy pillantását, amely elárulta neki, hogy halálosan únja, az egészből semmi se érdekli. Marton Bódi egyszerre átlátott a lányon. Láta, hogy az nem tudna kongeniális élettársa lenni, s másnap visszaküldte neki a jegygyűrűjét. Ha kérdezték tőle: nem hamarkodta-e el ítéletét, ő határozottan állította, hogy nem bánta meg. A következő észleletek őt igazolták.

Marton Bódi eközben hitét elveszítette, vagy legalábbis ő így tudta. Úgy járt, mint talán minden filozopter az ő korában – Babits, Kosztolányi sem kivételek – a modern bölcseleti áramlatok elsodorták a hitét. Közben Párizsba ment a francia nyelv tökéletesebb elsajátítására... A régi vallásos réteg le-süllyedt, fölibe került új réteggént a modern világnézet. Ezt nem is tudta titkolni, s Petroszényben összeütközésbe is került a klerikális igazgatóval. (Ha emlékezetem nem csal, az utóbb Egerszegre került igazgatónak. Néhány megjegyzéséből következtetek erre.)

Tanítványai továbbra is rajongtak érte. Nagy ragaszkodásuk szép jelét adták, amikor szeretett tanáruk behívót kapott... Az iskola udvarán búcsúztatták.

Marton Bódi háborús élményeit megírta a „Muzulmán sírokon“ című regényében. Emlékszem, szóba hozta, mennyire megütközött azon, hogy a fronton, akiknek hatalmuk lett volna, nem tudtak élni vele; azon is botránkozott, hogy a katonáknak naponta egy szem chinint kellett beszedniök a maláriás fertőzés ellen. Ő nem szedte, mert úgy vélte, hogy egy gyógyszer hatályát veszti, ha naponta élnek vele. Akkor kell elővenni, mikor itt a veszedelem. De ezek lényegtelen dolgok.

Ha jól emlékszem, a „Muzulmán sírok“ főhőse telítve van a modern tudomány minden dicsőségével és boldogságával. Közben azonban nagy föleszmélés következett be országszerte a vesztes háború... után. Bukott velük együtt az Istentől elfordult tudományosságnak minden hitele is. Marton, aki egész lélekkel élte át a laicizált, Istent feledett bölcseletek tündöklésének korát, most kezdett kiábrándulni belőle. Nagy, bár leplezett viaskodás indult meg lelkében. Egyszer Chestertonról tartottam liceális előadást. Nagyon felkavarta lelkét... Azt mondotta, hogy éppen ilyen gondolatok foglalkoztatták őt is. Igen nagy hatással volt rá P. Elszasser jezsuita Atyának – a gimn.-i ifjúság számára adott lelkigyakorlata is. A jó Atya némi viccelődéssel kezdte beszéd-sorozatát, de úgy tűnt fel, hogy inkább őt nevetik ki a diákok, mintsem be-

mondásain mulatnának. Csiky tanár fülembe is súgta: „Úgy látszik, itt több lesz a nevetés, mint a tanulság.” – nem úgy történt. Az Atya szavai mélyen vágtak a lelkekbe, hű kifejezést adtak az eddigi liberális bölcsekedés ürességének és beharangozta a grand retourt. Az együgyűnek látszó páter beszédei lelkekbe nyúltak és Marton lelkét is nagy hullámszásba hozták.

Közben nagy népművelést is folytatott Marton. Tartalmas és színvonalas felolvasásokat és beszédeket tartott. Kítűnő szónoknak bizonyult. Különösen emlékezetes a magyar haláltáncról tartott betétes előadása. Ha jól emlékszem, azt fejtegette, hogy a magyar irodalmon a halotti beszédtől kezdve végigvonul a halál motívuma. Énekszámok, zeneszámok, szavalatok közbeiktatása tette még fordulatossabbá a hosszú előadást. Híre ment. Kanizsára is meghívták volna az előadás megismétlésére, de azzal a kikötéssel, hogy a zsidó előadókat ik-tassa ki műsorából. Erre Marton nem volt hajlandó, mert minden ízléstelenség, a felebarátnak bármilyen megbántása távol állt tőle.

A társaságban – az én szememmel nézve magister elegantiarumnak számított. Az aranyfjúságnak ő volt a megválasztatlan vezére. Társaságban, mulató együttesben ő vitte vidámságával a hangulatot. Gyönyörűen énekelt. Ha úgy adódott, a nyelvjárásban beszélő göcseji legény beszédét is nagyszerűen tudta adni. Bort soha, semelyest sem ivott, de azért szívesen adta a részegét is, s úri társaságban, s alispán vacsoráján a székekre, az asztal tetejére állította a vármegyei ifjúságot, s úgy énekeltek. – Zalamegyében igen nagyra tartotta magát a dzsentri, alsóbbrendűnek vélte, aki nem közülük való. Marton mégis nagyrabecsült vendég volt a legexkluzívabb körökben is. Tekintély volt tudása, természetes finom modora miatt is.

Szülfalujába, Kiskomáromba gyakran haza járt. Ott volt földesúr Péczely L. nyolcgyermekes családapa, nagy katolikus. Igen jól érezte magát Marton ennek a rendkívül intelligens vidéki Úrnak társaságában.

Egyszer azt is említette Marton, hogy családja valahogyan spanyol eredetű. Mintha önmagát is jobban megértette volna, ha spanyol őseire gondolt. Arra a népre, amely az Ignácokat és Teréziákat adta az Egyháznak. 1922-ben sikerült kiutaznom külföldre, s közel két hónapot Tirolban töltöttem. Az ő megbízásából utáneztem, hol tudna ő is kinn elhelyezkedni. Az innsbrucki Canisianum tudta volna befogadni, egy diákkonyhán olcsó élelmezéshez jutott volna. Arról is írtam neki, hogy az Achensee nevű tengerszem felett beszéltem egy hegyi pásztorral, aki pár száz méterrel magasabban, mint a tó színe, egy ún. almon, alpesi pásztoranyán lakott közel a zergék birodalmához. Ehhez lett volna kedve. Végte ré mégis a mödlingi Verbitákhöz került. Ott rendezte régtől forrongó gondolatait, ott találta meg újra Istent és sok hányattatás után a lelke békéjét. Elvégezte a lelkiyakorlatokat szent Ignác szellemében. Utána kereste a magányt, nehogy kiessék új gondolatköréből. Pénzéből telt, mert nemrég vette föl örökségét. Utazott a Mecsekbe, fölment az Irottkőre, a magányban védve, s ápolva új gondolatait.

Közben megismerkedett a kármelita szentekkel, s bár szent Ignácot is nagyon szerette, mégis egyszerre úgy érezte, hogy a kármel felel meg neki, az lesz az ő új világa. Még mint civil fölkeresett egyszer Szombathelyen, el akarta mondani szerzetbelépése előtt, hogyan fordult így az élete. Sajnos közbejött egy látogató, egy közös ismerősünk és a beszámoló elmaradt.

Egerszegen óriási szenzációnak számított az ő szerzetbe vonulása. Hozzá még a legszigorúbb szerzetbe lépett. Azt is tudja, mért történt? – kérdezte egy volt izraelita tanítványa. Szerelmes volt egy leányba, akit mégsem vehetett el, így oldotta meg a dilemmát. Hogyan is érthetné meg a hivatások misztériumát, aki annyira távol áll a kármelita gondolattól?!

Marcell Atya jóval később egyszer lelkigyakorlatot adott a szombathelyi pap-ságnak. Máriás exercitium volt ez. Egyik elmélkedésben sorra vette a lelki képességek eltévelyedéseit, amelyekkel szemben a Szűzanya oltalma alá kell helyezkednünk. Ezt az elmélkedést versbe szedtem, s úgy láttam örömet szerztem vele. Utóbb hallottam, hogy más papi lelkigyakorlatokon be is mutatta. Ha most itt befejezésül közlöm, úgy érzem, nem a magamétadom, hanem az ő lelkét beszélgetem:

Szívemet, ezt az üldözött szívet,
mely elfeledte rég a ritmust,
s forrongva várja, mikor érik
nehéz borrá az éjsötét must
elhoztam hozzád Szűzanyácska,
ne ejtsd el, vedd hű gondozásba.

Szememet, a tágra tárt ajtót,
melynek őrsége sokszor alszik,
melyen át színes kavargásban
a hét gonosz be-betolakszik,
most terád bízom Szűzanyácska,
legyen tied, vedd gondozásba.

Képzelmemet, e részeg festőt,
mely oly sokszor álmodott szépet,
de mikor arcod elfeledte,
megint a porba heverészett,
most eléd hozom Szűzanyácska,
édesanyai gondozásba.

Zsúfolt, terhelt memóriám is,
mely úgy kísér, mint barna felleg,
vad kísülésre mindig készen,
úgy várja már, hogy Te szenteld meg,
neked ajánlom Szűzanyácska,
legyen tied, vedd gondozásba.

Szenvedélyeim kigyófészkét,
lázadt haragom fúriáit,
mohó vágyaim, melyek csaltak
a soha-való jóllakásig:
feléd nyújtom, jó Szűzanyácska,
fogadd el kedves gondozásra.

Értelmemet, hódító kedvét,
hiú ostromok vesztes hősét,
kevélységének ködösítő,
szűz ormokat takaró gőzét –
 neked ajánlom Szűzanyácska,
 legyen tied, vedd gondozásba.

Akaratom oly sokat próbált,
s csak idáig hozott el, látod,
de jó lesz eztán a te édes
simogatásod, pártolásod,
Ezt is elhoztam Szűzanyácska,
fogadd el szegényt ápolásra.

Mint hős, ki képed elé térdelt
átadni kardot, tépett zászlót,
úgy teszem eléd alázattal
az egész szegény Székely Lászlót.
Lábadhoz teszem Szűzanyácska,
segítsd győzelmes bajvívására.

(1946.)

K. K. evangélikus lelkész ugyancsak tanártársa volt Marcell atyának. Visszagondolva a zalaegerszegi évekre ezek az emlékek elevenednek meg benne; sorait 1973-ban és 1976-ban vetette papírra.

Amit a vele való baráti kapcsolatról írhatnék, nem lényeges, mert az csak kulturális munkában egybeolvadt lelki közösségünk volt, igaz, hogy a magyar szellem felvilágoltatására, s hatással volt K. D.-re is. Egyszer, mikor itt időzött a kármelitáknál, s megtudtam, felkerestem. Meghitt lelki beszélgetés volt. Azt ismertem fel benne, amit a fényképről leolvasok: szellemi létben élés rendkívüli mértékben; – a szellemi célokért való önadaadás; szélesebb szellemi területet átfogó képesség; és a MEGTALÁLÁS boldog öröme s mély nyugalma. Képessége volt arra a ritka emberi nagyságra, amely a maga kicsinységének felismerése, emberi gyengeségeinek, fogyatékosságának, botlásainak felismerése volt. Ebben a korszakban, amely növekvő mértékben elidegenedett Isten-től, . . . M. A. példát adott a csak-Neki-élésre. Ebben a korszakunkban, amikor az emberiség egyik torzképet a másik után eszeli ki magának Istenről, – Marcell A. az isteni LOGOS erejével igazi istenképet világotlatott fel szentbeszédeiben és hívő életében.

Ha jellemezni akarnám, azt kellene mondanom: őbenne Isten olyan ajándékot adott, amely ritka, – de Isten kegyelméből itt-ott a történelemben, itt-ott egy-egy városban, ekkor és ekkor a nehéz történelmi időkben megadatik. Ez az ajándék: Isten neki olyan szívet adott, amely mindenkié. Az is sajátossága az ilyen ajándékoknak, az ily „ritka” embereknek, hogy a szívüket, vagyis a szeretetüket, hitüket nem részben, hanem egészben adják.

Ez a benyomásom maradt vissza és lobbant fel bennem újra Óróla most, mikor a fényképeit nézegettem – több mint fél évszázad múltán.

Mint gimn.-i tanárt ismertem meg. Ekkor az osztályainak adta a szívét, – diákjainak. Belépett az osztályba, s szemének sugarai úgy lövelltek át az osztályon, mint valami égi mécs szelíd és mégis átható fénye; szerény, de a maga területét, a reá bízott szíveket és értelmeket betöltő sugárzás.

Mint barátot ismertük meg mi... Beszélgetésünk tárgya mindig szellemi és hangja mindig emelkedett volt. Egyéni szellemi látás adatott neki. Beszélgetéséből is tűz áradt, mint akiket a Lélek, Szellem hat át. Egyszerű és mindig tartalmaz beszélgetések voltak.

Mint a zalaegerszegi társadalom tagja gyakran tartott előadásokat 1920 körül. Mintha most is látnám. A léleknevelő kulturelőadásokra az erre a célra átalakított moziban vagy a katolikus kultúrház nagytermében szokott sor kerülni. Zrínyi, Dante, Károlyi Gáspár bibliafordítása stb. volt a téma.

Mintha most is látnám a mi kedves előadónkat, Bódit. A moziban az emelvényre tett és megvilágított asztalka mellett ül. Egy nagyobb közösséghez szól, mint a maga gimn.-i osztálya, a magyar és a valóban szellemi kultúrát szomjazó szívekhez. Szárnyal a tiszta és szép tenor-hangja. Hat ránk az, ami a leg-sajátosabb volt: szeme villámfénye. Bársonyos tekintete végigfut a sorokon. Szava közel hozza a távoli múltat, s megelevenednek a Nagy Halottak. Szellemvilág lehel reánk. A magyar történelem és az egyetemes kultúra nagyjairól kapunk kinyílatkoztatásokat. Felgyúl bennünk a nagyság tisztelete. A nagyság a szív szeretetét és az elme tiszta lángolását jelenti. Itt is egészet adott Ő, szemének nemes kincseit adta.

Egyszer megkérdeztem őt: „Hogyan magyarázod emberi lényednek ezt az örök, nemes pátoszt, állandó lángolásra való képességét?”

Azt felelte, hogy van benne olasz vér is – vér abból a népből, amelyben egy Dante született meg. S én most hozzá tenném: amelyben Asszisi szent Ferenc született.

Marton Boldizsár akkor lett igazán mindenkié, mikor a szíve megszentelődött Jézus Krisztus által. A megváltó teljesen betöltötte lelkét, s ezután már szüntelen Őt adta az embereknek.

Tanítványai közül került ki T. L. püspök is:

Azt a sugárzó lelki hatást, amit Marton Boldizsár az óráin rám, illetve ránk gyakorolt, konkrétan nem tudnám megfogalmazni, de talán jellemezhető azzal a ténnyel, hogy abból az osztályból, amelynek három éven át ő volt az osztályfőnöke – bár állami gimnázium volt – hárman lettünk papok! (A szeretetbelépése előtti három évről, az 1922–1925 közötti időszakról van szó.)

Emlékszem 1925 szeptemberére – akkor kezdtük el a negyedik osztályt – az igazgató bemutatta új osztályfőnökünket s utána csendesesen csak ennyit mondott: „Marton tanár úr a nyár folyamán belépett a kármelita szerzetbe és Győrött megkezdte újoncévét.” Rendkívül nagy hatással volt ránk, gyerekekre. Nekünk ez egészen új volt és érdekes, teljesen ismeretlen a háttérben, azért elkezdtünk utána érdeklődni, hogy hová is ment, mi lehetett az, ami erre az elhatározásra vezette szeretett osztályfőnökünket. Addig tudtuk róla azt, hogy köztisztviselőben áll, mindenütt szerették, a város legmagasabb társaságának volt állandó meghívott vendége, s utólag kiderült róla, hogy minden reggel,

mielőtt eljött volna az iskolába, a plébániatemplomban szentmisét hallgatott és szentáldozáshoz járult. Most már azt is tudjuk, hogy akkor (1925-ben) már réges-régen túl volt azon a lelki átalakuláson, amely őt a kármelbe vitte . . .

A sok ember között, akikkel az ember életében találkozunk, vannak, akikhez önkéntelenül kötődik, és akikből valami szellemi vagy lelki örökséget őriz magában akár tudatosan, akár öntudatlanul. Ilyen az én számomra szeretett tanárom, Marton Boldizsár – Marcell atya.

Rendtársai

Rendtársa, P. J. a következőkben idézi fel felejthetetlen emlékeit:

Marcell atyát először 5 éves koromban láttam. Abban a kegyelemben részesültem, hogy ott lehettem az újmiséjén. Édesapám elvitt. Az egészről csak arra emlékszem, hogy nagyon sokan voltak a templomban.

Első benyomásomat vele kapcsolatban 8–9 éves koromból hozom. Ekkor a beszélő szobájában találkoztam vele. Nagyon kedves, szívélyes, mosolygós, barátságos volt. A további – gyermekkori találkozásaimkor is ugyanezt tapasztaltam.

1938 augusztusában vonultam be a győri noviciátusba. Ő fogadott. Egy külön a jelöltek számára fenntartott szobába vezetett. Majd pár nap múlva a Noviciátusban kaptam cellát. Az első napokban – különösen – míg a jelöltszobájában voltam – kissé tartózkodó volt, de mindig kedvesebb és atyább lett.

Beöltözésem előtt Ő tartotta a lelkigyakorlatot. A Szűzanyáról beszélt. Mint követendő példaképet állította elénk. De ugyanakkor minél bensőségesebb élet vele. Különbön egész noviciátusunkban ez volt a vezérgondolata. Mindent Máriával, semmit nélküle. Per Mariam ad Jesum¹. Nagyon sokat beszélt Szűz Máriáról. Lelkigyakorlatait is legszívesebben Óróla tartotta. Egyébként, bármiről is beszélt, mindig Hozzá jutott ki és ilyenkor tűzbe jött és leírhatatlan lelkesedéssel beszélt. Ilyenkor elemében volt. Rászoktatott bennünket az Ave Mariára. Mondjuk minél gyakrabban. Ha találkoztunk vele a folyosón, megkérdezte: gondolunk-e Rá. Söpréskor megveregette a söprünk nyelét. Ezzel figyelmeztetett, hogy el ne feledkezzünk Máriáról.

Másik kedves témája a szentségi Jézus volt. Buzdított bennünket a gyakori szentséglátogatásra. Őt magát is nagyon gyakran láttuk az Oltáriszentség előtt. Szerette P. Jäger S. J. „Jézussal azonosult élet” című munkáját. Végig is magyarázta az oktatásokon. Amikor Jézusról beszélt, gyakran beletüzesedett, felemelte hangját és ragyogott a szeme. Megragadó volt, ahogy Jézus nevét kimondta. Ezzel kapcsolatban egy későbbi élményem. A hatvanas évek elején az egri szemináriumban egy bencés atya tartotta a lelkigyakorlatot. Egyik beszédében megemlítette, hogy ismert egy egyszerű kármelitát. Nevét nem árulta el. Egyszerűen beszélt, minden sallang és póz nélkül, de ahogy a Jézus nevét kimondta, az mindnyájukat megragadta. Mint mondta: – „Ez maga felért egy lelkigyakorlattal!” – Én azonnal tudtam, hogy Marcell atyánkra gondol.

1) Mária által Jézushoz

Nagyon szerette rendi szentjeinket. Szent János atyánkat, Nagy Szent Terézia anyánkat, de azt hiszem legjobban kis Szent Terézt. Őt érezte magához legközelebb és nekünk is az Ő „Kis Útját“ ajánlotta és azon vezetett bennünket.

Szerette az éjféli zsolozsmát. Általában a zsolozsmán mindig pontosan ott volt, ha csak valami hivatalos ügye el nem szólította.

Nem szerette a rendkívüliségeket. Nem helyeselte a túlzásokat. Nem szerette, ha valaki a rendi böjtökön kívül többet vállalt. Ugyanígy elutasította a feltűnő külső mortificatókat is. Úgy érezte, ez ellenkezik a gyermeklelkűséggel.

Mindig jó kedélyű volt. Mondhatnám inkább vidám. Talán egyszer-kétszer lepett észrevenni rajta, hogy lelke mélyén szenved. Pedig ebben az időben – mint később megtudtam – nagy megaláztatás és mellőzés érte.

Az eseményeket, a legnagyobbakat éppen úgy, mint a leghétköznapiabbakat a hit szemével nézte. Egy alkalommal beleütötte homlokát a falon levő szobortartó sarkába. Nagyon fájdalmas volt: Csak ennyit jegyzett meg: „Tudom miért történt. Tudom miért engedte meg az Úristen!“ Egy másik alkalommal Kiskuton voltunk sétálni. Játsoztunk és az egyik novicius társam üvegdarabba lépett és csúnyán megsértette a lábát. Ekkor is ezt mondta: „Tudom miért történt!“ Mintha magát vádolná, és szomorúság látszott az arcán. Amikor aranyérral több héten át a kórházban feküdt és meglátogattam, többször elmondta: „Most még nem tudom miért kell itt lennem, de az Úristennek biztos tervei vannak, majd később meglátjuk, miért kell nekem itt sanylődnöm. Valóban pár év múlva egy alkalommal megemlítette: most már tudom, miért volt szükséges az a pár hetes kórházi tartózkodás.

Sokat szenvedett a lábától. Valami ideggyulladás (vagy isiász) volt. Amikor a görcs elfogta, az egész teste megrándult. Nem árulta el, csak az arcán lehetett egy pillanatra észrevenni a nagy fájdalmat. Ha sajnálkoztunk, valami humoros kifejezéssel elűtötte a szót. Ilyen alkalommal, vagy ha más kellemetlenség érte néha hangosan is kiejtette e két szót: „Sis benedictus!“

Minket is erre a fohászra tanított. Így fogadjuk a kellemetlenséget Isten kezéből. Ave Maria! és Sis benedictus! volt a két fohász, melyet nagyon igyekezett begyakoroltatni velünk, újoncaival.

Nem volt nehéz észrevenni, hogy állandóan a Szűzanya jelenlétében élt. Bármilyen nehézség előadódott egyéni vagy a közösségi életében, az első szava: „Majd a Szűzanya!“

Szerette, ha vidámak vagyunk. Látszott rajta, zavarja, ha valaki szomorú volt. Már fiatal páter koromban történt. Eljött abba a zárdába az ottani egyik idősebb testvér, aki az egész ebédidő alatt szomorú, kedvetlen volt. Látszott rajta, hogy nagyon bántja. Többször is megkérdezte tőlünk, hogy miért szomorú, mi bántja a testvért.

Nagyon együtt tudott érezni a szenvedőkkel, a bánkódókkal és a bűnbánókkal. Nagyon szenvedett, ha körülötte szenvedőket látott és nem tudott rajtuk segíteni.

Figyelmeztetéseiben finom, kedves volt, de tudott nagyon erőlyes is lenni. Egy alkalommal éppen felolvasó voltam. Ebéd alatt az Ószövetségéből olvas-

tam. E felolvasásra kerülő szövegben nagyon sok idegen név volt. Nehezen bírkóztam meg velük és végül is többször elnevettem magam. Ebéd utáni üdülésen távolról, finoman kezdte. Célzásokkal. Mikor látta, hogy nem veszem komolyan, nyugodt, de erélyes hangon adta tudomásomra helytelen viselkedésemet és többször megkulpáztatott.

Pedagógiai bölcsességét tükrözi a következő eset is. Az újoncév második felében elfogott bennünket a buzgóság és elkezdtük gyakorolni órákon keresztül Marcell atya megkérdezése nélkül a szentmise szertartásait. Mikor észrevette, összehívott bennünket és azt ajánlotta, hogy írjuk le, vajon helyesen cselekedtünk-e. Majd ismét összehívott bennünket, miután elolvasta írásainkat és megmagyarázta, hogy most a noviciátusban az a feladatunk, hogy jó kármeliták legyünk. Erre kell felkészülni. A jó kármelita pedig biztos, hogy jó pap is lesz. Majd annak is elérkezik az ideje. De most a kármelita papi élet lelkiségének alapjait kell lerakni. Ezt meg is értettük és magunkévá is tettük.

Újoncévem végén, mikor Győrből Keszthelyre kerültem, szomorúsággal búcsúzott el. Kis lelki lehangoltságot mindannyiszor észrevettem, amikor újoncai elbúcsúztak tőle.

Kispap koromban is találkoztam vele néhányszor. Egyszer lelkigyakorlatot tartott a klerikusoknak. Miről is szólt volna másról, mint a Szűzanyáról.

Újmisémen, Győrben Marcell atya mondta az ünnepi beszédet. Utána a Rózsakert le is közölte. (1947. június 29.) Bejelentettem neki, hogy szeretnék vele előtte való nap beszélni. Valami ok miatt sokáig késtem. Nagyon késő este félve kopogtam be hozzá, de ő még fenn volt és várt. Ha jól emlékszem, ekkor ajánlotta fel az imaszöveget. Ennek értelmében minden szentmisén kölcsönösen megemlékeztünk egymásról. Későbbi találkozásunk alkalmával is mindig a Szűzanya szeretetére buzdított, Mindent Vele, semmit Nélküle – jelszót ismételtette.

Utoljára súlyos betegsége után találkoztam vele. Elmondta, hogy lelkében csodálatos, kimondhatatlan édes és mély béke honol. Azt is megvallotta, hogy a kórházban nagyon sokat szenvedett, különösen lelkileg. Látta a sok súlyos beteget és nem tudott segíteni rajtuk.

Újonca volt a későbbi P. B. is:

1980. ápr. 15.

Marcell Atyával a juvenátusban történt felvételem alkalmával találkoztam először. Pontosan nem emlékszem, hogy május végén, vagy júniusban volt-e ez. Ő az újmiséjét június 15-én mondta, – tehát vagy röviddel ezelőtt, vagy közvetlenül utána, – de mindenképpen az „újmisés“ Marcell Atyát ismertem meg. – A juvenátusban hetente tartott előadásokat. A felvételi vizsgán, – mint Novicius Mester – ő is tett fel kérdéseket, úgy emlékszem, hogy irodalmi olvasmányaim felől érdeklődött. – Rám akkor nagy hatással volt a fegyelmezett összeszedettségén is átsugárzó, megnyugtató derű, ami lényéből sugárzott. Az érett ember, – aki az életszentség útjait járja! – Érdekes módon, ez a hatás változatlan maradt évek hosszú során át, amit együtt tölthettem vele. Min-

dig ugyanaz maradt, fegyelmezett, összeszedett, Istenszeretettől áthatott, testi-lelki szenvedéseinek közepette is.

Olyan magávalragadó módon tudott előadni, hogy egy alkalommal annyira lekötötte figyelmemet, hogy szinte megfeledkeztem mindenről, nem vettem még azt sem észre, hogy lábaim elzsibbadtak és képtelen voltam az előadás végén felállni. — Ennek az előadásnak témájára nagyon jól emlékszem a Szűzanyáról beszélt Marcell Atya, — megélt szeretettől áthatva.

Későbbi emlékezetes találkozásom harmadik gimnazista koromban már Keszthelyen volt. A porta körül a folyosón találkoztunk és szólított meg — ekkor már szó volt róla, hogy a noviciátusba lépek, rendkívül kedvesen, szeretetteljesen érdeklődött és látszott rajta, hogy már a jövő noviciusát látja bennem! — Ez nekem nagyon jól esett! 1935. július 13-án be is öltöztem. — Én nagyon közvetlen és bizalmas voltam vele. Igyekeztem pontosan betartani utasításait, — Ő is igyekezett, mint novicius Mester, alakítani, formálni. — Azt tudtuk, hogy Marcell atya súlyos idegzsábjától, szinte szünet nélkül, sokat szenved. — Éjjel nappal próbára tette erejét ezzel a jó Isten, amit ő, a szentek példájára, Isten szeretetének jeleként, nagylelkűen elviselt.

Az exhortációk alkalmával Keresztes Szent Jánost és Nagy szent Terézt magyarázta Marcell Atya és a szenvedés értékéről szólva, bennem az a gondolat támadt, hogy én még soha nem szenvedtem! — Október végén, Krisztus Király ünnepe előtt mertem mondani: „... Ha a szenvedés Uram szereteted jele, ... mutasd meg, hogy szeretsz!” — Hét közepén már jelentkeztek az első tünetek, vasárnap már étkezni sem tudtam, hétfőn pedig Marcell atya félbeszakította előadását látva görcsös kínlódásomat, — mentővel kórházba szállítottak.

Betegségemben Marcell atya áradó szeretettel állt mellettem. — Amikor az orvos megmondta, hogy életbenmaradásomhoz nincs remény, Marcell atya készített fel a „nagy útra!” — Ezt olyan rendkívül nagy melegséggel és szeretettel tette és főként olyan sikerrel lelkem szempontjából, hogy amikor kiderült, hogy Istennek még nem áll szándékában Magához venni, ez szinte csalódással töltött el. Az életveszély miatt, előljáróim engedelmével letehettem betegágyamon a fogadalmakat. Az ő fogadalmas keresztjét adta oda, és hagyta nálam betegségem alatt. — Részvétellel vigasztalt, fájdalmaimban türelemre intve simogatta kezemet: „Nem baj... fiam... viselje türelemmel... nemsokára... nemsokára, ...! mondotta, — ő látott el Szent Kenettel is. Ezek az élmények érthetően mély nyomot hagytak bennem és valami különös lelki közösség közvetlensége alakult ki közöttünk.

A noviciátusban Marcell atya elsősorban példájával volt nagy nevelő hatással ránk. Exhortációi felejthetetlenek! Különösen nagy lelki élmény volt látni őt a legmértősebb Oltáriszentség imádságában elmélyedve! Ahogy hosszú időn át, minden másból kikapcsolódva, átadta magát teljesen Ura imádsásának! Különösen emlékezetes az a szentmise, amit 1937 egyik reggelén végzett, — szokott fájdalmaihoz ekkor még valami más betegség is járult. Minden erejét összeszedve kelt fel és a falba kapaszkodva igyekezett járni. Egyedül én voltam akkor mellette, de segíteni nem lehetett neki, mert az érintés még csak fokozta fájdalmait. — Nagy nehezen eljutott a kápolnáig, segítettem felöltöz-

tetni, alig bírt az oltárhoz vánszorogni. Térdhajtáskor valósággal lerogyott, de hihetetlen erővel felhúzta magát, folytatva szentmiséjét. Egész magatartásán, arcán meglátszott a mérhetetlen szenvedés! — A szentmise végén megjegyeztem: Magiszter Atya, — így szólítottuk a novicius mestert, — az Isten elfogadta a felajánlását! — Hála Isten, el! — válaszolta. De ez mindig így volt, hogy derűvel adta szenvedéseit. Ha nagy fájdalmakban néha egy „jai“ kicsúszott a száján, azonnal utána mondta: Deo gratias! Sis benedictus! Ave Maria!

Tudott szigorú lenni. Az első hónapokban történt, hogy miközben a Szeretet Himnuszáról szólt nagy lelkesedéssel, a növendékek körében, — ki tudja mitől, — egy nevetési hullám indult el megállíthatatlanul. Én szemben Marcell atyával, szemeimet le nem véve róla, igyekeztem komoly maradni, de minden igyekezetem dacára rám is ráragadt a nevetés. Marcell atya elkomorodva, először fegyelmezni próbált és felkiáltotta: . . . „De a szeretet fegyelmezni is tudja magát!“ Látva, hogy semmi eredménye nincs a felszólításnak, felháborodva mondta: „Most pedig a kórista testvérek takarodjanak!“ — Nem tudom hányan voltunk megindultak kifelé, és velük akartam én is tartani. De mivel közvetlenül Marcell atya előtt ültem, észrevehette küzdelmemet, hogy mennyire akartam komoly maradni, — így visszatartott . . .” B. testvér marad“ felkiáltással. Erős volt az igazságérzete. Szigorú volt, de ok nélkül sohase büntetett.

Imaélete magasfokú volt, tanúsítja ezt a „Kolostor iskola“ sorozata. Sajnos ez a sorozat nem teljes. Az elmékedési imamód után következett volna a szemlélődésről írt ismertető tanulmánya, ami — értesülésem szerint, — el is készült. A közlés ideje azonban összeesett a viharral, amit egy álmissziikus leleplezése kavart fel és kapcsolatban volt Marcell atya személyével is. — Az ördög olyan ügyesen bonyolította ezt az ügyet, hogy kezdetben Marcell atya is hitelt adott a közléseknek, de végül maga ismerte fel hamis voltukat és készséggel be is ismerte ezt a tévedését. A szeretetlenség következtében ez az ügy a jelentőségénél sokkal nagyobbra nőtt és igen nagy lelki megpróbáltatások eredője lett Marcell atya számára. Igaz: lelki nagyságának viszont szilárd bizonyítéka az, hogy beismervé tévedését, megingathatatlan türelemmel, nyugalommal, szelídséggel viselte el mindazt, ami emiatt ellene megnyilvánult. — Amikor magasfokú kivizsgálást nyert az ügy és fényesen igazolódott Marcell atya igazlelkűsége, Noster Pater: Péter Tamás generális a vizsgálat végén úgy nyilatkozott: „Adjanak hálát az Istennek, hogy ilyen emberük van!“ — Igazságát igazolja az a tény is, hogy megbízatásában meghagyták. A vihar hullámai még egy ideig fodrozódtak, de lassan feloldódott. — Novicius-mesteri megbízatásának akkor szakadt vége, amikor újabb bajok jelentek, egészségi állapota miatt kórházba került, műtét volt esedékes. Ezt a műtétet minden érzéstelenítés nélkül tudták csak elvégezni és Marcell atya tréfálkozása közben zajlott le, amikor is a műtétet végző orvos megkérdezte: „Marcell atya! . . . hát nincsenek idegei?“ — „De vannak? Hála Istennek!“ — volt a válasz és folyt tovább az operáció. — Ennek utána lemondott a noviciusmesterségről és Budapestre került. Itt érte a fordulat és az ezután következő 8 év Marcell Atya számára újabb megpróbáltatásokat jelentett, mert olyan lakáskörülményei voltak, hogy soha nem lehetett egyedül, teljesen alkalmazkodnia kellett házigazdái életviteléhez. Imára csak éjjel volt ideje. — Jegyzeteiből tűnik ki, hogy zúgolódás nélkül vállalta ezt, teljesen azonosulva a jó Isten akaratával. — Nyolc

év után került be a H. utcai lelkészre és egy felvonulási épület szerszámkamrájában jutott elhelyezéshez. — Itt legalább egyedül volt és folytathatta „gyönyörűséges“ imaéletét. Sanyarúak voltak körülményei, de nem panaszkodott. Gyakran meglátogattam, — mindannyiszor, ahányszor Pestre mentem. Azok a félórák, amit vele tölteni alkalmam volt, felérték egy lelkigyakorlattal. — Tanácsokat adott, misztikus élményeinek jegyzeteit készséggel bocsátotta rendelkezésemre.

Betegségei többször kórházi kezelésre utalták. Többször látszott úgy, hogy az Úr irgalma véget vet földi útjának. Ő mindig, mindenre készen volt. — Sajnos, közvetlen halála előtt nem volt alkalmam a találkozásra. Talán félévvel előtte láttam és kaptam utolsó áldását.

Lélekben számtalanszor érzem erősítését, a neki ajánlott ügyek akadálytalan lebonyolítását is tapasztaltam. Hozzá imádkozunk, mert úgy érezzük, hogy a Szentlélek Mátkájának hűséges gyermeke már megdicsőült, aki Pünkösöd hajnalára érkezett az Örök Hazába, akit a Szépszeretet Anyja várt, hogy annyi szenvedés után egyetlen szerelméhez Krisztushoz kísérje.

P. Gy. régi naplójegyzeteiből idézve jellemzi bensőséges lelki kapcsolatukat:

1938. márc. 13. — Marcell atya igen fáradt volt és akkor mondta: „Istenem, az én életem azzal telik el, hogy folyton erőt veszek magamon!”

1938. márc. 19. — „Bízni kell! A jó Isten úgy ad erőt, ahogy Benne bízunk!”

1938. márc. 24. — Lelkigyakorlatot tartott az Eucharisziáról és bizalmasan mondta: „Úgy érzem, mintha nem is volna idő számomra, mintha egészen az Örökkévalóságban lennék. A lelkemet olyan üdének, olyan frissnek érzem, mint egy kisgyermeké. Nem hiszem, hogy azé üdébb, frissebb volna, mint az enyém, hiszen az Élet Fájáról, az Eucharisziából táplálkozik! Csak enni, csak táplálkozni velem! Az ember lelke mindig üde, friss, fiatal marad!”

1938. márc. 28. — Lelkigyakorlatot tartottam és el kellett Hozzá valamiért mennem. Beszámoltam lelkem állapotáról és akkor mondta: „Nem baj, — nézze én is úgy vagyok. Olyan előljárót küldött az Úristen, aki teljesen az aktivitás felé hajlik és nekem kell az aktív dolgokat a kezéhez hordanom. Pedig igen szeretem a szemlélődést és mégis engem küldenek misszióba és nekem kell a legtöbbet futnom. Pénteken is a Tanítónőképzőben négy beszédet kell mondanom és a beszédek után sem hagytak békén, mindig jöttek hozzám gyónni és tanácsért. Most is érzem, de a jó Isten így akarja és én egészen Neki adom magamat!”

1938. márc. 29. — Exhortációban mondta: „Én nem értem, mit akarnak az emberek Mária nélkül! Mária nélkül lehetetlen kisgyermekké lenni! Higgyék el nekem testvérek, én olyan boldog vagyok, és azt hiszem önök is, amikor ki mondom ezt a két szót: Ave Maria! Olyan tiszta légkörben érzem a lelkemet! Tisztábban, mint az alpesi hegycsúcsok legtisztább levegője! Ide csak a HIT vezetheti el az embert!”

J. testvér szinte kifogyhatatlan az emlékek idézésében. 1975. március 31-én előljáráshoz intézett levelében ezeket írja:

Nehéz írnom, mert a lakásom körüli bonyodalmak bizonytalansággal töltenek el és nyomasztólag hatnak rám. „A rókáknak odúi, a madaraknak fészkei vannak, az Emberfiának azonban nincs hová lehajtania fejét.” Mennyire hasonlított a mi jó Marcell atyánk is ebben az Úr Jézushoz! Nem mintha bárkit is okolni lehetne érte, de neki is egy kis átalakított lóistálló lett az osztályrésze. Annak, aki egyetemi katedrát is birtokolhatott volna, akár tudását vesszük számításba, akár pedig összeköttetéseit. Ahogy kifejezte magát előttem, még örült is neki, mert közel volt a szentségi Jézushoz, ott a templom szentélye mögött. Ez volt az ő második szent szenvedélye. Nem prédikált olyasmit, amit ő maga át nem élt volna. Ez mindenkor érződött a beszédeim. Emlékszem az első fogadalmak előtti lelkigyakorlatra, amelyet ő maga tartott számunkra. Akkor elég népes volt a noviciátus. Egyike volt annak az évnek, amelyet láthatólag ő is nagyon kedvelt. Csupa erős, egészséges, életvidám fiatal és tényleg minden kiránduláson is ott volt, jókat nevetett tomboló életkedvünkön, amely eleven visszavetődése volt a jó Isten kegyelmeinek. Mondom, ő tartotta azt a lelkigyakorlatot, méghozzá a Miatyánk volt a témakör. Tíz napon keresztül izzott és meregette nekünk Jákob kútjának élő vizét. Mint élő forgatókönyv varázslatosan festette elénk a vita contemplativa lenyűgözően szép útjait. A 10 nap, mint egy nap repült tova, izzott, lángolt a mi jó Atyánk az Úr imádságának magyarázata közben. Nem! Egy csöppet sem volt ő érzelgős. Elég volt látni, ahogy a beszéd befejezése után pár percig ott velünk térdelt a kis noviciátusi kápolna padlóján a tabernákulum előtt. Az a mély hit és szeretet mindenkiére átragadt, aki csak minimálisan is készségessé tette lelkét a kegyelem befogadására. Ezeknek a dolgoknak a hatására együtt működően a kegyelemmel egészen kivételes dolgokra is elhatároztuk páran magunkat. Kis szent Teréz nyomán, — akit ő is nagyon tisztelt, — felajánlottuk magunkat, persze külön-külön, teljesen magánjelleggel az Úr Jézus szeretetének, úgy, ahogy volt az illető és ahogy az életben végig fog haladni. Sajna, a papírom már nincs meg, de ezt is saját magunk fogalmazzuk és miután bemutattuk neki, rendszerint az ő egyik csendes szentmiséjén aztán megtörtént a felajánlás. Például nálam is így volt. A főoltárnál ministráltam, az ívet ő a corporálé alá tette, hogy egészen közel legyen az Úr Jézushoz és átváltozóskor aztán azonosítottam magam az íven lévő szöveggel. Utána visszakaptuk tőle atyai áldással és öleléssel. Habár mindennek semmiféle hivatalos jellege nem volt, de tükrözi, hogy a reá bízottakat mennyire iparkodott a kegyelem minél nagyobb hatáskörébe helyezni, hogy aztán a szeretet minél inkább áttizítsa a lelket, az egész egyént. Egyáltalán nem volt a félmegoldások embere, mindenkitől a legtöbbet várta el, de mégis emberfeletten tudott türelmes lenni az emberi gyengeségekkel szemben.

Érdekes volt, amikor a budapesti eucharisztikus kongresszus volt. Lehetett rajta látni, mennyire szeretett volna személyesen is ott lenni a szentségi Jézus diadalmos megünneplésén. Mindennapi téma volt a kongresszus és annak eseményei. Csak az enyhítette vágyainak korlátozását, hogy a Rend akkori Generálisa Győrbe is ellátogatott. Mivel a Prior atya is Pesten volt, így hát ő

fogadta a Generális atyát a templom kapujában. Olyan nagy lelkesedéssel intézkedett, rendelkezett, hogy észre se vette, hogy a már rajta lévő karingen kívül másikat is fel akar venni. Csak mikor az öltöztető sekrestyés testvér megkérdezte, hogy Magiszter Atya kérem feltétlenül kettő kell a fogadáshoz, mosolyogta el magát. „Látja, a nagy készülődésben észre se vettem, hogy már van rajtam karing.”

Persze mindenkit személyesen is kihallgatott a Generális atya és az Ő nagyvonalúságára jellemző, hogy senkit nem befolyásolt előre és utólag sem fag-gatott senkit, hogy miről kérdezték, vagy mit beszélt az ember a Rend legfőbb előljárójával. Nekem csak ennyit mondott: no édes fiam, szerencséje vagy szerencsétlensége, hogy még csak novicius, mert különben szedhetné a be-tyárbútort. Később tudtam meg, hogy akkor a Főnök Rómába akart vinni, de mivel még nem volt fogadalmam, így nem volt lehetséges az, ami később valóra vált. Mivel nem kíváncsiskodtam, hogy mi van a kijelentés mögött, ké-sőbb csak ennyit mondott: Hiába, ha gyerekejjel hordja is valaki a habitust, azért mégiscsak meglátszik rajta a Szűzanya kezének a simogatása, mégis-csak használ. T. I. a Skapulárét ő mindig a Szűzanya kezének tisztelte és azt szokta mondani, ha megcsókoljuk, ezt mindig úgy tegyük, mintha az édes Szűzanyának csókolnánk kezét. Ezek mind az ő gyermekded dolgai közé tar-toztak, de ha az ember számításba veszi, akkor bizony el kell ismerni, hogy aki ezen az úton haladt, az sok olyan dolognak lehetett részese, amit nehéz szavakkal rögzíteni.

Bennem például ma is elevenen él a felajánlás és ma is gyakran kérem a Kis Terézemet, hogy én is szeretetből halhassak meg, mint ő! Hogy ez hogyan lesz, pláne ha a mai éneket veszem! Egy igaz: nem taglalatom a dolgot, Mécs Lászlót idézem: „Nem vagyok hős, nem vagyok erős, nem tudtam, mit rejt ez a másik út, csak egyet tudtam, – valaki szeret – és ennyi, ennyi az egész.” Igen, az Ő nyomán szerettem meg Mécs László verseit. Nagyon sok-szor olvasott fel belőle nekünk, különösen téli üdülő órákon. Főleg a Szűz-anyával kapcsolatos verseit és mindazt, ami lelki vonatkozású volt. Mindezt azért is tette, mert azt akarta, hogy ne csak egyfajta szellemi táplálékban legyen részünk.

Végtelenül élvezte, mikor nyári időkben sétákról hazatértünk és ilyenkor uzsonnát kaptunk. Csak Ő és mi voltunk ilyenkor a kis ebédlőben. Hogy úgy mondjam, szabad volt a vásár. Bár Ő nem igen nyúlt a dolgokhoz, esetleg egy-egy pohár tejet ivott, de ahogy mi pusztítottuk a speiz összes feleslegét, az külön öröm volt számára. Engedte, hogy szinte kisdíák módjára kizajongjuk magunkat. Tudta Ő nagyon, hogy bármennyire is édes az Úr igája és könnyű a teher, amit hordunk, a fiatal szervezetnek kell a kilengés, a más áramkörre való átkapcsolás. Szokta mondani néha, hogy olyan, mint egy épületfa-keres-kező, akinek a telepén minden van és Ő olyan szívesen adja a dolgokat in-gyen is, csak hadd épüljön a lelkekben mindaz, ami a kegyelem által lehet-séges. Ezért jött Ő is kolostorba. Az a tudás és a kegyelem háza. Persze csak azoknak, akik úgy is élnek ott.

Marton Marcellt éveken át jól ismertem. Kispap koromban a mellettem levő cellában lakott. Alapos megfigyelése részemről könnyű volt.

Amit megjegyeztem róla, az az volt, hogy soha senkivel sem ellenkezett, és ezt a szót „nem” nem ismerte. Testvéri szeretetét azzal tapasztaltam jómagam, hogy képzett tanár létére 45 éves fejjel minden áldott nap megfente a borotvámát. Fő erénye volt a mások, fiatalok mulattatása. Az ún. rekreáción úgyszólván minden alkalommal felolvasott folyóiratokból cikkeket, különösen Péczeli József novelláit, amelyeket oly hűséges palóc kiejtéssel olvasott fel, hogy őt nevetve hallgattuk, és testileg-lelkileg mindig felüdültünk. A lelki életben a Szűzanyát tartotta lényegesnek és megtanított bennünket – szavai szerint – a „gépfegyverezésre”, – hogy mint a gépfegyver oly sokszor mondogassuk egymásután napközben az AVE MARIA-t. A háborúban két esztendőt töltött, innen nagyfokú idegzsárával tért vissza. Betegségét gyógyítani nem tudták, ezért nagyon sokat és emberfeleltien szenvedett. De a legnagyobb szenvedés közt is mindig mosolygott, soha nem panaszkodott, sem rossz kedve nem volt betegségéből kifolyólag. Mindenkit, akivel csak beszélt, megnyerő szíves modorával barátta tett.

Itt küldök róla egy fényképet is, melyet magam készítettem róla, amikor egyszer meglátogattam Miskolcon a Kármelben ott tartózkodásom alatt. Mikor a „Rózsakert” segédszerkesztője voltam, megíratam vele a háborúból való megmenekülésének történetét „Égő hajón” címmel. A cikk megjelent a „Rózsakert”-ben. Ma is őrzöm . . .

P. B. soraiból:

Eskü alatt vallom a következőket: Marcell atya máriás atya volt, nagyon szerette a Szűzanyát. Már pedig a siker titka: Máriát A civilek is csak így hívták: a kedves MÁRIÁS atya, aki olyan elragadóan tud prédikálni, beszélni a Szűzanyáról. Semmi rendkívüli nem volt benne. Az ilyent könnyű lesz szentté avatni, mint Kis Terézt. Mindig Isten jelenlétében élt és járt, ezt szinte le lehetett olvasni róla. A legközönségesebb dolgokat is lélekkel végezte. Ő valóban élte és megvalósította: Ordīnaria non ordinarie!¹⁾

Könnyű volt példaképnek tekinteni, természetes lélek volt.

Evelt és feltűnően nem koplalt.

Mindíg derűs lélek volt, kedélye soha nem ingadozott.

Azt is merem állítani, hogy belelátott szinte a lélek mélyébe. Nagyon jó lelkivezető és gyóntató volt.

Öröm és lelki élvezet volt vele lenni és vele beszélgetni.

Szinte sugárzott róla a jóság, a szeretet, a humánus. Megértő volt.

Soha senkiről nem mondott rosszat vagy helytelent, sértőt.

Felebaráti, TESTVÉRI SZERETETE főlemelő volt. Ő valóban tudta, hogy az Isten iránti szeretet fokmérője a testvéri szeretet!

1) Szokásos dolgokat nem szokásosan.

Nagyon szerettem hallgatni őt – amikor tanított minket –, érezni lehetett szinte kézzelfoghatóan, hogy amiket mond, azokat elsősorban ő gyakorolja. Föliűdült a lelkem mellette. Az a mennyei derű, amely oly vonzó a lelki embernél, sugárzott róla.

Volt előljárója, M. atya 1974. december 14-én összefoglaló képet rajzolt Marcell atyáról.

A tiszteletreméltó Marcell atyával kapcsolatban a következőket mondhatom.

1) 1925-től 1930-ig Marcell atyával egy kolostorban laktam.

Mindig egyformán mosolygós, derűskedélyű szerzetesnek láttam. Külsőleg maga volt a szerzetesi összeszedettség.

1929-ben Szent Teréz Margit kármelita apáca boldoggáavatása alkalmával triduum volt a győri kármelben. A rendtagok mind a szentélyben hallgatták az idegen szónokokat. Egy nő azt kérdezte tőlem: „Kérem, kegyeskedjék megmondani, ki az az idősebb papnövendék Önök között, aki a szentbeszéd alatt soha meg se moccant? Az nagy lélek, az szent ember lehet: egész szívvel figyelt a szónokra!”

2) 1930-tól 1936-ig: nemcsak egy házban laktam Marcell atyával, hanem hivatalból együttműködtem vele mint noviciusmesterrel és alperjellel.

a.) Mint újoncmester kitűnően vezette a növendékeket; nemcsak a kartestvéreket, hanem a laikus testvéreket is. Megtartotta nekik pontosan az újoncmesteri oktatásokat.

Ezeket később megjelentette a „Szent Terézke Rózsakertje” című folyóiratunkban. Majd ezek két kötetben: „Kolostori iskola” címmel könyv alakjában is napvilágot láttak. – Ma is keresik ezt a művet.

Látogatta a növendékeket szorgalmasan a cellájukban; lelkigyakorlatot is tartott nekik.

Akkoriban hibáztattam magamban Marcell atyánál, hogy kissé elvonta az újoncnövendékeket tőlem mint perjeltől. Nemcsak nem hívott hozzájuk, hanem – úgy láttam! – zokon is venné, ha beleszólnék a növendékek vezetésébe.

1930-ban ki akart lépni egy újoncnövendék a rendből, szinte közvetlenül a fogadalomtétel előtt. – Marcell atya idegesen járt-kelt a házban és mindenáron próbálta őt lebeszélni tervéről. (Pedig ha valaki ki „akar” lépni, tehát kifejezi elhatározását, engedni kell azonnal!) Ekkor fölkiáltam Marcell atyának, „Talan beszéllek vele én is!”, de Marcell atya nem engedett hozzá. Persze a vége az lett, hogy a illető újoncnövendék távozott a rendből.

b.) Mint alperjel Marcell atya mindig megadta Perjelének a kellő tiszteletet, pedig tíz évvel idősebb volt nála.

Készségesen nyilatkozott, amikor tanácsát kértem.

Ilyenkor nem egyszer észrevettem, hogy skapuláréja alatt megérintette kis rózsafüzérét vagy egy érmecskét és közben fohászzkodott, imádkozott.

Annnyira becsült mint perjel Marcell atya, hogy tanácskérésem alkalmával már szinte előre az én véleményemet tartotta jónak, ezt elfogadta, helyeselte. – Úgyannyira, hogy ha közben megváltoztattam nézetemet, mindjárt az én véleményemet helyeselte. – Tehát nem tudtam meg az ő véleményét, hanem megkaptam tőle az én véleményemnek helyeslését.

3) 1930-tól 1936-ig szépen apostolkodott Marcell atya mint gyóntató és hit-szónok is.

a.) Szerették a hívek mint gyóntatót. Aki egyszer meggyónt nála, szívesen tért vissza hozzá, hogy gyóntassa őt, legyen lelkivezetője.

Nagyon szép jelenség volt nála, hogy ha kapott valami ajándékot lelki gyermekeitől, nem tartott meg magának semmit sem. Mindent hűségesen (a szegénység fogadalmához hűen!) beadott a konyhába.

b.) Szépen működött Marcell atya mint hitszónok is.

Készségesen elvállalta a neki juttatott feladatokat.

Hosszú hónapokon át Marcell atya tartotta minden hónap negyedik vasárnapján a skapuláré körmenet idején szokásos „skapuláré-szentbeszédet”. Megbízott gyorsírónő lerögzítette a beszédek, átírta azokat és bemutatta Marcell atyának. Ő kijavította azokat és ezekből két kötet szentbeszédsorozat lett. „Mária ruhájában” és „Mária kezében”.

Marcell atya beszédeit a hallatlanul nagy lelkesedés és gyönyörű szép stílus jellemezte. Szívesen hallgatták Marcell atyát a hívők.

c.) Mint lelkigyakorlat-adó is szépen működött Marcell atya ebben az időben és későbbi éveiben is. Hívták is őt iskolákba, apácákhoz és népmisszióba is.

Isten szolgája, Kaszap István Marcell atya lelkigyakorlatának tulajdonította, hogy a végső döntést a szerzetesi pályára meg tudta hozni. (Lásd: „Életet Krisztusért”, 67. l.).

4) 1936-tól egészen 1939-ig nem laktam egy házban Marcell atyával, de hivatalból (mert ő volt az első tartomány-tanácsos!) többször érintkeztem vele. Mindig megadta a kellő tiszteletet; készséges volt a tanácsadásban.

A triennium vége felé nagyon mereven és erősen hangoztatta, hogy tiltsunk meg a rendben minden olyan apostoli munkát, amely a zárdából való kimenéssel jár. Pl. ne legyünk apácáknál gyóntatók; ne menjünk lelkigyakorlatokra. – Más szóval túlon túl akarta hangsúlyozni: ne menjünk lelkünk kárára.

5) 1936-tól 1966-ig, haláláig csak ritkán találkoztam Marcell atyával. Személyes élményem tehát nem volt vele, éppen azért csak azt írom le, milyen erénygyakorlatról tudok az Atyával kapcsolatban.

a.) Marcell atya Őnéletrajzából tudjuk, hogy 100 %-os hittel, reménnyel és szeretettel lépett be a kármelbe. Ez a lelkület hozta magával, hogy egész szerzetesi élete alatt komolyan törekedett a tökéletességre. Nem akart közepes lélek lenni, lanyha életet élni.

b.) Civil korában írt művéből („Muzulmán sírokon“) azt is megtudjuk – de Önletrajzából is! –, hogy 100 %-os volt nála a kötelességteljesítés erénye is. És a kármelben is mindig az az ember volt, akit teendőit a legjobban akarja végezni.

c.) Megvált Marcell atyában az ájtatosság, a jámborság erénye is nagy fokban.

Szentmiséire gondosan készült; kész élmény volt, amikor a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt litániát tartott, füstölte a legméltóságosabb Oltáriszentséget; szentgyónásait komolyan végezte mindig. (Éveken át egymásnál gyóntunk!)

d.) Egészen rendkívüli fokban tisztelte és szerette a Boldogságos Szűz Máriát.

Megtérését és a háborúból való visszatérését annak tulajdonította, hogy egy Mária-érmét, amelyet a harc térre való indulása előtt egyik kis növendéke nyújtott neki: hűen megőrizte, megtartotta magánál.

Azt mondhatjuk, hogy szinte fölfedezte (mint Kis Terézke!) az üdvözülés új útját: a legbensőségesebb tiszteletben és szeretetben Szűz Mária iránt. „Mindent Máriával, semmit nélküle“ vezérszavak fejezik ki az ő izzó Mária-tiszteletét és Mária-szeretetét.

e.) Az Isten akaratában való megnyugvás és teljes ráhagyatkozás az Isten akaratára – szintén igen kedves erénye volt az Atyának. „Sis benedictus!“ fejezte ki ezen erényét. Kempis Tamás: Krisztus követése III. k. 17. fejezetének első soraiból vette ezeket a szavakat. Ő maga is sokszor mondogatta és növendékeit is rászoktatta erre.

Ennek az Isten akaratában való megnyugvásnak lehetett eredménye az a tény, hogy betegségeit panasz-szó nélkül viselte. Sokat szenvedett a neuralgia következtében. Fájdalmairól csak abból értesültünk, hogy időnkint meg-meg-rándult a lába, sőt egész teste.

Prostata-bántalmakkal már 1940-ben volt a győri kórházban pár hétig. Ez a baja kiújult 1962-ben is és ez elkísérte egész haláláig. Halálát azonban combnyaktörés idézte elő.

f.) Végül a felebaráti szeretet erényét is gyakorolta Marcell atya, hisz ez vitte a harc térre is.

U. 1917 év télen miniszteri rendelet ment az iskolákhoz, hogy revideálják a fölmentéseket a tanerőknél és küldjék a harc térre a nélkülözhető tanárokat. Zalaegerszegen is, a főgimnáziumban foglalkoztak a miniszteri rendelettel és megállapították, hogy egy tanárt tudnának nélkülözni. A legfiatalabb tanárt elengedik tehát harctéri szolgálatra. Igen ám, de ez a tanár nős ember volt, sőt két kis gyermek atyja. Ekkor Marcell atya szólásra jelentkezett. Kijelentette: szívesen vállalkoznék kollégája helyét harctéri szolgálatra. – Ez a tény a felebaráti szeretet hősi cselekedete volt.

6) De nem lenne teljes a kép Marcell atya személyéről, ha nem említeném az ő „tévedését“ egyik lelkigyermekével szemben.

a.) 1935 évben kezdődött körülbelül ez a sajnálatos eset és tartott Marcell atyánál 1938-ig.

b.) Egy nem egészen fiatal leány azt állította Marcell atyának, hogy természetfölötti, misztikus kegyelmeket kap a jó Istentől. Nevezetesen megjelennek neki a mennyei lelkek, az Úr Jézus, a Kisdéd Jézus, a Boldogságos Szűz Mária, a szentek és sokszor huzamos ideig elbeszélgetnek vele. Izeneteket is adnak egyes meghatározott személyeknek. — Marcell atya kérésére (?) ezeket az izeneteket a leány leírta és írásban adta át Marcell atyának.

Emlékszem rá, én is kaptam egyszer ilyen izenetet. Maga az Úr Jézus megdicséért engem és kijelentette: „Meg van velem elégedve.”

c.) A Marcell atya 100 %-ig hitt a leánynak. Elhitte, hogy az égiekkel tárgyal, az izeneteket, mint drága kincseket őrizte és becsülte; és iparkodott azok szerint eljárni.

És ekkor kezdődött a baj.

d.) A leány teljes tekintélynek örvendő, az izenetekkel kezdte a zárdában folyó, történő dolgokat irányítani. Befolyást gyakorolt arra, kit vegyenek föl, kit bocsássonak el; ellenkezést szított Marcell atyában az előljáróval szemben; próbált befolyást gyakorolni a többi atyákra is.

Emlékszem rá, az egyik laikus noviciust ebben az időben minden áron el akarta bocsátani. Én nem láttam elég okot az elbocsátásra; Marcell atya sem hozott fel komoly hibát. — A testvér édesanyja is kérlete Marcell atyát és engem is, nem tudtam tenni vele szemben semmit. — A testvér távozott a rendből. Az édesanyja később megsúgta nekem, fia azonnal kapott felvételt egy másik rendben és ott igen jól bevált. — Utólag úgy vélem, ebben az esetben is Marcell atya a „látnoknő” izenete alapján tette ki a testvért a rendből.

e.) Lassan-lassan kezdett nyilvánvalóvá lenni, hogy a leány nem jár helyes úton.

Amikor pedig N. P. Péter Tamás generális Győrött járt 1938-ban, mindenki beszámolt neki. — Teljesen kinyilvánult, hogy a „látnoknő” nemcsak tévedés áldozata, de egyenesen a gonoszlélek eszköze volt; általa akarta a szerzeteseket elvonni a jó Istentől.

Péter Tamás generális atyánk nem dobott követ Marcell atyára. Azt mondta az ellene vádaskodóknak: „Örüljenek, hogy ilyen emberük van!” Azaz, akik nem a földiek Szeretete, hanem a mennyiek odaadóbb keresése ejtett tévedésbe.

f.) Marcell atyát lelke mélyéig megrendítette, mikor kinyilvánult az igazság: a leány nem Isten útján járt. Úgy emlékszem, én közöltem vele az igazságot. Látszott egész lényén a nagy lelki megrázkódtatás.

Én naív módon félttem, hogy kétségbe talál esni. Megkérdeztem tehát tőle: „Csak nem gondol öngyilkosságra?” De Marcell atya a leghatározottabban felelte: „Egyáltalán nem!”

Belátta tévedését, rögtön kész volt szakítani a leánnyal egyszer s mindenkorra.

Úgy emlékszem, elkértem tőle minden írást, ami a leánytól származott, és elégettem azokat.

Tudtommal nem is érintkezett soha többé Marcell atya azzal a leánnyal.

g.) Mindenesetre szebb lenne Marcell atya életrajza, ha ez a sajnálatos esemény nem történt volna meg életében.

Azonban ez nem lehet akadálya az ő boldoggáavatásának.

1. Egyrészt azért nem, mert ez nem azt jelenti, hogy az Isten szolgálja nem hibázott soha életében, hanem csak azt, hogy most már az Égben van.

2. Másrészt azért nem, mert ez az egész esete az Atyának azzal a leányzóval: tévedés volt és nem bűn. – És amikor megtudta Marcell atya, hogy tévedett, mindjárt abbahagyta a téves utat, letért arról a téves útról. Újra teljes szívvel-lelélekkel szolgált a jó Istennek, mint azelőtt.

Tehát Marcell atya tévedése, illetve a tévedésről való visszatérése gyönyörű példakép arra nézve: hogyan kell hősiességgel szakítani az egész múlttal, ha ráeszmélünk, hogy helytelenül jártunk el!

Ápolónője és orvosa

Egy győri ápolónővér így emlékezik vissza Marcell atya 1943-as kórházi tartózkodására:

Marcell atyát betegsége alatt naponta lemostam és mikor már lehetett a seb miatt, fürösztöttem is. Egyszer aztán igen alázatos kéréssel fordult hozzám. S. kedves nővér, ne tessék kényeztetni. Megmondom őszintén, belépésem után a legnehezebb volt és szinte a hivatásomat veszélyeztette, hogy nem tudtam minden reggel fürödni, illetve tust venni.

Betegsége alatt igen egyszerű, alázatos és engedelmes volt. Emlékszem rá, egyszer figyelmeztettem és oly alázattal fogadta, megköszönte a figyelmeztetést és rögtön úgy tett, ahogyan én azt mondtam neki, hogy tegye. Akkor már lelkiatyám volt, s mint beteg teljesen alárendelte magát az én . . . nem is merem kiírni, hogy Ő az én akaratomnak. De ez az igazság. Semmi különlegeséget, valami nagy szentséget nem fitogtatott, és én mégis olyan szentnek láttam egyszerűségében Őt! Hat hétig voltam vele, és csak szépet, felemelőt, tökéletes de egyszerű szentnek láttam!

Kezelő orvosnője, a „Medica mea dulcissima” 1975 áprilisában így összegezte élményeit:

Marcell Atyáról írni . . . Olyan nehéz tárgyilagos mondatokba szorítani azt, amit a rá gondolás a lelkemből kivált; szeretet – hála – békesség és öröm és lendítő erő árad a puszta rá gondolásból. Nagyon közel állt hozzám – nagyon sokat voltam vele az utolsó időben – szenvedtem szenvedése láttán, de nem szenvedtem elvesztése miatt – olyan mértékben velem maradt. Mária lányom 16 vagy 17 esztendőskorában azt mondta róla, hogy „Marcell Atya puszta léte is lelkesít.”

Apám zalaegerszegi tanár korában jó barátságban volt vele – mint mindenki, Ő is – szerette. Vidám, kedves egyénisége, kulturált, csiszolt szelleme a vidéki város társaságának egyik legkedveltebb tagjává tették. Régi diákjai lelkesedtek tanító-nevelő munkájának magas színvonala és főképpen kellemes emberi tulajdonságai miatt. (Őreg korában visszaemlékezve egerszegi éveire megjegyezte, hogy borzalmasak voltak a lányos mamák, mindegyik kivetette

rá a hálóját – mire én megjegyeztem, hogy én is rendes embereket szeretnék a lányaim mellé – és ebben meg is egyeztünk, hogy nincs ebben semmi szemrehányási való – ez inkább dicséret.) Régi egerszegi barátai, kartársai érdeklődéssel figyelték további életét – el-el mentek meglátogatni, annak ellenére, hogy igen tartózkodóan, lehetőleg alig fogadta őket, csak ha valakinek szüksége volt tanácsra, lelkiekben való segítségére, akkor adott módot a vele való hosszabb beszélgetésre. Azt hiszem, csak élete utolsó idejében oldódott fel az a – szerintem kissé merev magatartás, hogy Kármelbe lépése előtti életével minden közösséget szinte megtagadott, és még annak értékes vagy közömbös ismeret és élményanyagát sem vállalta, tudatosan lemondott róla, „szemének tekintette“, csak a gyóntatás, a lelkiezés kapcsán élvezték ennek a – tudatában kitörölhetetlen – ismeret és tapasztalatanyagának áldásos hatását. Az utolsó években beszéltünk is erről. Akkor már mindent – ezt is – kegyelemnek tekintett, – nem félt szeretettel és örömmel, hálaadással emlékezni arra, ami régen volt. Tehát régi ismerősei figyelték útját, beszélgettek róla, így hallottam én is minduntalan emlegetni, ha régi egerszegiek összejöttek, hogy a Marton Bódi itt van, ott van, lelkesedtek érte, vagy éppen meg voltak sértve, mert nem volt hajlandó diskurálni velük. Így aztán amikor nagy szükségem volt lelkiezésre, tanácsra, megkerestem. Kb. 1955 táján lehetett. Percek alatt értettük egymást – ha szabad így kifejezni – ezt azért is éreztem olyan örömteli nagy dolognak, mert igen zárkózott voltam, nagyon nehezen és rosszul tudtam kifejezni magamat, így évekig szenvedtem attól is, hogy mindenki mást értett abból, amit mondtam és számomra teljesen idegen és felesleges magyarázatokkal kellett megelégednem, így nemhogy megoldódtak volna, hanem sokasodtak nehézségeim, aggályaim. A Gondviselés nagy ajándéka volt, hogy éppen akkor sikerült rátalálnom. Akkor még csak kéthetenként jártam hozzá gyóntni. Türelmesen vártam órákat, mert általában sokan voltunk és, mitagadás, kiadósak. Végtelen türelemmel hallgatott meg mindenkit. Általában nem kérdezett, – legalábbis tőlem nem szokott. Pillanatok alatt látta a problémák, bajok lényegét, de türelmesen megvárta, amíg az ember maga is látta a helyzetet, amíg szabadon magáévá tette az általa jónak látszó megoldást, amíg az elhatározás megérett az emberben és nemcsak úgy akárhogy, hanem lelkes, lendülő akarattal, Isten segítségébe, kegyelmébe kapaszkodó bizalommal, örömmel jött el tőle. Ez sok esetben és sokaknál nem volt könnyű munka, ezért ment lassan a gyóntatás. Soha nem fordult elő, még amikor féleszméletlenül urémiásan, neuralgiától szenvedve ült ott, hogy másképpen gyóntatott volna. Pontosan tudta, hogy kit, mikor, mire vezessen rá. Tanított, nevelt, ismételt és visszatért a lényeges alapokra, a bizalom útján indított el és a minél igazibb alázatosság és szeretet volt a célba vett irány. Szakadatlan imádságra szoktatott – módszertani oktatás nélkül – az állandó Istenre pillantás volt a lelkiismeretvizsgálat – nem engedett semmiféle examen pártikláré tartozik, követel könyvelést, sem türelmetlenséget.

A betegségben végtelen természetes volt: hálálkodva viselte a szenvedést – de azért mindent megtett, hogy meggyógyuljon. Őszintén és pontosan beszámolt állapotáról és betartotta, amit előírtak neki. A betegség címén soha nem hagyott el semmit – szentmisét, zsolozsmát, gyóntatást, csak ha már végképpen nem ment, illetve, ha az előljáró úgy kívánta. Nem szeretete a kényez-

tetést, de szeretetből elfogadta, szenvedett tőle –, mert amit mások jónak gondoltak, neki sokszor inkább szenvedés volt. Nagyon érdekelte minden: irodalom, tudományos kutatás eredményei, de tulajdonképpen ahhoz, hogy egy új könyvet, színdarabot elolvasson, az kellett, hogy valamelyikünknek szüksége legyen rá – ha meg akartuk beszélni a problémát, ami felvetődött benne, stb. Az újságokat is mindig átnézte. Néha hibáztatta is magát érdeklődése miatt. Pedig nekünk jó volt nagyon, hogy mindenféléről kikérhettük a véleményét. Olyan jó szeme volt, meglátta az értékeket és az igazi problémákat. Helyére tudott tenni mindent. Szerette a szép verseket. Emlékszem, valami egészen modern költő sorait ízlelgette és élvezte a nyelv szépségét, kifejező erejét. Csodáltam, mert nekem szokatlanul újszerű volt. No de ezek ritkaságok voltak, tulajdonképpen egész érdeklődését, szellemi, lelki energiáit Isten – s a Vele való állandó imádságos együttlét tartotta fogva. Szemére vetették „túlzott” Mária-tiszteletét, pedig közelről sem volt az túlzott. Mint a gyermek szeretett édesanyja kezébe kapaszkodva sietni a mindkettőjük által legjobban szeretett felé. Szárny, emelőkar, meleg anyai szív oltalma, mind a célbajutás gyorsabb, egyszerűbb, eredményesebb, biztosabb eszköze. Hogy ezek a superlatívusok a mai fülnek kicsit patetikusan hangzanak! Elsősorban is korának gyermeke, kortársai is így írtak – beszéltek; másod – de nem utolsó sorban: biztos, hogy semmi üres pátoasz nem volt benne, igazi, szenvedésben, tűrésben és munkában valorizált lobogás volt ez: – „ha valaki háza egész vagyonát adja . . . megvetik-e érte?”

Egyébként önéletrajza és naplójegyzetei sokkal pontosabb képet adnak róla. Utolsó hosszú és szenvedéssel teli betegségét, – mint orvos a – végigéltem. (A kórházi belgyógyász főorvosnővel való consultáció alapján kezelgettem, ahogy éppen lehetett.) Krónikus urémiája, igen erős neuralgiás fájdalmi, időnkint allergiás urticariái voltak. A combnyaktörés, műtét, pneumonia (tüdőgyulladás) következtében urémiás állapota rosszabbodott, abból kikezeleni nem lehetett, urémiás comában halt meg. Ideálisabb beteget aligha lehet találni: bizalom, gyógyulni akarás, türelem, nagy pontosság és őszinteség, nyugalom jellemezték magatartását. Gyakran a gyónók és tanácsért jövők iránti szeretetből agyonfárasztotta magát. Soha senkit se küldött el, akármilyen rosszul volt. Egyetlen dologtól idegenkedet: a kórháztól. Vagy kétszer novemberben (1965) tüdőgyulladása volt és igen magas restnitrogénje (ha jól emlékszem 140 körül), emellett igen súlyos lelki szenvedése is voltak. Amennyire értettem, amolyan pokol-járás féle élménye lehetett. Bevallom, nehéz napokat éltem át. Aztán jött a combnyaktörés, ez már elkerülhetetlenné tette a kórházat. Én kísértem be.

Nagyon szomorú út volt, – bár ő teljesen nyugodt volt. Megnyugodott a jó Isten akaratában. Akkortájt Claudel verseit olvastam – és persze olvastattam vele is a „La messe là – bas” – Introitus részéből tettem eléje egy sort a kórházi éjjeliszekrényre – értette és rábólintott. (. . . on ne peut entrer que nu dans les conseils de l'amour.“)

Akármilyen nagyon rosszul volt, a novemberi nagy betegségben s a kórházi utolsó napokban is féleszméletlenül is szeretettel érdeklődött minden ügyünk után, a gyerekek felől, stb. és soha nem jöttünk el tőle anélkül, hogy valamit ne adott volna: egy gondolatot, egy olvasott vagy átméltott sort a szentírásból. Úgy látszott, én gyógykezelem őt, pedig valójában fordítva volt.

Úgy hiszem, ha valaki egész valójával, szívével, eszével, akaratával Istent szerette – és Benne mindenkit, akkor az ő volt. Nagyon jóhiszemű volt. Senkit soha nem bírált. Nehéz környezetben élt, más mentalitású emberek között, akik sokszor jóakarattal is fájdalmat, szenvedést tudtak okozni. Soha nem hallottam sem panaszt, sem bírálatot. Amikor a kórházba nem kapott particulákat, – se be nem jöttek, csak látogatási napokon áldoztatni, szigorúan tiltotta, hogy másnak szóljak: az előljáró így kívánja, így van jól, mondta.

Végtelen hálával gondolok rá. Nem hagyott itt. Ma – 9 évvel a halála után – olyan elevenen él lelkemben, mindig tudom, mit mondana, tanácsolna, érzem, hogy szeretetével most is mellettem áll.

Bérmafia és Dr. D. V.

Dr. K. D. így jellemzi bérmaapját:

1976. ápr. 18.

Marton tanár úr 1914-ben érkezett Zalaegerszegre. Petroszényből helyezték oda és mindjárt átvette a gimnázium I. osztályának osztályfőnökségét. Engem ugyanabban az évben írtak be az I. osztályba, a tanár úr tehát az én osztályfőnököm lett. Magyarot és latint tanított.

Azon az őszön tört ki az első világháború; az iskolát hadikórházzá alakították, csak egy emeleten működött az iskola. Hamarosan más hullámai is eljutottak hozzánk a háborúnak. Menekülők érkeztek Kárpátaljáról, aztán élelmiszert gyűjtöttünk a kórháznak, vadszederlevelet a fronton harcoló katonáknak. Nemsokára tanáraink közül többen bevonultak. A háború második évének derekán Marton tanár úr is.

Szigorú osztályfőnök volt, de nagyon igazságos; olyan ember, aki példájával is tanított; az órákon nemcsak fegyelmet tartott, de fel is készült az órákra s a tantárgyakhoz mindig fűzött valami általánosabb mondanivalót. Törődött a rábízott osztály gyermekeinek családi körülményeivel is. Bár a családlátogatás abban az időben még ismeretlen fogalom volt, Ő igen sok tanítványának családi körülményeit is igyekezett közelről megismerni. Rugalmas járású, élénk előadású, inkább mosolygós természetű ember volt; ha kellett, igen szigorúan le is tudta hordani az osztályt. Egy ilyen alkalommal véste emlékezetembe Arany sorait az Epilógusból: „Ha egy úri lócsiszárral találkoztam, s bevett sárral, nem pöröltem, félreálltam, letöröltem.” Mi néhányan amolyan gitt-egyletet alakítottunk; Ő értesült róla s az egésznek értelmet adott azzal, hogy nevet adott a gyerekeknek: „Önnevelők körének” hívta s gyakran részt vett összejöveteleinken.

Sokszor vitt el bennünket kirándulni: Tőle kaptuk az első eligazítást abban, hogy a természetben nemcsak lótni-futni lehet, de néha meg is kell állni, egy-egy szép tájrészletet, növényt, állatot, patakocskát megfigyelve. Zalaegerszegnek akkor még külvárosában, Olában lakott, nem messzire a gimnáziumtól. Rendesen gyalog járt be; igen pontosan, sokszor megfigyeltük az osztály ablakából, amint eleven léptekkel sietett felénk.

A zalaegerszegi társaság életében hamarosan elég nagy szerepet játszott. Kötűnő társalkodó volt, de egyébként unalmas vagy csak pletykák körül forgó beszélgetésbe mindig sok eleven színt vitt: beszélgetett nyugati útjairól, irodalomról, zenéről, művészetekről. Sokszor volt a társaság középpontja, mindig nagyon elevenen viselkedett, bár soha nem ivott, csak mímelte, mintha innék. A cigányzenés italozást tartotta a középosztály egyik legveszélyesebb betegségének. Volt egy szűkebb baráti köre is, vele egykorú fiatalemberekből. Ezek közvetítésével jutott el hozzánk is, s csakhamar állandóan bejáratos lett hozzánk. Szüleim igen kedvelték. Apám főként azért, mert igen komolyan el tudott vele beszélgetni, Anyám szeretetreméltó közvetlenségéért, derűs jókedvéért szerette. Ezért kérték fel Őt 1915-ben bérnakeresztapámnak. Ő szívesen vállalkozott a feladatra. Komolyan is vette, mert nemcsak szép ajándékot (egy szép könyvet és egy ezüst íróasztal-készletet) adott ajándékba, hanem keresztapai gondossággal külön is foglalkozott velem; magával vitt egyebek közt sétáira is. Ezekre nagyon szívesen emlékszem ma is. Lehet, hogy a komoly irodalom iránti érzékemet Ő kezdte fejleszteni; okos tapasztalattal úgy, hogy a mérhetetlen tömegben és válogatatlanul fogyasztott olvasmányok közt rámutatott az értékesekre.

A nálunk is össze-összegyűlő társaságokban sok szó esett Róla is. Miután a házasulandó fiatal emberek közé sorolták, megkezdődtek a házasságszerző vállalkozások. Egy-egy hozzám is eljutott beszéd-törödékből – bár az ilyesmi iránt nem túlságosan érdeklődtem – azt a következtetést kellett levonnom, hogy a nők bálványja lehetett, pedig nem tartozott az úgynevezett „szép emberek” közé.

Emlékezetes maradt számomra, de úgy látszik számára is az a jelenet, amikor a frontra indulása előtt búcsú-látogatásra jött el hozzánk. Nővéreim szobájában beszélgetett Édesanyámmal (ez volt az a hétköznapi szalon), a szomszédos szoba volt a miénk, fiúké. Egyszer csak áthívtak és közölték velem, hogy Bódi bácsi – mert akkor már családi körben így szólítottuk – kivonul a frontra. Én halálraremülten sírni kezdtem s aztán átnyújtottam neki egy kis skapuláré érmet. Nem sokkal azelőtt járt nálunk a gimnáziumban egy, ha jól emlékszem ferences páter, az adta ránk a skapulárét; én hordoztam is egy ideig. A skapuláréval együtt kapott kis érmet nyilván ezért adtam védelmező emlékül bérnakeresztapámnak. Későbbi írásaiban gyakran szerepel, szinte sorsát meghatározó jelentőséggel ez a kis érme, ezért említem külön. Mikor átadtam Neki, kissé meghatódott, bár én ezt inkább csak a búcsúzás meghatódottságának véltem sokáig, hiszen Ő akkoriban egyáltalán nem volt vallásos lélek, sőt a város közvéleménye a „szabadgondolkodók” közé sorolta.

Mikor hazatért a frontról, mi már nem laktunk Zalaegerszegen. 1918. őszétől kezdve a budapesti Rákócziánumban lettünk bentlakók bátyámmal együtt. Bódi bácsival való kapcsolatunk azonban nem szűnt meg. Gyakran felkeresett bennünket Nemesgulácson, ahova a család Édesapám betegsége miatt átköltözött s ahol Édesapám halála után évtizedekig tartózkodtunk. Bódi bácsi elég népszerű volt a családban is; mindenképpen össze akarták házasítani egyik igen kedves unokanővéremmel. Nagy Bözse néniével, akire szép örökség is várt. Bódi bácsi azonban jobban szerette az önállóságot. Látogatásai alkalmá-

val sokszor reggeltől-estig eltűnt: ilyenkor nagy gyalogsétákat tett a környékbeli hegyekre. Egyszer-kétszer engem is magával vitt. 1919-ben, a Tanácsköztársaság bukása körüli időkben, váratlanul megjelent; Édesanyám badacsonyi nyaralójában lakott vagy 2 hétig, aztán Pestre utazott, majd az új iskolaév megkezdésére vissza Zalaegerszegre.

Ott lázas irodalmi és társadalmi tevékenységbe fogott. Ekkor írta a „Muzulmán sírokon” című könyvét, számtalan előadást tartott, munkatársa lett a Zala megyei újságnak és élénken részt vett a lassan újra meginduló társadalmi életben is. Családunkkal állandó kapcsolatban maradt; vagy ellátogatott Gulácsra, vagy ha Édesanyám zalaegerszegi szülőnk s nyaralónk ügyeinek intézése végett Egerszegre utazott, ott is állandó vendégünk volt. Bennem közben megpattant az írói véna. Első írásaimat természetesen Neki küldtem el megbírálás végett. Ő mindig gondos és szigorú bírálóm maradt. Úgy emlékszem, jobbnak tartotta prózai írásaimat korai verseimnél. 1921 nyarán egy hétig nálunk vendégeskedett, akkor sokat beszélgettünk már a modern költészetről és irodalomról, s nagyrészt az Ő buzdítására írtam egy több részes előadást erről a tárgyról. Az Önképzőkörben fel is olvastam, díjat is nyertem vele. Ez a mestertanítvány viszony egyetemű éveim idején is megmaradt. Amit lényegesnek találtam, elküldtem Neki bírálatra, s Ő akkor már arra is méltónak ítélte egy-egy írásomat, hogy megjelentesse a Zala megyei Újságban.

1922-től 1924-ig tartott ez az élénk levelezés. Közben sokszor találkoztunk is. Ha — ami szokása volt — egy-egy vasárnapra felszaladt Budapestre, rendszeren elvitt magával egy-egy hangversenyre vagy kiállításra. Ha jól emlékszem, 1924 nyarat Zalaegerszegen töltöttem; ottani házukba egy német katona-családot szállásoltak be, ott voltam 1 hónapig német-szóra. Bódi bácsi akkor még részt vett a társas életben, de már visszavonulóban volt, s közölte, hogy a nyár végén egy ausztriai kolostorban fogja tölteni. A következő 2 évre Bécsbe kerültem az egyetemre, hogy tökéletesítsem a nyelvtudásomat. Levelezésünkben egyre több szó esett Bódi bácsi új hivatásáról. Végül azt is megírta, hogy döntött: kármelita szerzetes lesz. Engem, aki magam is elég válságos lelkiállapotban voltam, erősen befolyásolt ez a hír. Olyannyira, hogy éppen az Ő segítségével elvonultam egy 1 hónapos magányos lelkigyakorlatra abba a mödlingi kolostorba, amely a Societas Verbi Divini néven felvirágzó missziós-szerzetesrend egyik otthona volt. Engem is kísértett a gondolat, hogy követem mesterem példáját, bár engem inkább a bencések vonzottak, főképpen a beuronai kolostor, a modern egyházművészet egyik érdekes műhelye. Ezekből a tervek közül szerencsére nem lett semmi: rájöttem, hogy nincs igazi hivatásom a szerzetesi életre. Világi mesteremtől azonban elszakadtam. Ő még azon az őszön bevonult a kármeliták győri kolostorába. Azután már csak híreket hallottam róla. Találkozni hosszú ideig nem is lehetett volna Vele. Mikor pedig, már felszentelt papként, nagyhatású népszónok lett, engem Berlinbe vezetett a sorsom. Csupán egy prédikáció-gyűjteménye jutott el hozzám, ezzel nem sokra mentem, mert az Ő naív hite, közvetlen, egyszerű stílusa, előadásának szuggesztív ereje nélkül, akkorra már meglehetősen távol került az én irodalmi és filozófiai igényemtől.

1945-ben kerültünk újra személyes kapcsolatba. Egy iskolatársam, dr. Ausztzonovicz (vagy Augusztzonovicz) Elemér, akivel együtt ültünk abban a zala-

egerszegi osztályban, amelynek Marton tanár úr volt az osztályfőnöke, akkor kötött házasságot; egyik tanújával engem kért fel. Az egyházi esküvőt a Huba utcai templomban rendezték. Akkor tudtam meg, hogy Marcellus Atya ott teljesít szolgálatot. Az esküvőre valami félreértés következtében nem tudtam elmenni, Marcellus Atyát azonban hamarosan felkerestem. Mindig nagy szeretettel fogadott, ahogy én is mentem hozzá. Az Ő rábeszélésére határoztuk el feleségemmel, aki protestáns vallású volt, hogy eleget téve a katolikus egyházi előírásoknak, egyházi esküvőt is tartunk. A szertartást Marcell Atya végezte: nagyon boldogan. Később is gyakran felkerestem. Néhányszor részt vettem a kolostor közös étkezésein, megismerkedtem néhány Marcellus Atyához közel álló kármelitával.

Édesanyám nagyon szerette volna látni s azt kérdezte, kikérhetném-e az Atyát néhány napos szabadságra. Megtettem a szükséges lépéseket s Ő csakugyan kapott 4 nap szabadságot. Együtt utaztunk Gulácsra, s emlékszem, az egész úton rendkívül kedvesen, vidáman beszélgettünk, noha Ő akkor még reverendában volt. Gulácson igen boldogan találkozott Anyámmal s a régi ismerősökkel. Derűsen, jól érezte magát. A templomban misézett, egyszer még prédikált is igen zsúfolt templomban s igen nagy hatással. Amikor vissza kellett utaznia Keszthelyre, sirva búcsúztak egymástól Anyámmal.

Amikor el kellett hagynia a Rendházat és Cs.-ékhoz költözött, akkor már rendes civilruhában, gyakran találkoztunk. Feleségem nagyon megszerette Őt és viszont; annyira hogy össze is tegeződtek s nem egy alkalommal volt itt nálunk Marcellus Atya ebéden vagy vacsorán. Civil ruhában és civil társaságban egész természetesen civil módra viselkedett. A vacsorán egyszer például részt vettek anyósom öreg barátnői is. Együtt mentek el s másnap kiderült, hogy Marcell Atya előbb taxin hazafuvarozta a hölgyeket és úgy tért haza. Világéletében gavallér ember volt.

Amikor újra visszaköltözött a Rendházba, a látogatások újra megszakadtak. Inkább csak telefonon érdeklődtünk. Így értesültünk betegsége elhatalmasodásáról. Zsábájával kapcsolatban egyébként meg kell jegyeznem, hogy hosszú időn át elhárított mindenfajta orvosi segítséget, amit én is, feleségem is, bármelyikünk mindig szívesen megszerzett volna számára. Feleségemmel egyszer összeesküdtünk s Ő elmesélte Neki, hogy az álmában megjelenő Szűzanya parancsát tolmácsolja, amikor elrendeli, hogy Páter Marcellus legalább fájdalomcsillapítókat szedjen. Persze, hogy átlátott a szítán s továbbra is kitartott elhatározása mellett, hogy „örökös házastársát” – így nevezte a zsábát tréfásan – továbbra is hagyja korlátlanul uralkodni, vezeklésül régi bűneirért.

Temetésén, feleségemmel együtt részt vettünk. Mindketten szeretettel őriztük, magam immár sajnos egyedül őrzöm emlékét.

Az 1978. június 8-án elhunyt Dr. D. V. 97 éves korában még elevenen emlékezett Marcell atyára:

... Marcell atyával volt nekem néhány évtizeddel ezelőtt találkozásom a H. utcai kármeliták beszélgető szobájában. Nem tudom, milyen kapcsolat folytán került rá a sor, de éppen abban az időben készült el a „Szentmise állandó

részei strófákban” címmel egy kísérletem a szentmise otthoni elgondolására, s meg akartam neki mutatni. Tehát végigolvastam előtte, amint szemben ülünk egy szögletes asztalnál. Ennek a találkozásnak a végén azt mondta nekem: Meghívom a lelkét minden reggel 6 órakor kezdődő szentmisémre. — Boldogan fogadtam el és eltettem a mélyeszmeletembe, hogy elfelejtés ki ne vonhassa ezt az elhatározást belőlem, és ez az elszándékolás ma új tevékenységgel újult meg bennem, mert úgy fogadtam, mint eszmeletem felszínétől független végleges szándékot; annyira megindított egy ekkora ajándék. Teljes múltam életével egyidejűleg hordoztam magamban, sokszor „elfeledve”, de mindig, évtizedeken át bennem élve. Most úgy ítélem, hogy ezzel, — a határtalan kedves levélben — az ő meghívása újra szólt nekem, most már nem szavából, hanem lelkéből. És éppen most, amikor a 3×7 Mária-titkot imádkozzuk és azoknak nagy valóságerejét érezzük. . . .

Magam is mindig jobban a Szűzanya kezében érzem magamat, pedig bizony nehezen botorkálok a keskeny úton a szűk kapu felé. De minél jobban érzi a lélek saját tökéletlenségét, annál jobban kell bíznia az Irgalomban. Ez pedig vidámságot és biztonságot ad. . . .

„A lelki vezető”

Marcell atya — ha szabad így mondanunk — a művészet színtjén gyakorolta a lelki vezetést. A „directio spiritualis” rejtett műfaj, Isten és két lélek titok-övezetébe tartozik. Így is jellemezhetnénk: két ember bensőséges barátsága Krisztusban. A most következő visszaemlékezés ek ebbe a misztérium-zónába engednek némi betekintést.

Most, hogy halála után már 15 év telt el, elsőként az a tulajdonsága jut eszembe, hogy megbízható, furcsán hangzik, de aki ismerte a háború utáni évek forrongását, különböző eszmék összecsapását, azt a szellemi zűrzavart, ahol 1–2 bizalmas mondat elhangzása után az embert hallgatója már saját eszméinek akarta megnyerni, tudja, hogy mire gondolok: a lélek, a személyiség szabadságának teljes tisztelbentartása, amit Atyám oly nagy mértékben gyakorolt.

Kapcsolatunk kezdettől úgy alakult, hogy meghallgatott, kételyeim eloszlatta, s tanácsot adott, de inkább megerősített elhatározásomban: annyira tisztelte a szabad akaratot, hogy még véletlenül sem „keresztelte” döntésemet.

Szeretete, részvéte olyan volt, mint a leggondosabb édesanyáé, mint az édes Szűzanyáé, Akit annyira szeretett, s kinek szeretetét szívünkbe oltotta. Sokszor gondoltam arra, milyen lehet az örökkévalóság, ha már itt a földön ilyen szentek képviselik a jó Istent.

Szentmiséiről többen említették, hogy élmény volt, szent összeszedettsége mindenkire nagy hatással volt. Ha a Fájdalmas Szűzanya oltáránál láttam misézni, tér és idő szinte megszűnt számomra. „A vos yeux le temps n'est rien”¹

1) A te szemedben semmi az idő. (Magázó alakban)

– Kis Szt. Teréz mondását ekkor értettem meg. Örökkévalóság – ez a fogalom az Atya miséje közben kissé közelebb került mindannyiunkhoz. Prédikációi fel-emelték lelkünket. Az igazi valuta, az „aranyfedezete” a beszédeknek Atyánknál az élete volt. Csak azt prédikálta, amit átélt, gyakorolt, melynek igazsága egész lényén átsugárzott s átítatta viselkedését (de hiszen ő nem „viselkedett”, átlátszó volt, mint az üveg, úgy engedte átsugározni magán az isteni fénysugarat). Megélt életszentségét soha nem tudta eltítkolni, mint hatalmas folyam kiáradt belőle. Élményei beszédek formájában fogalmazódtak meg, de már nem ő élt – ez látszott benne a legjobban –, hanem az áldott Szentháromság, s lépteit a Szűzanya irányította. Néha maga is elfogódva mondta: „Ezt nem én mondom, ezt a Szentlélek mondatja velem.”

Lelkivezetése, ha már „kikötöttünk” mellette, céltudatos, határozott volt. Utólag támadt az az érzésem, saját élményeit akarta velünk megosztani a gyónás alkalmával kapott szentképekre írt egy-egy mondattal. Ezek a „mondatok” ma is kincset érnek.

Rosszat soha senkiről sem mondott, a legmagasabb fokban megvolt benne a diszkréció erénye. Látható, megtapasztalható életszentsége mellett talán ezt szerették benne gyónói a legjobban, mert amit nála mondtunk, az örökre el volt tetetve.

Rágalmak nem értek fel hozzá, hazugságok, pletykák hidegen hagyták, pedig élete folyamán mindebben bőségesen része volt. „Istenem, add, hogy lángolóan szeressem a Te szent akarodat”, volt egyik kedves mondása.

„Most már tudom, hogyan kell élni” gondoltam a vonatban, amikor temetéséről hazafele jöttünk Győrből. S akinek a feloszlítás után haláláig egyetlen új ruha sem jutott, annak temetéséről majdnem „különvonat” hozta haza Győről tisztelői százait.

Ha Isten valakit szentté akar tenni, vaksággal sújtja környezetét. 16 év alatt egyetlen új ruhát sem kapott, s nyaralás helyett „útiáldásokat” adott pihenni induló gyónóinak, rendtársainak. Bizonyára erről is sokan elfeledkeznek, amikor fellézik Marcell atyáról emlékeiket. Az ember test és lélek, s mielőtt Atyám az utolsó években két haldoklásával feljutott az életszentség csúcsára, teste az azt megelőző 10–12 évben semmi enyhülést sem kapott. Mivel családja, rokonsága nem volt, nyáron sem hagyta el a forró fővárost, hogy egy kis enyhüléshez jusson.

Emlékeim csak hozzá szóló imádsággal tudnám befejezni, helyette két fő jelmondatát írom le: Ave Maria, Sis benedictus!

A következő naplórészletek áttételesen adják Marcell atya gondolatait. Egyik gyónója jegyezte le ezeket a tanácsokat 1956 és 1962 között.

1956. szept. 28. – Az apró önmegtagadások, szívességek útján jól halad a lélek. Igen kitűnő módszer és biztos. A lángoló buzgalom okossággal párosuljon. – Kérni a Szentlélektől az okosság kegyelmét. Halálunk pillanata a tökéletesedés állapotában találjon bennünket, így szolgál Isten dicsőségére. Nem tudom, mikor jön el ez a pillanat. Erősen akarjak, minden erőmmel és törekvéssel. Akarjam a győzelmet.

1956. dec. első hetei. — Úgy várjam az isteni Kisdedet, hogy öröme teljék bennem, ha a földre jön. Semmi sem számít, csak a szeretet minden környezetben, minden helyzetben. Szent közömbösséggel vegyük mindent, jót is, rosszat is. — Amit teszek, mindent szeretetből tenni. Áldozat a világ bűneiért és hítlenségeiért. A rövid út, nem ízlésünknek megfelelő keresztet útja, Keresztes Szt. János Atyánk szerint is gyors és biztos út. A rövid, a legrövidebb út a tökéletes lemondás útja. — Haute et vite: gyorsan és magasra! — Ha mindent szeretetből végzek, a zavaró életkörülményekből is hasznot tudok húzni.

1956. dec. 22. — Isten elfogadja a magunk áldozatul adását, és mérhetetlenül sok jó fakad belőle az egész ország számára. Áldozatokra van szükség.

1956. dec. 31. — Mondjunk Te Deumot, mindent a jó Isten enged meg számunkra. — Már reggel mondjam: édes Jézusom, még nem tudom, mit küldesz nekem a mai napon, de mindent hálás szívvel fogadok. Te tudod legjobban, mire van szükségem. Így könnyebb lesz a nap.

1957. jan. 24. — Imádkozni, hogy az Isten adja meg a gyors megtérés kegyelmét egyik pillanatról a másikra, mint megtette Szt. Pál esetében. Sok-sok áldozat kell, hogy innen indulhasson el a katolikus restauráció, a nagy lelki megújulás. Belül minden csendes, nyugodt, csak a szeretet számítson.

1957. febr. 15. — Kérem a Szűzanya kegyelmét, elsősorban magam, környezetem, majd az egész ország számára, hogy szentek legyünk. Kérem, adja meg nekem erőnyeit: a mélységes alázatosságot, a nagy-nagy tisztaságot és az Ő nagy szeretetét mindenki iránt. Ha a magam megszentelésén nem dolgozom, mások sem lesznek szentek. Ajánljam fel a rengeteg kiontott vért hazámért. A Szűzanya biztosan meg fog hallgatni bennünket és országunk nagy lelki megújulás színhelye lesz. — A nehézségeknél feltétlenül elkerülendők az összetűzési alkalmak, inkább futni, mint szembeszállni. Ker. Szt. János: amíg egyetlen vágyunk is van, amely nem a jó Istenre irányul, nem lehetünk boldogok. Szenvedélyeimet kiölni nem tudom, azon legyenek, hogy mind a jó Isten felé irányuljon.

1957. márc. — Hogyan segíthetünk legjobban a lelkeken? Imával és böjttel. Imám legyen bízó és egyszerű, jócselekedetek pedig természetem megtagadása és böjt.

1957. márc. 30. — Szent Pálnál is láthatjuk, hogy a szeretet kezdete és vége a türelem. A szeretet türelmes, a szeretet mindent eltűr. Ez a tiszta szeretet és ez vezessen mindenben. Meglátni, milyen hibámmal vagy tulajdonságommal okozok másnak nehézséget.

1957. ápr. 6. — Ha mindig és újabb bűnöket fedezek fel magamban, ne csüggedjek, ilyen volt élete végén kis Teréz, mindig újabb és újabb tökéletlenségeket fedezett fel magán. Ez növeli bennünk az alázatosságot. — Szeressük a külső-belső csendet, az elvonulást. A csendben érzem meg a Szentlélek sugallatait. A külső körülményekkel ne vegyek magamra több keresztet, mint amennyit Jézus nekem szán, vonuljak el. Nagyon szeressem azokat, akik körülöttem élnek, hivatali társaimat és akikkel lakom.

1957. május-június. — Pazzi Szt. Magdolna csodálkozva látta, hogy Gonzaga Szt. Alajos milyen magasra jutott fel fiatal kora ellenére a szeráfok karában. A Szent így válaszolt: „Az erős vágyódás szárnyán jutottam fel ide.” — Így vágyódjunk mi is mind magasabba jutni.

1957. júl. 25. — Isten megengedi, hogy küszködjunk hibáinkkal. Megtehetné kegyelmével, hogy egy pillanat alatt bevilágít mindent és átlátnám: a mellőzés, sértő hátrólás semmit sem számít, hiszen az örökkévalóság mellett az semmi, de Isten nem tette meg, mert újra és újra látni akarja a küzdelmet. — A legnehezebb az önszeretetet legyőzni. Az Úr Jézus példája (Szt. Pál). Nem ragaszkodott istenségéhez, hanem kiüresítette önmagát, felvette a szolga alakját, hogy hasonló legyen hozzánk. — Nekem is hasonlóknak kell lennem égi Jegyesemhez: kiüresítve magamból az önszeretetet, hogy Jézus vehesse birtokába a szívemet. A biztos úton járok, mert a küzdelmek útját járom. Mindent az Úr Jézusért tegyek. Adjak kölcsön és hibájáért meg ne feddjek senkit. Csak a szeretet vezessen mindenben. Ez a biztos út.

1957. szept. — Alázatosan kérjem a dolgokat, alázzam meg magam, a jó Isten kívánja. — Szeretni mindenkit, az egész világot, a bűnösöket, mindenkit. — Mondjam Kis Terézze: „Mondd meg neki, Anyám, ne kíméljen engem!”

1957. nov. 20. — A küzdelem többet ér, mint a győzelem, a Golgota a Tábor hegyénél. Isten küszködésemet akarja látni, a győzelmet magának tartja fenn. — Isten ezt kívánja tőlem: a küzdelmet.

1957. dec. 24. — Jézus a Szűzanyának elsőszülött gyermeke, legyek én a második. Minden körülmények között legyek türelmes.

1958. jan. 12. — A jó Isten megengedi, hogy hibákat kövessék el; túlságosan elbíznánk magunkat, ha nem esnének el néha. Ezeket az eséseket adjam a jó Istennek. Adjam neki hibáimat, gyengeségeimet. Isten a küzdelmet kéri állandóan. — Jó gyakorlat, ha a Szűzanyát kérem, hogy helyettesítsen erőnyeivel, mert belőlem sok erény hiányzik. „Ha gazdag az Anya, dússá lesz a gyermek.” — Adjak hálát a jó Istennek a katolikus, de főleg a magyar családomért. Hála környezetemért, hála bűneimért.

1958. jan. 19. — Biztosítani időt pihenésre és visszavonulásra. Ne vegyek magamra több keresztet, mint amennyit a jó Isten küld. — Árpádházi Szt. Margit áldozat volt értünk, magyarokért; kérjem őt különösen az ifjúságért.

1958. jan. 26. — Az életszentség nem az önmegtagadások sorozatában áll, hanem abban, hogy bízunk. Alázatosan fogadjunk el mindent Isten kezéből, még magunkat is, hibáinkkal és gyarlóságainkkal együtt. Gyávaságom is ajánljam fel a jó Istennek. — Én csak arra törekedjem, hogy szándékos tökéletlenséggel meg ne bántsam. — Kérjem az édes Jézustól a hirtelen megtérések kegyelmét világszerte, az egész emberiség számára.

1958. febr. 15. — Szálljak le az önismeret mélyébe, de ne azért, hogy ott időzzem, hanem hogy annál magasabbra tudjak lendülni. Szentanyánk ezt a lakást a hét közül az elsőnek említette.

1958. febr. 25. — Adjak hálát mindenért, főleg a rossz otthoni körülményekért. — Nagyon ajánljam a jó Istennek azokat, akik a keresztet okozzák.

1958. márc. 4. — Vállaljam a közösséget mindazokkal, akikkel kapcsolatba kerülök. Így utazás közben foglajjam bele mindazokat, akikkel együtt utazom egy most kezdődő szentmisébe.

1958. márc. 9. — Ambulate in dilectione. Ez a legfontosabb: szeretetben járjunk-
keljünk az Úr Jézus előtt. — Viseljük el türelmesen magunkat, legyünk kereszt-
re feszítve, majd halálunk pillanatában hullunk csak le a keresztről az édes
Szűzanya ölébe.

1958. ápr. 5. — Vigasztalom az elhagyott Jézust és bármi történik is, mellette
maradok.

1958. ápr. 20. — Isten velem van akkor is, amikor depressziós lelkiállapotba
kerülök. Nagyon-nagyon szeressem a jó Isten rám vonatkozó akaratát. Hálál-
kodjam gyakran környezetemért. Ne felejtsem el: Isten előtt a megfontolt aka-
rati aktus cselekvésnek számít. Vágyódom nagyon a tökéletesség után, a
vágyak számítanak.

1958. máj. 11. — Szentnek kell lennem. Nem jámbor szólam, hanem kötelesség.
Mindent a cél elérésére kell felhasználni. Meg nem állni egy pillanatig sem.

1958. máj. 25. — A Szentlélek indítson minden cselekedetemben, ne a három
vágy egyike. Gondoljak mindig a Lélekre, úgy egyem, mosakodjam, életem
minden helyzetében a Szentlélek indítását figyeljem. Szándékaim is e sze-
rint, nem pedig emberi tekintetek figyelembevételével alakuljanak.

1958. jún. 1. — Vigyázzak, anyagi dolgokba ne bonyolódjak bele. A túl nagy
szomorúság a természetben lévő gőg megnyilatkozása.

1958. jún. 9. — A kis Szűzanya egészen példájára egészen kicsinek lenni min-
denben.

1958. jún. 22. — Ker. Szt. János: „ahol nincs szeretet, vess szeretetet, és szere-
tetet fogsz aratni.” Szeretni kell mindenkit, szentnek kell lenni. A mi országunk
fogja megváltoztatni a világot. Ima sok, s főleg jó papokért.

1958. jún. 30. — Az apró esésekből lássam, hogy nincs okom hiúnak lenni. Alál-
zatos beismerés. — Úgy szeressem környezetemet, mint a kis gyermek, aki
csak szeret, nem gondol semmivel.

1958. júl. 6. — Egészen kicsi a Szűzanya, tudja egészen kicsiny lenni. A vilá-
gosság és a szeretet gyermeke vagyok.

1958. aug. 27. — Kérjem Szt. Anyánkat ünnepén, hogy nekünk is eszközölje
ki a szívbezség kegyelmét. Én (Marcell atya) ezt mindennap kérem szentmi-
sémében.

1958. szept. 18. — Mind jobban elkövetkezik a Szentlélek Úristen ideje, a lel-
kekben mind nagyobb a szeretet. Kérjem nagyon ezért a kis országért az édes
Jézust.

1958. dec. 9. — A szeplőtelenység köde borítson be mindent és terjeszkedjen
ki az egész világra. A Szűzanya Szeplőtelen Szíve fog győzedelmeskedni min-
denen és mindenkin. Egyedül a jó Isten tudja, miért küld ennyi megpróbáltat-
ást.

1958. dec. 16. — Várjam nagyon a kis Jézus eljövetelét. Csak Vele törődjem; ahogy a családot is egészen betölti a kisgyermek jelenléte, úgy töltsse be lelkemet is a kis Jézus édes jelenléte.

1958. dec. 25. — Aki Istent igazán szereti, annak minden dolgát maga Isten intézi, még akkor is, ha nem is kéri.

1959. jan. — Kérjem a Szentlélektől az okosság kegyelmét, s ahol lehet, könnyítsek magamon. Ne vegyek több keresztet magamra, mint amennyit Jézus küld.

1959. febr. 24. — Szent okosság. Testemet ne sanyargassam bűjttel, most nem azt kívánja tőlünk a jó Isten, hanem hogy megéljük ezt az életet, ahogy adta nekünk. Ezt a rengeteg munkát, megpróbáltatást nem tudjuk másképpen elviselni, csak ha vigyázunk táplálkozásunkra. Nehogy idegileg tönkremenjünk és így fogjon ki rajtunk a gonoszlélek. — Vágyainkat bűjtöltessük meg, fantáziát, kívánságokat, szemet, fület. Mindig szeressük a jó Istent, ez a foglalkozásunk. — Kármelita hivatás: mindig örvendezni, szüntelenül imádkozni. Türelem.

1959. ápr. 4. — Most jön el a Szentlélek Úristen ideje, mint akkor pünkösdkor, aki megmenti újra az embereket.

1959. ápr. 18. — Környezetem a purgatóriumom, legyen érte nagyon hálás.

1959. máj. 10. — Kérjem a jó Istent, hogy lelkem minél többet legyen a lobogó istenszeretet állapotában.

1959. máj. 15. — Kérjük a Szentlelket, jöjjön el az egész világ szívébe és művelje csodáit. A szeretet lelke győzzön az egész világon.

1959. jún. 1. — Isten a szentségre hívott meg minket, s csak küzdelem árán jutunk el hozzá. Ezt tették a szentek is. Hálát adok neked, Istenem, hogy nem az én elgondolásom szerint mennek a dolgok. Küzdelem.

1959. jún. 10. — Jézus Szíve hónapja. Nem jámbor óhaj, hanem valóság legyen, hogy szívem cseréljem ki Jézus Szívével. Kérjem Őt erre. Nincs ebben semmi lehetetlen.

1959. jún. 21. — Teljes belső és külső csend. A mi szenvedéseink fogják teljesen megfordítani ezt a világot, a mi gyötrelmeink. Külső és belső szenvedéseink mind arra szolgálnak, hogy szentté tegyenek bennünket. — Nem az érzélem fontos, hanem a szándék. Teljes lemondás. Bizalom, ráhagyatkozás. Teljes csend és teljes hallgatás.

1959. júl. 7. — Nekünk egy a fontos, a jó halál, az örök élet érettségije. Hogy minél több lelket vigyek be magammal az égbe. A sok szenvedés, hivatali és otthoni megpróbáltatások nem hiába vannak. Mindenkit viszek magammal, egész családom, rokonságom, hivatali társaim közül is sokat, a mi szegény népünkől és más nemzetekből is.

1959. júl. 14. — Csak jót mondani mindenkiről, ne legyen kicsinyes, ne törődjek a világi dolgokkal.

1959. aug. 20. — Számítsak nagyon a szentmisére, de úgy, hogy megmondjam az édes Jézusnak: Marcell atya szentmiséje, áldozatai értem is vannak.

1959. okt. 8. — Nagyon vidáman és derűsen vegyem az otthoni körülményeket. Talán csak a tisztítótűzben derült volna ki ez a sok-sok szenny, hiba, így még földi életem folyamán. Mert nekünk az a célunk, hogy a lehető legtökéletesebben menjünk át a mennyek országába és haljunk meg. — Alázom meg magam . . . Az aktus a fontos, csak egészen röviden mondogassam, hogy igazán megalázom magam, szívből, töredelmesen. Ezek tipikus magyar hibák: góg, kevélység és széthúzás. Kérem nagyon a Szűzanyát, hogy győzedelmeskedjék itt, népünk szívében, jöjjön el hamarosan uralma.

1959. dec. 3. — Éljen a szeretet! Mentsük a lelkeket a magunk megalázódásával. Önmagamban szítani a szeretet tüzét azok helyett is, akik elkárhoznak. Az igazi szeretet jót kíván mindenkinek.

1959. dec. 9. — Kérem a Szűzanyát, engem is burkoljon be a szeplőtelenység fehér ködébe. Testem-lelkem burkolja be ez a köd, a szeretet. — Nem baj, ha nem érzem, sőt! Csak a két tisztán szellemi rész, az értelem és az akarat vegyen részt benne. Ezzel szeressek mindenkit.

1960. jan. 20. — Íme az áldozat. Ez jutott eszembe. Áldozatok vagyunk, Istennek ajánlott áldozatok, akár az emberek miatt, akár saját természetünk miatt szenvedünk. Jézussal minden pillanatban lehetek áldozat az oltáron, az éppen abban a pillanatban bemutatott szentmisében.

1960. jan. 27. — Milyen jó nekünk! Van kis Jézusunk és van Szűzanyánk, semmitől sem kell félnünk.

1960. febr. 29. — Jön a nagyböjt szent ideje. Tagadjam meg magamat, természetemet. Március jön, Szent József hónapja. Hallgatás és szeretet. A rám bízott lelkeket az Isten üdvözíti; őrizzem meg a belső csendet. A belső csend megőrzése két részből áll: legyőzni a feltámadó szenvedélyeket és nem reflektálni mások cselekvésmódjára. — Szt. Tamást megkérdezte nővére, hogyan lesz az ember szent. „Csak akarni kell” — volt a válasz.

1960. márc. 6. — Keresztes Szt. János atyánk azt mondja, hogy a tiszta istenszeretet egyetlen aktusa többet ér a jó Isten előtt, mintha a világ összes cselekedeteit véghez vittük volna. Azt is mondja, hogy az alázatosság egyetlen aktusa több, mint valamennyi egyéb cselekedet, amit alázatosság nélkül végzünk. — Tehát tiszta istenszeretet és alázatosság.

1960. ápr. 14. — Egy a fontos, a jó Isten akarata. Mindent oda kell adnom a jó Istennek, terveimet, vágyaimat is. Ne tartsak meg magamnak semmit, még elképzeléseimet sem.

1960. máj. 5. — Imádkozzam nagyon a tömeges megtérésekért. Mi sokak nagyarányú megtérését kérjük.

1960. aug. 21. — Suso Szt. Henrik egyszer kinézett az ablakon, és látta, amint egy kutya játékos kedvében egy darab rongyot cibál. Elhajítja, marcangolja, majd újra érte kap, s tovább játszik vele. Ilyen rongynak kell lennem nekem is Isten kezében, gondolta a nagy szent, akit szabadon téphet, oibálhat mindenki.

1960. dec. 13. — Úgy éljek, mintha csak Jézus lenne a világon.

1961. jan. 26. — Reggel jutott eszembe, hogy Jézus a Nagy Magányos, egyedül van a tabernákulumban. Az emberek a maguk apró-cseprő érdekeikkel foglalkoznak, magukkal törődnek, nem pedig Jézussal.

1961. ápr. 27. — Szent Józsefet utánozzam, én is arra törekedjem, hogy a Szűzanya és a kis Jézus jól érezzék magukat nálam. Szent József nagy gondosága, hallgatása. Csend, alázatosság. Alapvető erényem az alázatosság legyen.

1961. jún. — Asszisi Szt. Ferenc fohászával köszöntsem az édes Jézust: „Én Istenem, én mindenem!” — mélyen leborulva, a Szűzanyával egyesültem. Éljem át mind jobban, hogy az Egyház Jézus misztikus Teste; a szenvedők helyett is mondom a szentmisét.

1961. nov. 24. — Imádkozzam, hogy ne legyen olyan nehéz a kereszt. A kereszt vígyen minket, ne mi a keresztet.

1962. jan. 6. — Eljelentéktelenedni — szüntelenül ezt kívánja tőlünk Jézus. Keresztes Szt. János életében látjuk ezt a teljes háttérben élést. Senkinek sem tűnik szemébe, csak halálos ágyán látják meg nagyságát. Isten megengedte, hogy jelentéktelenül éljen. Így folyjék az én életem is, ne tulajdonítsak magamnak semmi jelentőséget. De ne is aggódjam semmiért. Győzzön a Szeplőtelen Szív az egész világon. Nagyszerű időket élünk, bármikor megjelenhetünk Isten színe előtt.

1962. jan. 16. — Isten szeretetének ajánljam jelenemet, s ne féljek, nem vagyok egyedül! Hogy Isten nekünk milyen szerepet szánt a most készülődő új világban, azt nem tudjuk, hogy a földön vagy a másvilágban. Egy biztos. Így jó, ezek között a körülmények között élnem ezeket az eseményeket. Isten előre elrendelte őket az életemben.

Egy alkalommal Marcell atya azt mondta, a maga számára hármat kér a jó Istenről: tökéletesen teljesítse akaratát, vértanúságot és az állhatatosság kegyelmét.

K. E. visszaemlékezéseiben új vonásokkal gazdagítja Marcell atya portréját:

Csodálatos az isteni Gondviselés! Ha egyik kezével elvesz valamit, a másikkal ugyanakkor ajándékot ad.

1949 sorsdöntő év volt életemben. 27 évi egészség után Isten súlyos és nehéz betegségekkel, szenvedésekkel teli élettel ajándékozott meg. Pár évi aktív munka, — tanítás után — munkaképtelenné lettem. Egyetlen támaszom a legönzietlenebb, legszeretőbb, legdrágább Édesanyám volt. 1965-ben őt is áldozatul kellett hoznom. Isten Magához vette őt. — Nagyon egyedül maradtam e földön.

Édesanyám halála utáni második napon, hajnalban erős indítást éreztem, hogy menjek a kármelita templomba, Marcell Atyához. — 1962-ben egy idős kolléganóm beszélt nekem Marcell Atyáról nagy nagy szeretettel kiemelve, hogy súlyos betegsége idején milyen hősiességgel és nagylelkű szeretet-

tel viselte szenvedéseit és fogadta nagyszámú látogatóit, s amint egy kis erdőre kapott, azonnal a lelkek szolgálatába állt a gyóntatásban nagyot-hallással küzdve is, és bár még csak ülve, de bemutatta naponta a legszentebb áldozatot, s hogy csupa jóság és szeretet a lénye.

Most, 1965. január 26-án eszembe jutottak ezek a szavak, s a sugallatnak engedve fölkeltem és elindultam... Amint beléptem a templomba, valami ki-mondhatatlan béke, boldogság szállt a lelkembe: úgy éreztem: haza érkeztem, s valami máig is megfejthetetlen okból, minden oly ismerős volt és otthonos, mintha nagyon régen ide jártam volna... Ma már tudom, hogy a kis sekrestyében a Drága jó Marcell Atyában, a mennyei Édesanya, a Kármelhegyi Boldogasszony fogadott... Sírva rogytam le a térdeplőre. Valami ilyet mondtam: Atyám, én még sohasem jártam itt. Vasárnap meghalt az Édesanyám, most eljöttem. Marcell Atya csak nézett csodálatosan szelíd szemmel rám, s mikor megszólint, — még soha nem hallottam ilyen bensőségesen együttérző, meleg szeretettel csengő hangot. Szavai, mint a leggyengédebb Édesanya simogatása hullottak a lelkemre; Jézus és a Szűzanya Szívének szeretete sugárzott Atya egész lényéből. Soha senki nem közvetítette számomra oly egyszerűen, oly magával ragadó tűzzel és áttetsző fénnel Istent, a Szűzanya szeretetét, jóságát mint ez az alázatos, lángoló szeretettől égő, s csak a Szépszeretetnek élő, jóságos Atya, akihez életem legnehezebb óráiban vezetett el a Kis-Szűzanya. Mélységes megnyugvás, béke, — oly béke, amelyet csak Isten adhat, — költözött a lelkembe... Egész szívvel mondtam hálát a templomban a szívembe térő Jézusnak a megnyugvás kegyelméért és nagy hálával köszöntem meg a jó Marcell Atyát, akiben édesanyai szívet találtam. Azóta is, ma is és örökre szeretném Atyámmal dalolni: „Mondva mondom Te Deum, Magnificat anima mea Dominum!” és „Misericordias Domini in aeternum cantabo”.¹... Pontosan 9 hónapig (aránylag mily kevés idő) vezetett hetente a Kis-Szűzanya a jó Atyához, Aki valóban „pazarul szórta boldog-boldogtalanra égi zsákmányát”: kármelita életének... összegyűjtött... kincseit. Csodálatos volt! A gyóntatószékben egészen alter Christusszá vált. Szelíd jósága, megértése, a lélek iránti rendkívüli tisztelete felnyitotta a legelzártabb lélek-kaput is, hogy őszintén feltáruhasson. Született és kiváló pedagógus volt, főleg a lélek nevelője. Mindig segíteni, könnyíteni akart. Főlszabadítani a lelket, hogy boldogan, könnyen, szabadon szállhasson Isten felé. Jézus megbocsátó Szívének örömeivel, irgalmának édes tudatával borította be a bűnbánó lelket és mindig új meg új bátorsággal töltötte el a távozókat. Marcell Atya engedte, hogy Jézus éljen és működjék lelkében állandóan a lelkek javára. Ezért jöttek, özönlöttek hozzá, gyóntatószékébe az emberek az ország legkülönbözőbb tájairól is. Csodálatos szeretet égett benne: mindig, mindenkit szeretni, mindenkiben Jézust látni és szeretni, mindig a szépszeretetet élni: ez volt az eszménye és ezt valószínűleg hősiesen; betegen, szegényen, mindvégig. Meggyőzően hirdette a kisterézi elvet, hogy „Csak a szeretet számít!”, mintegy például adva önmaga életét. Ha valakivel foglalkozott, az a lélek boldogan érezte hogy most valóban csak egyetlen fontos van az Atya számára: az ő lelke. Ez az önmagáról lemondó, teljesen önzetlen szeretet már a szentek tudományá. Akik birtokolják, azokban a Boldog Szentháromság és a Szűzanya élnek boldog szeretet-életüket, hogy kisugározva vizontszeretetre gyűjthassák az emberszívek sokaságát.

1) Örökké énekelni fogom az Úr Irgalmát.

Marcell Atyából is az égi szeretetáram sugárzott a lelkekre. Adta, ajándékozta, szórta a Szépszeretetet. Csodálatosan mély, finom lélekbe látással, művészi megmunkálással alakította a Jézus-arcot, a Szűzanya segítségével: „Mindent Jézusért, a Szűzanyával, Szeretetből!” – mondta sokszor és e jelszó szerint tanított, nevelt, vezetett a szeretet teljességére, a lelkipyeremesség útjára. A Szűzanyát egész rendkívüli bensőséggel szerette és akarta minden lélekkel megszerettetni: „Mindent Vele, semmit nélküle!” Ő a legdrágább, a legjóságosabb Édesanya. „Ugye nagyon szerette földi édesanyját?” – kérdezte. „Igy szeresse égi Édesanyját is! Sőt még jobban!” „Ő az út, amely Céломhoz: Jézushoz vezet. A legbiztosabb, a leggyorsabb és a legrövidebb út!” S miközben lángoló szeretettel és lelkesedéssel tanított, szavait kegyelemzáró kísérte, mert mögötte állt az állandó ima- és életáldozat aranyfedezete: „Mindenkéért meghalt Ő és hányért hiába! Hogy értem és enyéimért és sokakért ne hiába, ezért leszek áldozat, mint Ő! Ez az értelme az én földi életemnek” – írta.

„Ha nagyon nehéznek érzi az életet, kapaszkodjék nagyon az én Szentmisémben” – mondta, s milyen mérhetetlen boldog tudat volt számomra, mikor közölte, hogy ott vagyok, részt veszek a Szentmiseáldozat bemutatásán, – akkor is, ha nem lehetek jelen – egyetlen komoly akarati aktus által: „Én ma lélekben részt akarok venni Marcell Atya szentmiséjén.” „Tehát gondolj arra, nem vagy egyedül, testvéreid veled vannak... Ez a hatalmas lélektömb mérhetetlen hasznára van az Egyháznak, ... engeszteli az Atyát, ... lelkeket ment. Ez a csodálatos szeretet-áldozat, egység-gondolat és ennek megvalósítása csak a Jézussal egészen együtt élő és szenvedő, a Sebzett Szívet engesztelni akaró lélekben születhetett meg! Csak az örökkévalóságban táru fel majd gazdag gyümölcs-termése, a mélységesen átélt szentmise-bemutatásnak. „Legboldogabb félórája napomnak. Ott gyűjtöm az erőt, nélküle nem is bírnám...” – mondta többször. Úgy éreztem, hogy a Szűzanya „concelebrál” minden miséjén. Mária nem hagyhatta el soha pap-fiát... Lelke állandóan Istenben élt és Benne átölelte az egész világot. A Szeretet teljességében „felolvadt Máriában, Mária Jézusban és Jézus az Atyában”. Tehát saját én-je megsemmisült. Soha nem tapasztaltam, hogy bármit önmagáért szolt, vagy cselekedett volna. – „Purgatórium nélkül? Miért? Az Atya dicsőségére, Jézus vigasztalására, a Szentlélek örömére, Anyám gyönyörűségére! Hogy áldassék az Isten! Az Igazság és a Szeretet Szentlelke!” Rájuk gondolt mindig. Értük tett mindent... Hősies szeretete mellett legszembeütőbb volt mélységes alázatossága... a belső és külső szerénység tündökölt egész megjelenésében, magatartásán. „A Karmelitikum tulajdonképpen ez: igénytelenül, szegényen, kiüresítve élni!” – mondta. Marcell Atya valóban tökéletes karmelita volt „Beöltözésem óta mindig kérem Nagy Szent Terézt, – mondta – hogy eszközölje ki számomra a benső ima kegyelmét, az alázatos alázatosságot és a szívsebzést. Az Úr mind-egyikkel megajándékozta. Kérdeztem egyszer, hogyan tölti el egész napját. „Beszélgetek a Szűzanyával, szemlélem Őt, különösen a Kis Szűzanyát, a Gyermekek szeretem.” Ő hogy buzdított a Kis-Szűzanya szeretetére! Mily csodálatos hévvel, lángoló szeretettel beszélt Róla, s csodásan szötte bele az ihlet perceiben verseibe iránta való szent szerelmét... .

Csordultig volt a lelke a Szűzanya szeretetével, s aki elolvassa életrajzát, megérti, hogy miért. Átalakította Szent Pál szavait: „Élek én, de már nem én, hanem a Szűzanya él bennem!” Személyes jelenléte a Szűzanya atmoszféráját árasztotta. Művei az egyéni átélés magávalragadó meleg stílusával Altera Maria-kat alakítanak. Sokan élnek belőle és fognak élni, mert művei klasszikusaknak tekinthetők. Le kellene fordítani a világ legkülönbözőbb nyelveire, hogy sokan megismerhessék! Milyen kár, hogy itthon sem ismerik eléggé! Pedig mágneses erővel kapcsolna Istenhez, a Szűzanyához . . .

Marcell Atya bizalma mérhetetlenül nagy volt . . . Valaki írta nekem: „Olyan legyen a bizalma, mint a szenteké, mint Marcell Atyáé!” Példamutatón, hősiiesen szenvedett, egész testét a zsába gyötörte, de soha nem panaszkodott és mindig derűs volt. . . . Lelki békéje kiáradt környezetére . . . A mennyország ráborult a lelkemre. Hősiiesen túrt az utolsó leheletig. Sokszor beszélt a Mennyországról, a szeretet és igazság birodalmáról, amikor tudatosan és boldog vágyakozással készült a halálra. „Nagy vizsgára készülök, hogy az örökélet érettségijét kitüntetéssel tegyem le, hogy ne szégyenkezzék miattam a Kis-Szűzanya.” – mondta egyszer. Nagy szeretettel járta a lelki gyermekség útját és erre tanított mindenkit. „Kicsinyek vagyunk mindvégig a két mennyei Kicsivel! Ez a „kis-út” az igazi nagyság útja. Könnyű, de azért bátorság kell hozzá!” – írta halála előtt egy hónappal.

L. nővér leveléből 1966. aug. 28-án:

Annak idején olvastam a cikket jó Atyánkról az Új Emberben. Annyi szenvedés és annyi szeretet után hazaérkezésének kimondhatatlan öröme töltött el. Úgy éreztem, nem érte, hanem Hozzá kell imádkoznom . . .

Úgy néz ki, a szenteknek föl kell hágniuk a Golgota magasára, hogy elérjék a szeretet legfelsőbb fokát, ahonnan talán purgatórium nélkül léphet be a lélek Isten színe elé. Borzasztó szenvedése és iszonyú fájdalmai lehettek! Csak azért tudom, mert az elmúlt 25 év betegápolása alatt láttam urémiás betegeket meghalni, combnyaktöréses betegeket kínos helyzetben kifeszítve, és a legszörnyűbb szenvedést, a tracheotómiás betegek szenvedését. Hiszen csak a kanulón keresztül kapott levegőt. Hogyne vonult volna át az arcán „a szenvedés minden változata”, amikor a fulladásos rohamok halálra kínozták . . . Az is biztos, hogy a Nagy Vendég is naponta látogatta volna. De úgy látszik, a szenvedés kelyhét ott kellett, hogy kiigya jó Atyánk, ahol a legkeserűbb epével volt töltve: a teljes érzéketlenség epéjével. Csak így volt teljes az Áldozat! Lelkével, testével, vérével, egész személyiségével beleolvadt a „kis voluntas a nagy Voluntasba”. Kedves mondása volt az utóbbi. Nagy szeretettel őrzöm minden mondását és külön egy kedves képet, amit útravalóul adott három gyakorlati jótanáccsal. Külön egy képet is adott az oltárról, ahol annyiszor misézett, a következő felírással: „Itt misézem az enyémeikért, tehát L.-ért is!”

Még 1960-ban egyszer nagyon ki voltam borulva s egy rövid, bonyolult beszámolóra őszinte atyai szeretettel válaszolt. Többek között:

Az én-nek meg kell halnia. Csak minél mélyebbre.

Gyarlóságainkkal csiszolja lelkünket a Jegyes.

A küzdelmet nem szabad földelni!

Bátran! Magasra! Gyorsan!
Megalkuvás nincs, a fogadalmak keresztre feszítettek.
Szentnek kell lennünk. Ezt Jézus akarja, mert ez Atyjának akarata!
Csak hinni kell! A bizalom csodát művel!
Nekünk elég mindig a jelen pillanat, de ez a pillanat kizárólag
a szeretetét!
Valóban mindig remélni, azaz még akkor is, ha minden ellene mond
ennek a reménynek.
Ehhez bátorság kell!
Az én harca a kegyelemmel kemény dolog, de győzni kell minden áron!
Halál az én-re, éljen az Isten!
Nincs mese, a kegyelemnek győznie kell!
Énünket nem sajnálni, Jézust önzetlenül szeretni, ahogyan csak tudjuk.
Az igazi szerelem nem ismer akadályt!
Erős, mint a halál, a szeretet, kemény, mint a pokol, az igazi szerelem!
Ha már itt a földön ennyire szívügye volt a lelkek Hazavezetése, mennyivel
inkább most. Milyen nagy örömmel fogadhatták őt a Szűzanya után Keresztes
Szt. János, Nagy Szt. Terés, Kis Szt. Teréz és a szentek sokasága!
Marcell atyára is szó szerint illik: a járó-kelő evangélium volt Ő!

Egy tanárnő a következő módon idézi fel Marcell atyára vonatkozó bensőséges emlékeit:

1950 őszén Találkoztam először Marcell Atyával a H. utcai templom sekrestyéjében, illetve az abból nyíló kis gyóntatószobában. Leültetett a kis padra, és miután „lekáderezett”, elkezdett beszélni a Szűzanyáról úgy, ahogy még senkit sem hallottam beszélni. Lelkesedése egészen magával ragadott és nem kevésbé lepett meg az az őszinte, belülről fakadó érdeklődés és szeretet, amellyel egy nála először kopogtató diáklányhoz fordult. Hívott, jöjjenek máskor is, s én boldogan éltem a lehetőséggel és elmentem időnként beszélgetni, illetve inkább hallgatni őt, mert gyónásról eleinte nem volt szó; erre csak kb. fél év elteltével szántam el magam. Sohasem sürgette, még csak meg sem említette a gyónást; várt türelmesen, míg magamtól jelentkeztem. S akkor csak annyit mondott: „Ugye, azért nem akartál eddig nálam gyónni, mert szégyenelted, hogy egy szerzetesi életre készülő ember ilyen gyarló. De sose röstelkedjél, kislányom, ismerem én az emberi természetet – magamról!” Úgy éreztem akkor, hogy a lelkembe lát, s ezzel a néhány szóval egyszer s mindenkorra feloldott bennem minden gátlást.

15 éven át jártam hozzá hétről hétre, egészen haláláig, kivéve azt az időszakot, amit vidéken töltött. S a vele való kapcsolat nyomán a jó Isten bizonyos tulajdonságai váltak számomra kézzelfoghatóvá. A legalapvetőbb, amit neki köszönhetek, hogy a Mennyei Atya ma már nem üres fogalom számomra, mert rajta keresztül élménnyé és tapasztalattá lett számomra az atyai szeretet.

Egész életének irányt szabó jelmondata volt: „Mindent Máriával, semmit nélküle!”, de még ezt a szűzanyás vonalat sem akarta mindenáron ránk kényszeríteni. Nagyon tisztelte az emberi lélek szabadságát, akár a jó Isten; hagyott

mindenkit a maga útján és nem erőltetett semmit. A szentgyónásban nem annyira szegényes, ügyefogyott mondanivalóinkra reflektált, hanem inkább a jó Istenről, a Szűzanyáról beszélt, s ezzel egyben el is fordította tekintetünket önmagunkról Arra, Aki sokkal fontosabb nálunk. Egész héten át élni lehetett abból, amit mondott.

Voltak bizonyos alapvető igazságok, amelyekre mindig újból visszatért. „Majd a Szűzanya”, „Ne akarjunk más szívében beccsel bírni”, „Elégséges, hogy megalázzódjunk és szelíden elviseljük tökéletlenségünket!” „Ne gondolj a jövőre, ne gondolj a múltira, ne gondolj másokra, legkevésbé magadra, gondolj mindig, de mindig Jézusra!” „Mindent megad a Szűzanya egy szépen elmondott Ave María-ért”. „Mindennap kérjük az okosság kegyelmét, nehogy több keresztet vállaljunk, mint amit az Isten nekünk szán”, „A küzdelem több a sikernél, a Golgota a Táborhegynél” stb. Gyakran idézte a rendi szentek, főleg Kis Teréz mondásait. S mindenekfölött sokat beszélt a szentmisében való egységről, a paktumról, a „kis Úrfelmutatás” nagyszerűségéről.

Nem, valóban nem erőltetett semmit, de olyan élményből fakadóan tudott beszélni, hogy vágyat, kedvet, érdeklődést ébresztett és az ember elfogadta, sőt befogadta minden szavát.

Roppant nagyvonalú volt és sohasem csinált problémát abból, hogy a szó szoros értelmében véve van-e „anyaga” a gyónásnak. „Mindent belefoglalunk” szokta mondani. „Ne félj, én vállalom érted a felelősséget”; s olyan is volt, hogy felsorolta helyettem bűneimet, hibáimat, mulasztásaimat, úgy, ahogy én soha nem tudtam volna összeszedni azokat. Ez nagyon megnyugtató, mert láttam, tudja mi van bennem és nem üres szólam a „mindent belefoglalunk”.

Minden kis szertartást élményszerűvé tudott tenni: pl. „Incenzáljunk mindig a Szűzanya tisztaságával, alázatosságával, szeretetével.” S a természeti jelenségeket is mindig Istenre vonatkoztatta. Olyan szépen beszélt pl. „a szeplőtelenység sűrű ködéről”, mely elfedi előlünk a világot, hogy a mai napig is mindig megőrülök, ha az utcára kilépve látom, hogy mindent beborít a köd. Nem elveket sulykolt belénk, hanem életet közvetített, és látni tanított, túlmenően azon, amit érzékszerveinkkel felfoghatunk.

Shokása volt, hogy gyónás után kezünkbe nyomott egy szentképet, néhány soros idézetet vagy verset, többnyire névreszólóan, valami személyes mondanivalóval. Ezzel is éreztette, hogy várt már, törődik velünk, a gyónáson, illetve személyes találkozáson kívül is gondol azokra, akik az övéi. Sok ilyen képet és cédulát őrzök, amit időnként előveszek, és mindig találok bennük valami újat, valami eligazítást. Mindjárt első találkozásunkkor is kaptam egy szentképet a „Boldogságos szép Szűzanyám” kezdetű imával – amit azóta is mindennap elmondok – és egy skapuláré érmet, amit azóta is hordok.

Legapróbb ügyeink is érdekelték. Mindig bőségesen volt ideje számunkra, soha nem sietett, nem volt türelmetlen. S az ember érezte, hogy ez a figyelem és érdeklődés nem „érdemeinknek” vagy „érdekes voltunknak” szól, hanem egyszerűen abból fakad, hogy ő jó és szeret – ingyen, akár a jó Isten.

Sok éve jártam már hozzá, mikor valahogyan szó esett egy külföldön szerzett élményemről. „Sohasem mondtad még, hogy ott is voltál.” „Gondoltam, ez nem tartozik ide” – válaszoltam csodálkozva. „Minden idetartozik kislányom

és engem minden érdekel.” S éreztem, ezt nemcsak mondja, ez tényleg így is van, s hogy a lelkiatyának az egész emberhez, az egész élethez köze van, nem csupán a bűnökhöz.

Hogy a hozzá járó rengeteg ember minden ügyes-bajos dolgát így számon tudta tartani és mindenre így tudott emlékezni, az azt hiszem természetes úton nem is magyarázható; ehhez természetfeletti segítség kellett.

De minden jósága és szeretete mellett tudott erélyes is lenni. Egyszer valamiben tanácsát kértem, s próbáltam őt a magam elgondolása felé hangolni. Még ma is fülemben csengenek határozott szavai: „Csak nem képzeled, hogy te fogod nekem megmondani, hogyan vezessem a lelkeidet?! Mivé teszed magadat?” Be is húztam a nyakamat, de nagyon!

Főleg az 50-es években – és később is, mindvégig – nagy fájdalmak kínozták. Volt időszak, amikor csak rengeteg gyógyszerrel bírta az órákon át való gyóntatást, de egyetlen esetre sem emlékezem, mikor a szokott időben ne ült volna be a gyóntatószékbe és ne tartott volna ki az utolsó gyónóig. És nem maradt el soha a külön áldás sem a szentgyónás után, ami már nem kötelesség volt, hanem többlet, – szeretet.

Ha láttam, hogy nagyon fáradt vagy rosszul van, igyekeztem mondanivalómat egészen rövidre fogni. Ezt is azonnal észrevette, szóvátette: „Ne kíméld engem kislányom, csak beszélj bátran!” S halála előtti utolsó találkozásunkkor még egyszer külön kitért erre: „Köszönöm, hogy olyan tapintatos voltál.”

„Ha ő így szeretett engem, nekem is szeretnem kell testvéreimet” – körülbelül ebben tudnám összefoglalni azt, ami a Marcell atyával való kapcsolat következményeként bennem kialakult. És – megtapasztalva hűséges szeretetét a földön – nagy bizalommal gondolok égi pártfogására és arra, amit életében többször is mondogatott: „Nagyon megkértem a Szűzanyát, hogy az Enyéim közül, sőt azok közül, akik egyszer is megfordultak nálam, senki el ne kárhozzon.”

LEVELEK ÉS DOKUMENTUMOK

P. Hunya Dániel S. J. levele Marcell atyához, röviddel a háború befejeződése után.

Kedves jó Főtisztelendő Atya!

Tegnap kaptam kézhez kedves sorait. Nagyon köszönöm.

Érdeklődtem is már ismételten megbízható személyeken keresztül, mi van a ft. Atyákkal, főleg Marcell Atyával, aki közben beteg is volt.

Örülök, hogy nagyobb veszteségeik nem voltak és életben maradhattak. Örülök annak is, hogy sikerült a tartományfőnöki választás. Mély tisztelettel köszöntöm az új P. Provinciálíst. A jó Isten adjon neki sok kegyelmet hivatala betöltéséhez.

A mai idők megítélésében nagyon egyetértünk. Én is elsősorban nagy lehetőség idejének tartom a maít. A történések számai végsőképpen erősen van-

nak összpontosítva Isten kezében, aki a mai radikális történelmi erők segítségével mindenképpen egy radikális új kereszténységet akar kifejleszteni. Ehhez nagyon bőséges kegyelmeit adja.

Természetesen roppant fontosnak tartom annak a nagy keresztény hittételnek a mai korban való érvényesülését, hogy: sine sanguinis effusione nulla redemptio!¹ Sok mulasztása van a papságnak: már ezért is kell a sanguis sacerdotalis². De még ez lesz a radikális kereszténység kihajtásának legfőbb befektetése.

Sokat kell imádkoznunk azért, hogy a jó Isten nagy tervei a papság hősiek helytállásán keresztül megvalósuljanak. – Részemről már kb. öt éve magyarázatom az idevágó igazságokat a papságnak. Ma még kevésbé szabad takargatnunk a vértanúság nagy gondolatát. Föl kell készülnie a papságnak erre. Ez a fölkészült lelkiület alkalmas és egyedül alkalmas a radikális kereszténység bevezetésére. Segítsen a jó Isten a Szűz Anyán és Jézus Szentséges Szívén keresztül.

A Papi Lelkiség szándék szerint továbbra is szerepelni akar. Meg is indul, amikor a körülmények lehetőséget nyújtanak erre.

A jó Isten sok kegyelmét kívánom Főtisztelendőségéd életére és munkáira; vagyok igaz tisztelettel és testvéri szeretettel

Hunya Dániel SJ

Szeged, 1945. jún. 1.

1964-ben Marcell atya újonnan készült fényképeiből küldött néhányat volt tanítványának, Kerkai Jenő jezsuitának. A volt zalaegerszegi diák a következő levélben köszönte meg volt tanára figyelmét:

Szeretett Marcell Atyám!

Pannonhalma, 1964. XI. 21.

Micsoda örömet tetszett ébreszteni Jenő napra! Arany Jánosról adott ki az Akadémia a második világháború után egy vaskos kötetet. Abban találtam az idős költőről ilyen beszédes fényképfelvételt. Úgy emlékszem, a Margit-szigeten sétálva örökítették meg. Marcell atya nyugalma, mosolya nem az epikus költőé, hanem a természetfeletti lehorgonyzott lélek sugárzik át a testén. Ha jól nézem, pálma-növények vannak a háttérben. Ugye, kedves Marcell Atyám, milyen lelkes hangszerelésben beszél a tanítvány régi tanáráról, aki azóta feledhetetlen testvére lett Jézusban, a Szűzanyával.

Tessék elfogadni ezt a fiúi lelkesedést és hálát, hiszen annyiszor lett számomra kedves személyes valóságos „argumentum fidei“³.

Marcell Atyám nagyértékű testvéri szeretetét továbbra is kéri

fia: K. Jenő

1) Vérontás nélkül nincs megváltás!

2) papi vér.

3) a hit bizonyítéka.

M. kir. Komáromi 2. sz. honvéd helyőrségi kórház
parancsnokság

Tartalékos tábori lelkészek állománycso-
portjába való áttételről értesítést küld.
876/szám

.....
kt.-i 1941

Marton Marcell tart. rk. tábori lelkész úrnak
Komárom, 1941. évi május hó 23.-án Győr Zechmeister u 1. sz.

.....
A H. M. Úr 1941. 21. sz. H. K. Személyes ügyek
243. lapoldalán közzétett 1941. évi május hó 3.-án kelt 28.338/el. n. 8.-1941 számú
rendelete alapján értesítem, hogy a Kormányzó Úr Ó Főméltósága 1941. évi
április hó 22.-én kelt legfelsőbb elhatározásával Önt a katonaiállománycso-
portból a katonaiállományon kívüli Lelkészek állománycsoportjába való áttéte-
lét elrendelni méltóztatott.

Jelenlegi rendfokozata: tart. tábori lelkész.

Rácz (?) Dezső (?)

P. Brocard tartományfőnök két meleg hangú levele Marcell atyához:

Kármelita atyák

rendháza, Keszthely

J + M

Pax Christi!

1947.

Adm. Rev. P. Magister!

Isten hozza a legszebb Mária-oltár templomába és a legjobb
testvérekhez!

Kérem, kegyeskedjék folytatni a Kolostori Iskolát. Tessék saj-
tónk alá rendezni az esp. kerület koronájára szánt szép-tartalmas
cikkét. Gyöngye lesz a Kolostori Iskolának.

Ind. serv.¹

fr. Brocard

Kármelita Rendház,

Kunszentmárton

J + M

Kunszentmárton, 1950. jan. 15.

Ntisztelendő P. Marcell

Definitor Atya!

A szentév tűzével köszöntöm névünnepe. Valósuljon meg Benne
a Szentév teljes búcsúja, ami a tökéletes szeretet.

Segítse a Szépszeretet Anyja!

Mikor jön erre mifelénk?

1) méltatlan szolgálja

Farsang 3 utolsó napjára igen rászorulnánk a házasság szentségének hármas gyümölcsének (fides, proles, sacramentum!) lendületes szónokára. Szabad-e kérnünk szeretettel, szeretettel, szeretettel!!!

In Cordibus Jesu et Mariae²
P. Brocard

Pro memoria

Feljegyzések 1983. március 22-én Koltzerek Katalin, szerzetes nevén M. Siena nővér kihallgatásáról.

Nevezett nővér ágyban fekvő beteg. 86 éves, szürke hályoggal a szemén. –

Először bizalmatlanul fogadott. Majd amikor megtudta, hogy négy évig én is Győrben voltam püspök, megnyílt és őszintén válaszolt a feltett kérdésekre.

Hol és mikor ismerte meg Marcell atyát?

Azt válaszolta, hogy 25 évig dolgozott Győrben, részben a Püspökvárban, a legtöbb időt azonban a kórházban töltötte mint ápolónővér.

Marcell atya lelkigyakorlatot tartott a kórházi nővéreknek, amikor lázas beteg lett.

Közben Marcell atyának izületi fájdalmai voltak, amelyeket semmilyen gyógyszerrel nem tudtak enyhíteni, noha mindent megpróbáltak. Ekkor Salvarsannal kísérleteztek. Mivel a Salvarsant nemi bajoknál szokták alkalmazni, Siena nővér ezt szövéttette gyóntatójának. Ő azt a parancsot adta a nővérnek, hogy okvetlen mondja meg Miklós atyának. Ez megtörtént. Erre a rendben elterjedt a hír, hogy Marcell atya vérbajos, mert csak ilyen esetben használnak Salvarsant. Erre elrendelték a vérvizsgálatot. Annak eredménye negatív volt. Ellenfelei nem nyugodtak bele. Azt hajtogatták: – Katonatiszt volt, – minden lehetséges, és idős korban a vérbaj a liquorba húzódik vissza. Marcell atya ennek a vizsgálatnak is alávetette magát. Ez is negatív volt. Majd a nővér így nyilatkozott: „Marcell atya türelmesen viselte a megaláztatást, soha egy zokszó nem hagyta el ajkát. Csak bámultam. Szeretettel volt mindenki iránt. Olyan alázatos volt, mint egy kis gyermek.“

Kelt Vácott, 1983. április 6-án.

Bánk József
érsek-püspök

1) hit, utódok, szentség
2) Jézus és Mária Szívében

Irodalom

- Marton Boldizsár, *Muzulmán sírokon*, Zrínyi Nyomdaipari R. T., Zalaegerszeg, 1922.
- P. Marcell, *Mária ruhájában*, Szentbeszédék, Kármelita Rendház, Győr, 1935.
- P. Marcell, *Kilencnapos ájtatosság Nagy Szent Teréz tiszteletére*, Kármelita Rendház, Győr, 1939.
- P. Marcell, *Kolostori iskola a Kármelen*, I. Szent István Társulat, Bp. 1942.
- P. Marcell, *A bizalom szentje* (Lisieux-i Kis Szent Teréz), Kármelita Rendház, Budapest, 1944.
- P. Marcell, *Kolostori iskola a Kármelen*, II. Szent István Társulat, Budapest, 1946.
- P. Marcell, *Máriás élet* – Lelkigyakorlat a szombathelyi papságnak (Sokszorosított kézirat), 1946.
- P. Marcell, *Kármel Ékessége és Királynője* (Elmélkedések), Kármelita Rendház, Budapest, 1948.
- P. Marcell, *Lelkigyakorlat* (1949. nov. 2.–nov. 10.) (Sokszorosított kézirat), 1949.
- P. Marcell, *Szépszeretet*, Egy kármelita hivatás története, „Christliche Innerlichkeit“ könyvkiadó, Bécs, 1985.
- P. Marcell, *A tökéletes Mária-tisztelet* (Sokszorosított kézirat).
- P. Marcell, *Naplója* (1953–1964), I.–XIX. füzet (Kézirat).
- P. Marcell, *Verseik* (Kézirat).
- P. Marcell, *Levelek és kisebb írások* (Kézirat).
- P. Szedő Szeverin, *Marcell atya életrajza*, 1975. (Sokszorosított kézirat).
- Sinkó Ferenc, *Marcell atya miséje*, „Új Ember“, 1984. szept. 23.

Tartalom

Előszó	5
Marcell atya élete és lelkiisége	9
1. Család, tanulóévek	10
2. Az első világháború	17
3. Emelkedés a mélypontról	27
4. Rendi kiképzés, fogadalmak, újoncmester	38
5. Vilharzóna	48
6. Termékeny évek	56
7. „Neki növekednie kell, nekem kisebbednem“	63
8. A halál árnyékában	87
Marcell atya írásaiából	115
Levelek	116
Imák	149
Elmélikedések	152
Keresztutak	158
Írások Marcell atyáról	165
Visszaemlékezések	166
1. Tanártársai, tanítványai	166
2. Rendtársai	174
3. Ápolónője és orvosa	187
4. Bérmafia és Dr. D. V.	190
5. „A lelki vezető“	194
Levelek és dokumentumok	207
Irodalom	211

Ave Maria! In Coelum Assumpta!

Szeretet az Isten!

Segíts, Kezyelem Istené!

Flúvól fejemet Szívcsere,

Őrízv Éles Széplátelonyje!

Fogyd erősen kezemet,

Condat be a szememet,

és gyullaszt, gyullaszt

langra, lobogásra,

harmvadás, héküli, szegény szívemet!

O, ne engedj vissza, ne nézzek kiútra!

Állíts bátran a gáttra!

Tartsak ki a Szeretben; a Hitben, a Reményben!

Tartsak ki Általán, mindvégig,

önmagam lejjérésben!...

Fajgatok, fajgatok, turkomat rekedtre kiáltom,

Kord, mire jutok, ha spavamat meg nem hallgatod?!
Áram! kint Jakob, Bertházon beléd,

és eredig se turkom, se kezem el nem enged,

míg meg nem áldod. Érted való édes és kíméletlenem!

Áld meg, ó áld meg, kiz meggyértes,

és Szeretben a teljes, vigsa győzelemet!

O, Szeretet Istené!...